

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์
พระพุทธศาสนากับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์
(จรัญ จิตธมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี

A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE LAW OF KAMMA IN
BUDDHIST SCRIPTURES AND THE LAW OF KAMMA ACCORDING TO
VEN. PRATHAMSINGHABURACHARIYA'S (CHARAN THITADHAMMO'S)
TEACHING AT WATAMPHAWAN, SINGBURI PROVINCE

นางสาวปัทมา เอื้อรักษโอบาร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์
พระพุทธศาสนากับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์
(จรัญ จิตตมโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี

นางสาวปัทมา เอื้อรักษโิพาร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE LAW OF KAMMA IN
BUDDHIST SCRIPTURES AND THE LAW OF KAMMA ACCORDING TO
VEN. PRATHAMSINGHABURACHARIYA'S (CHARAN THITADHAMMO'S)
TEACHING AT WATAMPHAWAN, SINGBURI PROVINCE

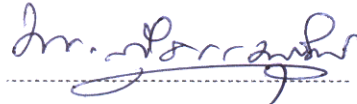
MS. PATTAMA AUERAKOHRAN

A thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2554

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

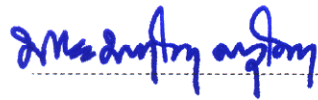
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา

(พระสุธีธรรมานุวัตร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบบัณฑิตวิทยาลัย

ประธานกรรมการ

(พระมหากฤษณะ ตระโณ, ผศ. ดร.)

กรรมการ

(พระมหาทวี มหาปญโญ, ผศ. ดร.)

กรรมการ

(ดร. เสนาะ ผดุงฉัตร)

กรรมการ

(ดร. ประพันธ์ ศุภษร)

กรรมการ

(ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน)

คณะกรรมการควบคุมบัณฑิตวิทยาลัย

พระมหาทวี มหาปญโญ, ผศ. ดร. ประธานกรรมการ

ดร. เสนาะ ผดุงฉัตร

กรรมการ

ดร. ประพันธ์ ศุภษร

กรรมการ

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนากับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี
- ผู้วิจัย** : นางสาวปัทมา เอื้อรักษโอบฟ้า
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร., ป.ธ.๙, พธ.บ., ศน.ม.,
M.Phil., Ph.D.
- : ดร. เสนาะ ผดุงฉัตร ป.ธ.๙, พธ.บ., MA, พธ.ด.
- : ดร. ประพันธ์ ศุภษร ป.ธ.๗, พธ.บ., ศศ.ม., พธ.ด.
- วันที่สำเร็จการศึกษา** : ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ เพื่อศึกษาคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนากับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม)

ผลการวิจัยพบว่า ตามทฤษฎีของพุทธศาสนา ถือว่า การกระทำที่จัดว่าเป็นกรรมนั้น จะต้องเป็นการกระทำที่ประกอบด้วย เจตนาหรือความตั้งใจ หากปราศจากเจตนา ไม่จัดว่าเป็นกรรม แต่เรียกว่ากิริยา โดยแบ่งเป็น กุศลกรรมและอกุศลกรรม การพิจารณาการให้ผลของกรรมต้องมองเป็นสายยาวถึงสังสารวัฏฏ์ ที่ว่าด้วยเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิต่างๆ พระพุทธศาสนาสอนให้คนเชื่อเรื่องสังสารวัฏฏ์ เพื่อให้คนเกรงกลัวต่อบาป บุคคลทำกรรมที่ต้องเสวยไฉ่อย่างใดๆ เขาต้องเสวยผลของกรรมนั้นอย่างนั้นๆ ซึ่งสรุปลงในหลักสั้นๆ ที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แม้แต่พระพุทธเจ้าเองก็ยังมีทรงต้องได้รับวิบากกรรมที่ทำไว้ในอดีต แต่พระองค์ไม่ทรงปรารถนาให้คนจำนนต่อกรรมเก่า การที่ทรงสอนเรื่องกฎแห่งกรรม เพื่อให้คนมีความเพียร

พยายามในการพึ่งตนเองและรู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเอง ด้วยการลงมือกระทำ เพื่อหลีกเลี่ยงการตก
อบาย ๔ เป็นอย่างน้อย และจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ ความดับแห่งกรรม โดยปฏิบัติตามหลัก ศีล
สมาธิ ปัญญา ตามแนวทางของ อริยมรรค มีองค์ ๘ เพื่อออกจากสังสารวัฏฏ์ ไม่ต้องมาเวียนว่าย
ตายเกิดอีกต่อไป

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ให้ความหมายกรรมว่า กรรมที่แท้
มีเกณฑ์ ๒ ประการ คือ ผู้ทำมีเจตนา และการกระทำนั้นจะต้องให้ผลเป็นบุญหรือเป็นบาป กรรมใด
ที่ทำลงไปจะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ย่อมให้ผลตอบแทนเสมอ การสวดมนต์ การแผ่เมตตา
การหมั่นขอโอสถกรรม การเจริญกรรมฐาน จะทำให้วิบากกรรมนั้นน้อยลงไป การแก้กรรมในปัจจุบัน
โดยการกำหนดลงที่ปัจจุบัน ส่วนการแก้กรรมในอดีต โดยการสร้างความดีเพื่อใช้หนี้กรรมเก่า ด้วย
การทำทาน รักษาศีล และภาวนา พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้นำเรื่องราวจาก
ประสบการณ์จริงของท่านเองและผู้อื่นในเรื่องผลของกรรม มาแสดงเพื่อเป็นการสอนและเป็น
อุทาหรณ์ให้แก่บุคคลทั่วไป เพื่อให้เกรงกลัวต่อบาป หันมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตัวเองเสีย
ใหม่ มีความอดทน ไม่ย่อท้อต่อชะตากรรม ปรับปรุงและแก้ไข พัฒนาตนเอง

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์
พระพุทธศาสนากับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) จากการ
วิจัย ใน ๓ ด้าน พบว่า ๑) ในด้านเนื้อหาคำสอนเรื่องกรรม มีความสอดคล้องและเชื่อมโยง ใน ๒
หลักใหญ่ คือ (ก) ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว (ข) เกณฑ์การให้ผลของกรรมเป็นไปตามเหตุปัจจัย แม้ว่า
กรรมที่บุคคลทำแล้วทำคืนไม่ได้ แต่การเปลี่ยนแปลงผลของกรรม ย่อมมีโอกาสทำได้ โดยการทำ
กรรมใหม่เพื่อไปเปลี่ยนแปลงผลแห่งกรรมเก่าที่ทำแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้คนได้มีโอกาสปรับปรุงพัฒนา
ตนเอง ไม่ยอมจำนนกับกรรมเก่า และทำยสุดเพื่อพัฒนาให้ไปถึงที่สุดแห่งความดับแห่งกรรม หรือ
ล้างกรรม เพื่อให้กรรมนั้น เป็นอโอสถกรรม โดยปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา
ส่วนหลักการที่มีความแตกต่างไปจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาบ้าง คือ พระธรรมสิงหบุราจารย์
(จรัญ จิตฺตมฺโม) ใช้วิธีการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมประยุกต์เข้ากับวิถีปฏิบัติ เช่น การสวดพุทธคุณ
เท่าอายุบวชหนึ่ง และเน้นปฏิบัติเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน เพื่อฝึกให้มีสติและมีความอดทน เพื่อ
นำมาใช้ในการแก้ปัญหาวิบากกรรมในชีวิต ๒) ในด้านผลของกรรม ในคำสอนของ
พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) พบว่าเป็นประสบการณ์ส่วนตัวที่เป็นเรื่องราวเฉพาะของ
พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ที่สอดคล้องและตรงกับคัมภีร์พระพุทธศาสนา

ลักษณะเฉพาะ ทั้งในแง่โทษจากการประกอบคุณศุลกรรม และอันติสงส์จากการประกอบคุณศุลกรรม ส่วนในด้านที่มีความแตกต่างจากในคัมภีร์พระพุทธศาสนา คือ ผลกรรมจากคำสอนของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เป็นผลกรรมจากประสบการณ์จริง ที่เป็นผลกรรมที่มาจากชาติปัจจุบันมากกว่า ผลกรรมที่มาจากอดีตชาติ ขณะที่คัมภีร์พระพุทธศาสนา กล่าวถึง บุญกรรมจากอดีตชาติ และผลกรรมในชาติปัจจุบัน ๓) ในด้านเป้าหมายในการสอนกฎแห่งกรรม พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) สอนคนให้ มีความพยายาม ในการพึ่งตนเอง รู้จักแก้ไข ปรับปรุง เพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเช่นกัน

Thesis Title : A Study of the Relationship between the Law of Kamma in Buddhist Scriptures and the Law of Kamma According to Ven. PraThamsinghaburachariya's (Charan Thitadhammo's) Teaching at WatAmphawan, Singburi Province

Researcher : Ms. Pattama Auerakohran

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee:

: Phramaha Tawee Mahapunyo, Pali ix., B.A., M.A., M.Phil., Ph.D.

: Dr. Sanoh Padoongchatra, Pali ix., B.A., M.A., Ph.D.

: Dr. Prapan Supasorn, Pali vii., B.A., M.A., Ph.D.

Date of Graduation : 24 November 2011

Abstract

This thesis consists of 3 objectives namely: - to study the Law of Kamma in Theravāda Buddhist Scriptures, to study the Law of Kamma according to Ven. PraThamsinghaburachariya's (Charan Thitadhammo's) teaching and to study the relationship between the Law of Kamma in Buddhist Scriptures and the Law of Kamma according to Ven. PraThamsinghaburachariya's (Charan Thitadhammo's) teaching.

From the research, it is found that the action which is considered as kamma in the viewpoint of Buddhism must consist of the intention or the will. The action without the intention is not considered as kamma, which is called Kiriya. Good action is Kusala-kamma and bad action is Akusala-kamma. To see the result of kamma must look through the sansāraṅgaṅga which included the rebirth in doing any planes of live. The Buddhist teaching on the sansāraṅgaṅga is to prevent the people from doing evil deeds. One who accumulates any kind of kamma will always get the result of the action. In

short, good deeds give good results, while bad deeds give bad results. The Buddha himself also got the Vipāka which he did in the past. However, he did not want anyone to be surrendered in one's old kamma in the past existence. The teaching of Law of Kamma is just for one to rely on oneself and to adjust oneself with endeavor. If one practices this teaching, at least one will not fail in the Four Destructors. Finally, the final point is to get the cessation of kamma with practicing sīla (morality), samādhi (concentration) and paññā (wisdom) or the Noble Eightfold Path, in order to leave the Saṁsāraṇa or with no reincarnation.

Ven.PraThamsinghaburachariya(Charan Thitadhammo) gave the definition of true kamma that it must have two criteria, one is the doing of actions with the intention and the other is that action gives the good result or the bad one. Any kamma, either good or bad, must always return to the doer. The Praying, the spreading of compassion, the asking for forgiveness and the practising of meditation will lessen the Vipāka. To change the present fate is to act at present and to change the former fate is to do the good action by donating, observing the moral behavior and developing the mind. Ven.PraThamsinghaburachariya (Charan Thitadhammo) told the story of the result of kamma in his own and others experiences in order to teach and provide examples for everyone to have the moral shame, to adjust the behavior, to have the tolerance, to have the indomitable fate, and to have self development.

From the study of the Relationship between the Law of Kamma in the Buddhist Scriptures and the Law of Kamma according to PraThamsinghaburaChariya's (Charan Thitadhammo's) teaching in three topics, it is found that - (1) in the context's teaching of kamma, the two principles are harmonized and related; those are (a) good deeds beget good results, while bad deeds beget bad results (b) the criteria of getting result of kamma is according to cause and condition, even though, the done kamma will not be reversed, but the change of the result of kamma is possible by doing the good

kamma to compensate the bad one, in order for one to adjust oneself to have self development and to have the indomitable fate, and finally the end of development is to have the cessation of kamma or to clean the kamma to become the defunct kamma by practising the Threefold Training: - sīla, samādhi and paññā. For the differed teaching from the Buddhist Scriptures, Ven.PraThamsinghaburachariya (Charan Thitadhammo) applied the Law of Kamma to the way of practice, for example, he applies the chanting of Buddhaguna to creating the mindfulness and the practising the Vedanānupassanā to training the enduring. Both practices will be able to use for solving life problems which are the Vipākas. (2) in the result of kamma, his teachings will be on his own experiences which is generally harmonized and relied on the Buddhist Scriptures, in particular for bad result from Akusala-kamma and good result from Kusala-kamma. For the differed teaching from the Buddhist Scriptures, the result of kamma on Ven.PraThamsinghaburachariya's (Charan Thitadhammo's) teaching will be the result of kamma from his true experiences in the present life more than the past life while the teaching in the Buddhist Scriptures mentioned both results of kamma in the past life and in the present life. (3) in the goal of teaching the Law of Kamma, Ven.PraThamsinghaburachariya (Charan Thitadhammo) teaches everyone to have the endeavor on relying on oneself, correcting the bad action, and adjusting oneself for self development. This teaching is also the main principle in the Law of Kamma in the Buddhist scriptures as well.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายท่านด้วยกัน ผู้วิจัยจึงขอเวยนามแสดงความขอบคุณให้ปรากฏไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาทวี มหาปัญญา พระอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาในการให้คำปรึกษา ข้อชี้แนะ และความช่วยเหลือในการเขียนและแก้ไข ปรับปรุงงานวิจัย จนกระทั่งลุล่วงไปได้ด้วยดี ดร. ประพันธ์ ศุภษร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ความกรุณาแนะนำการค้นคว้า การแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำวิจัย ดร. เสนาะ ผดุงฉัตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้คำแนะนำในการ แก้ไข ปรับปรุง วิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหากฤษณะ ตรุโน ประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อชี้แนะและคำแนะนำต่อการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ พระสุธีธรรมานุวัตร (เทียบ สิริวัฒนา) คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ให้ความเมตตากรุณา ในการผลักดันและให้กำลังใจ แก่นิสิตปริญญาโท ภาคพิเศษ รุ่น ๑๙ ในการเขียนงานวิจัย จนสำเร็จไปได้ด้วยดี เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่าน ผู้อำนวยการความสะดวกตั้งแต่การเรียนในหลักสูตรตลอดจนขั้นตอนต่างๆ ในการส่งงานวิทยานิพนธ์ อาจารย์ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร ผู้ตรวจแก้ไขบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขอขอบคุณ คุณอรทัย มีแสง ในความช่วยเหลือปรับแต่งบทคัดย่อภาษาอังกฤษ คุณชนิษฐา ศาลิคุปต์ คุณดลฤดี พิเศษฐการ คุณนิภาวรรณ คุณรัตนเวช คุณอรุณี ทิฆัมพรวโรภาส คุณจันทรา ชาญวีรกุล ผู้มีอุปการคุณในการสนับสนุนจัดหาข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์นี้ ขอถวายเป็นพุทธานุชา และขอถวายเป็นอาจาริยาบูชา แต่ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี ขอบูชาคุณบุพการีผู้ให้กำเนิด คุณพ่อนิพนธ์และคุณแม่แม่ไฉ่ห้อง เอื้อรักษโอฟาร์ ผู้ให้ทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นที่พึ่งพิงและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดมา

นางสาวปัทมา เอื้อรักษโอฟาร์

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

บทที่ ๓	คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม)	๗๘
๓.๑	คำสอนเรื่องกรรมที่ปรากฏในคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม)	๗๘
๓.๑.๑	กรรมและความหมายของกรรม	๗๙
๓.๑.๒	ประเภทของกรรม	๘๐
๓.๑.๓	กฎแห่งกรรม	๘๒
๓.๒	ผลของกรรมที่ปรากฏในคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม)	๑๐๔
๓.๒.๑	ประสบการณ์ผลกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม)	๑๐๔
๓.๒.๒	ประสบการณ์ผลกรรมของผู้เข้าปฏิบัติธรรมตามแนวทางของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม)	๑๑๕
๓.๓	เป้าหมายของการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม)	๑๔๔
๓.๔	สรุป	๑๔๘
บทที่ ๔	ความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์ พระพุทธศาสนากับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม)	๑๕๐
๔.๑	คำสอนเรื่องกรรมที่ปรากฏในคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) กับคำสอนเรื่องกรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา	๑๕๐
๔.๒	ผลของกรรมที่ปรากฏในคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) กับผลของกรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา	๑๖๐
๔.๓	เป้าหมายของการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) และเป้าหมายของการสอนเรื่องกรรมในคัมภีร์ พระพุทธศาสนา	๑๗๒
๔.๔	สรุป	๑๗๕
บทที่ ๕	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๑๗๗
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๑๗๗
๕.๒	ข้อเสนอแนะ	๑๘๑

ญ

บรรณานุกรม
ประวัติผู้วิจัย

๑๘๒

๑๘๗

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	ตัวอย่างผลของกรรม : เรื่องวิญญูณ เปอต เทวดา	๑๑๖
๓.๒	ตัวอย่างผลของกรรม : เรื่องวิปัสสนากรรมฐานแก้กรรม	๑๒๓
๓.๓	ตัวอย่างผลของกรรม : อานิสงส์การสวดมนต์ แม่เมตตา และเจริญกรรมฐาน	๑๒๕
๓.๔	ตัวอย่างผลของกรรม : ผลกรรมข้ามชาติ	๑๓๓
๓.๕	ตัวอย่างผลของกรรม : นกมาจำพรรษาที่วัดอัมพวัน	๑๓๕
๓.๖	ตัวอย่างผลของกรรม : อานิสงส์ของการมีศีลจะและผลของ การเสียศีลจะ	๑๓๖

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

๒.๑ แสดงความสัมพันธ์ของวิญญะ ๓

๓๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ปกรณ์วิเสส พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เรียงตามคัมภีร์ดังนี้

พระวินัยปิฎก

วิ.จ. (ไทย) = วินัยปิฎก จุฬวรรค (ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค (ภาษาไทย)

ที.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค (ภาษาไทย)

ที.ปา. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎีกวรรค (ภาษาไทย)

ม.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปธานาสก์ (ภาษาไทย)

ม.อุ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปธานาสก์ (ภาษาไทย)

สั.ส. (ไทย) = สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค (ภาษาไทย)

สั.นิ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย นิทานวรรค (ภาษาไทย)

สั.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค (ภาษาไทย)

อ.จ.ต.ก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)

อ.ป.ญ.จ.ก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต (ภาษาไทย)

อ.จ.ก.ก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ฉกกนิบาต (ภาษาไทย)

อ.จ.ส.ต.ต.ก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต (ภาษาไทย)

อ.จ.อ.ฐ.ฐ.ก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย อัฐฐกนิบาต (ภาษาไทย)

อ.จ.ท.ส.ก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต (ภาษาไทย)

อ.จ.เอ.ก.ท.ส.ก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกาทสกนิบาต (ภาษาไทย)

ขุ.ขุ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ (ภาษาไทย)

ขุ.ธ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท (ภาษาไทย)

ช.อิติ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อิติวุตตกะ	(ภาษาไทย)
ช.วิ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	วิมานวัตถุ	(ภาษาไทย)
ช.เปต.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	เปตวัตถุ	(ภาษาไทย)
ช.เถร.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	เถรคาถา	(ภาษาไทย)
ช.เถรี.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	เถรีคาถา	(ภาษาไทย)
ช.ชา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ชาดก	(ภาษาไทย)
ช.ชา.เอกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	เอกกนิบาต ชาดก	(ภาษาไทย)
ช.ชา.ตีสติ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ติงสตินิบาต ชาดก	(ภาษาไทย)
ช.ป.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ปฏิสัมภิทามรรค	(ภาษาไทย)
ช.อป.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อปาทาน	(ภาษาไทย)
ช.จริยา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	จริยาปิฎก	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.วิ.	(ไทย)	=	อภิธรรมปิฎกวิภังค์	(ภาษาไทย)
---------	-------	---	--------------------	-----------

ปกรณ์วิเสส

วิสุทฺธิ.	(ไทย)	=	วิสุทฺธิมรรคปกรณ์	(ภาษาไทย)
-----------	-------	---	-------------------	-----------

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

ที.ปา.อ.	(ไทย)	=	ทีฆนิกาย	สุมังคลวิลาสินี	ปาฎีกาวรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)
อ.จ.ทุก. อ.	(ไทย)	=	อังคุตตรนิกาย	มโนรทปุรณี	ทุกนิบาตอรรถ	(ภาษาไทย)
ช.ธ.อ.	(ไทย)	=	ขุททกนิกาย	ธรรมบทอรรถกถา	(ภาษาไทย)	
ช.อิติ.อ.	(ไทย)	=	ขุททกนิกาย	ปรมัตถทีปนี	อิติวุตตกอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ช.เปต.อ.	(ไทย)	=	ขุททกนิกาย	ปรมัตถโชตกา	เปตวัตถุอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ช.เถรี.อ.	(ไทย)	=	ขุททกนิกาย	ปรมัตถทีปนี	เถรีคาถาอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ช.ชา.เอกก.อ.	(ไทย)	=	ขุททกนิกาย	เอกกนิบาตชาดกอรรถกถา	(ภาษาไทย)	

การใช้หมายเลขย่อ

พระไตรปิฎกภาษาไทย จะแจ้งเล่ม ข้อ หน้า เช่น อัง.ฎก. (ไทย) ๒๒/๔๐/๓๒ หมายถึง
สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ฉักกนิบาต เล่ม ๒๒ ข้อ ๔๐ หน้า ๓๒๖ ฉบับมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย

อรรถกถาภาษาไทย ในกรณีเลข ๓ ตอน หมายถึง การแจ้งเล่ม ภาค หน้า เช่น
อัง.เอกก.อ. (ไทย) ๑/๒/๕๗-๘๑ หมายถึง มโนรทปุรณี อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต อรรถกถาแปล
เล่มที่ ๑ ภาคที่ ๒ หน้า ๕๗-๘๑ ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย ในกรณีเลข ๔ ตอน หมายถึง การแจ้งเล่ม
ภาค ตอน หน้า เช่น ชุ.ธ.อ. (ไทย) ๑/๒/๑/๑๐ หมายถึง ชุททกนิกาย ธรรมบทอรรถกถา เล่มที่ ๑
ภาคที่ ๒ ตอนที่ ๑ หน้า ๑๐ ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิสุทธิมรรคปกรณ์ จะแจ้งข้อ หน้า เช่น วิสุทธิ. (ไทย) ๔๕๕/๗๔๔ หมายถึง
วิสุทธิมรรคปกรณ์ ข้อ ๔๕๕ หน้า ๗๔๔ ฉบับแปลโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร)
ซึ่งจัดพิมพ์ในวาระฉลองครบ ๑๐๐ ปี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามหลักพระพุทธศาสนา ชีวิตของเราทุกคน ไม่ว่าจะเสื่อม จะเจริญ จะสุข จะทุกข์ จะก้าวหน้า จะถอยหลัง จะอายุสั้น จะอายุยืน ขึ้นอยู่กับกรรม คือการกระทำของตนเองทั้งสิ้น สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน กรรมนั้นย่อมเป็นของเราโดยเฉพาะ และเราจะเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น^๑ และกรรมใดที่ทำลงไปจะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ย่อมให้ผลตอบแทนเสมอ และย่อมติดตามผู้ทำเสมือนเงาติดตามตน หรือเหมือนล้อหมุนตามรอยเท้าโคที่ลากเกวียนไป ฉะนั้น^๒ ดังที่ปรากฏ ในจุฬามณีวงศ์สูตร สุภมาณพโตทยยบุตร ได้ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ที่เกิดอยู่ปรากฏความเลวและความประณีต คือ มนุษย์ที่มีอายุสั้น มีอายุยืน มีโรคมาก มีโรคน้อย มีผิวพรรณทราม มีศักดาน้อย มีศักดามาก มีโภคะน้อย มีโภคะมาก เกิดในสกุลต่ำ เกิดในสกุลสูง ไร้ปัญญา และมีปัญญา พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า “มาณพ สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้เลวและดีต่างกัน”^๓ ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงมีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย

พระพุทธศาสนาถือว่า กฎแห่งกรรมเป็นหลักธรรมที่สำคัญประการหนึ่ง พุทธศาสนิกชนในประเทศไทยบางส่วนที่มีความเข้าใจกฎแห่งกรรมและผลแห่งกรรมคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงอยู่บ้าง เมื่อไม่เข้าใจกฎแห่งกรรม จึงเชื่อผิด ปฏิบัติผิด และย่อมไม่เข้าใจว่า อะไรคือมูลเหตุของความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น ความแตกต่างด้านสติปัญญา ความยากจน ความสุข ความเจ็บป่วย ความทุกข์ หลักกรรม หรือกฎแห่งกรรมมีอยู่ว่า บุคคลทำกรรมใดไว้ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เขาย่อมต้องรับผลแห่งกรรมนั้น แต่เนื่องจากกรรมบางอย่างหรือการกระทำบางครั้ง ไม่มีผลปรากฏชัดในทันที ผู้มีปัญญาน้อยจึงมองไม่เห็นผลแห่งกรรมของตน ทำให้สับสน และ

^๑ พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร จิตวณฺโณ), **กฎแห่งกรรม**, (กรุงเทพฯ : บริษัทสร้างสรรคบุ๊คส์ จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๑.

^๒ ชุ.ช. (ไทย) ๒๕/๑/๒๓.

^๓ ม.อ. (ไทย) ๑๔/๒๓๙/ ๓๕๐ กุมมสุตกา มาณว สตุตา กุมมทายาทา กุมมโยนี กุมมพญู กุมมปฏิสธนา กุมม สตุเต วิภขติ ยทิท หีนปฺปณิตตายาติ (ม.อ. (บาลี) ๑๔/๕๘๑/๓๗๖).

ไขว้เขว เพราะบางทีกำลังทำชั่วอยู่แท้ๆ กลับมีผลดีมากมาย เช่น ลาก ยศ สรรเสริญ ตรงกันข้าม บางคราวกำลังทำความดีอยู่อย่างมโหฬาร แต่กลับได้รับความทุกข์ทรมานต่างๆ มีผลไม่ดีมากมาย ความซบซ้อนดังกล่าว ทำให้ผู้รับผลกระทบสับสน เกิดความไม่เข้าใจว่า สิ่งที่ทำนั้นเป็นความชั่วจริงๆ หรือ เป็นความดีจริงๆ^๕ ตามกฎแห่งกรรมนั้น คนเราไม่อาจจะหวังผลดีของสิ่งที่ยังมาไม่ถึง คือ สิ่งไหนที่ยังมไม่ถึง เราจะไปเอาผลก่อนไม่ได้ หรือเราทำชั่วไว้ แล้วเราจะวิ่งหนีจากผลกระทบชั่วที่เราทำไว้ก็ไม่ได้ เพราะมันต้องถึงกาลเวลาของมัน คือต้องเป็นไปตามกฎธรรมชาติของมัน^๕

ผู้เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมได้กำไว้ว่าผู้ไม่เชื่อ คือทำให้วันชั่ว ทำดีได้มันคงยั่งยืนกว่าผู้ไม่เชื่อ ทำให้เป็นคนดีในโลกนี้ จากโลกนี้ไปแล้วก็บังเกิดในโลกหน้า เมื่อประสบปัญหาชีวิตอันแสนเผ็ด ก็สามารถเข้าใจได้ว่ามันเป็นผลของกรรมชั่ว เมื่อประสบความรื่นรมย์ในชีวิตก็ไม่ประมาท มองเห็นผลแห่งความดีและหาทางพอกพูนกรรมดีต่อไป^๖

พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) แห่งวัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี เป็นพระนักเผยแผ่พุทธธรรม ที่นำเอาเรื่องของ กฎแห่งกรรม มาใช้ในการสอนพุทธธรรม ให้กับประชาชนทั้งชาวไทยและต่างประเทศโดยได้รับผลสำเร็จและการตอบรับเป็นอย่างมาก โดยท่านได้น้อมนำคำสอนของพระพุทธเจ้า มาเทศนาอบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนที่มาปฏิบัติธรรม ณ วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี บรรดาลูกศิษย์ของท่านทั้งในต่างประเทศและคนไทยทั่วโลกที่ได้ปฏิบัติธรรม ได้รายงานกฎแห่งกรรมของตนให้ท่านทราบ จนรวบรวมเป็นหลักฐานไว้มากมาย เพื่อเป็นการเตือนสติแก่คนทั่วไป กฎแห่งกรรมเป็นหลักธรรมอันยิ่งใหญ่ในพระพุทธศาสนา ไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงหนีจากกรรม ที่ตนเป็นผู้ก่อได้ พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ได้กล่าวถึง กฎแห่งกรรม ว่า เรื่องกรรมนั้น สลับซับซ้อน เราจะมาตัดสินเอาเฉพาะที่เราเห็นไม่ได้ ว่ากันโดยหลักแล้ว คนทำดี จะต้องได้ดี ทำชั่วจะต้องได้ชั่ว แต่คนที่ทำชั่วแล้วได้ดีนั้น เป็นเพราะเขายังกินบุญเก่าอยู่ คือ มีความดีสะสมเอาไว้มาก อาจจะสะสมไว้อดีตชาติ แต่เมื่อบุญเก่าหมด เมื่อไหร่เมื่อไหร่กรรมชั่วก็จะมาให้ผล กรรมดีก็จะรออยู่เช่นกัน เปรียบเหมือนเก้าอี้ที่เรา นั่ง ทรายใต้ที่เรายังไม่ลูกออกไป คนอื่นก็จะมานั่งไม่ได้ ต้องรอให้เราลุกเสียก่อน ฉะนั้นใครที่ได้นั่ง^๗

^๕ วคิน อินทสระ, **หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เรือนธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๙.

^๕ พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร สุตวณฺโณ), **กฎแห่งกรรม**, หน้า ๔.

^๖ วคิน อินทสระ, **หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด**, หน้า ๑๑.

^๗ พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กัณฺฐมอริณี, ๒๕๔๙), หน้า ๒๐๘-๒๑๙.

ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ว่ามีความสัมพันธ์กับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาอย่างไร คำสอนในเรื่องกฎแห่งกรรมต่างๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์จริงที่มาจากวิถีปฏิบัติ สอนเกี่ยวกับอะไร และมีความสอดคล้องหรือขยายผลจากในคัมภีร์พระพุทธศาสนาหรือไม่ อย่างไร และเพื่อให้ได้รับคำตอบว่า จากการนำคำสอนเรื่อง กฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ไปใช้ในการดำเนินชีวิตของคนที่มีปฏิบัตินิยมตามคำสอนนี้มีผลเป็นอย่างไร

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ของพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม)
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนากับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม)

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Documentary Research) ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนากับกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) โดยศึกษาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ วีดีโอ เทปธรรมะ รวมทั้งหนังสือ ที่เป็นผลงานของพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) วัตถุประสงค์ จังหวัดสิงห์บุรี ตลอดถึงเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

๑.๔ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีคำศัพท์ที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัย และเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้

๑.๔.๑ **กรรม** หมายถึง การกระทำ ที่ประกอบด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความตั้งใจหรือตั้งใจทำ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม

๑.๔.๒ **กฎแห่งกรรม** หมายถึง กฎแห่งการกระทำและผลของกรรม

๑.๔.๓ **กฎแห่งกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนา** หมายถึง กฎแห่งกรรมที่อธิบายในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ทั้งปรากฏในพระไตรปิฎก อรรถกถา คัมภีร์วิสุทธิมรรค คัมภีร์พระอภิธรรมมัตถสังคหะและอภิธรรมมัตถสังคหฎีกา รวมถึงคัมภีร์พระพุทธศาสนาอื่นๆ โดยศึกษา

เฉพาะในด้านเนื้อหาคำสอนเรื่องกรรม ในด้านผลของกรรม และด้านเป้าหมายของการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๔.๔ กฎแห่งกรรมในคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม)

หมายถึง กฎแห่งกรรมที่เป็นคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) โดยศึกษาเฉพาะในด้านเนื้อหาคำสอนเรื่องกรรม ในด้านประสบการณ์ผลของกรรม และด้านเป้าหมายในการสอนเรื่องกฎแห่งกรรม

๑.๔.๔ ความสัมพันธ์ หมายถึง ความเกี่ยวข้อง ความเชื่อมโยง ความสอดคล้อง ในด้านเนื้อหาคำสอนเรื่องกรรม ด้านผลของกรรม และด้านเป้าหมายของการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนา และในคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม)

๑.๔.๕ กรรมฐาน หมายถึง การทำงานทางจิต เพื่ออบรมจิตให้สงบ อันเป็นเหตุทำให้จิตดำเนินไปสู่ความสะอาด สว่าง สงบ และบริสุทธิ์

๑.๔.๖ เป้าหมายของการสอนเรื่องกฎแห่งกรรม หมายถึง ความมุ่งหมาย จุดมุ่งหมายของการสอนเรื่องกฎแห่งกรรม โดยศึกษาเฉพาะจุดมุ่งหมายของการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนา และจุดมุ่งหมายของการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมในคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม)

๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนากับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นี้มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑.๕.๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงเรื่อง ทำอย่างไรจะสอนหลักกรรมให้ได้ผล ในหนังสือ **นรก สวรรค์ สำหรับคนรุ่นใหม่** สรุปความได้ว่า เรื่องกรรมเป็นเรื่องของความจริง ที่คนส่วนใหญ่มองว่า ไม่สนุกสนาน ไม่น่ารื่นรมย์ เพราะเหตุที่คนส่วนใหญ่ มักไม่ค่อยพอใจอยู่กับความเป็นจริง และให้ความสำคัญกับคุณค่ารอง ที่มีความสนุกเพลิดเพลินมากกว่าคุณค่าแท้ ให้ความสำคัญกับวัตถุ มากกว่า จิตใจ การที่มนุษย์ไม่ชอบเผชิญความจริง ทำให้มนุษย์เกิดปัญหา มาก เมื่อความจริงเกิดขึ้นกับชีวิตตนเอง เรื่องกรรมเป็นเรื่องความจริง ที่ปฏิเสธไม่ได้ และเกี่ยวกับชีวิตที่ทุกคนต้องยอมรับ ดังนั้นการที่จะสอนเรื่องกรรมให้ได้ผล จะต้องใช้การปลุกฝังในเรื่องค่านิยม ไม่ให้ความสำคัญกับวัตถุ มากกว่าทางด้านจิตใจ ซึ่งหากจะให้ได้ผล ต้อง

เริ่มปลูกฝังกันตั้งแต่เด็ก^{๘๘}

๑.๕.๒ **พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร)** ได้กล่าวถึงเรื่อง ผลของกรรมเป็นเรื่อง ซ้ำซ้อน ไว้ในหนังสือ **กรรมทีปนี** สรุปความได้ว่า การศึกษาเรื่องกรรมวิบากหรือผลแห่งกรรม ถือเป็นเรื่องใหญ่ มิใช่เป็นเรื่องที่จะกล่าวกันให้เข้าใจได้ง่ายๆ การที่จะพิจารณาว่า กรรมวิบากหรือผล แห่งกรรมเป็นเช่นไร ผลแห่งกรรมดีกรรมชั่วมีจริงหรือไม่ และ กรรมให้ผลแก่บุคคลผู้เป็นเจ้าของ กรรมได้อย่างไร เป็นเรื่องซ้ำซ้อน ดังนั้นการจะเรียนรู้เรื่องกรรมวิบาก ต้องใช้ความพากเพียรใน การศึกษา จึงจะเกิดความเข้าใจได้เป็นอย่างดี^{๘๙}

๑.๕.๓ **พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตโต)** ได้กล่าวถึง กรรมและการเวียนว่ายตาย เกิดมีความเกี่ยวข้องกัน ไว้ในหนังสือ **กรรมและการเวียนว่ายตายเกิด** สรุปความได้ว่า ในทาง พุทธศาสนา ความไม่เชื่อเรื่องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด จัดเป็นมิจฉาทิฎฐิ ประเภทหนึ่ง มิจฉาทิฎฐิ คือความเห็นผิด มี ๑๐ ประการ เป็นระบบความเชื่อซึ่งชาวพุทธจะต้องไม่รับเข้ามาใน ความคิด โดยเฉพาะข้อสำคัญคือ ข้อ ๔ ที่ว่าไม่มีผลแห่งกรรมดีกรรมชั่ว ข้อนี้สำคัญมาก เพราะถ้า คนเราเชื่อว่าไม่มีผลกรรมดีกรรมชั่วแล้วในการดำเนินชีวิต คนเราอาจไม่ต้องเกรงกลัวบาปกรรม อะไรทั้งสิ้น ซึ่งจะมีผลทำให้สังคมไม่อาจจะอยู่ในความเป็นระเบียบเรียบร้อย ดังนั้นถ้ามองในแง่ ของนักปฏิบัตินิยม ก็ต้องยอมรับว่า ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมช่วยให้สังคมดีขึ้น ปัญหาของการ ละเมิดศีลธรรมหรือปัญหาจริยธรรมคงจะลดน้อยลงไป^{๙๐}

๑.๕.๔ **พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม)** ได้กล่าวถึง ผลกรรมของคนแตกต่างกัน เพราะสร้างเหตุไว้ต่างกัน ในหนังสือ **กรรมฐานแก้กรรม สำหรับ ผู้นำ นักธุรกิจ และนัก บริหาร** สรุปความได้ว่า ศีล ๕ เป็นคุณสมบัติสำคัญที่ทำให้ เกิดเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ได้ หากต้องการให้ผลดี ต้องสร้างเหตุให้ดี เช่น ต้องการมีอายุยืน ต้องสร้างเหตุคือ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ เบียดเบียนสัตว์ หากไปสร้างเหตุที่ทำให้อายุสั้น ด้วยการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต จะส่งผลให้อายุสั้น เสียชีวิตตั้งแต่อายุน้อย^{๙๑}

^{๘๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **นรก-สวรรค์ สำหรับคนรุ่นใหม่**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๒๙ - ๔๒.

^{๘๙} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร), **กรรมทีปนี**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๔๕), หน้า ๔๔๒.

^{๙๐} พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตโต), **กรรมและการเวียนว่ายตายเกิด**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ระฆังทอง, ๒๕๔๖), หน้า ๑๔.

^{๙๑} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), **กรรมฐานแก้กรรม สำหรับผู้นำ นักธุรกิจ และ นักบริหาร**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กู่ตมอรัณย์, ๒๕๔๘), หน้า ๙๗.

๑.๕.๕ พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร จิตตวณฺโณ) ได้กล่าวถึงเรื่อง การให้ผลของกรรม มีเรื่องของเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง ในหนังสือ เรื่อง **กฎแห่งกรรม** สรุปความได้ว่า กรรม หมายถึงการกระทำ ถ้าทำดีจัดเป็นกรรมดี เรียกว่า กุศลกรรม หรือบุญกรรม ถ้าทำชั่วจัดเป็นกรรมชั่ว เรียกว่า อกุศลกรรม หรือ บาปกรรม ผลของกรรมดีและกรรมชั่วมีจริง คือ ใครทำดีก็ย่อมได้ดี ใครทำชั่วก็ย่อมได้ชั่ว เห็นกันอยู่เป็นจำนวนมากแม้ในปัจจุบัน เป็นเพียงแต่ว่ากรรมนั้นจะให้ผลเร็วหรือช้าเท่านั้น การให้ผลของกรรมมีเรื่องของเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะกรรมบางอย่างให้ผลเร็ว ส่วนกรรมบางอย่างให้ผลช้า กรรมบางอย่างให้ผลในชาตินี้ กรรมบางอย่างให้ผลในชาติต่อไป ดังนั้น จึงกล่าวกันว่า กาลเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ผลของกรรม^{๑๒}

๑.๕.๖ วศิน อินทสระ ผู้เขียนหนังสือ **หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด** ได้กล่าวถึงเรื่องหลักกรรมเกี่ยวข้องกับการเวียนว่ายตายเกิด สรุปความได้ว่า การลงโทษ และรางวัลแห่งชีวิต เป็นกระบวนการธรรมชาติของหลักกรรมและการเกิดใหม่ มนุษย์จะเข้าใจชีวิตให้แจ่มแจ้งมิได้เลยถ้าขาดความเข้าใจอย่างแท้จริงในเรื่องหลักกรรมและการเกิดใหม่ การศึกษาเรียนรู้ การสังเกต ทดสอบเรื่องกรรมและสังสารวัฏฏ์ จึงเป็นกุญแจดอกสำคัญไขไปสู่ความสว่างไสวในปัญหาชีวิต ยิ่งผู้ที่ฝึกจิตให้สะอาด สงบ และสว่างได้มากเพียงใด ก็จะสามารถเข้าใจชีวิตทั้งในอดีตอนาคต และปัจจุบันได้มากขึ้นเพียงนั้น ความเข้าใจเรื่องชีวิตมีคุณค่าสูงกว่าความเข้าใจเรื่องอื่นๆ เพราะเป็นปัจจัยให้ชีวิตได้พบกับความสงบร่มเย็น ชนิดที่ผู้ไม่เข้าใจไม่อาจพบได้เลย^{๑๓}

๑.๕.๗ สุจิตรา อ่อนค้อม ได้กล่าวถึง กฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ที่นำเสนอเป็นเรื่องของประสบการณ์ตรงที่ท่านได้จากการปฏิบัติ ในหนังสือ **การสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืน** สรุปความได้ว่า พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เป็นพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ที่เห็นและรู้เรื่องกรรม ผลของกรรม และกฎแห่งกรรมอย่างแจ่มแจ้งด้วยประสบการณ์ตรงที่ได้จากความเพียรพยายามของท่าน ด้วยเหตุที่ท่านได้ทำกรรมไว้มากในวัยเด็ก ท่านจึงมีประสบการณ์ผลของกรรมหลากหลายมาสั่งสอนแก่ผู้ที่พร้อมจะรับฟัง พร้อมทั้งจะปฏิบัติ และพร้อมที่จะกำจัดความขัดแย้งและกิเลสตัณหาภายในจิตใจอันเป็นการเริ่มต้นของสันติภาพแบบยั่งยืนโดยแท้^{๑๔}

^{๑๒} พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร จิตตวณฺโณ), **กฎแห่งกรรม**, หน้า ๒๒๗.

^{๑๓} วศิน อินทสระ, **หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด**, หน้า ๑๑๖.

^{๑๔} สุจิตรา อ่อนค้อม, **การสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืน**, (กรุงเทพฯ : หจก. หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๘๑.

๑.๕.๘ **นที ลานโพธิ์** ได้เรียบเรียงประสบการณ์ผลของกรรมจากการละเมิดศีลข้อ ๑ ของผู้ที่ได้มาปฏิบัติธรรมกับพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ใน **เล่าเรื่องกรรม หลวงพ่อจรัญ จิตฺตมฺโม (พระธรรมสิงหบุราจารย์)** สรุปความได้ว่า พระชาวนวณ ชื่อพระบัวเฮี้ยว ก่อนบวช เคยมีอาชีพรับจ้างฆ่าวัว ฆ่าควาย และฆ่าหนุณา เป็นจำนวนมาก เมื่อมาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ได้เกิดทุกขเวทนาเป็นอันมาก วิ่งชนต้นสัตบรรณพร้อมกับร้องเป็นเสียงว้าวเสียงควาย มี มีเลือดไหลออกมาทุกทวารเป็นจำนวนมาก แม้แต่อุจจาระมีแต่เลือดสดๆ สบงจีวรขาด พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ย้าเตือนให้พระบัวเฮี้ยวตั้งสติกำหนดเวทนาจนถึงที่สุด พระบัวเฮี้ยวมีสภาพสยดสยอง เช่นนี้ ๓ วัน ๓ คืน จนกระทั่งคืนที่ ๔ ได้เจริญสมาธิสติปัฏฐาน ๔ เข้าพลสมบัติได้ทันที เลือดหยุดไหล แผลแตกตรงศีรษะได้หายไป แผลตรงคอหายไปไม่มีร่องรอย เป็นที่น่าอัศจรรย์ เมื่อมาปฏิบัติกรรมฐาน จึงได้รับทุกขเวทนาอย่างหนัก ซึ่งถือเป็นการชดใช้กรรมให้แก่เจ้ากรรมนายเวร พระบัวเฮี้ยวได้ตั้งปณิธานว่าจะอุทิศส่วนกุศลทั้งหลาย ให้แก่เจ้ากรรมนายเวรจนกว่าชีวิตจะหาไม่^{๑๕}

๑.๕.๙ **พระครูศรีปริยัติวิกรม (วัชรพงษ์ ทินนาโก)** ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “**ศึกษาเทคนิคและรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี**” จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า การแสดงธรรมเรื่องกฎแห่งกรรม ถือเป็นวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นจุดเด่นของพระเทพสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) โดยเฉพาะ โดยท่านยกตัวอย่างเรื่องจริงในปัจจุบันมาประกอบ ทำให้ผู้ฟังมองเห็นเป็นมโนภาพ แต่ละเรื่องที่ท่านเล่าให้ฟัง เหมือนกับผู้ฟังได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย เพราะท่านประสงค์จะให้คนทั้งหลายเกรงกลัวบาปกรรมแล้วทำบุญกุศลความดีกันมากๆ จึงบอกว่า ผลของกรรมมีจริง หากใครเคยทำกรรมอันใดไว้จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม จะต้องชดใช้หนี้กรรมนั้นแน่นอน เรื่องนี้เคยเกิดขึ้นกับตัวท่านมาแล้ว เมื่อปฏิบัติกรรมฐานจนถึงขั้นจิตสงบเป็นสมาธิดีแล้ว ผลกรรมเก่าก็มาปรากฏให้เห็น ทำให้เกิดปัญญาคือตัวรู้ขึ้นมา แล้วรู้กฎแห่งกรรมทันที เพราะการปฏิบัติกรรมฐานจึงทำให้ผู้ปฏิบัติได้รู้ว่า บุญบาปมีจริง ดังตัวอย่างที่เกิดขึ้นกับหลวงพ่อ^{๑๖}

^{๑๕} นที ลานโพธิ์, **เล่าเรื่องกรรม หลวงพ่อจรัญ จิตฺตมฺโม (พระธรรมสิงหบุราจารย์)**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เครือเถา, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔-๑๕.

^{๑๖} พระครูศรีปริยัติวิกรม (วัชรพงษ์ ทินนาโก), “ศึกษาเทคนิคและรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

๑.๕.๑๐ พระมหาสารวย ญาณสวโร (พินดอน) ได้ศึกษาวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษา เรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย” จากการ ศึกษาวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า ศีลถือเป็นเรื่องสำคัญต่อการเกิดเป็นมนุษย์ เพราะการที่คนเราจะ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น มิใช่ว่าเกิดมามีรูปร่างหน้าตาเป็นมนุษย์เท่านั้น จะต้องมียุทธคือ ศีล ๕ สำหรับมนุษย์อีกด้วย เพราะศีลเป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานแรกของพระพุทธศาสนา หรือกล่าวอีก อย่างหนึ่งว่าเป็นข้อปฏิบัติของความเป็นคน โดยเฉพาะศีล ๕ ถือเป็นมนุษยธรรมเป็นธรรมของ มนุษย์^{๑๗}

๑.๕.๑๑ สุจริต พรศิริประสาธ ได้ศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษา วิเคราะห์กฎแห่งกรรม: ศึกษาเฉพาะงานเขียนของ ท.เลียงพิบูลย์” จากการศึกษาค้นคว้า ดังกล่าว สรุปได้ว่า ในเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ซึ่งให้เห็นถึง การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เพื่อให้คนมีความเกรงกลัวต่อบาป เกรงกลัวผลของอกุศลกรรม อบายภูมิ ๔ และให้มีความเชื่อมั่นในการทำความดี ปวารณามนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และจนถึงจุดสูงสุด ของศาสนาพุทธ คือ นิพพานสมบัติ ไม่ต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิดอีก แต่เพราะคนส่วนใหญ่ ไม่ได้อ่านพระไตรปิฎก อีกทั้งมีความไม่เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม เนื่องจากระยะเวลาการส่งผลของ กรรมที่เป็นรูปธรรมไม่สามารถเห็นได้ชัดเจนนัก แม้ว่าการส่งผลของกรรมที่เป็นนามธรรมมีอยู่ซึ่ง เกิดขึ้นทันที หลังจากกระทำกรรมนั้นๆ แล้ว แต่คนมักจะมีมองข้ามไป ทำให้คนหลงผิดทำกรรมชั่ว กันมากขึ้น การเห็นผลของกรรมที่เป็นรูปธรรมจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์ไม่น้อย^{๑๘}

๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก อย่างมีขั้นตอนดังนี้

๑.๖.๑ ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และอนุฎีกา

๑.๖.๒ ศึกษาค้นคว้าจากข้อมูล เอกสารที่เป็นผลงานของพระธรรมสังฆปุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) และจากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

^{๑๗} พระมหาสารวย ญาณสวโร (พินดอน), “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒).

^{๑๘} สุจริต พรศิริประสาธ, “การศึกษาค้นคว้ากฎแห่งกรรม : ศึกษาเฉพาะงานเขียนของ ท.เลียงพิบูลย์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

๑.๖.๓ รวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์

๑.๖.๔ สรุปผลการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ที่ปรากฏในคัมภีร์ พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๗.๒ ทำให้ทราบคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ของพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม)

๑.๗.๓ ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนากับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม)

บทที่ ๒

คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

ในพระพุทธศาสนา กฎแห่งกรรม เป็นส่วนหนึ่งของ กฎธรรมชาติ ซึ่งเป็นเรื่องของกฎที่ว่าด้วยเหตุและผล ที่ว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อเกิดขึ้นก็มีเหตุปัจจัย ทำให้เกิดขึ้น เมื่อตั้งอยู่ก็มีเหตุปัจจัยทำให้ตั้งอยู่ เมื่อเปลี่ยนแปลงก็มีเหตุปัจจัยทำให้เปลี่ยนแปลง เมื่อแตกดับก็มีเหตุปัจจัยทำให้แตกดับ กฎแห่งกรรม หรือ กรรมนิยาม เป็นกฎธรรมชาติที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือ กระบวนการก่อการกระทำและการให้ผลของการกระทำ สำหรับการทำความเข้าใจในเรื่องกรรม และการให้ผลของกรรม ดังที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้น มาจาก กัมมัฏสกตญาณ^๑ ของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นปริชาหยังรู้ความที่ว่า สัตว์มีกรรมเป็นของตน ปัญญาที่รู้ว่า โลกนี้มี โลกหน้ามี ทานที่ให้แล้วมีผล ผลวิบากของกรรมที่ทําดีทําชั่วมีอยู่ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมให้ผลเช่นนั้น คนทําดีย่อมได้ดี ทําชั่วย่อมได้ชั่ว”^๒ ในบทที่ ๒ นี้ จะเป็นการศึกษากฎแห่งกรรม ในแง่ของประเภทและชนิดของกรรม การให้ผลของกรรม และท้ายสุดเป็นการศึกษาเรื่อง เป้าหมายของพระพุทธเจ้าในการสอนเรื่องกฎแห่งกรรม กรรมต่างประเภทและต่างชนิดกัน ย่อมให้ผล หรือวิบากแตกต่างกัน ซึ่งในเรื่องของการให้ผลของกรรมนี้ เป็นเรื่องที่ซับซ้อนและมีปัจจัยมากมาย หากมองเรื่องกรรมในสายสั้น ย่อมไม่อาจเข้าใจกรรมและผลของกรรมบางอย่างได้อย่างแจ่มแจ้งโดยตลอด และอาจนำมาซึ่งความเข้าใจผิด คลาดเคลื่อนไป ดังนั้นการพิจารณาต้องมองเป็นสายยาว ซึ่งเกี่ยวข้องไป ถึงสังสารวัฏฏ์ ในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด

๒.๑ คำสอนเรื่องกรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

๒.๑.๑ กรรมและความหมายของกรรม

คำว่า กรรม มีผู้นิยามหรือผู้ให้คำจำกัดความกันไปไว้หลายอย่าง ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า กรรม (อ่านว่า กำ – กำมะ) หมายถึง (๑) การ, การกระทำ, การงาน, กิจ.... (๒) การกระทำที่ส่งผลร้ายมาจนถึงปัจจุบัน หรือซึ่งจะส่งผลร้ายต่อไปในอนาคต.... (๓) บาป, เคาระห์....(๔) ความตาย.....

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้อธิบายความหมายของคำว่ากรรม ไว้ว่า กรรม

^๑ อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๗๙๓/๕๐๙.

^๒ ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๕๖/๓๗๔.

หมายถึง การกระทำ, การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาทางกายก็ตาม ทางวาจาก็ตาม ทางใจก็ตาม^๓

คำว่า **กรรม** แปลว่า **การกระทำ** แต่ตามทฤษฎีของพระพุทธศาสนา การกระทำไม่จำเป็นต้องเป็นกรรมเสมอไป การกระทำที่จะจัดเป็นกรรมและมีผลทางศีลธรรมนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาหรือความตั้งใจในการกระทำ กล่าวอีกนัยหนึ่งเจตนาในการกระทำนั้นเองจัดเป็นกรรม ดังพระพุทธพจน์ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม บุคคลจงใจแล้ว ย่อมกระทำกรรมทางกาย ทางวาจา (หรือ) ทางใจ”^๔

พระพุทธพจน์นี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การกระทำที่จัดเป็นกรรมนั้น จะต้องเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาหรือความตั้งใจ การกระทำใดเกิดขึ้นหรือกระทำลงไปโดยปราศจากเจตนา ไม่จัดว่าเป็นกรรม แต่เรียกว่า กิริยา คือเป็นอาการสักแต่ว่ากระทำ ไม่ก่อให้เกิดผลดีผลชั่วทางศีลธรรมแก่ผู้กระทำ แต่การกระทำที่เรียกว่ากิริยานี้ ไม่รวมถึงการกระทำที่เกิดขึ้นโดยประมาทเลินเล่อ เพราะการกระทำที่เกิดขึ้นโดยความประมาทเลินเล่อซึ่งมีผลเสียหายแก่บุคคลอื่นหรือสัตว์อื่นนั้น แม้จะไม่มีเจตนาโดยตรงก็สงเคราะห์เข้าไปในการกระทำที่มีเจตนาโดยอ้อม เพราะเป็นการกระทำที่ขาดการใช้สติพิจารณาอย่างรอบคอบยังคงจัดเป็นกรรม แต่เป็นกรรมประเภทที่เรียกว่า กตัตตากรรม หรือกรรมสักว่ากระทำ เป็นกรรมที่มีกำลังอ่อน จะส่งผลแก่ผู้กระทำก็ต่อเมื่อไม่มีกรรมอื่นที่มีกำลังแรงกว่าให้ผลแล้วเท่านั้น

การกระทำที่เรียกว่า กิริยา ตามพระพุทธศาสนามีอยู่ ๒ กรณี ได้แก่ ๑) ในกรณีของปุถุชน และพระอริยบุคคล ตั้งแต่พระอนาคามีลงมา ที่กระทำลงไปโดยปราศจากเจตนา สำหรับกรณี กิริยา ของ ปุถุชน ที่ไม่จัดว่าเป็นกรรมนั้น ได้แก่การกระทำที่ไม่มีเจตนา เช่น กรณีคนป่วย ที่ใช้สูง เกิดเพื่อ แม้จะกระทำอะไรบางอย่างลงไปโดยไม่รู้ตัว เช่น พูดคำหยาบ และ ๒) ในกรณีที่เป็นการกระทำของพระอรหันต์ ซึ่งแม้จะเกิดขึ้นโดยความตั้งใจก็ไม่จัดว่าเป็นกรรม เพราะกิเลสซึ่งเป็นเหตุให้เกิดกรรมของพระอรหันต์ละได้เด็ดขาดสิ้นเชิงแล้ว^๕

สำหรับการกระทำหรือกิริยา ที่ไม่บอกได้ว่า เป็น กุศลหรืออกุศล เป็นกลางๆ ไม่ได้ไม่ชั่ว ไม่ใช่กุศล ไม่ใช่อกุศล ทั้งในส่วนที่เป็นโลกิยะ หรือ โลกุตตระก็ตาม เป็นการกระทำที่เรียกว่า

^๓ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๖๐.

^๔ อจ.อุกก (ไทย) ๒๒/๖๓/๕๗๗.

^๕ สุนทร ฦ รัชชี, **พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖๘.

อัพยาภต^๖

ในการกระทำของบุคคลทั่วไป มีทั้งที่เป็นกุศลกรรม และอกุศลกรรม บุคคลจึงควรระมัดระวังไม่ทำเหตุอันก่อให้เกิดกรรมอันไม่บริสุทธิ์ที่เรียกว่า กรรมกิเลส (กรรมเครื่องเศร้าหมอง)

กรรมกิเลส ๔ ประการที่อริยสาวกจะได้แล้ว คือ

๑. กรรมกิเลสคือปาณาติบาต
๒. กรรมกิเลสคืออทินนาทาน
๔. กรรมกิเลสคือมุสาวาท

พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การลวงละเมิดภรรยาผู้อื่น และการพูดเท็จ เรียกว่า เป็นกรรมกิเลส บัณฑิตทั้งหลายไม่สรรเสริญ^๗

๒.๑.๒ ประเภทของกรรม

๒.๑.๒.๑ จำแนกตามลักษณะ

การกระทำเมื่อจำแนกตามลักษณะ แบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ

๑) อกุศลกรรม (กรรมที่เป็นอกุศล, กรรมชั่ว, การกระทำที่ไม่ดี ไม่ฉลาด ไม่เกิดจากจากปัญญา ทำให้เสื่อมเสียคุณภาพชีวิต หมายถึง การกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ หรือโมหะ)

๒) กุศลกรรม (กรรมที่เป็นกุศล, กรรมดี, การกระทำที่ดี ฉลาด เกิดจากปัญญาส่งเสริมคุณภาพของชีวิตจิตใจ หมายถึง การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คืออโลภะ อโทสะ หรือ อโมหะ)

๒.๑.๒.๒ จำแนกกรรมตามทางแห่งการกระทำ

การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาหรือความตั้งใจจัดเป็นกรรมเกิดได้ ๓ ทางคือ ทางกาย เรียกว่า กายกรรม ทางวาจา เรียกว่า วจีกรรม และทางใจ เรียกว่า มโนกรรม

เมื่อแบ่งกรรมตามทางแห่งการกระทำ หรือ กรรมบถ นี้ แบ่งได้ ๒ ประเภท ได้แก่ อกุศลกรรมบถ ทางแห่งการทำกรรมชั่ว และ กุศลกรรมบถ ทางแห่งการทำกรรมดี

อกุศลกรรมบถ^๘ แปลว่า ทางแห่งอกุศลกรรม ทางทำความชั่ว กรรมชั่วอันเป็นทางนำไปสู่ความเสื่อม มี ๑๐ ประการ โดยแบ่งเป็น ๓ หมวด

^๖ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๘๕.

^๗ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๕/๒๐๐.

^๘ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๒๓๕-

ก. กายกรรม ๓ (การกระทำทางกาย)

๑. ปาณาติบาต การทำชีวิตให้ตกลง ปลงชีวิต
๒. อทินนาทาน การถือเอาของที่เขามิได้ให้ โดยอาการขโมย ลักทรัพย์
๓. กาเมสุมิชฌาจาร ความประพฤตินิดในกาม

ข. วจีกรรม ๔ (การกระทำทางวาจา)

๔. มุสาวาท การพูดเท็จ
๕. ปิสุณาวาจา วาจาใส่ร้าย
๖. ผรุสวาจา วาจาหยาบ
๗. สัมผัปปลาปะ คำพูดเพื่อเจ้อ

ค. มโนกรรม ๓ (การกระทำทางใจ)

๘. อภิชฌา พง์เล็งอยากได้ของเขา
๙. พยาบาท คิดร้ายผู้อื่น
๑๐. มิจฉาทิฏฐิ เห็นผิดจากคลองธรรม

สำหรับกุศลกรรมบท^๙ แปลว่า ทางแห่งกุศลกรรม ทางทำความดี กรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่สุคติ มี ๑๐ ประการ โดยแบ่งเป็น ๓ หมวด ดังนี้

ก. กายกรรม ๓ การกระทำทางกาย

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากปลงชีวิต
๒. อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากถือเอาของที่เขามิได้ให้โดยอาการขโมย
๓. กาเมสุมิชฌาจารา เวรมณี เว้นจากประพฤตินิดในกาม

ข. วจีกรรม ๔ การกระทำทางวาจา

๔. มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากพูดเท็จ
๕. ปิสุณาย วาจา เวรมณี เว้นจากพูดใส่ร้าย
๖. ผรุสวาย วาจา เวรมณี เว้นจากพูดคำหยาบ
๗. สมุพฺพฺปลาปา เวรมณี เว้นจากพูดเพื่อเจ้อ

ค. มโนกรรม ๓ การกระทำทางใจ

๘. อนภิชฺฐา ความไม่คิดพง์เล็งอยากได้ของเขา
๙. อพฺยาบาท ความไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น
๑๐. สฺมมาทิฏฺฐิ ความเห็นชอบ ถูกต้องตามคลองธรรม

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๓-๒๓๔.

การกระทำทางกายและทางวาจาที่จัดเป็นกรรมจะต้องมีใจเข้าไปประกอบด้วยเสมอไป นั่นก็คือต้องมีเจตนาในการกระทำ แต่การกระทำทางใจนั้น ถ้าฟังความจริงใจอย่างเดียวก็นับเป็นกรรมได้ คนทั่วไปมักจะมองข้ามมโนกรรมไป โดยเห็นว่าจะเป็นการดี ความชั่วจะต้องปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรมทางกายหรือทางวาจา แต่สำหรับพระพุทธศาสนานั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือใจ เพราะพฤติกรรมทางกายหรือทางวาจาเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดด้วยใจหรือความคิดที่เริ่มต้นขึ้นในใจ กายและวาจาเป็นเพียงผู้รับบัญชาจากใจเท่านั้น

๒.๑.๒.๒ จำแนกกรรมตามหลักเกณฑ์การให้ผล

ในการจำแนกกรรมตามเกณฑ์การให้ผล ในพุทธศาสนา แบ่งออกเป็น ๒ ยุค โดยยุคสมัยพุทธกาล พระไตรปิฎก นิพเพติกสูตร^{๑๐} พระพุทธเจ้าทรงจำแนกกรรมออกมาในลักษณะการให้ผลของกรรมตามกาล โดยได้กล่าวถึงวิบากแห่งกรรม ว่ามี ๓ ประการ คือ

๑. กรรมที่พึงเสวยในปัจจุบัน
๒. กรรมที่พึงเสวยในอภัพถัดไป (จากชาติปัจจุบัน)
๓. กรรมที่พึงเสวยในอภัพต่อๆ ไป^{๑๑}

ส่วนยุคหลังพุทธกาล พระพุทธโฆษาจารย์ ซึ่งเป็นพระอรหันตเถรจารย์ในสมัยหลังประมาณ พ.ศ. ๙๐๐-๑๐๐๐ ได้มีการนำพุทธพจน์เกี่ยวกับในเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมมาอธิบายเพิ่มเติม โดยได้แบ่งลำดับของกรรมและลำดับของวิบากกรรมเป็น ๑๒ อย่าง^{๑๒} โดยจัดเป็น ๓ หมวด ดังนี้

หมวด ๑ กรรมจัดตามกาลที่ให้ผลมี ๔ ชนิด

- (๑) ภูมิฐัมมเวทนียกรรม (กรรมที่ให้ผลในปัจจุบัน)
- (๒) อุปัชชเวทนียกรรม (กรรมที่ให้ผลในชาติต่อไปถัดจากชาติปัจจุบัน)
- (๓) อปรารปรเวทนียกรรม (กรรมที่ให้ผลหลังจากอุปัชชเวทนียกรรมคือให้ผลเรื่อยไปสืบโอกาสเมื่อใด ให้ผลเมื่อนั้น)
- (๔) อโหสิกรรม (กรรมที่ไม่ให้ผล เลิกแล้วต่อกัน)

^{๑๐} อัง.นุกก. (ไทย) ๒๒/๖๓/๕๗๗.

^{๑๑} กรรมที่พึงเสวยในปัจจุบัน เรียกว่า ภูมิฐัมมเวทนียกรรม กรรมที่พึงเสวยในอภัพถัดไปเรียกว่า อุปัชชเวทนียกรรม กรรมที่พึงเสวยในอภัพต่อๆ ไป เรียกว่า อปรารปรเวทนียกรรม (อัง.เอภาทสก. (แปล) ๒๔/๒๑๗/๓๕๗, อภิ.ก. ๓๗/๖๓๕/๓๘๕, ๘๙๐-๘๙๑/๕๐๖-๕๐๗).

^{๑๒} วิสุทฺธิ (ไทย) ๓/๒๕๘.

หมวด ๒ กรรมจัดตามหน้าที่ มี ๔ ชนิด

- (๑) ชนกกรรม (กรรมที่นำไปเกิด)
- (๒) อุปัตถัมภกกรรม (กรรมสนับสนุนชนกกรรม)
- (๓) อุปปีฬกกรรม (กรรมบีบบังคับ)
- (๔) อุปฆาตกรรม (กรรมตัดรอน)

หมวด ๓ กรรมจัดตามลำดับความรุนแรง มี ๔ ชนิด

- ๑) คุรุกรรม (กรรมหนัก)
- ๒) อาจิณณกรรม หรือ พหุลกรรม (กรรมที่ทำไว้มาก กรรมที่ทำเป็นประจำ)
- ๓) อาสันนกรรม (กรรมที่บุคคลทำเมื่อจวนสิ้นชีวิต)
- ๔) กตัตตากรมหรือ กตัตตาวาปนกรรม (กรรมสักแต่ว่าทำ คือทำโดยไม่เจตนา)

ก) กรรมจัดตามกาลที่ให้ผลมี ๔ ชนิด

๑) ทิฏฐธัมมเวทนียกรรม (กรรมที่ให้ผลในปัจจุบัน)

ในบรรดา (ชวณะ) จิต ๗ ชวณะ ชวณะเจตนาดวงแรก ที่เป็นกุศลหรืออกุศลก็ตาม ในชวณวิถีแรก มีชื่อเรียกว่า ทิฏฐธัมมเวทนียกรรม^{๑๓} กรรมชนิดนี้ เป็นกรรมที่ให้ผลในภพนี้ หรือในชาติปัจจุบัน ตามลักษณะกรรมชนิดนี้ต้องเป็นกรรมที่ทำในชาตินี้ เมื่อทำแล้วผู้ทำก็จะได้ผลในชาตินี้ กล่าวคือ เมื่อให้ผลในชาตินี้แล้วก็ป็นอันสิ้นสุดกัน มันจะไม่ติดตามให้ผลในชาติหน้าหรือชาติต่อไปอีก หากไม่มีโอกาสให้ผลแก่ผู้กระทำในชาตินี้ จะเป็นเพราะไม่ได้ช่องจะให้ผลหรือเพราะยังไม่ทันได้ให้ผล ผู้ทำกรรมตายเสียก่อน กรรมนี้ก็กลายเป็นอโหสิกรรม คือกรรมที่จะไม่ให้ผลอีกต่อไป

กรรมที่ ๑ นี้จัดว่าเป็นกรรมแรง จึงให้ผลทันตาเห็น ผู้ทำได้เสวยผลในอัตภาพนั้นเอง แต่เมื่อผู้ทำถึงมรณะไปเสียก่อนถึงคราวให้ผล ย่อมเป็นอโหสิกรรม^{๑๔}

๒) อุปปีชชเวทนียกรรม (กรรมที่ให้ผลในชาติต่อไปถัดจากชาติปัจจุบัน)

ในชวณเจตนาดวงที่ ๗ ซึ่งทำให้สำเร็จตามประสงค์ มีชื่อเรียกว่า อุปปีชชเวทนีย

^{๑๓} อัง.ติก.อ. (ไทย) ๓๔/๔๓๓/๑๒๒.

^{๑๔} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ธรรมวิภาค ปริเฉทที่ ๒, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๑๒๖.

กรรม^{๑๕} กรรมชนิดนี้ เป็นกรรมที่จะเริ่มให้ผลอย่างจริงจัง ในชาติหน้าต่อจากชาตินี้ เป็นกรรมที่มีกำลังเป็นที่สองรองจาก ทัณฺณธรรมเวทนียกรรม ในอรรถกถา ได้กล่าวถึงกรรมชนิดนี้ว่า ในบรรดากุศลและอกุศลทั้งสองฝ่าย คือ อุปัชฌายเวทนียกรรมในฝ่ายที่เป็นกุศล พึงทราบด้วยสามารถแห่งสมาบัติ ๘ ส่วนในฝ่ายที่เป็นอกุศล พึงทราบด้วยสามารถแห่งอนันตริยกรรม ๕ ซึ่งในบรรดากรรมทั้งสองฝ่ายนั้น ผู้ที่ได้สมาบัติ ๘ จะเกิดในพรหมโลก ด้วยสมาบัติอย่างหนึ่ง ส่วนฝ่ายผู้กระทำอนันตริยกรรม ๕ จะบังเกิดในนรกด้วยกรรมอย่างหนึ่ง สมาบัติที่เหลือ และกรรม ที่เหลือ จะถึงความเป็นอโหสิกรรมไปหมด คือเป็นกรรมที่ไม่มีวิบาก^{๑๖} จะเห็นได้ว่า กรรมให้ผลในชาติหน้านั้นนี้ ได้แก่ กรรมหนักทั้งฝ่ายดี และฝ่ายชั่ว เพราะกรรมหนักที่บุคคลกระทำแล้วย่อมไม่มีกรรมอื่นขวางทางแข่งลำดับในการให้ผลได้ แก้ไขโดยประการใดๆ ให้เป็นตรงกันข้ามไม่ได้ เช่น ผู้ได้ฌาน ในขณะที่ตายฉานไม่เสี้อม พยากรณ์ได้ว่า ชาติหน้าเขาต้องได้ไปเกิดในพรหมโลก ไม่มีกรรมชั่วอื่นมาแข่งให้ผลก่อน ตรงกันข้าม ผู้ที่ทำอนันตริยกรรมไปแล้ว แม้จะทำความดีเท่าไรๆ เพียงใดก็ตาม ก็หมดหนทางที่จะได้ไปเกิดในสวรรค์ในชาติหน้าถัดจากชาตินี้ ทั้งนี้เพราะอนันตริยกรรม ซึ่งแปลว่า กรรมที่ไม่มีระวางคั่นนี้เอง เมื่อบุคคลผู้เป็นเจ้าของกรรมตายลง อนันตริยกรรมจะเป็นผู้ให้ผลต่อการเกิดและการสืบต่อชีวิตในภพที่สองติดต่อกันโดยทันที ไม่มีกรรมอื่นๆ สามารถมากันขวางได้ นอกจากอนันตริกรรมด้วยตนเอง กล่าวคือ อนันตริกรรม ตัวที่มีกำลังมากที่สุด จะให้ผลก่อนอนันตริกรรมตัวอื่นๆ (ถ้ามี) ที่มีกำลังอ่อนกว่าโดยลำดับไป

๓) อปราปรเวทนียกรรม (กรรมที่ให้ผลหลังจากอุปัชฌายเวทนียกรรมคือให้ผลเรื่อยไป สบโอกาสเมื่อใด ให้ผลเมื่อนั้น)

อปราปรเวทนียกรรม หรือ อปราปรเวทนียกรรม กรรมชนิดนี้ เป็นกรรมที่ให้ผลแก่ผู้กระทำในชาติต่อไป ไปถัดจากชาติหน้า หากอปราปรเวทนียกรรมนี้ トラบใดที่ยังให้ผลไม่เสร็จสิ้น ก็จะไม่กลายเป็นอโหสิกรรม จะกลายเป็นอโหสิกรรมก็ต่อเมื่อได้ให้ผลเสร็จสิ้นแล้วเท่านั้น เพราะฉะนั้นกรรมชนิดนี้จะติดตามผู้กระทำไปเรื่อยๆ ได้ช่องให้ผลเมื่อไรก็จะเข้าให้ผลเมื่อนั้น ถ้ายังไม่ได้ช่องก็จะติดตามต่อไป^{๑๗}

ความหมายของนามนี้คือ อปร (ภพอื่น) + อปร (ภพอื่น) + เวทนี (ผลที่ได้รับ) ซึ่งรวมความแล้ว คือ กรรมที่ทำให้ได้รับผลที่พึงได้รับ ในภพอื่นๆ หลังจากภพที่สองต่อจากภพนี้ที่เป็น

^{๑๕} วิสุทธิ (ไทย) ๓/๒๕๙.

^{๑๖} อัง.ติก.อ. (ไทย) ๓๔/๔๓๓/๑๒๓.

^{๑๗} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ธรรมวิภาค ปริเฉทที่ ๒, หน้า ๑๒๘.

ปัจจุบันเรื่อยๆไป トラバเท่าที่บุคคลนั้นยังต้องเวียนว่าย ตายเกิด อยู่ในวัฏฏะสงสารนี้
กรรมที่ ๓ นี้ อาจให้ผลต่อเมื่อพ้นภพหน้าแล้ว ได้ช่องเมื่อใด ย่อมให้ผลเมื่อนั้น กว่าจะ
เป็นอโหสิกรรม ท่านเปรียบไว้เหมือนสุนัขไล่เนื้อ ไล่ตามเนื้อทันเข้าในทีใด ย่อมเข้ากัดในทีนั้น^{๑๘}

๔) อโหสิกรรม (กรรมที่ไม่ให้ผล เลิกแล้วต่อกัน)

อโหสิกรรม คือกรรมที่ไม่ให้ผล ที่มีชื่อเรียกว่า อโหสิกรรมนั้นเป็นไปตามหลักของ
หมวด ๓ (ติกะ) ดังนี้ คือ “วิบากแห่งกรรมไม่ได้มีแล้ว ๑ วิบากแห่งกรรมจักไม่มี ๑ วิบากแห่งกรรม
ไม่มีอยู่ ๑”^{๑๙} อโหสิกรรม จัดว่าเป็น กรรมให้ผลเสร็จแล้ว (ยกเลิกแล้ว) หรือเป็นกรรมที่รอให้ผลอยู่
แต่ไม่มีโอกาสให้ผล หากว่าล่วงเลยเวลาในการให้ผลก็จะเป็นอโหสิกรรมไป คือ เลิกให้ผล เพราะ
ไม่มีโอกาสให้ผลทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ได้แก่กรรมที่ไม่สามารถจะให้ผลตามเวลาที่กำหนด
ไว้ เช่น คนทำลายชีวิตผู้อื่นไว้มาก มีกำหนดว่าจะต้องไปตกนรกหมกไหม้ในชาติหน้า แต่เงื่อนไขนี้
ถูกยกเลิกเสีย เพราะคนที่ทำให้กรรมนั้น ไม่เกิดในชาติหน้า และชาติใดๆ ด้วยเหตุที่ได้บรรลุนิพพาน
ชั้นสูงสุดเป็นพระอรหันต์ ไม่มีกิเลส เหตุแห่งการเวียนว่ายตายเกิดอีกแล้ว กรรมคือ การฆ่าเขาจึง
เป็น อโหสิกรรม ในหนังสืออภิธรรมปริเฉทที่ ๕ ว่าด้วยเรื่องวิถีมุตตสังคหวิภาค ได้อธิบายถึง
อโหสิกรรมในคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรค ไว้ว่า คำว่า อโหสิกรรม มีความหมาย ๓ อย่าง คือ

๑. อโหสิ กมฺมํ นาโหสิ กมฺมวิปาโก กรรมได้มีแล้ว วิบากแห่งกรรมไม่ได้มีแล้ว
หมายถึง กรรมที่ได้ให้ผลแล้ว คือผลกรรมในอดีตชาติที่ให้ผลแก่บุคคลที่กระทำอกุศลกรรมหรือ
กุศลกรรมนั้นให้ได้รับทุกข์สุขแล้ว เช่น ได้ตกนรกไปแล้ว หรือไปเกิดบนสวรรค์แล้ว กรรมนั้นย่อม
เป็นอโหสิกรรม ในข้อนี้หมายถึง อดีต

นอกจากนี้เมื่อกรรมที่มีกำลังกรรมมากกว่าให้ผลแล้ว กรรมที่มีกำลังน้อยรองลงมาก็
เลิกให้ผล เช่น ได้ตัดติณยานุศลกรรม ดังนั้นปฐมฌานกุศลกรรม และทุติยฌานกุศลกรรม ซึ่งเป็น
กรรมที่มีกำลังน้อยกว่าก็ไม่สามารถให้ผลได้ จึงเป็นอโหสิกรรมไป^{๒๐}

๒. อโหสิ กมฺมํ นตฺถิ กมฺมวิปาโก กรรมได้มีแล้ว วิบากแห่งกรรมไม่มีอยู่ หมายถึง
วิบากอันยังไม่ให้ผลแห่งกรรมอดีต อันล่วงเลยกาลแห่งวิบากแล้ว และของผู้นิพพานในภพปัจจุบัน

^{๑๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๖.

^{๑๙} ชุ.ป.อ. (ไทย) ๖๙/๕๒๔/๔๒๐.

^{๒๐} ขุนสรวรพกิจโกศล, **ปริเฉทที่ ๕ วิถีมุตตสังคหวิภาค**, (กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราช-
วิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๕๕.

นั่นเอง^{๒๑} ได้แก่ กรรมที่ไม่ก่อให้เกิดผล เช่น กิริยาจิต ของพระอรหันต์ แม้จะกระทำสักเท่าใดก็ตาม ก็เป็นกิริยาทั้งหมด ไม่ทำให้เกิดวิบาก และไม่ก่อให้เกิดผลได้ จึงเป็นอโหสิกรรมไป ในข้อนี้หมายถึงปัจจุบัน

๓. อโหสิ กมฺมํ น ภวิสฺสตี กมฺมวิปาโก กรรมได้มีแล้ว วิบากแห่งกรรมจักไม่มี หมายถึง วิบากอันไม่ควรให้ผล แห่งกรรมอดีตอันล่วงกาลแก่วิบากแล้ว และดับรอบในภพอนาคตนั่นเอง^{๒๒} ได้แก่ ผลกรรมในชาติอนาคตไม่มีแล้ว เช่น องคุลีมาลฆ่าคน เป็นต้น ผลของกรรมที่ฆ่ามนุษย์นั้นไม่ส่งผลได้ เพราะต่อมา ได้เป็นพระอรหันต์แล้ว ไม่มีภพ ไม่มีชาติ คือ ไม่ต้องเกิดอีกแล้ว กรรมนั้นก็ไม่มี ผู้รับสนอง จึงเป็นอโหสิกรรมไป ข้อนี้หมายถึงอนาคต^{๒๓}

ดังนั้น กรรมทั้งหลายที่บุคคลกระทำไว้ ถ้าล่วงเลยเวลาในการให้ผลของกรรมแต่ละกรรมดังที่กล่าวมาแล้ว กรรมเหล่านั้นย่อมไม่มีโอกาสที่จะให้ผลแก่บุคคลที่กระทำกรรมได้ กรรมทั้งหลายนั้นก็จะกลายเป็นอโหสิกรรมไป

อโหสิกรรม หรือ กรรมที่ ๔ เป็นกรรมล่วงคราวแล้วเลิกให้ผล เปรียบเหมือนพีชขึ้นยางแล้ว เพราะไม่ขึ้น นี้จัดตามคราวที่ให้ผล^{๒๔}

ข) กรรมให้ผลตามหน้าที่ ๔ ประการ

๕) ชนกกรรม (กรรมที่นำไปให้เกิด)

ชนกกรรม แปลว่า กรรมที่นำไปเกิด กรรมชนิดนี้ทำหน้าที่อย่างเดียวคือ นำบุคคลที่ตายแล้วไปเกิดตามลักษณะของตน ถ้าชนกกรรมเป็นอกุศลกรรมก็นำไปเกิดในทุคติ ถ้าเป็นฝ่ายกุศลกรรมก็นำไปเกิดในสุคติ^{๒๕} เช่น ให้เกิดมาเป็นมนุษย์ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์แล้วก็หมดหน้าที่กรรมอื่นทำหน้าที่ต่อไป เหมือนหน้าที่ของพ่อแม่ให้เกิด พอเกิดก็เสร็จไปแล้ว การที่กรรมที่ ๕ สามารถยังผู้ทำผู้เคลื่อนจากภพหนึ่ง แล้วให้ถือปฏิสนธิในภพอื่น ท่านจึงเรียกว่า ชนกกรรม เปรียบด้วยบิดาผู้ยังบุตรให้เกิด ได้แก่ “กมุมนโยนิ” กรรมเป็นกำเนิด ในที่อื่น ต่อนั้นไปสิ้นหน้าที่^{๒๖}

^{๒๑} ชุ.ป.อ. (ไทย) ๖๙/๕๒๔/๔๑๘.

^{๒๒} ชุ.ป.อ. (ไทย) ๖๙/๕๒๔/๔๑๙.

^{๒๓} ขุนสรวรพิกโกศล, **ปริเฉทที่ ๕ วิถีมุตตสังคหวิภาค**, (กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๕๕.

^{๒๔} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **ธรรมวิภาค ปริเฉทที่ ๒**, หน้า ๑๒๖.

^{๒๕} สุนทร ฌ รั้งชี, **พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก**, หน้า ๒๒๐.

^{๒๖} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **ธรรมวิภาค ปริเฉทที่ ๒**, หน้า ๑๒๖.

อนึ่ง กุศล และอกุศลที่นำไปปฏิสนธิให้บังเกิดในชาติหนึ่ง มิได้ให้ผลในโอกาสหลังจากปฏิสนธิแล้ว คือช่วยเฉพาะแต่ในการปฏิสนธิเท่านั้น กรรมนี้ อาจเปรียบเหมือนมารดาให้กำเนิดบุตรก็ได้ แต่มารดาคนนี้มีหน้าที่เดียวคือให้เกิด ไม่มีหน้าที่จะเลี้ยงดูจนอมรักษาทารก เมื่อนำไปเกิดตามลักษณะของตนแล้วก็หมดหน้าที่ ต่อจากนั้นก็เป็นที่ของกรรม ถัดไป คือ อุบัติถัมภกกรรม ที่จะเข้าไปให้ผลสืบต่อ^{๒๗}

๖) อุบัติถัมภกกรรม (กรรมสนับสนุนชนกกรรม)

ได้แก่กรรมที่รับช่วงมาจากกรรมชนิดที่ ๕ กล่าวคือ ชนกกรรม นำให้เกิดอย่างเดียวไม่เลี้ยงดูต่อไป ส่วนอุบัติถัมภกกรรมนี้ ทำหน้าที่เลี้ยงดู แต่ไม่ได้ทำให้เกิด

กรรมที่ ๖ ไม่อาจแต่งปฏิสนธิเอง ต่อเมื่อชนกกรรมแต่งปฏิสนธิแล้วจึงเข้าสนับสนุนส่งเสริม เปรียบเหมือนแม่และผู้เลี้ยงทารกคนอื่นให้เกิดแล้ว จึงเรียกว่า อุบัติถัมภกกรรม ได้แก่ “กมุทพญชฺ” กรรมเป็นพวกพ้อง อุบัติถัมภกกรรม เป็นกรรมที่สนับสนุนชนกกรรม กรรมชนิดนี้เป็นประเภทเดียวกับชนกกรรม ถ้าชนกกรรมเป็นกุศลแต่งปฏิสนธิข้างดี อุบัติถัมภกกรรม ย่อมเข้าสนับสนุนทารกผู้เกิดแล้ว ให้ได้สุขได้ความเจริญรุ่งเรืองจนอวสาน ได้ในลักษณะว่า “โชติ โชติปรายโน” รุ่งเรืองมาแล้วมีรุ่งเรืองไปภายหลัง ถ้าชนกกรรมเป็นอกุศลแต่งปฏิสนธิข้างเลว อุบัติถัมภกกรรมย่อมซ้ำเติมเมื่อเกิดแล้วให้หายชะงักลง เข้าในลักษณะว่า “ตโม ตมปรายโน” มีมืดมาแล้ว มีมืดไปภายหลัง เข้าใจอีกอย่างหนึ่งว่า ชนกกรรมได้แก่กรรมที่เป็นเดิม อุบัติถัมภกกรรม ได้แก่กรรมทำเพิ่มพูนหรือซ้ำเติมก็ไม่ผิด^{๒๘} เช่น ชนกกรรมฝ่ายอกุศลนำไปเกิดเป็นเปรต อุบัติถัมภกกรรมฝ่ายอกุศลก็เข้าไปให้ผลต่อทำให้ผู้เกิดเป็นเปรตนั้นได้รับทุกข์ทรมานตามสภาพของเปรตวิสัย ถ้าชนกกรรมเป็นฝ่ายกุศลที่ดีมากนำไปเกิดเป็นบุตรมหาเศรษฐี อุบัติถัมภกกรรมฝ่ายเดียวกันเข้าไปให้ผลสนับสนุน ทำให้เด็กที่เกิดมานั้นมีความสุขสมบูรณ์พูนสุขสะดวกสบายตามสภาพของลูกเศรษฐีมีเงิน

๗) อุบัติพิกกรรม (กรรมบีบคั้น)

อุบัติพิกกรรม แปลว่า กรรมบีบคั้นหรือกรรมเบียดเบียน กรรมที่ ๗ เป็นวิสภาพแห่งชนกกรรม ได้แก่กรรมที่เป็นฝ่ายตรงกันข้าม(ข้าศึก) กับชนกกรรม คือ ถ้าชนกกรรมแต่งให้เกิดในกำเนิดที่ดี อุบัติพิกกรรม จะบีบคั้นมิให้บุคคลนั้นได้ดีเต็มที่ คือ กลับดี เป็นร้าย เข้าลักษณะว่า “โชติ ตมปรายโน” รุ่งเรืองมาแล้ว มีมืดไปภายหลัง ถ้าชนกกรรมเป็นอกุศลแต่งปฏิสนธิข้างเลว คือ

^{๒๗} สุนทร ฌ รังษี, พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก, หน้า ๒๒๐.

^{๒๘} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ธรรมวิภาค ปริเฉทที่ ๒, หน้า ๑๒๖.

เป็นฝ่ายแต่ให้เกิดในกำเนิดที่ต่ำทราม กรรมนี้เข้าก็ติดกันให้ทุเลาขึ้น เข้าในลักษณะว่า "ตโม ไซติ ปรายโน" มีดีมาแล้ว มีรุ่งเรืองไปข้างหน้า ท่านจึงเรียกว่า อุปปีฬกรรม กรรมนี้บีบคั้นผลของ อุปัตถัมภกรรมก็ได้ เช่นเดียวกันกับที่บีบคั้นผลของชนกกรรม^{๒๙}

กรรมชนิดนี้จะต้องมีลักษณะตรงข้ามกับชนกกรรมและอุปัตถัมภกรรมเสมอ ถ้า ชนกกรรมและอุปัตถัมภกรรมเป็นฝ่ายอกุศล อุปปีฬกรรมก็ต้องเป็นฝ่ายกุศล ถ้าชนกกรรม และอุปัตถัมภกรรมเป็นฝ่ายกุศล กรรมชนิดนี้ก็ต้องเป็นฝ่ายอกุศล หน้าที่ของอุปปีฬกรรมก็คือ เบียดเบียนบีบคั้นทอนกำลังของชนกกรรมและอุปัตถัมภกรรมให้เพลาลง เช่น ชนกกรรมนำไปเกิดเป็นลูกเศรษฐี อุปัตถัมภกรรมเข้าให้ผลสืบต่อเป็นความสมบูรณ์พูนสุขตามวิสัยของ ลูกเศรษฐี หากมีอุปปีฬกรรมอยู่มันก็จะเข้าให้ผลทอนกำลังของกรรมทั้งสองนั้นให้อ่อนลง เช่น ทำให้ลูกเศรษฐีนั้นเป็นคนมีโรคมาก ต้องเข้าโรงพยาบาล หรือไปหาหมออยู่เสมอ อาหารดีๆ บางอย่าง ที่อยากกินก็กินไม่ได้ เพราะแสงโรค นอนในห้องแอร์เหมือนคนอื่นไม่ได้ เพราะเข้าไปอยู่ในห้อง แอร์นานๆ ทำให้อึดอัดหายใจไม่ออก เป็นต้น สำหรับตัวอย่างอื่น เช่น ชนกกรรมนำไปเกิดเป็นลูก คนยากจน ขัดสน อุปัตถัมภกรรมเข้าสนับสนุนทำให้เป็นอยู่แร้นแค้นอดอยากลำบาก หากมี อุปปีฬกรรมเข้าให้ผล มันก็ทำให้สภาพของชีวิตเด็กนั้นดีขึ้น เช่น หลวงพ่อที่วัดอุปถัมภ์ให้เป็นเด็ก วัด ได้กินข้าวกันบาตรอิมหน้าสำราญทุกวัน ทั้งหลวงพ่อยังส่งเสียให้เรียนจนจบปริญญา อนาคต ของเด็กคนนี้จึงดีกว่าเด็กคนอื่นในแหล่งชุมชนแออัดด้วยกัน ที่ไม่มีอุปปีฬกรรมฝ่ายกุศลเข้า ให้ผล^{๓๐}

๘) อุปฆาตกรรม (กรรมตัดรอน)

อุปฆาตกรรม แปลว่า กรรมตัดรอน กรรมชนิดนี้เป็นประเภทเดียวกับ อุปปีฬกรรม และเป็นวิสภาค(ตรงข้าม) กับชนกกรรมและอุปัตถัมภกรรม แต่เป็นกรรมที่มีพลังแรงมากกว่า กรรมชนิดที่ ๗ (อุปปีฬกรรม) เมื่อกรรมชนิดนี้เข้าให้ผล มันจะตัดรอนผลแห่งชนกกรรมและ อุปัตถัมภกรรมให้ขาดเสียทีเดียว แล้วให้ผลแทนชนิดหน้ามือเป็นหลังมือทีเดียว ทำให้กรรมเก่าที่ ให้ผลอยู่ก่อน พ่ายแพ้แรงกรรม และหมดอำนาจไป แล้วกรรมนี้เริ่มให้ผลแทนเสียเอง ยกตัวอย่าง เช่น ชนกกรรมให้ผลนำบุคคลที่ตายแล้วไปเกิดเป็นเปรตประเภทปรตตูปชีวิกเปรต อุปัตถัมภ กรรมเข้าสนับสนุนชนกกรรมทำให้เปรตนั้นได้รับทุกข์ตามสภาพของเปตวิสัย ญาติพี่น้องในโลก มนุษย์ได้ทำบุญแล้วอุทิศส่วนกุศลไปให้ ถ้าบุญกุศลที่ญาติทำแล้วอุทิศไปให้มันมีกำลังแรงมาก

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๗.

^{๓๐} สุนทร ณ รั้งซี, พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก, หน้า ๒๒๑.

แปรต้นได้รับส่วนกุศลนั้นแล้วก็พ้นจากภาวะของแปรตจฺติไปเกิดในสุคติ เช่น เป็นมนุษย์หรือเป็นเทวดาในสวรรค์ บุญกุศลในกรณีนี้คือ อุปฆาตกรรมที่เข้าไปให้ผลตัดรอนผลของชนกรรมและอุปัตถัมภกรรม^{๑๑}

ค) กรรมที่ให้ผลตามแรงหนักเบา ๔ ประการ

๙) ครุกรรม (กรรมหนัก)

ครุกรรมได้แก่ กรรมหนัก กรรมชนิดนี้ถ้ามีอยู่จะให้ผลก่อนกรรมอื่นๆ ทั้งหมด เพราะเป็นกรรมที่มีกำลังมาก กรรมอย่างอื่นๆ จะมีโอกาสให้ผลก็ต่อเมื่อครุกรรม ให้ผลเสร็จสิ้นแล้วเท่านั้น ได้แก่กรรมทั้งที่เป็นฝ่ายกุศล และอกุศล ซึ่งต้องใช้ความพยายามมากในการกระทำ อาศัยเจตนาอันแรง ทำได้ยาก พระพุทธศาสนาได้กำหนดครุกรรมไว้ ทั้งฝ่ายดี และฝ่ายชั่ว คือ ครุกรรมฝ่ายอกุศล ได้แก่ อนันตริยกรรม ๕

๑. มาตุฆาต ฆ่ามารดา

๒. ปิตุฆาต ฆ่าบิดา

๓. อรหันตฆาต ฆ่าพระอรหันต์

๔. โลहितุปบาท ทำร้ายพระพุทธเจ้าถึงยังพระโลหิตให้ห้อขึ้นไป

๕. สังฆเภท ยังสงฆ์ให้แตกจากกัน (ครุกรรมสำหรับพระสงฆ์เท่านั้น)

ครุกรรมฝ่ายอกุศล ได้แก่ การกระทำสมาธิจนได้ฌาน ตั้งแต่ปฐมฌานเป็นต้นไป ภาษาพระอภิธรรม เรียกว่ามหัคคตกุศล ๙ ภาษาพระสูตรเรียกว่าสมาบัติ ๘ (รูปฌาน ๔ และอรุณฌาน ๔) ครุกรรมดังกล่าว ต้องให้ผลก่อน และให้ผลตัดหน้ากรรมอื่นๆ เทียงแท้ที่จะพยากรณ์ว่า ชาติหน้าจะไปเกิดทุคติ หรือสุคติ

กรรมที่ ๙ เป็นหนักที่สุดกว่ากรรมอย่างอื่น จึงเรียกว่า ครุกรรม ในฝ่ายอกุศล ท่านจัดเอาอนันตริยกรรมเป็นครุกรรม ในฝ่ายกุศลท่านจัดเอาสมาบัติ ๘ กรรมนี้ยอมให้ชองให้ผลก่อน ตัวอย่าง^{๑๒} เช่น บุคคลที่มีอนันตริยกรรมฝ่ายอกุศลอันได้แก่ ฌานสมาบัติอยู่แล้วนั้น ถ้าฌานสมาบัติเสื่อมไปเพราะไม่ได้พยายามรักษาไว้ หรือไม่ปฏิบัติสืบต่อก็ก็น่าจะทำอนันตริยกรรมฝ่ายอกุศลได้อีก ตัวอย่างเช่น พระเวททัต ซึ่งตามประวัติกล่าวว่าเคยเจริญฌานจนกระทั่งได้อภิญญา แต่ต่อมาภายหลังมีอกุศลจิตประทุษร้ายพระพุทธเจ้า ฌานสมาบัติและอภิญญาจึงเสื่อมไป ต่อมาพระเวททัตได้กระทำอนันตริยกรรมฝ่ายอกุศลถึง ๒ ประการ คือ ประทุษร้ายพระพุทธเจ้าจนห่อ

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๑.

^{๑๒} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ธรรมวิภาค ปริเฉทที่ ๒, หน้า ๑๒๗.

พระโลหิต และทำสงฆ์ให้แตกกัน เมื่อทำกาลกิริยาแล้วพระเทวทัตก็ไปเกิดในอวจิมหานรกและยังคงอยู่ที่นั่นมาจนกระทั่งบัดนี้^{๓๓}

๑๐) อาจิณณกรรม หรือ พหุลกรรม (กรรมที่ทำไว้มาก กรรมที่ทำเป็นประจำ)

อาจิณณกรรม ได้แก่กรรมที่สั่งสมไว้มากไม่ว่าจะเป็นฝ่ายกุศลหรืออกุศล อาจจะเป็นกรรมที่ทำครั้งละเล็กละน้อย แต่เมื่อทำมากเข้าก็กลายเป็นกรรมที่มากเหมือนหยาดน้ำที่หยดลงในภาชนะ เช่น ตุ่ม ทีละหยด เมื่อมากเข้าก็ทำให้ตุ่มมีน้ำเต็มได้ กรรมนี้บางที่ท่านก็เรียกว่า อาจิณณกรรม คือกรรมที่ทำมาเป็นอาจิณหรือทำไว้มานาน^{๓๔} จึงตั้งเงื่อนไขว่า เมื่อครุกรรมไม่มี อาจิณณกรรมนี้จะต้องให้ผลก่อนกรรมอื่นๆ อาจิณณกรรมหรือพหุลกรรม เป็นกรรมที่มีพลังแรงเป็นที่สองรองจากครุกรรม ยกตัวอย่าง ฆาตกรฆ่าคนตายศพแล้วศพแล้ว เวรกรรมก็ต้องบันดาลผลให้เกิดแก่เขาทันตาเห็น และใช้แต่วิบากครั้งเดียวจะเพียงพอก็หาไม่ได้ เขาถูกจองจำทำโทษหนักๆ ในชาตินี้แล้วยังไม่พอต้องถูกจองจำทำโทษในชาติต่อไป ซ้ำอีกด้วย

กรรมที่ ๑๐ ได้แก่กรรมอันเคยทำมามากทำมาจนชิน ท่านเรียกว่า พหุลกรรม อีกอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า อาจิณณกรรม ด้วยอรรถว่าเคยประพฤติมา กรรมนี้แลเป็นอาเสวนปัจจัย คือการสั่งเสพเป็นเหตุได้อย่างหนึ่ง เมื่อครุกรรมไม่มี ย่อมให้ผลก่อนกรรมอย่างอื่น ท่านเปรียบไว้เหมือนคนมวยปล้ำกัน คนใดมีแรงมากกว่าว่องไวกว่า คนนั้นย่อมชนะ กล่าวเมื่อเข้าใจง่าย เมื่อกรรมอันผาดโผนไม่มี ผู้ทำย่อมปรากฏด้วยกรรมอันตนทำมามาก^{๓๕}

๑๑) อาสันนกรรม (กรรมที่บุคคลทำเมื่อจวนสิ้นชีวิต)

อาสันนกรรม ได้แก่กรรมใกล้ดับจิตหรือกรรมใกล้ตาย^{๓๖} อธิบายว่า หมายถึงคุณภาพของจิตที่เกิดขึ้นในขณะที่จวนจะตาย ตัวอย่างเช่น คนที่มีจิตใจเศร้าหมอง ตอนจวนจะตาย แต่ในขณะที่นั้นเกิดนึกถึงกุศลกรรมที่ตนเคยกระทำไว้ เกิดจิตแจ่มใสขึ้น คุณภาพของจิตเปลี่ยนจากร้ายเป็นดีทันที ถ้าจิตในขณะที่นั้น จิตจิตของเขาจะไปปฏิสนธิในกำเนิดที่ดีทันที แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำกรรมในขณะที่จวนตายนั้น กระทำได้ยากยิ่ง เพราะผู้ตาย จะมีความรู้สึกนึกคิดอ่อนลงมาก และตกอยู่ใต้อำนาจของกรรมอื่นๆ ที่กระทำไว้ก่อน จนไม่สามารถจะเปลี่ยนคุณภาพจิตของตัวเอง

^{๓๓} สุนทร ฦ รั้งซี่, พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก, หน้า ๒๑๘.

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๘.

^{๓๕} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ธรรมวิภาค ปริเฉทที่ ๒, หน้า ๑๒๗.

^{๓๖} สุนทร ฦ รั้งซี่, พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก, หน้า ๒๑๘.

ได้ ฉะนั้น จึงเป็นการยากที่จะเปลี่ยนคุณภาพจิตในขณะที่ตาย ตามปกติทั่วไป ขณะที่บุคคลกำลังจะตายนั้น หากเขาเคยทำอนันตริยกรรมไว้ อนันตริกรรมนั้นก็จะมีอำนาจที่เป็นอาสันนกรรมให้เขานึกถึง ถ้าไม่มีครุกรรมหรืออนันตริยกรรม พหุกรรมก็จะมาทำหน้าที่เป็นอาสันนกรรม โอกาสที่กรรมที่ทำไมใหม่ในขณะที่ดับจิตหรือกรรมเล็กน้อยอื่นมาทำหน้าที่เป็นอาสันนกรรมทั้งๆ ที่มีครุกรรมอยู่นั้น ไม่มี และโอกาสที่กรรมใหม่หรือกรรมเล็กน้อยจะเข้ามาแทรกให้ผลก่อนพหุกรรมก็มีเปอร์เซ็นต์ไม่มากนัก หน้าที่สำคัญของอาสันนกรรมก็คือ นำบุคคลที่ตายแล้วนั้นไปเกิดตามลักษณะของตน นั่นก็คือ ถ้าอาสันนกรรมเป็นอกุศลกรรมก็จะนำบุคคลไปเกิดในทุคติ ถ้าอาสันนกรรมเป็นฝ่ายกุศลก็จะนำบุคคลที่ตายแล้วนั้นไปเกิดในสุคติ เพราะฉะนั้นอาสันนกรรมก็คือชนกกรรมในหมวดกรรมที่จะให้ผลตามกิจ

ถ้าพหุกรรมไม่มี คือผู้ทำไม่ได้ทำกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งไว้จนชิน แม้กรรมนี้ จะมีการกำลังอ่อนมากก็ให้ผลได้ เปรียบไว้เหมือนโคอันแออัดอยู่ในคอก พอนายโคบาลเปิดประตูออก โคใดอยู่ริมประตูออก แม้เป็นโคแก่ทुरพล ย่อมออกได้ก่อนโคที่อยู่ในเข้าไป แม้แข็งแรงกว่า^{๓๗}

๑๒) กตัตตากรรม (กรรมสักแต่ว่าทำ)

กตัตตากรรม แปลว่า กรรมสักแต่ว่าทำ หมายถึง กรรมที่ทำโดยไม่ได้ตั้งใจไว้ก่อนหรือกรรมที่ทำโดยเจตนาเบาบาง คือเจตนาไม่สมบูรณ์อาจทำด้วยความประมาท หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ กรรมบางอย่าง เราไม่ได้เจตนาไว้ก่อนว่าจะทำดีหรือทำชั่ว แล้วก็ไปทำเข้า เช่น เขามาเรียไร เราไม่มีศรัทธาเลย แต่ก็ให้ไปให้พันๆ ไป สักแต่ว่าทำ ซึ่งก็ได้บุญเหมือนกัน แต่บุญมักสักแต่ว่าทำ เพราะว่าสักแต่ว่าทำไป ด้วยเหตุที่ กรรมประเภทนี้เบาบางและน้อยมาก กรรมนี้จึงรอลำดับให้ผลอยู่เป็นลำดับสุดท้าย กรรมประเภทนี้จะเป็นอโหสิกรรมได้ง่าย เพราะต้องรอให้ผลต่อจากกรรมหนัก รอให้ผลต่อจากอาสันนกรรม และรอให้ผลต่อจากอาจิณณกรรม เมื่อนานเข้า การรอไปก็หมดกำลัง แต่ถ้ากรรมอื่นให้ผลหมดแล้ว กรรมประเภทนี้ก็ให้ผลได้^{๓๘} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร) อธิบายว่า กรรมเล็กน้อย ที่ผู้ทำได้ทำลงไปด้วยไม่รู้ว่านี่บุญนั้นบาป เห็นเขาทำหรือเขาพาทำ ก็ทำตามเขาไป เข้าลักษณะว่า "อสมฺปชานมฺมูลกา เจตนา" คือเจตนามีความไม่รู้ว่านี่บุญนั้นบาปเป็นมูลฐาน กรรมนี้ เมื่อกรรมอื่นๆ ไม่มี จึงให้ผล แม้ผลที่กรรมนี้ให้ก็พอดีพอร้าย อีกอย่างหนึ่ง กรรมนี้ได้แก่กรรมที่ผู้ทำมีเจตนาอย่างหนึ่งแต่ทำไปเกินเจตนา เช่น เจตนาเพียงเห็นดี

^{๓๗} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **ธรรมวิภาค ปริเฉทที่ ๒**, หน้า ๑๒๗.

^{๓๘} พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร วิฑูรณฺโณ), **กฎแห่งกรรม**, หน้า ๕๙.

เด็ก แต่เขาตายเพราะการเขียนตีนั้น^{๓๙} กรรมประเภทนี้ อย่าเพิ่งเข้าใจผิดว่าไม่สำคัญ หรือไม่บาป เพราะเป็นกรรมที่มีผล^{๔๐} ดังพุทธพจน์ ที่พระพุทธเจ้าทรงเตือนว่า "ภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบาปกรรมแม้เพียงเล็กน้อย บาปกรรมนั้นก็พาเขาไปสู่นรกได้"^{๔๑}

จากกรรม ๑๒ จะเห็นได้ว่ากรรมมีหลายชื่อหลายความหมาย กรรมบางอย่างมีหลายชื่อตามกาล หน้าที่ และความหนักเบา เหมือนบุคคลคนเดียวมีหลายชื่อตามหน้าที่ และลักษณะงาน เช่น เป็นบิดา เป็นนักรบ ขื่อนี้ฉันใด เรื่องกรรมก็เหมือนกัน

ตัวอย่างการฆ่าบิดา

๑. จัดเป็นครุกรรม

๒. จัดเป็นปฏิฆฐกรรมเวทนียกรรม เพราะได้รับผลกรรมทันตาเห็น

๓. เป็นอุปปัชชเวทนียกรรม เพราะชาติหน้าจะต้องไปตกนรกทุกดิวินิบาต

๔. เป็นอปราปรเวทนียกรรม เพราะชาติต่อๆ ไปกรรมนั้นยังให้ผลอยู่ ต้องเดือดร้อนเพราะกรรมนั้นอีกซ้ำๆ ซากๆ

๕. เป็นอโหสิกรรม เพราะเมื่อได้รับผลกรรมจนเหมาะสมแก่กรรมแล้วหลายชาติ มี การทำความดี เพิ่มพูนคุณธรรมสูงสุด ได้บรรลु เป็นพระอรหันต์

กรรมชนิดเดียว อาจให้ผลหลายครั้ง เพราะเป็นกรรมแรง ผู้ทำกรรมชั่ว ไม่พึงดีใจว่า ได้รับโทษทัณฑ์ในชาตินี้แล้วก็หมดเรื่องหมดเวรกรรมแล้ว

กรรมที่ยังไม่ให้ผล อาจทำให้ผู้ทำกรรมเข้าใจว่าหมดกรรมแล้ว แต่แท้จริง ยังไม่หมดกรรมนั้นซ่อนพลังความชั่วหรือความดีอยู่ได้ คือ กรรมสั่งสมอยู่ในจิตใจของตน เมื่อสั่งสมมากเข้า ถึงเวลาก็ให้ผลเสียที่หนึ่ง ถ้าเป็นกรรมชั่ว วิกาภชั่วที่มีอยู่ในสันดาน จะเป็นสิ่งบันดาลใจให้บุคคลนั้น พุดคิดหรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันนำไปให้เกิดผลร้ายเป็นภัยอันตรายแก่ผู้ทำกรรมนั้นๆ บางทีวิกาภกรรมส่งความตายมาให้ ดังที่เรียกว่า ยมทูต ดลจิตใจให้ประสพวิบัติในรูปลักษณะต่างๆ โดยไม่รู้ตัว

ในขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามวรรค กัมมกถา^{๔๒} กล่าวว่าด้วยกรรม พระสารีบุตรได้ จำแนกกรรม ที่เป็นหลักไว้ ๑๒ ประการ โดยแบ่งเป็น อดีตกรรม ๖ ประการ ปัจจุบันกรรม ๔

^{๓๙} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมสาร), **อานุภาพแห่งกรรม**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ธรรมสภา, ม.ป.ป.), หน้า ๗๗.

^{๔๐} พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ลิวตวณฺโณ), **กฎแห่งกรรม**, หน้า ๖๐.

^{๔๑} อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๑๐๑/๓๓๘.

^{๔๒} ขุ.ป. (ไทย) ๓๑/๒๓๔-๒๓๕/๓๙๗-๓๙๘.

ประการ และอนาคตกรรม ๒ ประการ ดังนี้

อดีตกรรม ๒ ประการ คือ

๑. กรรมได้มีแล้ว วิบากกรรมก็ได้มีแล้ว
๒. กรรมได้มีแล้ว แต่วิบากกรรมไม่ได้มีแล้ว (ยังไม่ให้ผล)
๓. กรรมได้มีแล้ว วิบากกรรมก็มีอยู่ (กำลังให้ผล)
๔. กรรมได้มีแล้ว แต่วิบากกรรมยังไม่มี (หมายความว่า กรรมที่ทำแล้วในอดีต แต่ไม่ได้โอกาสให้ผลในปัจจุบัน เพราะปัจจัยบกพร่อง หรือปรีณิพพานไปแล้วในอดีต)

๕. กรรมได้มีแล้ว วิบากกรรมก็จักมี

๖. กรรมได้มีแล้ว แต่วิบากแห่งกรรมจักไม่มี

ปัจจุบันกรรม ๔ ประการ คือ

๗. กรรมมีอยู่ วิบากกรรมก็มีอยู่
๘. กรรมมีอยู่ แต่วิบากกรรมยังไม่มี (หมายความว่า กรรมที่ทำในปัจจุบันแต่ไม่ ให้ผลในปัจจุบัน เพราะปัจจัยบกพร่อง จึงหมดโอกาสที่จะให้ผล หรือกรรมที่ทำในปัจจุบันนี้และจะ ให้ผลในปัจจุบันเช่นกัน แต่ผู้ทำบรรลุเป็นพระอรหันต์ ปรีณิพพานไปเสียก่อน)

๙. กรรมมีอยู่ วิบากแห่งกรรมก็จักมี

๑๐. กรรมมีอยู่ แต่วิบากแห่งกรรมจักไม่มี

อนาคตกรรม ๒ ประการ คือ

๑๑. กรรมจักมี วิบากแห่งกรรมก็จักมี

๑๒. กรรมจักมี แต่วิบากแห่งกรรมจักไม่มี

จากกัมมกถา แสดงให้เห็นว่า วิบากของกรรมนั้นอาจไม่ได้แสดงให้เห็นในชาติ เดียวกัน หากจะมองต้องมองเป็นสายยาว ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน จนถึงอนาคต และไม่ได้มองกันแค่ ๓ ชาติ เท่านั้น เนื่องจากกาารให้ผลของกรรมสลับซับซ้อน เพราะกรรมที่แต่ละคนทำไว้ เป็นกรรมที่ สลับซับซ้อน เหตุด้วยทำกันมามากมายในอดีตทั้งใกล้ ไกล และในปัจจุบัน ทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว กรรมใดแรง ให้ผลหนัก ผลของกรรมนั้นก็ตกลงถึงที่ก่อน กรรมใดอ่อน ให้ผลเบา ผลของกรรมนั้นก็ ย่อมตกลงถึงที่ทีหลัง เป็นไปตามลำดับเช่นนี้ จึงยากจะเข้าใจว่าผลที่ได้รับอยู่นั้นเป็นผลของกรรม ใดแน่ อาจเข้าใจได้เพียงว่า ที่ดีเป็นความสุขความร่มเย็นเป็นผลของกรรมดี ที่ชั่วเป็นความทุกข์ ความเดือดร้อน เป็นผลของกรรมชั่ว ที่ตนได้กระทำไว้แล้วทั้งสิ้น มิใช่ใครอื่นทำให้เลย^๓

^๓ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก, **กฎแห่งกรรม บุญเป็น หลักใหญ่ของโลก**, (กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, ม.ป.ป.), หน้า ๑๒.

เนื่องจากการให้ผลของกรรมเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน บางครั้งบางคนทำกรรมดี แต่กรรมดีก็ยังไม่ส่งผล ทำให้ไม่เห็นผลกรรมดี หรือบางครั้งบางคนทำกรรมชั่ว แต่กลับได้รับผลดี ทำให้คนส่วนใหญ่ลังเล หรือเข้าใจผิด บางทีอาจมีผลกรรมอื่นแทรกเข้ามา ทำให้เกิดความเข้าใจไขว้เขวหรือเข้าใจผิดไปกันใหญ่ เนื่องจากความแตกต่างระหว่างผลชั้นนอกและผลชั้นใน ดังนั้น การพิจารณาผลของกรรมจึงต้องพิจารณาถึง ผลชั้นนอกและผลชั้นในของกรรม ทั้ง ๒ ส่วนนี้ด้วย

๑) ผลชั้นนอกของกรรม คือ ผลที่ผู้ทำและคนอื่นมองเห็น ไม่ว่าจะเป็น ความสุข ความทุกข์ ความเจริญ หรือ ความเสื่อม ความมีหน้ามีตาในสังคม ลาภ ยศ สรรเสริญ เสื่อมลาภ เสื่อมยศ ถูกนินทา ที่เกิดมีขึ้นสืบเนื่องมาจากกรรมนั้นๆ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและปัจจัยหลายอย่าง เช่น ชนิดของกรรม ความแรงมากน้อยของเจตนาในการกระทำ โอกาสในการให้ผล กรรมบางอย่างให้ผลในปัจจุบัน กรรมบางอย่างให้ผลในอนาคต บางอย่างให้ผลในชาตินี้ บางอย่างให้ผลในชาติหน้าหรือชาติต่อไป ทำให้ผลชั้นนอกของกรรมที่แสดงออกมาให้เห็นนั้น ทำให้เกิดความสับสนได้ เนื่องจากเรามองเห็นได้ในระยะสั้นเท่านั้น และผลภายนอกนี้ก็เป็ผลที่ไม่แน่นอน นอกเหนือจาก อิทธิพลตัวของกรรมเองแล้ว ยังขึ้นกับปัจจัยภายนอกอื่นๆ ที่มามีอิทธิพลร่วมกับการให้ผลของกรรม โดยอิทธิพลนี้อาจเป็นตัวสนับสนุนหรือขัดขวางในการให้ผลของกรรม โดยการที่กรรมจะแสดงผลออกมาในระดับของวิถีชีวิตทำให้มีความเป็นไปต่างๆ ประสบผลตอบสนองจากภายนอก อันน่าพอใจบ้าง ไม่น่าพอใจบ้างนั้น ในบาลีท่านแสดงหลักไว้ว่า การให้ผลของกรรมนั้นมีเงื่อนไข กรรมที่กระทำไปนั้นไม่ว่าจะเป็นผลของกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ตามกฎแห่งเหตุผลของธรรมชาติ แล้วย่อมมีเหตุปัจจัยช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ดีขึ้นหรือเลวลง ซึ่งการให้ผลตามเหตุปัจจัยที่ต่างกันนี้ พิจารณาตามหลักสมบัติ ๔ (องค์ประกอบที่สนับสนุนให้กรรมดี) และวิบัติ ๔ (องค์ประกอบที่ขัดขวางการให้ผลของกรรมดี) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้^{๔๔}

๑) สมบัติ ๔

สมบัติ แปลง่ายๆ ว่า ข้อดี หมายถึงความเพียบพร้อมสมบูรณ์แห่งองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งช่วยเสริมส่งอำนวยโอกาสให้กรรมดี สมบัติมี ๔ อย่างคือ

(๑) คติสมบัติ สมบัติแห่งคติ ถึงพร้อมด้วยคติ หรือคติให้ คือ เกิดอยู่ในภพ ภูมิ ถิ่นประเทศที่เจริญเหมาะ หรือเกื้อกูล ตลอดจนในในระยะสั้นคือ ดำเนินชีวิตหรือไปในถิ่นที่อำนวย

(๒) อุบัติสมบัติ สมบัติแห่งร่างกาย ถึงพร้อมด้วยร่างกาย หรือรูปร่างให้ เช่น มีรูปร่างสวย ร่างกายสง่างาม หน้าตาทำทางดี น่ารัก น่านิยมเลื่อมใส สุขภาพดีแข็งแรง

(๓) กาลสมบัติ สมบัติแห่งกาล ถึงพร้อมด้วยกาล หรือกาลให้ คือ เกิดอยู่ในสมัยที่

^{๔๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๑๙๐-๑๙๒.

บ้านเมืองมีความสุข ผู้ปกครองดี ผู้คนมีศีลธรรม ยกย่องคนดี ไม่ส่งเสริมคนชั่ว ตลอดจนใน
ระยะสั้น คือทำอะไรถูกกาลเวลา ถูกจังหวะ

(๔) ปโยคสมบัติ สมบัติแห่งการประกอบ ถึงพร้อมด้วยการประกอบกิจ หรือกิจการ
ให้ เช่น ทำเรื่องตรงที่เขาต้องการ ทำกิจตรงกับความถนัดความสามารถของตน ทำการถึงขนาดถูก
หลักครบถ้วนตามเกณฑ์หรือเต็มอัตรา ไม่ใช่ทำครึ่งๆ กลางๆ หรือเหยาะเหยะ หรือไม่ถูกเรื่องกัน
รู้จักจัดทำ รู้จักดำเนินการ

๒) วิบัติ ๔

วิบัติ แปลง่าย ๆ ว่า ช้อเสีย หรือจุดอ่อน หมายถึงความบกพร่องแห่งองค์ประกอบ
ต่างๆ ซึ่งไม่อำนวยความสะดวกที่กรรมดีจะปรากฏผล แต่กลับเปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผล พูดสั้น ๆ ว่า
ส่วนประกอบบกพร่อง เปิดช่องให้กรรมชั่ว วิบัติมี ๔ อย่าง คือ

(๑) คติวิบัติ วิบัติแห่งคติ หรือคติเสีย คือเกิดอยู่ในภพ ภูมิ ถิ่น ประเทศ
สภาพแวดล้อมที่ไม่เจริญ ไม่เหมาะ ไม่เกื้อกูล ทางดำเนินชีวิต ถิ่นที่ไม่อำนวยความสะดวก

(๒) อุปริวิบัติ วิบัติแห่งร่างกาย หรือรูปกายเสีย เช่น ร่างกายพิกลพิการ อ่อนแอ ไม่
สวยงาม กิริยาท่าทางน่าเกลียด ไม่ชวนชม ตลอดจนสุขภาพไม่ดี เจ็บป่วย มีโรคมาก

(๓) กาลวิบัติ วิบัติแห่งกาล หรือกาลเสีย คือเกิดอยู่ในยุคสมัยที่บ้านเมืองมีภัยพิบัติ
ไม่สงบเรียบร้อย ผู้ปกครองไม่ดี สังคมเสื่อมจากศีลธรรม มากด้วยการเบียดเบียน ยกย่องคนชั่ว
บีบบังคับคนดี ตลอดจนทำอะไรไม่ถูกกาลเวลาไม่ถูกจังหวะ

(๔) ปโยควิบัติ วิบัติแห่งการประกอบ หรือกิจการเสีย เช่น ผักใฝ่ในกิจการหรือ
เรื่องราวที่ผิด ทำการไม่ตรงความถนัด ความสามารถ ใช้ความเพียรในเรื่องไม่ถูกต้อง ทำการครึ่งๆ
กลางๆ เป็นต้น

ในเรื่องการให้ผลของกรรม โดยพิจารณาถึง สมบัติ ๔ และ วิบัติ ๔ นี้ พระพุทธเจ้าได้
ตรัสไว้ในกัมมวิปากญาณ ถึงผลของกรรมสมათาน ที่เป็นอดีต อนาคต และปัจจุบันตามความ
เป็นจริง โดยฐานะ โดยเหตุ ไว้ดังนี้

กรรมสมათานที่เป็นบาปบางอย่างอันคติสมบัติห้ามไว้จึงไม่ให้เกิดก็มี กรรมสมათานที่
เป็นบาปบางอย่างอันอุปธิสมบัติห้ามไว้จึงไม่ให้เกิดก็มี กรรมสมათานที่เป็นบาปบางอย่าง
อันกาลสมบัติห้ามไว้จึงไม่ให้เกิดก็มี กรรมสมათานที่เป็นบาปบางอย่างอันปโยคสมบัติห้าม
ไว้จึงไม่ให้เกิดก็มี

กรรมสมათานที่เป็นบาปบางอย่างอาศัยคติวิบัติจึงให้เกิดก็มี กรรมสมათานที่เป็นบาป
บางอย่างอาศัยอุปธิวิบัติจึงให้เกิดก็มี กรรมสมათานที่เป็นบาปบางอย่างอาศัยกาลวิบัติจึง

ให้ผลก็มี กรรมสมათานที่เป็นบาปบางอย่างอาศัยปัจจัยจึงให้ผลก็มี

กรรมสมათานที่เป็นบุญบางอย่างอันคติวิบัติห้ามไว้จึงไม่ให้ผลก็มี กรรมสมათานที่เป็นบุญบางอย่างอันอุปวิบัติห้ามไว้จึงไม่ให้ผลก็มี กรรมสมათานที่เป็นบุญบางอย่างอันกาลวิบัติห้ามไว้จึงไม่ให้ผลก็มี กรรมสมათานที่เป็นบุญบางอย่างอันปัจจัยวิบัติห้ามไว้จึงไม่ให้ผลก็มี

กรรมสมათานที่เป็นบุญบางอย่างอาศัยคติสมบัติจึงให้ผลก็มี กรรมสมათานที่เป็นบุญบางอย่างอาศัยอุปสมบัติจึงให้ผลก็มี กรรมสมათานที่เป็นบุญบางอย่างอาศัยกาลสมบัติจึงให้ผลก็มี กรรมสมათานที่เป็นบุญบางอย่างอาศัยปัจจัยสมบัติจึงให้ผลก็มี^{๕๕}

จะเห็นได้ว่า การที่ผลของกรรม มีความเกี่ยวข้องกับ สมบัติ ๔ และ วิบัติ ๔ นี้ ส่งผลให้ การแสดงผลของกรรมมีความซับซ้อน ด้วยเหตุที่มีองค์ประกอบด้านต่างๆ นี้ เข้ามาเกี่ยวข้องในเรื่องคติสมบัติและคติวิบัติ กรณีเป็นคติสมบัติ เช่น เกิดอยู่ในถิ่นเจริญ มีการ ศึกษาดี ทั้งที่สติปัญญาและความขยันไม่มาก ยังได้ศึกษามากกว่า เข้าถึงสถานะทางสังคมสูงกว่าอีกคนหนึ่ง ซึ่งมีสติปัญญาและความขยันหมั่นเพียรดีกว่า แต่ไปเกิดอยู่ในถิ่นป่าดง ส่วน คติวิบัติ เช่น มีพระพุทธรูปเจ้าอุบัตินิรโศกธรรม แต่ตัวไปเกิดอยู่ในป่าดงหรือในนรก ก็หมดโอกาสได้ฟังธรรม

ในเรื่องอุปสมบัติและอุปวิบัติ หากมีอุปสมบัติ เช่น รูปร่างสวยงาม น่าชื่นชม แม้ไปเกิดในตระกูลยากไร้หรือถิ่นห่างไกล รูปร่างช่วยให้อัปมาสู่ฐานะและถิ่นที่มีเกียรติยศและความสุข ส่วนอุปวิบัติ เช่น เกิดในถิ่นหรือในตระกูลมั่งคั่งสมบูรณ์แต่พิกลพิการ งดอยใบ้ ไม่อาจได้รับเกียรติยศและความสุขความรื่นรมย์ที่พึงได้ คนสองคน มีคุณสมบัติอย่างอื่นเสมอเหมือนกัน คนหนึ่งรูปร่างสง่าหรือสวยงาม อีกคนหนึ่งขี้ริ้วขี้เหร่ หรือขี้โรค ในกรณีนี้ถือว่าร่างกายเป็นส่วนประกอบด้วย คนมีกายดีก็ได้รับผลไป แม้ในกรณีที่ไม่ถือกายเป็นคุณสมบัติ ก็เป็นธรรมดาของคนทั่วไปที่จะเอนเอียงเข้าหาคนที่มีรูปสมบัติ คนที่มีรูปวิบัติจะต้องยอมรับความจริงที่เป็นธรรมดาของชาวโลกข้อนี้ และตระหนักว่า ผู้ที่จะมีจิตเที่ยงตรงไม่เอนเอียงเพราะเหตุแห่งรูปสมบัติ รูปวิบัตินี้ ก็มีแต่คนที่ประกอบด้วยคุณธรรมพิเศษยิ่งกว่าคนทั่วไป รู้เช่นนี้แล้วไม่พึงเสียใจ จากนั้นจะได้เร่งขวนขวายสร้างเสริมคุณสมบัติส่วนอื่นๆ ให้มีพิเศษยิ่งกว่าปกติ

ในเรื่องกาลสมบัติและกาลวิบัติ หากเป็นกาลวิบัติ เช่น เป็นคนชื่อสัตย์สุจริต ทำสิ่งที่ดีงาม มาเกิดอยู่ในยุคที่ผู้ปกครองดี สังคมดียกย่องเชิดชูคนดี คนผู้นั้นก็มีเกียรติมีความเจริญ ส่วนกาลวิบัติก็ตรงข้าม เช่น ในยามสังคมเสื่อมจากศีลธรรม ผู้ปกครองไม่ประกอบด้วยธรรม คนทำดีไม่ได้รับยกย่อง หรืออาจถูกเบียดเบียนกดขี่ระสบความเดือดร้อนหรือยามบ้านเมืองปั่นป่วน

^{๕๕} อภ.วิ.(ไทย) ๓๕/๘๑๐/๕๒๓.

วุ่นวาย มีศึกสงคราม ไม่มีใครสนใจคนทำความดีทางสันติ แม้มีสติปัญญาความสามารถก็ไม่มีโอกาสสร้างสรรค์งานที่เป็นประโยชน์

ในเรื่องปโยคสมบัติและปโยควิบัติ หากเป็นปโยคสมบัติ เช่น คนที่ไม่ใช่คนดีมีความสามารถจริง แต่รู้จักเข้าหาคนควรเข้าหา รู้จักหลบเลี่ยงเรื่องควรหลบเลี่ยง อะไรควรเสียยอมเสีย ทำให้คนนั้นเจริญก้าวหน้าไปได้ และความเสียหายบกพร่องของเขาไม่ปรากฏ ส่วนทางด้านปโยควิบัติ เช่น คนที่มีฝีมือดีในทางช่าง แต่ไปนั่งทำงานเสมียนที่ไม่ถนัด

ผลของกรรมที่กล่าวมานี้ ส่วนมากเป็นเรื่องของโลกธรรม ซึ่งมีความผันผวนปรวนแปร ไม่แน่นอน แต่ก็เป็นเรื่องชั้นเปลือกผิวภายนอก มิใช่แก่นในของชีวิต จะกระทบกระทั่งหนักเบา ก็อยู่ที่ว่าจะมีความยึดติดถือมั่นมากน้อยเพียงใด ถ้าไม่ยึดติด สามารถวางใจก็มีความสุขได้เสมอหรืออย่างน้อยก็ทุกข์ไม่มาก และผ่านเหตุการณ์ไปได้ด้วยดี ด้วยเหตุนี้ ศาสนาพุทธจึงสอนให้มีปัญญารู้เท่าทันธรรมดา ประกอบด้วยสติ มิให้หลงใหล ประมาทมัวเมา คราวสุขคราวได้ ก็ไม่หลงลืมไป คราวทุกข์คราวเสียก็ไม่ขุ่นมัวคลุ้มคลั่งปล่อยตัวถลาลงในทางชั่วทางเสีย ค่อยผ่อนผันแก้ไขเหตุการณ์ด้วยสติปัญญา เมื่อยังต้องการโลกธรรมฝ่ายดีคือที่ชื่นชอบเป็นอิฏฐารมณ์ ก็กำหนดสมบัติวิบัติที่เป็นกำลังหรือจุดอ่อนของตน และจัดสรรเลือกองค์ประกอบฝ่ายสมบัติที่จัดเลือกได้ หลีกเว้นวิบัติเสีย แล้วพยายามเข้าถึงผลดีที่มุ่งหมายด้วยกรรมที่เป็นกุศล ซึ่งมีผลมั่นคงและลึกซึ้งถึงชีวิตทุกระดับของตน ไม่สร้างผลด้วยอกุศลกรรมและไม่ถือโอกาสยามสมบัติอำนาจประกอบอกุศล

เพราะสมบัติและวิบัติ ๔ ประการนั้นเป็นของไม่แน่นอน เมื่อกาลโอกาสที่เอื้ออำนาจผ่านไป กรรมร้ายก็จะแสดงผล ฟังถือโอกาสยามสมบัติช่วย เร่งประกอบกุศลกรรมเท่านั้น สรุปได้ว่า ถ้าจะทำการใด ในเมื่อมีองค์ประกอบของนิยามหลายฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้อง อย่างน้อยก็พึงทำองค์ประกอบฝ่ายกรรมนิยามให้ดี เป็นส่วนที่ยึดเอาไว้ได้อย่างแน่นอนมั่นใจแล้วอย่างหนึ่งก่อน ส่วนองค์ประกอบฝ่ายนิยามอย่างอื่น ก็พึงใช้ปัญญาศึกษาพิจารณาเอามาใช้เสริม เท่าที่ไม่เป็นโทษในแง่ของกรรมนิยามต่อไป หากปฏิบัติได้เช่นนี้ ก็เรียกว่า เป็นผู้รู้จักถือเอาประโยชน์จากกุศลกรรมและสมบัติวิบัติทั้ง ๔

๒) ผลชั้นในของกรรม คือ ผลที่เกิดขึ้นแก่จิตใจของผู้ทำ เป็นผลที่แน่นอนกว่า คือ คนทำความดี รู้สึกตนว่าได้ทำความดี จิตใจยอมผ่อนใส่ขึ้น จิตสูงขึ้น ส่วนคนทำชั่ว รู้สึกตนว่าทำชั่ว จิตยอมเศร้าหมองไป อากาโรที่จิตเศร้าหมองหรือผ่องแผ้วคือ เป็นผลโดยตรงของกรรมดี กรรมชั่ว สุขทุกข์ของคนอยู่ที่อากาโรที่จิตเศร้าหมองหรือผ่องแผ้วของดวงจิตมากกว่าอย่างอื่น ทรัพย์สินสมบัติ

ชื่อเสียงเกียรติยศ จะได้มากเพียงใดก็ตาม ถ้าใจเศร้าหมอง ทุรนทุรายอยู่ด้วยโลภ โกรธ หลง อยู่เสมอแล้ว สิ่งเหล่านั้นหาได้ให้ความสุขแก่เจ้าของเท่าที่ควรไม่ ตรงกันข้ามกลับเป็นสิ่งที่ทุกข์เดือดร้อนเสียอีก ผู้มีใจผ่องแผ้วเต็มที่เช่น พระอรหันต์ แม้ไม่มีทรัพย์สมบัติภายนอกที่ชาวโลกกระหายใดๆ เลย แต่ท่านก็มีความสุข เป็นความสุขที่ไม่เจือด้วยทุกข์^{๔๖}

สำหรับในเรื่องผลของกรรมชั้นใน ย่อมเกิดแก่ผู้กระทำโดยตรง ให้ผลที่แน่นอน การกระทำไม่ว่าจะดีหรือชั่ว ย่อมให้ผลตอบแทนเสมอ ไม่ช้าก็เร็ว ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงมีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย หากเราทำกรรมดีเราก็ได้รับความสุขความเจริญ กรรมดีจึงเหมือนกัลยาณมิตรที่คอยให้ความอุปการะ และส่งเสริมให้เราประสบแต่ความสุขและความเจริญ แต่ถ้าเราทำกรรมชั่ว กรรมชัวย่อมคอยล้างผลาญเราให้ประสบแต่ความทุกข์และความเสื่อม

๒.๑.๓ กรรมกับสังสารวัฏฏ์

คำว่า สังสาร แปลว่า การเวียนว่ายตายเกิด การเวียนตายเวียนเกิด ส่วนคำว่า วัฏฏะ แปลว่าวน, วงเวียน, วงกลม, การวนเวียน สังสารวัฏฏ์ หมายถึงวงวนแห่งสังสาร คือ ท่องเที่ยวเวียนว่ายตายเกิดอยู่ซ้ำแล้วซ้ำเล่า^{๔๗}

การที่มีชีวิตโดยเฉพาะอย่างมนุษย์เวียนตายเวียนเกิด คือเกิดแล้วตาย ตายแล้วเกิดใหม่ แล้วตายอีก แล้วเกิดใหม่อีก วนเวียนอยู่อย่างนี้ ไม่มีวันจบสิ้น นั่นคือการท่องเที่ยวเป็นวงกลม หรือสังสารวัฏฏ์ ที่เรียกว่าเป็นการท่องเที่ยวไปก็เพราะการมีชีวิตอยู่ เปรียบเสมือนการเดินทาง นับตั้งแต่ปฏิสนธิขึ้นในครรภ์มารดาจนกระทั่งออกมาสู่โลกภายนอก ภาวะทางกายและทางจิตของมนุษย์ไม่เคยหยุดอยู่กับที่ แต่ก้าวไปข้างหน้าทุกขณะ จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต นี้ก็ผ่านจากภพนี้ไปสู่ภพอื่น เมื่อสิ้นสุดชีวิตในภพอื่นก็ผ่านไปสูภพอื่นต่อไปและต่อไปไม่สิ้นสุด^{๔๘}

๒.๑.๓.๑ ความยาวนานของสังสารวัฏฏ์

ในเรื่องความยาวนานของสังสารวัฏฏ์ พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ใน ติณกัฏฐสูตร ที่ว่า ด้วยหญ้าและท่อนไม้ สังสารนี้มีเบื้องต้นและเบื้องปลายรู้ไม่ได้ ทรงเปรียบเทียบว่า แม้จะเอาหญ้า ท่อนไม้ กิ่งไม้ และใบไม้ในชุมพุกที่ปีมารวมกันแล้วทำเป็นมัดๆ มัดละ ๔ นิ้ว โดยสมมุติแต่ละมัดว่า

^{๔๖} วคิน อินทสระ, สวรรค์ นรก บุญ บาป ในพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๕๐), หน้า ๖๕.

^{๔๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๒๔๘.

^{๔๘} สุนทร ฦ รั้งซี่, พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก, หน้า ๒๒๗.

เป็นมารดา จนกระทั่งไปไม่เหล่านั้หมดไป ก็ไม่สามารถนับมารดาเหล่านั้ได้ครบ^{๔๙} และในปฐมวิ
สูตร ที่ว่าด้วยแผ่นดิน พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า สังสารวัฏฏ์อันมีเบื้องต้นเบื้องปลายรู้ไม่ได้ ทรง
เปรียบเทียบกับแผ่นดินว่า แม้จะเอาแผ่นดินมาปั้นเป็นก้อนเท่ากั้กับเมล็ดกระเบา จนกระทั่งแผ่นดิน
นั้หมดไป ก็ไม่สามารถนับมารดาบิดาเหล่านั้ได้ครบ^{๕๐}

สำหรับพระสูตรอัสสุสูตร ที่ว่าด้วยน้ำตา อันเป็นพระสูตรที่มักจะถูกยกขึ้นมาอธิบาย
ถึงความยาวนานของสังสารวัฏฏ์เสมอ พระพุทธองค์ได้ทรงกล่าวไว้ มีใจความว่า สังสารวัฏฏ์ อันมี
เบื้องต้นและเบื้องปลายรู้ไม่ได้ ทรงเปรียบกับน้ำตาของมนุษย์ผู้วนเวียนท่องเที่ยวไป ที่คร่ำครวญ
ร้องไห้เพราะประสบกับสิ่งที่ไม่พอใจ เพราะพลัดพรากจากสิ่งที่พอใจ ประสบความตายของ
มารดา ..ของบิดา ..ของพี่ชายน้องชาย...ของพี่สาวน้องสาว...ของบุตร...ของธิดา...ความเสื่อม
ของญาติ...ความเสื่อมแห่งภคเษ...ความเสื่อมเพราะโรคมารุชานาน น้ำตาที่ร้องไห้คร่ำครวญนั้
ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน มีมากกว่าน้ำในมหาสมุทรทั้ง ๔^{๕๑} ในพระสูตรธีรสูตร ว่าด้วยน้ำนม
พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงว่า สังสารวัฏฏ์อันมีเบื้องต้นและเบื้องปลายรู้ไม่ได้ ทรงเปรียบเทียบ
น้ำนมที่มนุษย์ทั้งหลายดื่มกินตลอดระยะเวลายาวนาน มีมากกว่าน้ำในมหาสมุทรทั้ง ๔^{๕๒}

สำหรับเรื่องความยาวนานของกั้บ กั้บสังสารวัฏฏ์ที่พระพุทธเจ้าทรงเปรียบเทียบกับ
ขนาดความยาว ก็มีตัวอย่างกล่าวไว้ใน พระสูตรปัพพตสูตร ว่าด้วยภูเขา พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า
สังสารวัฏฏ์อันมีเบื้องต้นและเบื้องปลายรู้ไม่ได้ ทรงเปรียบเทียบกับภูเขาศิวาแห่งที่บลุกใหญ่ มี
ความยาว ๑ โยชน์ กว้าง ๑ โยชน์ สูง ๑ โยชน์ ทุกๆ ๑๐๐ ปี จะมีบุรุษเอาผ้าเนื้อละเอียดมาลูบ
ภูเขา ๑ ครั้ง ทำอยู่อย่างนี้จนภูเขานั้นราบเรียบเสมอแผ่นดิน ถึงกระนั้น ก็ไม่สามารถเทียบกั้บ
หนึ่งได้^{๕๓} และในพระสูตรสาสปสูตร ว่าด้วยเมล็ดผักกาด พระพุทธเจ้าได้กล่าวว่า กั้บหนึ่งนาน
นักหนา มิใช่เรื่องง่ายที่จะนับกั้บนั้นว่า เท่านี้ปี ๗๗ หรือว่าเท่านี้ ๑๐๐,๐๐๐ ปี ทรงเปรียบเทียบกับ
นครที่สร้างด้วยเหล็ก มีความยาว ๑ โยชน์ กว้าง ๑ โยชน์ สูง ๑ โยชน์ ในนครเต็มด้วยเมล็ดผักกาด
รวมกันเป็นกลุ่มก้อน บุรุษหยิบเมล็ดผักกาดออกจากนครนั้น ๑๐๐ ปีต่อ ๑ เมล็ด ทำอยู่อย่างนั้น
จนเมล็ดผักกาดหมด ถึงกระนั้นก็ยังไม่สามารถเทียบกั้บอายุของกั้บหนึ่งได้ กั้บนานนักหนาอย่างนี้
บรรดากั้บที่นานนักหนาอย่างนี้ สัตว์โลกได้ท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏฏ์ มิใช่ ๑ กั้บ มิใช่ ๑๐๐ กั้บ

^{๔๙} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๒๔/๒๑๕-๒๑๖.

^{๕๐} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๒๕/๒๑๖-๒๑๗.

^{๕๑} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๒๖/๒๑๗-๒๑๘.

^{๕๒} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๒๗/๒๑๘-๒๑๙.

^{๕๓} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๒๘/๒๑๙-๒๒๐.

มีไซ ๑,๐๐๐ กัป มีไซ ๑๐๐,๐๐๐ กัป ทั้งนี้เพราะว่าสังสารนี้มีเบื้องต้นและเบื้องปลายรู้ไม่ได้^{๕๔}

นอกจากนี้ในเรื่องความยาวนานของกัป ในสาวกสูตร พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่าสังสารวัฏฏ์อันมีเบื้องต้นและเบื้องปลายรู้ไม่ได้ ทรงเปรียบเทียบกับสาวก ๔ รูป ซึ่งมีอายุ ๑๐๐ ปี สมมุติว่า สาวก ๔ รูปนั้นระลึกย้อนหลังไปได้วันละ ๑๐๐,๐๐๐ กัป ถึงกระนั้น กัปที่สาวกระลึกไปไม่ถึงก็ยังมียุ่่มาก^{๕๕} และในคังคาสูตร ที่ว่าด้วยแม่น้ำคังคา พระพุทธเจ้ากล่าวว่สังสารวัฏฏ์อันมีเบื้องต้นและเบื้องปลายรู้ไม่ได้ ทรงเปรียบเทียบกับเม็ดทรายในมหาสมุทรที่มนุษย์ถือว่าไม่สามารถนับได้ ถึงกระนั้นก็ยังนับง่ายกว่าการนับกัปเสียอีก^{๕๖}

ในเรื่องของความไม่แน่นอน ของการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏฏ์ ในทถนสูตร ว่าด้วยท่อนไม้ พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่าสังสารวัฏฏ์อันมีเบื้องต้นและเบื้องปลายรู้ไม่ได้ ทรงเปรียบเทียบกับท่อนไม้ที่บุคคลโยนขึ้นไปบนอากาศย่อมตกลงมาไม่แน่นอน คือบางครั้งตกลงทางโคน บางครั้งตกลงทางขวาง บางครั้งก็ตกลงทางปลาย ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายที่ท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏฏ์ก็ไม่แน่นอนเช่นกัน คือ บางชาติเกิดเป็นมนุษย์ บางชาติเกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน^{๕๗} และในบุคคลสูตร ว่าด้วยบุคคล พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงว่า ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายที่ท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏฏ์ หากนำโครงกระดูกมารวมกันจะมีกองใหญ่เท่าภูเขาเวปุลละ^{๕๘}

ในเรื่องของการเสวยทุกข์สุขในสังสารวัฏฏ์ พระพุทธเจ้าได้ทรงกล่าวไว้ ในทุกคตสูตร ได้ทรงสอนให้ภิกษุพิจารณาความทุกข์ในสังสารวัฏฏ์ที่สัตว์ทั้งหลายได้รับ และตรัสว่าแม้พระองค์ก็เคยเสวยความทุกข์มาแล้ว^{๕๙} และในสุขิตสูตร พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ภิกษุพิจารณาความทุกข์ในสังสารวัฏฏ์ที่สัตว์ทั้งหลายได้รับ เพื่อให้ภิกษุพิจารณาว่า แม้พระองค์ก็เคยเสวยความทุกข์มาแล้ว^{๖๐}

ในเรื่องของการเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิต่างๆของสัตว์ทั้งหลาย พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ในพระสูตรตติงสมัตตสูตร ว่าด้วยภิกษุ ๓๐ รูป โดยทรงแสดงให้ภิกษุชาวเมืองปาวาฟังว่า สัตว์ทั้งหลายถูกอวิชชาตัณหาผูกไว้จึงได้ท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏฏ์ ได้เกิดในกำเนิดต่างๆ มีกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานเป็นต้น ได้เสวยความทุกข์ ถูกฆ่า ถูกตัดศีรษะจนโลหิตที่ไหลออกมานั้น

^{๕๔} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๒๙/๒๒๐-๒๒๑.

^{๕๕} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๓๐/๒๒๑.

^{๕๖} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๓๑/๒๒๒.

^{๕๗} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๓๒/๒๒๓.

^{๕๘} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๓๓/๒๒๓-๒๒๔.

^{๕๙} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๓๔/๒๒๕.

^{๖๐} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๓๕/๒๒๕.

มากกว่าน้ำในมหาสมุทรทั้ง ๔^{๖๑}

เพราะสังสารวัฏฏ์ที่มีระยะเวลาอันยาวนาน จนหาจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายไม่ได้ มนุษย์เราเคยเกิดมาแล้วมากมายหลายภพหลายชาติ ท่องเที่ยวมาแล้วนานนักหนา และเพราะความที่เคยเกิดแล้วมากมายจนนับไม่ได้ จึงมีโอกาที่จะเกี่ยวข้องกับผู้อื่นแทบทุกคนที่เคยดั่งคำกล่าวของพระพุทธเจ้าในมาตุสุตระ ปิตุสุตระ ภาตสุตระ ภคินิสุตระ ปุตตสุตระ และ ธิตสุตระ ที่ว่า สัตว์ผู้ไม่เคยเป็นมารดา ไม่เคยเป็นบิดา ไม่เคยเป็นพี่ชายน้องชาย ไม่เคยเป็นพี่สาวน้องสาว ไม่เคยเป็นบุตร ไม่เคยเป็นธิดา โดยกาลนานนี้ มิใช่หาได้ง่าย เพราะว่าสังสารนี้มีเบื้องต้นและเบื้องปลายรู้ไม่ได้^{๖๒}

ในพระสูตรอีกพระสูตรหนึ่ง ที่พระพุทธเจ้าทรงกล่าวถึงการมีชื่อที่แตกต่างกันของภูเขานในแต่ละยุคสมัย ในเวปุลลปัพพตสุตระ ว่าด้วยภูเขาเวปุลละ พระองค์ทรงแสดงว่าสังสารวัฏฏ์มีระยะเวลายาวนานจนภูเขาเวปุลละได้มีชื่อเรียกหลายอย่าง คือ ภูเขาเวปุลละได้ชื่อว่า ป่าจีนวังสะ ในสมัยของพระพุทธเจ้าพระนามว่ากุกุสันธะ ซึ่งสมัยนั้นมนุษย์มีอายุประมาณ ๔ หมื่นปี ได้ชื่อว่า วงกต ในสมัยของพระพุทธเจ้าพระนามว่า โจนาคมนะ ซึ่งในสมัยนั้นพวกมนุษย์มีอายุประมาณ ๓ หมื่นปี ได้ชื่อว่า สุปัสสะ ในสมัยของพระพุทธเจ้าพระนามว่า กัสสปะ ซึ่งในสมัยนั้นพวกมนุษย์มีอายุประมาณ ๒ หมื่นปี และได้ชื่อว่า เวปุลละ เหมือนเดิมอีก ในสมัยพระองค์เอง ถึงกระนั้นชื่อภูเขานี้ก็จะเปลี่ยนแปลงไปไม่มีที่สิ้นสุด สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่น่าชื่นใจอย่างนี้^{๖๓}

หลักกรรมจะเป็นไปไม่ได้ ถ้าไม่มีการเกิดใหม่หรือการเวียนว่ายตายเกิด เพราะมีปัญหาชีวิตหลายอย่างที่ไม่อาจเข้าใจได้ ถ้าปราศจากการเวียนว่ายตายเกิด หรือที่เรียกว่าสังสารวัฏฏ์ เช่นปัญหาเรื่องคนดีบางคนมีชีวิตอยู่อย่างทุกข์ทรมาน และคนชั่วบางคนมีชีวิตอยู่อย่างสุขสำราญเป็นต้น ปัญหานี้จะเป็นเรื่องค้างโลก ถ้ากฎแห่งกรรมและการเกิดใหม่ไม่เข้ามาช่วยแก้ ช่วงชีวิตเพียงช่วงเดียวของบุคคลสั้นเกินไป ไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์กรรมที่บุคคลทำไว้แล้วได้ทั้งหมด การเกิดใหม่จะช่วยอธิบายกรรมในอดีตของคนได้อย่างดีที่สุด ดังนั้นชีวิตมนุษย์จึงเป็นสนาม หรือวิธีสำหรับทดลองแรงกรรม ว่าใครได้ทำกรรมอะไรไว้มากน้อย เบาบางหรือรุนแรงเพียงใด^{๖๔}

^{๖๑} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๓๖/๒๒๖-๒๒๗.

^{๖๒} ดูรายละเอียดใน ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๓๗-๑๔๒/๒๒๗-๒๒๙.

^{๖๓} ดูรายละเอียดใน ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๔๓/๒๓๐-๒๓๒.

^{๖๔} พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวัณโณ), **อนุปพพิกขาที่ปณี ภาค ๓ พรรณนาสวรรค์**,

๒.๑.๓.๒. กรรมกับการเกิดของสัตว์ในภพภูมิ

ในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด ในมณิกการกฏุปกตีสถเถรวัตถุ เรื่องพระติสสเถระผู้เข้าถึงตระกูลช่างแก้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระคาถาแก่ภิกษุทั้งหลาย เกี่ยวกับการการเกิดของสัตว์ในที่ต่างๆ ไว้ดังนี้

สัตว์พวกหนึ่ง ย่อมเกิดในครรภ์
พวกที่ทำบาปกรรมย่อมไปนรก
พวกที่ทำความดีย่อมไปสวรรค์
ส่วนผู้ที่ไม่มีอาสวะย่อมนิพพาน^{๖๕}

จากพระดำรัสของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับคน ซึ่งตายจากโลกนี้ไปแล้ว ว่าเกิดก็มี ไม่เกิดก็มี ผู้ที่เกิดอีกนั้น ถ้ายังมีกิเลสอยู่ก็เกิดอีก ถ้าหากว่าทำความดีไว้พอประมาณก็กลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีก ถ้าทำความดีไว้มากก็ไปเกิดบนสวรรค์หรือชั้นพรหมโลก แต่ถ้าหากทำความชั่วไว้มากไปตกในอบาย เช่น เกิดเป็นสัตว์นรก เป็นต้น ส่วนท่านที่หมดกิเลสแล้ว คือพระอรหันต์ทั้งหลาย เมื่อสิ้นชีพแล้ว ท่านก็เข้าสู่นิพพาน ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดให้ทุกข์ยากอีก ส่วนเราทุกคนนั้นเมื่อยังมีกิเลสอยู่ เมื่อตายแล้วเราจะต้องเกิดอีก เพราะเหตุให้เกิดคือ กิเลสยังมีอยู่ แต่จะเกิดเป็นอะไรและอยู่ที่ใดนั้น ขึ้นขึ้นอยู่กับแรงเหวี่ยงของกรรมดีกรรมชั่วที่ตนทำไว้ ส่งคนเราไปเกิดในภพชาติอื่นๆ^{๖๖}

ในมหาสิหนาทสูตร พระพุทธเจ้า ได้ตรัสแก่พระสารีบุตร เกี่ยวกับการกำเนิดของสัตว์ในสังสารวัฏฏ์นี้ ว่า มี ๔ อย่าง ดังนี้ กำเนิด ๔ ชนิด คือ

๑. กำเนิดอันทชชะ (การเกิดในไข่)
๒. กำเนิดชลาพุชะ (การเกิดในครรภ์)
๓. กำเนิดสังเสทชะ (การเกิดในถ้ำโคลหรือที่ขึ้นแฉะ)
๔. กำเนิดโอปปาติกะ^{๖๗} (การเกิดผุดขึ้น)

กำเนิดอันทชชะ คือ เหล่าสัตว์ผู้เจาะทำลายเปลือกไข่แล้วเกิด

กำเนิดชลาพุชะ คือ เหล่าสัตว์ผู้เกิดในครรภ์

กำเนิดสังเสทชะ คือ เหล่าสัตว์ผู้เกิดในปลาเน่า ซากศพเน่า ขนมบูด น้ำครำ ถ้ำโคล

กำเนิดโอปปาติกะ คือ เทวดา สัตว์นรก มนุษย์บางจำพวก และเปรตบางจำพวก

^{๖๕} ชุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๐/๗๐.

^{๖๖} วคิน อินทสระ, **หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เรือนธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๔.

^{๖๗} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๕๒/๑๕๑.

ในสัมมาทิฏฐิสูตร พระสารีบุตรได้กล่าวแก่ภิกษุถึงเรื่อง ภพ ซึ่งหมายถึงโลกที่เป็นที่อยู่ของสัตว์ เหตุเกิดแห่งภพ ความดับแห่งภพ และข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งภพ เพื่อออกจากสังสารวัฏฏ์ คือการที่ไม่ต้องมาเกิดอีก โดยแบ่ง ภพ ออกเป็น ๓ ภพ ดังนี้

๑. กามภพ (ภพที่เป็นกามาวจร)
๒. รูปภพ (ภพที่เป็นรูปาวจร)
๓. อรูปภพ (ภพที่เป็นอรูปาวจร)^{๖๘}

กามภพ คือ ภพที่เป็นกามาวจร ภพของสัตว์ผู้ยังเสวยกามคุณ คืออารมณ์ทางอินทรีย์ทั้ง ๕ ได้แก่ ฌาย ๔ มนุษย์โลก และ กามาวจรสวรรค์ทั้ง ๖

รูปภพ คือ ภพที่เป็นรูปาวจร ภพของสัตว์ผู้เข้าถึงรูปฌาน ได้แก่ รูปพรหม ทั้ง ๑๖

อรูปภพ คือ ภพที่เป็นอรูปาวจร ภพของสัตว์ผู้เข้าถึงอรูปฌาน ได้แก่ อรูปพรหม ๔^{๖๙}

โดยทั้ง ๓ ภพ นี้ รวมเป็นทั้งหมด ๓๑ ภูมิ เป็นโลกที่อยู่ของสัตว์ เป็นภพที่เวียนตายเวียนเกิด ของเหล่าสรรพสัตว์ที่ยังอยู่ในสังสารวัฏฏ์ ตราบใดที่สรรพสัตว์ยังมีกิเลสอยู่ ยังไม่สามารถเข้าถึงนิพพานได้ โดยสัตว์เหล่านั้นจะไปเกิดเป็นอะไรและไปอยู่ในภพภูมิใด ใน ๓๑ ภูมินี้ ก็ขึ้นกับความดีความชั่วที่สรรพสัตว์เหล่านั้นได้ทำไว้ ดังพระพุทธเจ้า ได้ตรัสถึงทางไปของสัตว์ ข้อปฏิบัติที่นำสัตว์เกิดในภพภูมิต่างๆ หลังจากตายแล้ว ไว้ในมหาสีหนาทสูตร ในเรื่องของคติ ๕^{๗๐} ดังนี้ คติ ๕ ประการ คือ (๑) นรก (๒) กำเนิดดิรัจฉาน (๓) เปตวิสัย (๔) มนุษย์ (๕) เทวดา

พระพุทธเจ้าทรงทราบว่า บุคคลปฏิบัติอย่างนั้น เป็นไปอย่างนั้น และดำเนินทางนั้น หลังจากตายแล้ว จักไปเกิดใน นรก กำเนิดดิรัจฉาน เปตวิสัย มนุษย์ เทวดา อันเป็นภพภูมิของสัตว์ที่อยู่ในสังสารวัฏฏ์นี้ นอกจากนี้ พระองค์ได้กล่าวถึงทางหลุดพ้นจากสังสารวัฏฏ์ คือนิพพาน ทางที่นำสัตว์ให้ถึงนิพพาน ข้อปฏิบัติที่นำสัตว์ให้ถึงนิพพาน ข้อปฏิบัติที่สัตว์ปฏิบัติแล้วเป็นเหตุทำให้แจ้งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติที่ไม่มีอาสวะ เพราะอาสวะสิ้นไปด้วยปัญญาอันยิ่งเอง^{๗๑}

๒.๑.๓.๓ กรรมกับวิภูฏะ ๓

การพิจารณาเรื่องของสังสารวัฏฏ์กับเรื่องของกรรมนั้น จะต้องพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องกัน ซึ่งความเกี่ยวข้องกันนี้ แสดงไว้ใน วงจรที่เรียกว่า วิภูฏะ ๓ ในความเป็นจริงแล้ว

^{๖๘} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๙๔/๘๙.

^{๖๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๙๘.

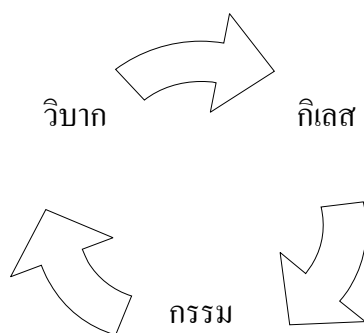
^{๗๐} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๕๓/๑๕๒.

^{๗๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๓.

สังสารวัฏฏ์หรือการเวียนตายเวียนเกิดของมนุษย์ เกี่ยวข้องกับวัฏฏะ ๓ อย่างใกล้ชิด จะกล่าวว่าเป็นเรื่องเดียวกันแต่พูดกันคนละนัยก็ได้^{๗๒}

วัฏฏะ ๓ หรือ ไตรวัฏฏ์ แปลว่า วง วงเวียน องค์ประกอบที่หมุนเวียนต่อเนื่องกันของ ภพจักร หรือสังขารจักร

๑. กิเลสวัฏฏ์ หมายถึง วงจรกิเลส ประกอบด้วยอวิชชา ตัณหา และอุปาทาน
 ๒. กรรมวัฏฏ์ หมายถึง วงจรกรรม ประกอบด้วยสังขารและกรรมภพ
 ๓. วิปากวัฏฏ์ หมายถึง วงจรวิปาก ประกอบด้วย วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา ซึ่งแสดงออกในรูปปรากฏที่เรียกว่า อุปัตติภพชาติ ชรา มรณะ เป็นต้น
- วงจรมอบอย่างนี้ ดังภาพที่ ๒.๑ แสดงความสัมพันธ์ของ วัฏฏะ ๓ ประกอบเข้าเป็น วงจรใหญ่แห่งปัจจุอาการ เรียกว่า ภพจักร หรือ สังขารจักร ตามหลักปฏิจจสมุปบาท^{๗๓}

ภาพที่ ๒.๑ แสดงความสัมพันธ์ของ วัฏฏะ ๓

สภาพทั้ง ๓ อย่างนี้ เรียกว่า วัฏฏะ หรือ วง ก็เพราะเป็นสภาพที่เกิดวนเวียน ต่อเนื่องกันไปเป็นวงกลม เป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกับมนุษย์โดยตรง พุทธศาสนาถือว่ามนุษย์ธรรมดาทั่วไปเป็นปุถุชน คือ เป็นผู้ที่หนาแน่นด้วยกิเลสในการดำรงชีพอยู่ในโลก บุคคลต้องมีการกระทำ ทางกายบ้าง วาจาบ้าง ทางใจบ้าง ที่เรียกว่า กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม สิ่งที่ทำให้การกระทำของบุคคลจัดเป็นกรรมก็คือ เจตนาที่เกิดจากแรงหนุนของกิเลส กิเลสจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิด กรรม เมื่อมีกรรมคือการกระทำ วิปากซึ่งเป็นผลของกรรมก็เกิดมีขึ้น กรรมจึงเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดผล หรือวิปาก ผู้ทำกรรมย่อมได้รับวิปากอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง ถ้าผลของกรรมดีหรือกุศลกรรมที่เป็น ความสุขก็เกิดกิเลสพลิตพลินยินดีและยึดติด แล้วกระทำกรรมต่างๆที่คิดว่าให้ความสุขดำรงอยู่

^{๗๒} สุนทร ฌ รังษี, **พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก**, หน้า ๒๓๖.

^{๗๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, หน้า ๑๐๐.

ได้นาน ถ้าเป็นผลของกรรมชั่วหรืออกุศลกรรมที่เป็นความทุกข์ความเดือดร้อน ก็เกิดกิเลสประเภท วิภวตัณหาไม่ยอมามีไม่ยอมเป็นเช่นนั้น กระเสือกกระสนดิ้นรนเพื่อให้พ้นจากสภาพที่ไม่ปรารถนากระทำกรรมต่างๆ ที่คิดว่าจะช่วยให้พ้นจากสภาพเช่นนั้นต่อไปอีก ดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า กิเลสเป็นเหตุให้เกิดกรรม กรรมเป็นเหตุให้เกิดวิบาก วิบากเป็นเหตุให้เกิดกิเลส แล้วทำให้เกิดกรรม และวิบากวนเวียนเป็นวงกลมอยู่อย่างนี้เรื่อยไป ตามการหมุนวนแห่งวัฏฏะ ๓ ตราบใดที่กิเลสหรือ วงจรแห่งกิเลสยังไม่ถูกทำลายลง สังสารวัฏฏ์ของเราก็ยังคงหมุนวนรอบแล้วรอบเล่าอยู่ตราบนั้น^{๗๔}

พระพุทธเจ้านอกจากจะสอนให้คนเชื่อเรื่องสังสารวัฏฏ์ เพราะเป็นความจริงตามธรรมชาติแล้ว ยังสอนเพื่อให้คนได้กลัวบาปกรรมด้วย เพราะตราบใดที่ยังเวียนตายเวียนเกิด ก็ต้องมีทุกข์อยู่ร่ำไป ส่วนจะทุกข์มากทุกข์น้อย ก็ขึ้นอยู่กับว่าจะไปเกิดในภพภูมิอะไร ถ้าไปเกิดในสวรรค์ ก็มีความสุขมากกว่าความทุกข์ ถ้าไปเกิดเป็นมนุษย์ก็จะมีทั้งสุขและทุกข์ แต่ถ้าไปเกิดในอบายภูมิ คือ สัตว์เดรัจฉาน อสุรกาย เปรต และสัตว์นรก ก็จะมีทุกข์มากขึ้นเป็นลำดับไปจนถึงมีแต่ความทุกข์โดยสิ้นเชิง ไม่มีความสุขเลย และความทุกข์ในนรก ก็จะมีทุกข์ขนาดหนักจนไม่อาจนำมาเปรียบกับความทุกข์ในโลกมนุษย์ได้ พุทธศาสนาจึงมุ่งสอนให้คนพ้นจากทุกข์โดยสิ้นเชิง ตราบใดที่ยังเกิดอยู่ ตราบนั้นก็ยังคงมีความทุกข์อยู่ร่ำไป แม้ว่าอาจจะมิมีภพชาติใด ที่อาจไปเสวยสุขอย่างเดียวในสวรรค์ ไปเป็นพรหม มีอายุยาวนาน แต่ก็ไม่ใช่ของจริง เพราะว่ายังคงอยู่ในสังสารวัฏฏ์ สุดท้ายก็ต้องกลับมาเกิดใหม่ ซึ่งก็ไม่แน่ว่า จะได้ไปอยู่ในภพภูมิใด ตราบใดที่ยังปฏิบัติไม่ถึงขั้น พระอริยบุคคล ก็ไม่มีเครื่องยืนยันแน่นอนว่าจะพ้นจากอบายภูมิ ขึ้นกับกรรมของสัตว์นั้นๆ

ดังนั้นการที่จะพ้นทุกข์โดยสิ้นเชิงได้ ก็จะต้องหลุดพ้นไปจากสังสารวัฏฏ์ ไม่ต้องมาเกิดอีก ดังพระสูตรที่ว่าด้วยร่างกระดูก ในอัญญสิปปุณฺณสูตร^{๗๕} พระพุทธเจ้าตรัสว่า กระดูกของคนคนเดียวที่เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏฏ์ ถ้ามีคนรวบรวมมากองไว้ไม่ให้สูญหายไป ก็จะมีขนาดใหญ่โตเท่าภูเขาเวปุลละ ทรงแสดงว่าการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏฏ์นั้นเป็นความทุกข์ บุคคลจะพ้นทุกข์ หยุดเวียนว่ายตายเกิดนั้นได้ ก็ต่อเมื่อเห็นอริยสัจ ๔ เป็นโสดาบันขึ้นไป หากจะเวียนว่ายตายเกิดอีกก็ไม่เกิน ๗ ชาติ พระพุทธศาสนาจึงสอนเน้นเรื่องการปฏิบัติให้เข้าถึงภาวะที่เรียกว่า นิพพาน เป็นการปฏิบัติเพื่อละเหตุแห่งทุกข์ให้ได้ นั่นคือ เพื่อดับตัณหา ๓ คือ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา เมื่อเหตุแห่งทุกข์ดับ คือตัณหาดับ ทุกข์ก็ถูกขจัดไป ภาวะที่ตัณหาดับสิ้นไปนี้ เป็นภาวะที่เข้าถึงเมื่อกำจัดอวิชชา สรรอกตัณหาสิ้นแล้ว ไม่ติดข้อง หลุดพ้น สงบ ปลอดภัย

^{๗๔} สุนทร ฌ รังษี, **พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก**, หน้า ๒๔๐.

^{๗๕} ดูรายละเอียดใน ชุ.อิตติ. (ไทย) ๒๕/๒๔/๓๖๘-๓๖๙.

โปร่ง เป็นอิสระ คือ นิพพาน^{๗๖} เมื่อสังสารวัฏฏ์ถูกทำลาย การเวียนตายเวียนเกิด จึงไม่มีอีกต่อไป

๒.๑.๔ กฎแห่งกรรม

ตามหลักพระพุทธศาสนา บุคคลจะได้ดีหรือชั่ว ได้รับสุขหรือทุกข์ ก็เพราะกรรม หรือ การกระทำของตนเองทั้งสิ้น หากเราไม่ดำเนินตามทางที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ แม้จะสวดมนต์ หรือวิงวอนขอร้อง ก็ไม่อาจจะช่วยให้เราพบความดีและความสุขได้ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่ง ปัญญา พระพุทธองค์ทรงสอนให้ศาสนิกชนใช้เหตุผล และใช้การปฏิบัติเพื่อทดสอบด้วยตนเอง ก่อนที่จะเชื่อ มีบางเรื่องเท่านั้นที่ทรงสอนให้เชื่อโดยไม่ตรัสสอนให้ทดสอบก่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ (๑) เกินปัญญาของคนธรรมดา และ (๒) ทดสอบแล้วอาจเกิดความเสียหาย เช่นไปทำปิตุฆาต เพื่อพิสูจน์กรรมชั่ว^{๗๗} มนุษย์ต้องมีความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล เรื่องที่ทรงสอนให้ใช้ศรัทธาเป็นตัวนำ มี ๔ ประการ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกรรม คือ

๑. กัมมัสัทธา เชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไร โดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งรู้ ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความดีความชั่วมีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัย ก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่า และเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วย การกระทำ มีไฉ่ด้วยอุบาสกหรืออนนคยโคช

๒. วิปากัสัทธา เชื่อวิปาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือเชื่อว่าการกระทำ แล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากความดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว

๓. กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของจะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน

๔. ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคต ว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง ๙ ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดีก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิหลุดพ้นได้ ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง

ศรัทธา ๔ อย่างนี้ มีมาในบาลีเฉพาะข้อ ๔ อย่างเดียว ว่าโดยใจความ ศรัทธา ๓ ข้อ ตัน ย่อมรวมลงในข้อ ๔ ได้ทั้งหมด^{๗๘}

^{๗๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, หน้า ๒๐๔.

^{๗๗} สุจริต พรศิริประสาท, “การศึกษาวิเคราะห์กฎแห่งกรรม : ศึกษาเฉพาะงานเขียนของ ท. เลียงพิบูลย์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนธรรมมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖

^{๗๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, หน้า ๑๘๑.

จะเห็นได้ว่าความเชื่อหรือศรัทธา ๔ อย่าง เป็นความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับกรรม กฎแห่งกรรมจึงเป็นคำสอนที่สำคัญในพระพุทธศาสนา ผู้เป็นชาวพุทธทุกคนจึงควรเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ควรพยายามศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรม ชาวพุทธที่ไม่เชื่อกฎแห่งกรรมหาใช่ชาวพุทธที่แท้จริงไม่ เขาเป็นเพียงชาวพุทธแต่เพียงในนาม

ทฤษฎีว่าด้วยกฎแห่งกรรมตามทฤษฎีของพุทธศาสนาอาจแยกพิจารณาได้เป็น ๒ ประเด็น คือ

๑) กฎแห่งกรรมในฐานะเป็นกฎธรรมชาติ

กฎแห่งกรรมคือ กฎแห่งเหตุและผล ในฐานะเป็นกฎแห่งเหตุและผล กฎแห่งกรรมก็คือ กฎแห่งธรรมชาติ สิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อเกิดขึ้นก็มีเหตุปัจจัยทำให้เกิดขึ้น เมื่อตั้งอยู่ก็มีเหตุปัจจัยทำให้ตั้งอยู่ เมื่อเปลี่ยนแปลงก็มีเหตุปัจจัยทำให้เปลี่ยนแปลง เมื่อแตกดับก็มีเหตุปัจจัยทำให้แตกดับ ไม่มีสิ่งใดที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ เปลี่ยนแปรและแตกดับไปโดยปราศจากเหตุปัจจัย^{๙๙}

กฎแห่งปัจจัยในธรรมชาติ ก็คือกฎแห่งเหตุและผล เพราะฉะนั้นกฎแห่งกรรมในฐานะที่เป็นกฎแห่งเหตุและผลก็คือกฎธรรมชาติ ซึ่งทุกสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นไปในธรรมชาติย่อมดำเนินไปตามกฎนี้ ทฤษฎีปัจเจกการของพุทธศาสนา ที่แสดงถึงกฎดังกล่าวนี้มีข้อความว่า

เพราะเหตุนี้ เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี

เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น

เพราะสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี

เพราะสิ่งนี้ดับไป สิ่งนี้จึงดับไป^{๑๐๐}

กฎธรรมชาติหรือนิยาม แม้จะมีลักษณะทั่วไปอย่างเดียวกันทั้งหมดคือ ความเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย พระอรหันตศาสดาจารย์แสดงกฎธรรมชาติหรือนิยามไว้ ๕ อย่าง^{๑๐๑} คือ

(๑) อุดุนิยาม

กฎธรรมชาติเกี่ยวกับปรากฏการณ์ฝ่ายวัตถุโดยเฉพาะความเป็นไปของธรรมชาติ แวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ เช่น เรื่องลมฟ้าอากาศ ฤดูกาล ฝนตกฟ้าร้อง การที่ดอกบัวบาน กลางวัน หุบกลางคืน การที่ดินน้ำปุ๋ยช่วยให้ต้นไม้งาม การที่สิ่งทั้งหลายผุพังเน่าเปื่อย

^{๙๙} สุนทร ฌ รังษี, พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก, หน้า ๑๖๔.

^{๑๐๐} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๓๗/๗๙.

^{๑๐๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑,

(กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕๒.

เป็นต้น แนวคิดของท่านมุ่งเอาความผันแปรที่เนื่องด้วยความร้อนหรืออุณหภูมิจน

(๒) พีชนิยาม

กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการสับสน หรือที่เรียกกันว่าพันธุกรรม เช่น หลักความจริงที่ว่าพืชเช่นใดก็ให้ผลเช่นนั้น พืชมะม่วงก็ออกผลเป็นมะม่วง เป็นต้น

(๓) จิตตนิยาม

กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการทำงานของจิต เช่น เมื่ออารมณ์ (สิ่งเร้า) กระทบประสาทจะมีการรับรู้เกิดขึ้น จิตจะทำงานอย่างไร คือมีการไหวแห่งภวังคจิต ภวังคจิตขาดตอน มีอาวัชชนะแล้วมีการเห็น การได้ยิน ฯลฯ มีสัมผัสปฏิเจตนะ สันตிரณะ ฯลฯ หรือเมื่อจิตที่มีคุณสมบัติอย่างนี้เกิดขึ้น จะมีเจตสิกอะไรบ้างประกอบได้ หรือประกอบไม่ได้ เป็นต้น

(๔) กรรมนิยาม

กฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือกระบวนการก่อการกระทำและการให้ผลของการกระทำ หรือพูดให้จำเพาะลงไปอีกว่า กระบวนการแห่งเจตจำนงหรือความคิดปรุงแต่ง สร้างสรรค์ต่างๆ พร้อมทั้งผลที่สืบเนื่องออกไปอันสอดคล้องสมกัน เช่น ทำกรรมดี มีผลดี ทำกรรมชั่ว มีผลชั่ว เป็นต้น

(๕) ธรรมนิยาม

กฎธรรมชาติเกี่ยวกับความสัมพันธ์และอาการที่เป็นเหตุเป็นผลแก่กันของสิ่งทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เรียกกันว่า ความเป็นไปตามธรรมดา เช่นว่า สิ่งทั้งหลายมีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เป็นธรรมดา คนย่อมมีความเกิดแก่เจ็บตายเป็นธรรมดา ธรรมดาของคนยุคนี้มีอายุขัยประมาณร้อยปี ไม่ว่าจะพระพุทธเจ้าจะอุบัติหรือไม่ก็ตาม ย่อมเป็นธรรมดาของสิ่งทั้งหลายที่เป็นสภาพไม่เที่ยง ถูกปัจจัยบีบคั้น และไม่ใช่อัตตา ดังนี้ เป็นต้น

ความจริง กฎ ๔ อย่าง แรกย่อมรวมลงในกฎที่ ๕ คือ ธรรมนิยามทั้งหมด หรือจำแนกออกไปจากธรรมนิยามนั่นเอง หมายความว่า ธรรมนิยามมีความหมายครอบคลุมกฎธรรมชาติหมดทั้ง ๕ ข้อ และการที่รวมเอากรรมนิยามเข้าไว้เป็นข้อหนึ่งในนิยามถึง ๕ ข้อ นั้น ก็เป็นการบอกให้มองความจริงอีกด้านหนึ่งด้วยว่า กรรมนิยามหรือกฎแห่งกรรมนั้น เป็นเพียงกฎธรรมชาติอย่างหนึ่งในบรรดากฎธรรมชาติหลายๆ อย่าง ดังนั้น เมื่อมีปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น หรือเมื่อมนุษย์ผู้หนึ่งประสบเหตุการณ์สุขทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่ง ก็อย่าเพิ่งเหมาไปเสียทั้งหมดว่าเป็นอย่างนั้นเพราะกรรม ดังตัวอย่างที่ได้อธิบายแล้วข้างต้น แม้พุทธพจน์ที่กล่าวว่โลกเป็นไปตามกรรมนั้น ก็หมายถึงโลกคือหมู่สัตว์ ได้แก่ชาวโลก หรือสัตว์โลก ถ้าพูดอย่างสมัยใหม่ก็คล้ายว่ากรรมชั้นนำสังคม หรือกรรมกำหนดวิถีชีวิตของสังคมนั้นเอง อาจพูดในแง่หนึ่งว่า

กรรมนิยามเป็นเพียงกฎย่อยอย่างหนึ่งของธรรมชาติ แต่เป็นกฎที่สำคัญที่สุดของมนุษย์^{๔๒}

๒) กฎแห่งกรรมในฐานะเป็นกฎทางศีลธรรม

กฎแห่งกรรมในประเด็นนี้ ก็คือกฎแห่งเหตุผลในประเด็นที่ ๑ แต่ใช้ในความหมายที่แคบกว่า กฎแห่งกรรมในประเด็นที่ ๑ ซึ่งครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต แต่กฎแห่งกรรมในประเด็นที่ ๒ นี้ครอบคลุมเฉพาะสิ่งมีชีวิตที่เป็นสัตว์โลกเท่านั้น ไม่ได้หมายรวมไปถึงสิ่งมีชีวิตประเภทพืชด้วย และสิ่งมีชีวิตที่กฎแห่งกรรมในฐานะเป็นกฎทางศีลธรรมครอบคลุมไปถึงเฉพาะที่สามารถมีเจตจำนงเสรีได้เท่านั้น ส่วนสิ่งมีชีวิตที่ดำรงชีพอยู่ได้โดยอาศัยสัญชาตญาณล้วนๆ อยู่ในขอบเขตของกฎแห่งกรรมในประเด็นที่ ๑ แต่ไม่อยู่ในขอบเขตของกฎแห่งกรรมในประเด็นที่ ๒ เพราะพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตที่ยังอยู่ในระดับที่ไม่อาจมีเจตจำนงโดยเสรีได้นั้นเป็นพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยสัญชาตญาณล้วนๆ พฤติกรรมประเภทนี้ไม่อาจกำหนดด้วยคุณค่าทางศีลธรรมได้ นั่นคือไม่อาจกำหนดว่าเป็นพฤติกรรมที่ดีหรือชั่ว ตามมาตรฐานทางศีลธรรมที่เข้าใจกันในสังคมมนุษย์^{๔๓} กฎแห่งกรรม ในฐานะกฎทางศีลธรรม เป็นไปดั่งคำตรัสของพระพุทธเจ้าที่ว่า

บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น

คนทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว^{๔๔}

จากพุทธพจน์นี้แสดงให้เห็นว่า เหตุเป็นเช่นไร ผลย่อมเป็นเช่นนั้น เหมือนการปลูกพืช ถ้าปลูกข้าว ผลที่ได้รับก็ต้องเป็นข้าว ปลูกมะม่วง ผลก็ต้องเป็นมะม่วง เป็นไปไม่ได้ที่จะปลูกมะม่วงแล้วผลที่ได้รับกลายเป็นมะละกอ ในทำนองเดียวกัน กรรมกับผลของกรรมย่อมจะต้องสอดคล้องกัน ถ้าทำกรรมดี ผลที่ได้รับก็ต้องเป็นผลดี ถ้ากระทำความชั่ว ผลที่ได้รับก็ต้องเป็นผลชั่ว นั่นคือ เมื่อทำชั่วเมื่อไรผลที่เกิดขึ้นก็คือเราเป็นคนชั่วเมื่อนั้น โดยจะสะสมเชื่อนี้ไว้ ที่เรียกว่า อาสวะ ให้มีมากขึ้นในตัวตนที่ที่ทำความชั่วลงไป ในขณะที่เมื่อทำดีก็ได้รับผลดีเมื่อนั้น โดยจะสะสมเชื่อนี้ไว้ ที่เรียกว่า บารมี ก็เพิ่มพูนขึ้นในตัวเองเมื่อนั้น อย่างไรก็ตามการให้ผลของกรรมแบบที่มองเห็นภายนอกกันทั่วไป ยังมีปัจจัยอื่นมาเกี่ยวข้องมาก ทำให้ยากที่จะกำหนดได้ว่า กรรมดีกรรมชั่วที่กระทำลงไปนั้นจะให้ผลหรือไม่ ถ้าให้ผลจะให้ผลเมื่อไร และจะให้ผลในลักษณะอย่างไร ทั้งนี้เนื่องจากมีเงื่อนไขและปัจจัยอื่นๆ อีกหลายอย่างที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการให้ผลของกรรมแบบมองเห็นภายนอก ดังนั้นเรื่องของกรรมและการให้ผลของกรรม จึงเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาถึง

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๖.

^{๔๓} สุนทร ฌ รังษี, พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก, หน้า ๑๖๔.

^{๔๔} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๕๖/๓๗๔.

เงื่อนไขและปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๔.๑ เหตุให้เกิดกรรม

พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึง เหตุที่เกิดกรรมไว้ใน ปฐมนิทานสูตร ว่าด้วยเหตุให้เกิดกรรม ดังนี้ เหตุให้เกิดกรรม(ชั่ว) มี ๓ ประการ คือ ๑) โลกยะ (ความอยากได้) ๒) โทสะ (ความคิดประทุษร้าย) ๓) โมหะ (ความหลง) และเหตุให้เกิดกรรมดี มี ๓ ประการคือ ๑) อโลภะ (ความไม่อยากได้) ๒) อโทสะ (ความไม่คิดประทุษร้าย) ๓) อโมหะ (ความไม่หลง) ^{๔๕} และพระสูตรอีกสูตรหนึ่งที่กล่าวถึง เหตุให้เกิดแห่งกรรมเช่นกัน คือทุดิยนิทานสูตร โดยกล่าวว่า เหตุให้เกิดกรรม (ชั่ว) ได้แก่ ธรรมอันเป็นเหตุแห่งฉันทะ ^{๔๖} ราคะ ในอดีต ในอนาคตและในปัจจุบัน ^{๔๗}

จะเห็นได้ว่า เหตุที่ทำให้เกิดกรรม มาจากกิเลสที่เป็นตัวการสำคัญคือ โลกยะ โทสะ โมหะ หรือ ตัณหา ในอดีต ในอนาคตและในอนาคต เมื่อมีเหตุให้เกิดกรรม ย่อมต้องได้รับผลของกรรม ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งการให้ผลของกรรมนั้น จะเป็นอย่างไร ขึ้นกับเหตุปัจจัยหลายอย่าง เป็นเรื่องที่ซับซ้อน และเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาในหัวข้อต่อไป

๒.๑.๔.๒ การให้ผลของกรรม

สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน ภาวะความเป็นไปต่างๆ เช่น ดีหรือชั่ว รวยหรือจน เจริญหรือเสื่อม สุขหรือทุกข์ ก็เนื่องจากกรรมของตนเองทั้งสิ้น และกรรมใดที่ทำลงไปจะเป็นกรรมดีหรือ กรรมชั่วก็ตาม ย่อมให้ผลตอบแทนเสมอ

การกระทำ ที่จะก่อให้เกิดสุขและประโยชน์ต่อผู้อื่น คือ กรรมดี เป็นความดี หรือเรียกอีกอย่างว่า บุญ คำว่าบุญ แปลตามศัพท์ว่า ชำระ ฟอก ล้าง บุญที่เป็นส่วนเหตุ ได้แก่ความดีต่างๆ เรียกว่า เป็นบุญ เพราะเป็นเครื่องชำระฟอกล้างความชั่ว และบุญที่เป็นส่วนผล คือ ความสุข ดังพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ แปลความว่า ท่านทั้งหลายอย่ากลัวต่อบุญเลย เพราะคำว่าบุญเป็นชื่อของความสุก บุญเป็นเครื่องชำระล้างความชั่ว ตลอดจนรากเหง้าของความชั่ว ที่เรียกว่าอกุศลมูล มี ๓ อย่างคือ โลกยะ อยากได้ ๑ โทสะคือประทุษร้ายเขา ๑ และโมหะ คือหลงไม่รู้จริง ^{๔๘}

ในบุญกิริยาวัตถุ ๓ กล่าวถึงหลักแห่งการบำเพ็ญบุญ ซึ่งแบ่งเป็น ๓ หัวข้อหลักคือ

^{๔๕} อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๑๑๒/๓๕๔.

^{๔๖} ฉันทะ ในที่นี้หมายถึงตัณหา (อัง.ติก.อ. ๒/๑๑๓/๒๖๐).

^{๔๗} อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๑๑๓/๓๕๕.

^{๔๘} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก, กฎแห่งกรรม บุญเป็น
หลักใหญ่ของโลก, หน้า ๑๒.

๑. ทานมัยบุญกิริยาวัตถุ (บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทาน)
๒. สิลมัยบุญกิริยาวัตถุ (บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีล)
๓. ภวานามัยบุญกิริยาวัตถุ (บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภavana)^{๘๙}

โดยบุญกิริยาวัตถุในพุทธศาสนานี้ เมื่อเรียกรวมๆ มี ๓ อย่าง คือ ทาน ศีล ภavana ซึ่งคำว่า บุญกิริยา หมายถึง เจตนาบำเพ็ญบุญ และคำว่า วัตถุ หมายถึง ที่ตั้งแห่งผลหรือเหตุให้เกิดผล ดังนั้น บุญกิริยาวัตถุ หมายถึง เจตนาบำเพ็ญบุญซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งผลหรือเป็นเหตุให้เกิดผล โดยหลักแห่งการทำบุญ ในเรื่อง ทาน ศีล ภavana นี้ เมื่อคนบำเพ็ญบุญต่างกันย่อมได้รับผลต่างกัน ซึ่งพระผู้มีพระภาคได้ทรงตรัสถึง เรื่องการให้ผลที่ต่างกันนี้ ไว้ในบุญกิริยาวัตถุสูตร ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ คนที่ให้ทานน้อย รักษาศีลน้อย และไม่เจริญภavanaเลย เมื่อตายไป จะไปเกิดในตระกูลต่ำในมนุษยโลก

กลุ่มที่ ๒ คนที่ให้ทานปานกลาง รักษาศีลปานกลาง แต่ไม่เจริญภavanaเลย เมื่อตายไป จะไปเกิดในตระกูลสูงในมนุษยโลก

กลุ่มที่ ๓ คนที่ให้ทานมาก รักษาศีลมาก แต่ไม่เจริญภavanaเลย เมื่อตายไปจะไปเกิดเป็นเทวดา ๖ พวก ในสวรรค์ชั้นต่างๆ คือ จาตุมหาราช ดาวดึงส์ ยามา ดุสิต นิมมานรดี และปรนิมมิตวสวัตตี อานิสงส์ที่เกิดในสวรรค์ในชั้นต่างๆ ให้ผลเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก ตามความปรารถนาของทานที่ให้ และ ศีลที่รักษา^{๙๐}

ผลของการให้ทาน ในเรื่องการให้ทาน ถือเป็นหลักของการทำบุญข้อหนึ่ง ที่เรียกว่า ทานมัยบุญกิริยา การกระทำบุญอันสำเร็จด้วยทาน คือการให้ ได้ชื่อว่าเป็นบุญที่หมายถึง บุญโดยเหตุ ได้แก่ เป็นเครื่องชำระฟอกล้างจิตใจ ให้บริสุทธิ์ สะอาด จากโลภะ ความโลภอยากได้ จากความตระหนี่ เป็นบุญโดยผล เป็นชื่อของความสุข และกรรมดีที่ได้ทำจากการทำทานนี้ให้ผลตามที่กล่าวไว้ใน จุฬกัมมวิภังคสูตร คือ จะได้เกิดมาในสวรรค์ หากไม่เกิดในสวรรค์ จะมาเกิดเป็นมนุษย์ เป็นผู้มั่งคั่งทรัพย์ อย่างไรก็ตามการให้ทานในผู้รับก็ให้ผลที่แตกต่างกัน^{๙๑} พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึง อานิสงส์ของการให้ทาน ในทักษิณาวิบังคสูตร ดังนี้

๑. การให้ทานในสัตว์เดียรฉานมีอานิสงส์ ๑๐๐ เท่า
๒. การให้ทานในปุถุชนผู้ทุศีลมีอานิสงส์ ๑,๐๐๐ เท่า

^{๘๙} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๓/๒๖๙.

^{๙๐} ดูรายละเอียดใน อง.อภุจก. (ไทย) ๒๓/๓๖/๒๙๔-๒๙๖

^{๙๑} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก, กฎแห่งกรรม บุญเป็น

๓. การให้ทานในบุญชนผู้มีศีลมีอานิสงส์ ๑๐๐,๐๐๐ เท่า

๔. การให้ทานในบุคคลภายนอกศาสนาผู้ปราศจากความกำหนัดในกามมีอานิสงส์แสนโกฏิเท่า

๕. การให้ทานในผู้ปฏิบัติเพื่อทำโศดาปัตติผลให้แจ้งมีอานิสงส์นับประมาณไม่ได้

๖. การให้ทานในพระโศดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ พระปัจเจกพุทธะ และพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อานิสงส์ยิ่งไม่อาจนับประมาณได้เลย^{๑๒}

นอกจากนี้ในสัปปริสทานสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงผลแห่งการให้ทาน ๕ ประการ คือ

๑. ให้ทานด้วยศรัทธา มีผลทำให้ร่ำรวยและมีรูปงาม

๒. ให้ทานโดยเคารพ มีผลทำให้ร่ำรวยและมีบุตร ภรรยา บริวารที่เชื่อฟัง

๓. ให้ทานตามกาลอันควร มีผลทำให้ร่ำรวยตั้งแต่ปฐมวัย

๔. เป็นผู้มึจิตอนุเคราะห์ให้ทาน มีผลทำให้ร่ำรวยและพอใจใช้ของดีๆ

๕. ให้ทานโดยไม่กระทบตนและผู้อื่น มีผลทำให้ร่ำรวยและทรัพย์นั้นปลอดภัยจากไฟ น้ำ หรือการแย่งชิงของผู้อื่น^{๑๓}

ในทานมหัทผลสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ถึงเหตุปัจจัยของการให้ทานชนิดเดียวกัน แต่ให้ผลมาก ให้ผลน้อย มีอานิสงส์มาก มีอานิสงส์น้อยแตกต่างกัน ๗ ประการ เรียงลำดับ อานิสงส์จากน้อยไปหามากได้ ดังนี้

๑. การให้ทานโดยตั้งใจว่า เมื่อตายไปจักได้เสวยทานนี้ เป็นการให้ทานแบบยังมีเหยื่อในทานนั้น เมื่อตายไป เขาจะเกิดอยู่ในชั้น จาตุมหาราชิกา

๒. การให้ทานโดยตั้งใจว่า การให้ทานเป็นการดี เมื่อตายไป เขาจะไปเกิดอยู่ในชั้น ดาวดึงส์

๓. การให้ทานโดยตั้งใจว่า บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย เคยให้ทานมาก่อน เราไม่ควรเสียประเพณีของวงศ์ตระกูล เมื่อตายไป เขาจะไปเกิดอยู่ในชั้นยามา

๔. การให้ทานโดยตั้งใจว่า เราหุงหากินเองได้ การไม่ให้ทานแก่ผู้หุงหากินเองไม่ได้ นั้น ไม่สมควร เมื่อตายไป เขาจะไปเกิดอยู่ในชั้นดุสิต

๕. การให้ทานโดยตั้งใจว่า เราจักให้ทานเหมือนฤๅษีครั้งก่อนที่ได้เคยทำมาแล้ว เมื่อตายไป เขาจะไปเกิดอยู่ในชั้น นิมมานรดี

^{๑๒} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๓๗๙/๔๒๗-๔๒๙.

^{๑๓} ตูรยละเอียดใน อภ.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๔๘/๒๔๔-๒๔๕.

๖. การให้ทานโดยตั้งใจว่า เมื่อเราให้ทานนี้ จิตย่อมผ่องใส เมื่อตายไป เขาจะไปเกิดอยู่ในชั้นพรนิมิตตสวรรค์

๗. การให้ทานโดยตั้งใจว่า จะให้ทานเป็นเครื่องปรองจืด เมื่อตายไป เขาจะไปเกิดอยู่ในชั้น พรหมกายิกา^{๙๔}

นอกจากนี้หาก ผู้ให้ทานเป็นผู้มีศีล เมื่อให้ทานแก่พระภิกษุ หรือผู้ทรงศีล แล้วตั้งอธิษฐานตั้งปรารถนาภูมิที่จะไปเกิดไว้ อย่างไรก็ดี ผลย่อมเป็นไปตามปรารถนา ดังปรากฏในทานุปัตติสูตร ที่ว่าด้วยผลของทาน ๘ ประการ ดังนี้

๑. ความเกิดในตระกูลสูง
๒. ความเกิดเป็นเทวดาชั้นจาตุมหาราช
๓. ความเกิดเป็นเทวดาชั้นดาวดึงส์
๔. ความเกิดเป็นเทวดาชั้นยามา
๕. ความเกิดเป็นเทวดาชั้นดุสิต
๖. ความเกิดเป็นเทวดาชั้นนิมมานรดี
๗. ความเกิดเป็นเทวดาชั้นพรนิมิตตสวรรค์
๘. ความเกิดเป็นเทวดาชั้นพรหมยิกา^{๙๕}

สำหรับผลของทาน ในข้อ ๑-๗ เกิดจากความมีศีล ให้ทานแล้วตั้งความปรารถนาไว้ ส่วนผลในข้อ ๘ นี้แตกต่างจากข้ออื่น คือ นอกจากผู้ให้ทานจะเป็นผู้มีศีลแล้ว ยังเกิดจากการให้ทานโดยปราศจากราคะ (ในที่นี้ หมายถึงตัดราคะ ได้ด้วย โสดาปัตติมรรค สกทาคามิมรรค อนาคามิมรรค หรือข่มไว้ด้วยสมาบัติ)

ผลของการรักษาศีล ในเรื่องของศีลถือเป็นความดี ที่สูงกว่าทานขึ้นมาอีกขั้นหนึ่ง มีความหมายกว้างๆ ว่าความประพฤติดีดเว้น จากการเบียดเบียนกันและกันให้เดือดร้อน หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่สะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนาในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมได้ชัดเจนมากที่สุดได้แก่ คำสอนและหลักปฏิบัติในชั้นศีล ที่เป็นระบบการควบคุมชีวิตด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกาย วาจา เพื่อเป็นการควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน เว้นจากกรรมชั่ว อันเป็นเหตุให้ได้รับวิบากกรรมชั่ว ในสังคีติหมวด ๕ ได้กล่าวถึงสิกขาบท ๕ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติในการฝึกตนของคน ในเรื่องของกายและวาจา ซึ่งเมื่อปฏิบัติได้ตามนี้

^{๙๔} ดูรายละเอียดใน อภ.อภุจก. (ไทย) ๒๓/๕๒/๘๙-๙๒.

^{๙๕} อภ.อภุจก. (ไทย) ๒๓/๕๒/๒๙๒-๒๙๔.

ก็ชื่อว่าเป็นผู้มีศีล มีข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว อยู่ ๕ ข้อ ได้แก่

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี (เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์)
๒. อทินนาทานา เวรมณี (เจตนางดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขามีได้ให้)
๓. กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี (เจตนางดเว้นจากการประพฤตินอกกาม)
๔. มุสาวาทา เวรมณี (เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ)
๕. สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐานา เวรมณี (เจตนางดเว้นการเสพของมึนเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท)^{๙๖}

สำหรับเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมในทรรศนะพระพุทธศาสนา ที่สอนว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทำกรรมเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้นเสมอ ในสังคีติหมวด ๕ ได้ยืนยันในเรื่องนี้โดยกล่าวถึง โทษแห่งศีลวิบัติของบุคคลผู้ทุศีล และอานิสงส์แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล ไว้ดังนี้

โทษแห่งศีลวิบัติของบุคคลผู้ทุศีล

๑. บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติในโลกนี้ ย่อมถึงความเสื่อมโภคทรัพย์เป็นอันมาก
๒. กิตติศัพท์อันชั่วของบุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ ย่อมกระฉ่อนไป
๓. บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ จะเข้าไปยังบริษัทใดๆ จะเป็นชาติตติยบริษัทก็ตาม พรหมณบริษัทก็ตาม คหบดีบริษัทก็ตาม สมณบริษัทก็ตาม ย่อมไม่แก้ตัวกล้า เก้อเขินเข้าไป
๔. บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ ย่อมหลงลืมสติตาย
๕. บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ หลังจากตายแล้ว ย่อมไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก^{๙๗}

สำหรับอานิสงส์แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล มี ๕ ข้อเช่นกัน โดยจะได้ผลในทางตรงข้ามกับศีลวิบัติของผู้ทุศีล เช่น บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล หลังจากตายแล้ว ย่อมไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

ในทุจจริตวิปากสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึง วิปากที่มีจากการกระทำกายทุจริต และวจีทุจริต ซึ่งวิปากจากการละเมิด ศีล ๕ ก็รวมอยู่ในนี้ด้วย โดยวิปากแห่งทุจริต มีดังต่อไปนี้

ผลจากกระทำกายทุจริต

๑. การฆ่าสัตว์ มีผลให้เกิดในนรก สัตว์ดิรัจฉาน เปเรต หรือโทษอย่างเบาที่สุด หากได้เกิดเป็นมนุษย์ก็จะเป็นคนมีอายุสั้น
๒. การลักทรัพย์ มีผลให้เกิดในนรก สัตว์ดิรัจฉาน เปเรต หรือวิปากอย่างเบาที่สุดหากได้เกิด

^{๙๖} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๕/๓๐๒.

^{๙๗} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๖/๓๐๔-๓๐๕.

เป็นมนุษย์ก็จะคนมีโภคทรัพย์น้อย เป็นผู้เสื่อมลาภ

๓. การประทุษร้ายในกาม มีผลให้เกิดในนรก สัตว์ดิรัจฉาน เปอต หรือวิบากอย่างเบาที่สุด หากได้เกิดเป็นมนุษย์ ก็จะเป็นคนที่มีศัตรูมีเวรภัยมาก

๔. การดื่มสุราเมรัย มีผลให้เกิดในนรก สัตว์ดิรัจฉาน เปอต หรือวิบากอย่างเบาที่สุด หากได้เกิดเป็นมนุษย์ ก็จะเป็นคนวิกลจริต

ผลจากกระทำวจีทุจริต

๕. การพูดเท็จ มีผลให้เกิดในนรก สัตว์ดิรัจฉาน เปอต หรือวิบากอย่างเบาที่สุด หากได้เกิดเป็นมนุษย์ ก็จะเป็นผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าร้าย ถูกกล่าวหาด้วยคำไม่จริง

๖. การพูดส่อเสียด มีผลให้เกิดในนรก สัตว์ดิรัจฉาน เปอต หรือวิบากอย่างเบาที่สุด หากได้เกิดเป็นมนุษย์ ก็จะเป็นคนที่แตกจากมิตร

๗. การพูดหยาบคาย มีผลให้เกิดในนรก สัตว์ดิรัจฉาน เปอต หรือวิบากอย่างเบาที่สุด หากได้เกิดเป็นมนุษย์ ก็จะเป็นคนที่ได้ฟังเรื่องที่ไม่น่าพอใจ

๘. การพูดเพ้อเจ้อ มีผลให้เกิดในนรก สัตว์ดิรัจฉาน เปอต หรือวิบากอย่างเบาที่สุด หากได้เกิดเป็นมนุษย์ ก็จะเป็นคนที่มีวาจาคำพูดที่ไม่มีความน่าเชื่อถือ^{๙๘}

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า ผลในข้อ ๑ ถึงข้อ ๕ เป็นผลจากการละเมิดศีล ๕ ซึ่งวิบากอย่างหนัก มีผลให้ไปเกิดในอบายภูมิ โดยจะอยู่ในภูมิใด ก็ขึ้นกับวิบากนั้น ว่ามีความหนักหรือความแรงขนาดไหน อย่างไรก็ตาม แม้วิบากอย่างเบาที่สุด หากได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ก็ยังมีโทษติดตามมาอย่างมาก

ผลของการภาวนา ถือเป็นผลของบุญบารมีที่สูงที่สุดในบุญกิริยาวัตถุ ๓ คำว่าภาวนา แปลว่า การเจริญ การทำให้เกิดให้มีขึ้น การฝึกอบรมจิตใจ การเจริญภาวนานั้น มี ๒ อย่าง คือ (๑) สมถภาวนา (๒) วิปัสสนาภาวนา^{๙๙}

(๑) สมถภาวนา^{๑๐๐} ได้แก่การทำจิตใจให้เป็นสมาธิ หรือเป็นฌาน เป็นการทำให้ที่ตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์เดียว ไม่ฟุ้งซ่านแส่ส่ายไปยังอารมณ์อื่นๆ วิธีภาวนานั้นมีมากมาย แต่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเป็นแบบอย่างไว้ ๔๐ ประการ เรียกกันว่า กรรมฐาน ๔๐ แบ่งออกเป็น ๗

^{๙๘} อัง.อภุจก. (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑-๓๐๒.

^{๙๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๒๓๕-๒๓๖.

^{๑๐๐} สมถะ คือ สมาธิ ดูใน ที.ปา.อ. (ไทย) ๑๖/๒๔๕.

หมวด คือ หมวดที่ ๑ กลิน ๑๐ หมวดที่ ๒ อสุภะ ๑๐ หมวดที่ ๓ อนุสสติ ๑๐ หมวดที่ ๔ พรหมวิหาร ๔ หมวดที่ ๕ สัจญา ๑ หมวดที่ ๖ ธาตุวิภูฐาน และหมวดที่ ๗ อรูป ๔ เป็นต้น การปฏิบัติจำเป็นต้องรักษาศีลให้ครบถ้วนเสียก่อน ไม่ต่างพร้อย จึงจะสามารถทำจิตให้เป็นฌานได้ หากศีลไม่มั่นคง ย่อมเจริญฌานให้เกิดขึ้นโดยยาก เพราะศีลเป็นบาทฐาน ให้เกิดสมาธิขึ้น^{๑๐๑}

อานิสงส์ของสมาธินั้น หากผู้ใด จิตทรงอารมณ์อยู่ในชั้น ชนิกสมาธิ ซึ่งเป็นสมาธิเล็กๆ น้อยๆ แล้วบังเอิญตายลงในขณะนั้น อานิสงส์นี้จะส่งผลให้บังเกิดในเทวโลกชั้นที่ ๑ คือชั้นจาตุมหาราชิกา หากจิตยึดไตรสรณาคมน์ มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งอันสูงสุดด้วย ก็เป็นเทวดาชั้นที่ ๒ คือ ดาวดึงส์ หากเป็นสมาธิ อัปปนาสมาธิ หรือฌานนั้นมี รูปฌาน ๔ และอรูปฌาน ๔ ส่งผลให้ไปพรหมโลกรวม ๒๐ ชั้น แต่จะเป็นชั้นใด ย่อมสุดแล้วแต่ความละเอียดประณีต ของกำลังฌานที่ได้ อย่างไรก็ตาม การเจริญสมถภาวนา แม้จะได้บุญอานิสงส์ มากมาย ก็ยังไม่ใช่มงคลที่สุด ส่วนการเจริญวิปัสสนาจึงจะเป็นการสร้างบุญกุศลที่สุดในพระพุทธศาสนา

(๒) วิปัสสนาภาวนา^{๑๐๒} คือ การเจริญปัญญา อารมณ์ของวิปัสสนาแตกต่างจากอารมณ์ของสมาธิ เพราะสมาธินั้น มุ่งให้จิตตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง แต่อารมณ์เดียว โดยแน่วแน่อยู่เช่นนั้น ไม่นึกคิดอะไร แต่วิปัสสนา เป็นจิตที่คิดใคร่ครวญ หาเหตุและผลในสภาวะธรรมทั้งหลาย ซึ่งสิ่งที่เป็นอารมณ์ของวิปัสสนานั้น คือ ชันธ์ ๕ ซึ่งนิยมเรียกกันว่า รูป-นาม โดยรูปมี ๑ นาม มี ๔ คือ เวทนา สัญญา สังขาร และ วิญญาณ โดยมีจิตพิจารณาจนรู้แจ้งเห็นจริงว่า อันสภาวะธรรมทั้งหลาย ล้วนแต่มีอาการเป็นพระไตรลักษณ์ คือ เป็นอนิจจัง ทุกขัง และ อนัตตา อย่างไรก็ตามถึงแม้พระไตรปิฎกจะให้ความหมายของคำว่า วิปัสสนาไว้หลายนัยก็ตาม การปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักสติปัฏฐาน ๔ ถือเป็นการปฏิบัติที่สำคัญ ที่จะพัฒนาจิตให้เกิดปัญญา^{๑๐๓}

ในภาวนาสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า การเจริญสติปัฏฐาน ๔ ประการ

(๑) พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและ โทมนัสในโลกได้

(๒) พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลาย ฯลฯ

(๓) พิจารณาเห็นจิตในจิต ฯลฯ

^{๑๐๑} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก, **วิธีสร้างบุญบารมี**, (กรุงเทพฯ : พิมพ์สวຍ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๙.

^{๑๐๒} วิปัสสนา คือ ปัญญา ดูใน ที.ปา.อ. (ไทย) ๑๖/๒๘๕.

^{๑๐๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑.

(๔) พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะมีสติ กำจัด อภิชฌาและโทมนัสในโลกได้^{๑๐๔}

การเจริญ สติปัฏฐาน ๔ มีอานิสงส์สูงสุด คือ เพื่อความพ้นทุกข์ เพื่อดับกิเลส ดังที่ พระพุทธเจ้า ได้ตรัสไว้ใน อานิสงส์แห่งการเจริญสติปัฏฐาน ๔ ดังนี้

บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน ๔ ตลอด ๗ ปี จนถึง ๗ วันเป็นอย่างน้อย ก็หวังผลได้ว่าจะ มีผลในปัจจุบันอย่างใดอย่างหนึ่ง ในจำนวนผล ๒ อย่างคือ (๑) จะได้บรรลุอรหัตตผล (๒) ถ้ายังมี อุปาทิเหลืออยู่ จะบรรลุอนุคามิผล และพระองค์ได้ทรงสรุปว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทางนี้เป็นทางสาย เดียว เพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์เพื่อล่วง โสกะ และปริเทวะ เพื่อดับทุกข์และโทมนัส เพื่อ บรรลุอุบายธรรมเพื่อทำให้แจ้งนิพพาน ทางนี้ คือ สติปัฏฐาน ๔ ประการ เราอาศัยทางสายเดี่ยวนี้ แล้วจึงกล่าวคำดังพรรณนามาฉะนี้”^{๑๐๕}

ในเรื่องอารมณ์ของวิปัสสนานั้น เป็นอารมณ์จิตที่ใคร่ครวญหาเหตุและผลในสังขาร ธรรมทั้งหลาย จนรู้แจ้งเห็นจริงว่า เป็นพระไตรลักษณ์ คือเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา เมื่อใดที่ จิตยอมรับสภาพความเป็นจริงนี้ เรียกว่าจิตเข้าสู่กระแสธรรม ตัดกิเลสได้ ปัญญาที่จะเห็นสภาพ ความเป็นจริงดังกล่าว ไม่ใช่แค่เพียงปัญญาที่นึกคิดและคาดหมายเอาเท่านั้น แต่ยอมต้องเห็น เช่นนั้นจริงๆ หรือที่เรียกว่า ญาณทัสสนะ ซึ่งจิตที่ได้ผ่านการอบรมสมาธิมาจนมีกำลังดีแล้ว ย่อมมี ปัญญาที่รู้แจ้งเห็นจริงดังกล่าวได้ เรียกกันว่า “สมาธิอบรมปัญญา” คือสมาธิทำให้วิปัสสนาญาณ เกิดขึ้น และเมื่อวิปัสสนาญาณเกิดขึ้นแล้ว ย่อมถ่างถอนกิเลสให้เบาบางลง จิตย่อมจะเบาและใส สะอาด บางจากกิเลสทั้งหลายไปตามลำดับ สมาธิจิตก็จะยิ่งก้าวหน้าและตั้งมั่นมากยิ่งขึ้นไปอีก เรียกว่า “ปัญญาอบรมสมาธิ” ฉะนั้น ทั้งสมาธิและวิปัสสนา จึงเป็นทั้งเหตุและผลของกันและกัน และอุปการะซึ่งกันและกัน จะมีวิปัสสนาเกิดขึ้น โดยขาดกำลังสมาธิสนับสนุนไม่ได้เลย อย่างน้อย ที่สุดก็ต้องใช้กำลังของฌานสมาธิ เป็นบาทฐานในระยะแรกเริ่ม สมาธิจึงเป็นเพียงบันไดขั้นต้น ที่จะก้าวไปสู่การเจริญวิปัสสนาปัญญา เท่านั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า “ผู้ใดแม้จะทำสมาธิ จน จิตเป็นฌานได้นานถึง ๑๐๐ ปี และไม่เสื่อม ยังได้บุญน้อยกว่า ผู้ที่มองเห็นความเป็นจริงว่า สรรพ สิ่งทั้งหลายอันเนื่องมาจากการปรุงแต่ง ล้วนแล้วแต่เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แม้เห็นเพียงชั่ว ขณะก็ตาม” จะเห็นได้ว่า วิปัสสนาภาวนานั้น เป็นสุดยอดของการสร้างบุญบารมี โดยแท้จริง^{๑๐๖}

^{๑๐๔} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๔๐๕/๒๖๒.

^{๑๐๕} คุรายละเอียดใน ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๓๗-๑๓๘/๑๒๘-๑๓๑.

^{๑๐๖} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก, **วิธีสร้างบุญบารมี**, หน้า

สำหรับในเรื่องอานิสงส์ของการภาวนา ในสมาธิภาวนาสูตฺร ว่าด้วยสมาธิภาวนา พระพุทธเจ้า ได้ตรัสถึง อานิสงส์ของสมาธิภาวนา ๔ ประการ ดังนี้ คือ

- (๑) สมาธิภาวนาที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่ออยู่เป็นสุขในปัจจุบัน
- (๒) สมาธิภาวนาที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อได้ญาณทัสสนะ
- (๓) สมาธิภาวนาที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อสติสัมปชัญญะ
- (๔) สมาธิภาวนาที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อความสิ้นอาสวะ^{๑๐๗}

จะเห็นได้ว่า สมาธิภาวนาที่บุคคลทำให้มากแล้ว นั้นเบื้องต้นคือ ความสุข และท้ายสุดเป็นไปเพื่อความสิ้นอาสวะ อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุด และในมหาพรหุโลวาทสูตฺร พระพุทธเจ้าได้ ทรงตรัสกับพระราหุล ในเรื่องอานิสงส์ของการเจริญภาวนา ๖ อย่าง สรุปได้ดังนี้

๑. การเจริญเมตตาภาวนาอยู่ จักละพยาบาทได้
๒. การเจริญกรุณาภาวนาอยู่ จักละการเบียดเบียนได้
๓. การเจริญมุทิตาภาวนาอยู่ จักละความริษยาได้
๔. การเจริญอุเบกขาภาวนาอยู่ จักละความหงุดหงิดได้
๕. การเจริญอสุภภาวนา^{๑๐๘}อยู่ จักละราคะได้
๖. การเจริญอนิจจังสัญญา^{๑๐๙}อยู่ จักละความถือตัวได้^{๑๑๐}

นอกจากนี้ใน เมตตสูตฺร^{๑๑๑} ว่าด้วยการเจริญเมตตา พระพุทธเจ้าตรัสว่า เมตตาภาวนามีผลให้เกิดในพรหมโลกและเทวโลก หรือเกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิในมนุษยโลก สมบูรณ์ด้วยรัตนะ ๗ ประการ^{๑๑๒} และในเมตตภาวนาสูตฺร ว่าด้วยการเจริญเมตตา พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่าการเจริญเมตตาเจโตวิมุตติ เป็นเหตุให้มีอานิสงส์มากกว่าการบำเพ็ญบุญทั้งหลายในบุญกิริยา

^{๑๐๗} อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๔๑/๖๘-๗๐.

^{๑๐๘} อสุภภาวนา ในที่นี้หมายถึงทั้งอุปปาจรภาวนาและอัปปนาภาวนาในชาคคพที่อดีตพงษ์ขึ้น ท่านกล่าวอธิบายไว้โดยพิสดารในคัมภีร์วิสุทธิมรรค (ม.ม.อ. ๒/๑๒๐/๑๐๕) (ไทย).

^{๑๐๙} อนิจจังสัญญา ในที่นี้หมายถึงการหมายรู้ที่เกิดร่วมกันโดยพิจารณาเห็นเป็นความไม่เที่ยง (ม.ม.อ. ๒/๑๒๐/๑๐๕).

^{๑๑๐} ดูรายละเอียดใน ม.ม. (ไทย) ๑๓/๑๒๐/๑๓๐-๑๓๑.

^{๑๑๑} ดูรายละเอียดใน ชุ.อิตติ. (ไทย) ๒๕/๒๒/๓๖๖-๓๖๗.

^{๑๑๒} รัตนะ ๗ ประการ คือ จักรแก้ว ข้างแก้ว ม้าแก้ว มณีแก้ว นารีแก้ว คหบดีแก้ว และบริณายกแก้ว (ที.สี. (ไทย) ๙/๒๕๘/๘๙, ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๔๓-๒๕๑/๑๘๓-๑๘๗, ที.ปา. ๑๑/๑๙๙/๑๒๓, อัง.สตฺตก. (ไทย) ๒๓/๖๒/๑๒๐, ชุ.อิตติ.อ.๒๒/๘๘).

วัตถุ^{๑๑๓} และเมื่อกล่าวถึงอานิสงส์ของเมตตา ในเมตตาสูตร ที่ว่าด้วยอานิสงส์ของเมตตา พระพุทธเจ้า ได้ตรัสถึง อานิสงส์ของการเจริญเมตตาภาวนา ไว้ดังนี้

ภิกษุทั้งหลาย เมตตาเจโตวิมุตติที่บุคคลเสพแล้ว เจริญแล้วทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดูจ ยานแล้ว ทำให้เป็นที่ตั้งแล้ว ให้ตั้งมั่นแล้ว สั่งสมแล้วปรารภดีแล้ว พึงหวังได้อานิสงส์ ๑๑ ประการ คือ

๑. หลับเป็นสุข
๒. ตื่นเป็นสุข
๓. ไม่ฝันร้าย
๔. เป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย
๕. เป็นที่รักของอมมนุษย์ทั้งหลาย
๖. เทวดาทั้งหลายรักษา
๗. ไฟ ยาพิษ หรือศัสตรา กล้ำกรายไม่ได้
๘. จิตตั้งมั่นได้เร็ว
๙. สีน้าสดใส
๑๐. ไม่หลงลืมสติตาย
๑๑. เมื่อยังไม่แทงตลอดคุณวิเศษอันยอดเยี่ยม^{๑๑๔} ย่อมเข้าถึงพรหมโลก^{๑๑๕}

โดยสรุป ในเรื่องของกรรมดี จากการประกอบบุญกิริยาวัตถุ ๓ ที่กล่าวถึงหลักแห่ง การบำเพ็ญบุญ ทั้ง ๓ หัวข้อหลัก คือ ทานมัยบุญกิริยาวัตถุ สีลมัยบุญกิริยาวัตถุ และภาวนามัย บุญกิริยาวัตถุนั้น ต่างก็มียานิสงส์ หรือผลที่ได้รับแตกต่างกันออกไป ตามระดับของการทำบุญ โดยการรักษาศีลมีอานิสงส์มากกว่าการให้ทาน การเจริญภาวนามีอานิสงส์มากกว่าการรักษาศีล และมีอานิสงส์สูงที่สุด ดังพระดำรัสของพระพุทธเจ้า ในจุฬศุคันธเถรปาทาน ที่ว่า “บุคคลจะเป็นผู้มี โภคสมบัติมากได้ก็เพราะการถวายทาน จะเข้าถึงสุคติได้ก็เพราะศีล จะดับกิเลสได้ก็เพราะการ เจริญภาวนา”^{๑๑๖}

ในเรื่องของการให้ผลของกรรมนั้น ไม่ว่าจะเป็ผลของกรรมดีหรือกรรมชั่ว เมื่อกล่าว โดยหลักใหญ่ ในสังฆิตตสูตร ที่ว่าด้วยกรรมและวิบากแห่งกรรมโดยย่อ พระพุทธเจ้าได้ กล่าวถึง

^{๑๑๓} ดูรายละเอียดใน ชู.อิติ. (ไทย) ๒๕/๒๗/๓๗๒.

^{๑๑๔} คุณวิเศษอันยอดเยี่ยม ในที่นี้หมายถึงอรหัตตผล (อภ.เอกาทศก.อ. ๓/๑๕/๓๘๕).

^{๑๑๕} ดูรายละเอียดใน อภ.เอกาทศก. ๒๔/๑๕/๔๒๕-๔๒๖.

^{๑๑๖} ชู. จริยา. (ไทย) ๓๓/๒๘๙/๓๓๑.

กรรม ๔ ประการ คือ

๑. กรรมดำมีวิบากดำ
๒. กรรมขาวมีวิบากขาว
๓. กรรมทั้งดำและขาวมีวิบากทั้งดำและขาว
๔. กรรมทั้งไม่ดำและไม่ขาว มีวิบากทั้งไม่ดำและไม่ขาว เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม^{๑๑๗}

เมื่อกล่าวถึงกรรมโดยพิศดาร ในวิถิตถารสูตร โสณกายนสูตร ปฐมสิกขาปทสูตร ทุตติยสิกขาสูตร อริยมัคคสูตร และโพชฌังคสูตร ความหมายของกรรมแต่ละอย่างมีดังนี้

๑) กรรมดำมีวิบากดำ หมายถึง ผู้สั่งสมกายกรรม วจีกรรม มโนกรรมที่มีความเบียดเบียน ส่งผลให้เกิดในโลกที่มีความเบียดเบียน ได้รับผลที่มีความเบียดเบียนเหมือนสัตว์นรก และกรรมดำมีวิบากดำยังหมายถึงผู้ที่ละเมิด ศีล ๕ ผู้ที่ฆ่ามารดา ฆ่าบิดา ฆ่าพระอรหันต์ ประทุษร้ายต่อพระตถาคตให้พระโลหิตห้อขึ้น และทำสงฆ์ให้แตกกัน

๒) กรรมขาวมีวิบากขาว หมายถึง ผู้สั่งสมกายกรรม วจีกรรม และมโนกรรมที่ไม่มีความเบียดเบียน ส่งผลให้ไปเกิดในโลกที่ไม่มีความเบียดเบียน ได้รับผลที่ไม่มีความเบียดเบียน มีแต่สุขเหมือนเทพชั้นสุภกนิหะ และกรรมขาวมีวิบากขาวยังหมายถึง ผู้มีศีล ๕ ผู้มีกุศลกรรมบถ

๑๐ ประการ

๓) กรรมทั้งดำและขาวมีวิบากทั้งดำและขาว หมายถึงผู้สั่งสมกายกรรม วจีกรรมและมโนกรรมที่มีความเบียดเบียนและที่ไม่มีความเบียดเบียนระคนคละกันไป ส่งผลให้ไปเกิดในโลกที่มีความเบียดเบียนและที่ไม่มีความเบียดเบียนระคนกันไป ได้รับสุขและทุกข์ระคนกันไป เหมือนมนุษย์ เทวดาบางพวก และวินิปาติกะบางพวก

๔) กรรมทั้งไม่ดำและไม่ขาว มีวิบากทั้งไม่ดำและไม่ขาว เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม หมายถึง บุคคลมีเจตนาที่จะละกรรมทั้ง ๓ ประการข้างต้น ทั้งกรรมดำ กรรมขาว และกรรมทั้งดำทั้งขาว กรรมเช่นนี้เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม^{๑๑๘} เช่นกรรมของพระอรหันต์ สักแต่ว่าเป็นกิริยา ไม่มีผลเป็นสุขหรือทุกข์อีกต่อไป^{๑๑๙} นี่คือ กรรมทั้งไม่ดำและไม่ขาว มีวิบากทั้งไม่ดำและไม่ขาว นอกจากนี้กรรมทั้งไม่ดำและไม่ขาว มีวิบากทั้งไม่ดำและไม่ขาว เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม ยัง

^{๑๑๗} อภ. จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๓๒/๓๔๕.

^{๑๑๘} ดูรายละเอียดใน อภ. จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๓๒-๒๓๘/๓๔๕-๓๕๔.

^{๑๑๙} วคิน อินทสระ, หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด, หน้า ๔๑.

หมายถึง อริยมรรคมีองค์ ๘^{๒๐} และ โภชณงค์ ๗ ประการ คือ สติสัมโพชณงค์ (ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้ คือ ความระลึกได้) ทัมมวิจยสัมโพชณงค์ (ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้ คือ ความเพียร) วิริยสัมโพชณงค์ (ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความเพียร) ปิติสัมโพชณงค์ (ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้ คือความอิมใจ) ปัสสัทธิสัมโพชณงค์ (ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้ คือความตั้งจิตมั่น) อุเปกขาสัมโพชณงค์ (ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้ คือความวางใจเป็นกลาง)

จะเห็นได้ว่า คนที่ทำชั่วมีบาปมาก มีจุดหมายปลายทางคือไปนรก คนที่ทำดีมีบุญมาก ไปสวรรค์ชั้นดี คนที่ทำทั้งดีและชั่วมีทั้งบุญทั้งบาป มาเกิดเป็นมนุษย์ ได้ประสบกับความสุขและความทุกข์ ในขณะที่พระอรหันต์ ละได้ทั้งบุญและบาป สิ่งที่ท่านทำสักแต่ว่า เป็นกิริยา ไม่ก่อให้เกิดวิบากอีกต่อไป

ในจุฬามณีภวังคสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้เลวและดีต่างกัน ดังนี้

๑. การที่บุคคลเป็นผู้ฆ่าสัตว์ เป็นคนหยาบช้ำ มีมือเปื้อนเลือด หลังจากตายจะไปเกิดในอบาย หากไม่ไปเกิดในอบาย กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใดๆ เขาจะอายุสั้น

๒. การที่บุคคลเป็นผู้ละเว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ วางศีลศตราวุธ มีความละอาย มีความเอ็นดู มุ่งหวังประโยชน์เกื้อกูลในสรรพสัตว์ หลังจากตายแล้ว เขาจะไปเกิดในสวรรค์ หากไม่ไปเกิดในสวรรค์ กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใดๆ เขาจะเป็นคนอายุยืน

๓. การที่บุคคลเป็นผู้เบียดเบียนสัตว์ หลังจากตายแล้ว เขาจะไปเกิดในอบาย ถ้าไม่เกิดในอบาย กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใดๆ เขาจะเป็นผู้มีโรคมาก

๔. การที่บุคคลไม่เป็นผู้เบียดเบียนสัตว์ หลังจากตายแล้ว เขาจะไปเกิดในสวรรค์ หากไม่เกิดในสวรรค์ กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใดๆ เขาจะเป็นผู้มีโรคน้อย

๕. การที่บุคคลเป็นผู้มักโกรธ มากด้วยความคับแค้น หลังจากตายแล้ว เขาจะไปเกิดในอบาย ถ้าไม่เกิดในอบาย กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใดๆ เขาจะเป็นผู้มีผิวพรรณทรมาน

๖. การที่บุคคลเป็นผู้ไม่โกรธ ไม่มากด้วยความคับแค้น หลังจากตายแล้ว เขาจะไปเกิดในสวรรค์ ถ้าไม่ไปเกิดในสวรรค์ กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ เขาจะเป็นผู้มีผิวพรรณผ่องใส

๗. การที่บุคคลเป็นผู้มีใจริษยาในลาภสักการะ ความเคารพ ความนับถือ และการ

^{๒๐} อริยมรรคมีองค์ ๘ ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ (เห็นชอบ), สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ), สัมมาวาจา (เจรจาชอบ), สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ), สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ), สัมมาวายามะ (พยายามชอบ), สัมมาสติ (ระลึกชอบ) และ สัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ) ดูรายละเอียดใน ที.สี. (ไทย) ๙/๓๗๔-๓๗๕/๑๕๖-๑๕๗.

บุรุษของบุคคลอื่น หลังจากตายแล้ว เขาจะไปเกิดในอบาย ถ้าไม่เกิดในอบาย กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใดๆ เขาจะเป็นผู้มีอำนาจน้อย

๘. การที่บุคคลเป็นผู้มีใจไม่ริษยา ย่อมไม่ริษยาในลาภสักการะ ความเคารพ ความนับถือ และการบูชาของบุคคลอื่น หลังจากตายแล้ว เขาจะไปเกิดในสวรรค์ ถ้าไม่เกิดในสวรรค์ กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใดๆ เขาจะเป็นผู้มีอำนาจมาก

๙. การที่บุคคลเป็นผู้ไม่ให้ทานแก่สมณะหรือพรหมณ์ หลังจากตายแล้ว เขาจะไปเกิดในอบาย ถ้าไม่เกิดในอบาย กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใดๆ เขาจะเป็นผู้มีโชคะน้อย

๑๐. การที่บุคคลเป็นผู้ให้ทาน แก่สมณะและพรหมณ์ หลังจากตายแล้ว เขาจะไปเกิดในสวรรค์ ถ้าไม่เกิดในสวรรค์กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใดๆ เขาจะเป็นผู้มีโชคะมาก

๑๑. การที่บุคคลเป็นผู้กระด้าง เย่อหยิ่ง ไม่ไหว้ผู้ที่ควรกราบไหว้ หลังจากตายแล้ว เขาจะไปเกิดในอบาย ถ้าไม่เกิดในอบาย กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใดๆ เขาจะเป็นผู้เกิดในตระกูลต่ำ

๑๒. การที่บุคคลเป็นผู้ไม่กระด้าง ไม่เย่อหยิ่ง กราบไหว้ผู้ที่ควรกราบไหว้ หลังจากตายแล้ว เขาจะไปเกิดในสวรรค์ ถ้าไม่เกิดในสวรรค์ กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใดๆ เขาจะเป็นผู้เกิดในตระกูลสูง

๑๓. การที่บุคคลเป็นผู้ไม่เข้าไปหาผู้รู้ สมณะ หรือพรหมณ์ สอบถามเรื่องกุศล อกุศล ควร ไม่ควร มีโทษ ไม่มีโทษ หลังจากตายแล้ว เขาจะไปเกิดในอบาย ถ้าไม่เกิดในอบาย กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใดๆ เขาจะเป็นผู้มีปัญญาทราวม

๑๔. การที่บุคคลเป็นผู้เข้าไปหาผู้รู้ สมณะ หรือพรหมณ์ สอบถามเรื่องกุศล อกุศล ควร ไม่ควร มีโทษ ไม่มีโทษ หลังจากตายแล้ว เขาจะไปเกิดในสวรรค์ ถ้าไม่เกิดในสวรรค์ กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใดๆ เขาจะเป็นผู้มีปัญญามาก

รวมความว่า

ปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อความมีอายุสั้น ย่อมนำไปสู่ความมีอายุสั้น

ปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อความมีอายุยืน ย่อมนำไปสู่ความมีอายุยืน

ปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อความมีโรครมาก ย่อมนำไปสู่ความมีโรครมาก

ปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อความมีโรคน้อย ย่อมนำไปสู่ความมีโรคน้อย

ปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อความมีผิวพรรณทราม ย่อมนำไปสู่ความมีผิวพรรณทราม

ปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อความมีผิวพรรณผ่องใส ย่อมนำไปสู่ความมีผิวพรรณผ่องใส

ปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อความมีอำนาจน้อย ย่อมนำไปสู่ความมีอำนาจน้อย

ปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อควมมีอำนาจมาก ย่อมนำเข้าไปสู่ควมมีอำนาจมาก
 ปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อควมมีโภคะน้อย ย่อมนำเข้าไปสู่ควมมีโภคะน้อย
 ปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อควมมีโภคะมาก ย่อมนำเข้าไปสู่ควมมีโภคะมาก
 ปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อควมเกิดในตระกูลต่ำ ย่อมนำเข้าไปสู่ควมเกิดในตระกูลต่ำ
 ปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อควมเกิดในตระกูลสูง ย่อมนำเข้าไปสู่ควมเกิดในตระกูลสูง
 ปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อควมมีปัญญาทราม ย่อมนำเข้าไปสู่ควมมีปัญญาทราม
 ปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อควมมีปัญญามาก ย่อมนำเข้าไปสู่ควมมีปัญญามาก^{๑๒๑}

ตามนัยแห่งพระสูตรนี้ แสดงให้เห็นว่า บุคคลสังสมกรรมอย่างใด ย่อมได้รับผลแห่งกรรมอย่างนั้นของตน ประกอบกรรมอันนำไปสู่ความเป็นอย่างใด ย่อมได้รับความเป็นอย่างนั้น สรุปลงในหลักสั้นๆที่ว่า ทำดีได้รับผลดี ทำชั่วได้รับผลชั่ว^{๑๒๒}

ในสามัญวรรค พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงธรรมที่ให้เกิดในอบาย และที่ให้เกิดในสวรรค์ไว้ ดังนี้ ธรรมที่ให้สัตว์เกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต นรก ๔๐ ประการ

๑. ตนเองเป็นผู้ฆ่าสัตว์	๒. ชักชวนผู้อื่นให้ฆ่าสัตว์
๓. เป็นผู้พอใจการฆ่าสัตว์	๔. สรรเสริญการฆ่าสัตว์
๕. ตนเองเป็นผู้ลักทรัพย์	๖. ชักชวนผู้อื่นให้ลักทรัพย์
๗. เป็นผู้พอใจการลักทรัพย์	๘. สรรเสริญการลักทรัพย์
๙. ตนเองเป็นผู้ประพฤติผิดในกาม	๑๐. ชักชวนผู้อื่นให้ประพฤติผิดในกาม
๑๑. เป็นผู้พอใจการประพฤติผิดในกาม	๑๒. สรรเสริญการประพฤติผิดในกาม
๑๓. ตนเองเป็นผู้พูดเท็จ	๑๔. ชักชวนผู้อื่นให้พูดเท็จ
๑๕. เป็นผู้พอใจการพูดเท็จ	๑๖. สรรเสริญการพูดเท็จ
๑๗. ตนเองเป็นผู้พูดส่อเสียด	๑๘. ชักชวนผู้อื่นให้พูดส่อเสียด
๑๙. เป็นผู้พอใจการพูดส่อเสียด	๒๐. สรรเสริญการพูดส่อเสียด
๒๑. ตนเองเป็นผู้พูดคำหยาบ	๒๒. ชักชวนผู้อื่นให้พูดคำหยาบ
๒๓. เป็นผู้พอใจการพูดคำหยาบ	๒๔. สรรเสริญการพูดคำหยาบ
๒๕. ตนเองเป็นผู้พูดเพ้อเจ้อ	๒๖. ชักชวนผู้อื่นให้พูดเพ้อเจ้อ
๒๗. เป็นผู้พอใจการพูดเพ้อเจ้อ	๒๘. สรรเสริญการพูดเพ้อเจ้อ
๒๙. ตนเองเป็นผู้เพ่งเล็งอยากได้ของเขา	๓๐. ชักชวนผู้อื่นให้เพ่งเล็งอยากได้ของเขา

^{๑๒๑} ดูรายละเอียดใน ม.จ. (ไทย) ๑๔/๒๘๙-๒๙๗/๓๔๗-๓๕๖.

^{๑๒๒} วุคิน อินทสระ, หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด, หน้า ๗๐.

๓๑. เป็นผู้พอใจความเพ่งเล็งอยากได้ของเขา	๓๒. สรรเสริญความเพ่งเล็งอยากได้ของเขา
๓๓. ตนเองเป็นผู้มีจิตพยาบาท	๓๔. ชักชวนผู้อื่นให้มีจิตพยาบาท
๓๕. เป็นผู้พอใจความมีจิตพยาบาท	๓๖. สรรเสริญความมีจิตพยาบาท
๓๗. ตนเองเป็นมิจฉาทิฎฐิ	๓๘. ชักชวนผู้อื่นให้เป็นมิจฉาทิฎฐิ
๓๙. เป็นผู้พอใจความเป็นมิจฉาทิฎฐิ	๔๐. สรรเสริญความเป็นมิจฉาทิฎฐิ

พระพุทธเจ้าตรัสว่า บุคคลประกอบด้วยกรรม ๔๐ ประการนี้ หลังจากตายแล้วเขาจะไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก^{๑๒๓}

ส่วนกรรมที่ทำให้บุคคลไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ คือกรรม ที่ตรงกันข้าม กับกรรมทั้ง ๔๐ ประการ ที่กล่าวอ้างมาแล้วข้างต้น

อย่างไรก็ตาม สำหรับปัญหาเรื่องการให้ผลของกรรมบางอย่างหรือการกระทำบางคราวที่ไม่มีผลปรากฏชัดในทันที เหมือนไม่ได้เป็นไปตาม กฎที่ว่า บุคคลทำกรรมใดไว้ ดีก็ตามชั่วก็ตาม เขาย่อมต้องรับผลแห่งกรรมนั้น แต่บางคนทำชั่วกลับได้รับผลดี ตรงกันข้าม บางคราวคนทำดีอย่างมาก กลับได้รับผลร้าย ทั้งนี้เพราะ ผลแห่งกรรมมีความซับซ้อน ในมหากัมมวิภังคสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึง กรรมและผลแห่งกรรม ในบุคคล ๔ จำพวกที่มีอยู่ในโลกนี้ดังนี้

๑. บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้มักฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเท็จ พุดส่อเสียด พุดคำหยาบ พุดเพื่อเจ้อ เป็นผู้เพ่งเล็งอยากได้สิ่งของของเขา เป็นผู้มิจฉาทิฎฐิ เป็นมิจฉาทิฎฐิในโลกนี้ หลังจากตายแล้ว เขาจึงไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก

๒. บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้มักฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเท็จ พุดส่อเสียด พุดคำหยาบ พุดเพื่อเจ้อ เป็นผู้เพ่งเล็งอยากได้สิ่งของของเขา เป็นผู้มิจฉาทิฎฐิ เป็นมิจฉาทิฎฐิในโลกนี้ หลังจากตายแล้ว เขาจึงไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

๓. บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เว้นขาดจากการลักทรัพย์ เว้นขาดจากการประพฤติผิดในกาม เว้นขาดจากการพุดเท็จ เว้นขาดจากการพุดส่อเสียด เว้นขาดจากการพุดคำหยาบ เว้นขาดจากการพุดเพื่อเจ้อ เป็นผู้ไม่เพ่งเล็งอยากได้สิ่งของของเขา เป็นผู้มิจฉาทิฎฐิ เป็นสัมมาทิฎฐิในโลกนี้ หลังจากตายแล้ว เขาจึงไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

๔. บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เว้นขาดจากการลักทรัพย์ เว้นขาดจากการประพฤติผิดในกาม เว้นขาดจากการพุดเท็จ เว้นขาดจากการพุดส่อเสียด เว้นขาดจากการพุดคำหยาบ เว้นขาดจากการพุดเพื่อเจ้อ เป็นผู้ไม่เพ่งเล็งอยากได้สิ่งของของเขา เป็นผู้มิจฉาทิฎฐิ

^{๑๒๓} อัง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๒๒๙-๒๓๒/๓๘๑-๓๘๒.

พยาบาท เป็นสัมมาทิฐิในโลกนี้ หลังจากตายแล้ว เขาจึงไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก^{๑๒๔}

จะเห็นได้ว่า ในบุคคลทั้ง ๔ ประเภทที่ กล่าวมานี้ บุคคลประเภทที่ ๑ ซึ่งทำกรรมชั่วไว้มาก เมื่อตายไปแล้วไปเกิดในทุกคติ และบุคคลประเภทที่ ๓ ซึ่งทำกรรมดีไว้มาก เมื่อตายไปแล้วไปเกิดในสุคติ สวรรค์ ก็ดูเป็นเหตุเป็นผลที่เข้าใจได้ง่าย ส่วนบุคคลประเภทที่ ๒ ซึ่งทำกรรมชั่วไว้มาก เมื่อตายกลับไปเกิดในสุคติ สวรรค์ และ บุคคลประเภทที่ ๔ ซึ่งทำกรรมดีไว้มาก เมื่อตายกลับต้องไปเกิดในทุกคติ ดูจะเป็นข้อที่เป็นปัญหาและสงสัยในเหตุ ที่นำไปสู่ผลเช่นนี้ พระพุทธเจ้าได้ให้คำตอบในเรื่องกรรมและผลของกรรมของบุคคลทั้ง ๔ ประเภทนี้ ไว้ในมหากรรมวิงคสูตร ว่า

๑. บรรดาบุคคล ๔ จำพวกนั้น บุคคลใดเป็นผู้มักฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ฯลฯ เป็นมิจฉาทิฐิในโลกนี้ หลังจากตายแล้วจึงไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะบาปกรรมที่ทำไว้ในชาติก่อน ให้ผลเป็นทุกข์ บาปกรรมที่เขาทำไว้ในภายหลังให้ผลเป็นทุกข์ หรือในเวลาจะตาย เขามีมิจฉาทิฐิที่ให้บริบูรณ์ยึดมั่นไว้ แต่การที่บุคคลเป็นผู้มักฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ฯลฯ เป็นมิจฉาทิฐิในโลกนี้ เขาย่อมเสวยวิบากแห่งกรรมนั้นในชาตินี้บ้าง ในชาติหน้าบ้าง ในชาติต่อๆ ไปบ้าง

๒. บรรดาบุคคล ๔ จำพวกนั้น บุคคลใดเป็นผู้มักฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ฯลฯ เป็นมิจฉาทิฐิในโลกนี้ หลังจากตายแล้วจึงไปเกิดในสุคติ โลกสวรรค์ เพราะกรรมดีที่ทำไว้ในชาติก่อน ให้ผลเป็นสุข กรรมดีที่เขาทำไว้ในภายหลังให้ผลเป็นสุข หรือในเวลาจะตาย เขามีสัมมาทิฐิที่ให้บริบูรณ์ยึดมั่นไว้ แต่การที่บุคคลเป็นผู้มักฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ฯลฯ เป็นมิจฉาทิฐิในโลกนี้ เขาย่อมเสวยวิบากแห่งกรรมนั้นในชาตินี้บ้าง ในชาติหน้าบ้าง ในชาติต่อๆ ไปบ้าง

๓. บรรดาบุคคล ๔ จำพวกนั้น บุคคลใดเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ฯลฯ เป็นสัมมาทิฐิในโลกนี้ หลังจากตายแล้วจึงไปเกิดในสุคติ โลกสวรรค์ เพราะกรรมดีที่เขาทำไว้ในชาติก่อน ให้ผลเป็นสุข กรรมดีที่เขาทำไว้ในภายหลังให้ผลเป็นสุข หรือในเวลาตาย เขามีสัมมาทิฐิที่ให้บริบูรณ์ยึดมั่นไว้ แต่การที่บุคคลเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ฯลฯ เป็นสัมมาทิฐิในโลกนี้ เขาเสวยวิบากแห่งกรรมนั้นในชาตินี้บ้าง ในชาติหน้าบ้าง ในชาติต่อๆ ไปบ้าง

๔. บรรดาบุคคล ๔ จำพวกนั้น บุคคลใดเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ฯลฯ เป็นสัมมาทิฐิในโลกนี้ หลังจากตายแล้วจึงไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะบาปกรรมที่เขาทำไว้ในชาติก่อน ให้ผลเป็นทุกข์ บาปกรรมที่เขาทำไว้ในภายหลังให้ผลเป็นทุกข์ หรือในเวลาตาย เขามีมิจฉาทิฐิที่ให้บริบูรณ์ยึดมั่นไว้ แต่การที่บุคคลเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ฯลฯ เป็นสัมมาทิฐิในโลกนี้ เขาเสวยวิบากแห่งกรรมนั้นในชาตินี้

^{๑๒๔} ดูรายละเอียดใน ม.จ. (ไทย) ๑๔/๒๙๔-๓๐๒/๓๕๗-๓๖๖.

บ้าง ในชาติหน้าบ้าง ในชาติต่อไปบ้าง^{๑๒๕}

จะเห็นได้ว่า โนมหากัมมวิภังคสูตร ได้อธิบายให้เห็นถึงหลักสำคัญในเรื่อง การรู้กรรม และการรับผลกรรม ที่อาจไม่ปรากฏชัด หรืออาจเห็นว่าไม่ได้เป็นไปแนวทางเดียวกันนั้น ทั้งนี้เนื่องจากผลของกรรมเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน

ในเรื่องการรู้กรรม เป็นเรื่องของความเห็นของบุคคล บางคนมีความเห็นว่า การรับรู้ในสิ่งที่ตนเห็นเอง สัมผัสมาเองเท่านั้นถูก ของคนอื่นที่เห็นผิดไปจากของตน ถือว่าผิดหมด ซึ่งเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง เพราะความเห็นของปุถุชนมีศักยภาพจำกัด จะต้องอาศัยพระญาณของพระพุทธเจ้าเท่านั้น จึงจะรู้ได้อย่างถูกต้อง และรู้ตลอดสาย

สำหรับในเรื่องการรับผลของกรรม การที่บุคคลประเภทที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้ทำชั่วทางกาย วาจา ใจ ตายไปแล้ว ตกนรกก็มี ทั้งนี้เพราะบุคคลพวกนี้ได้ทำกรรมชั่วต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตชาติจนถึงชาติปัจจุบัน สำหรับบุคคลประเภทที่ ๒ ซึ่งเป็นผู้ทำชั่วทั้งทางกาย วาจา ใจ ตายแล้วไปสวรรค์ก็มี เพราะบุคคลพวกนี้ทำกุศลกรรมไว้มากในชาติก่อนๆ กุศลกรรมนั้นยังมีแรงให้ผลอยู่ ส่วนกรรมชั่วที่เขาทำใหม่นั้น ยังไม่ทันให้ผล สำหรับบุคคลประเภทที่ ๓ ซึ่งเป็นผู้ทำดีทั้ง กาย วาจา ใจ เมื่อตายไปแล้วไปสวรรค์ก็มี เพราะบุคคลพวกนี้เป็นผู้ทำความดีติดต่อกันตั้งแต่อดีตชาติจนถึงชาติปัจจุบัน สำหรับบุคคลประเภทที่ ๔ ซึ่งทำความดีทั้งกาย วาจา ใจ ตายไปแล้ว ตกนรกก็มี เพราะบุคคลพวกนี้ได้ทำความชั่วไว้มากในชาติก่อนๆ อกุศลกรรมนั้นยังมีแรงให้ผลอยู่ กุศลกรรมที่เขาทำใหม่ยังไม่มีโอกาสให้ผล ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การรับผลกรรมที่เห็นในปัจจุบัน และในอนาคต ว่าคนทำชั่วจะต้องไปนรกเสมอ หรือคนทำดีจะต้องไปสวรรค์เสมอไป ก็ไม่เสมอไป เพราะมีกรรมเก่าในชาติก่อนๆ มาเป็นตัวแปรด้วย และยิ่งกว่านั้นคนที่ทำชั่วในปัจจุบัน เมื่อตายไปแล้วจะต้องไปนรกทุกคน นี้ก็ไม่แน่นอนเสมอไปเช่นกัน ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับกรรมเก่าในอดีตชาติ หรือกรรมใหม่ล่าสุด คือในขณะที่ใกล้จะดับจิตไปยึดเหนี่ยวเอาสิ่งใดไว้ มันก็ย่อมจะไปเกิดในที่นั้นก่อน ในการทำกรรมดีมาตลอดก็เช่นกัน คนนั้นก็อาจจะไปเกิดในนรกก่อนก็ได้ คนนั้นก็อาจจะไปเกิดในนรกก่อนก็ได้ คนในสมัยก่อนจึงนิยมให้คนเจ็บใกล้จะตายระลึกถึงพระ ด้วยการนิมนต์พระ มาสวดมนต์ ให้ได้ไหว้พระ และให้ได้ทำบุญต่างๆ ก่อนจะตาย ซึ่งเมื่อว่าถึงผลระยะยาวแล้วก็ไม่สู้จะจำเป็นนัก เพราะจะเป็นไปเพียงระยะเวลาสั้นๆ เช่น เพียง ๗ วัน เป็นต้น แต่กรรมที่เราทำไว้ในปัจจุบันสม่าเสมอ ที่เรียกว่า อาจิณณกรรม ก็เป็นตัวสำคัญ เพราะเมื่อตายแล้วจะต้องไปรับผลในระยะยาวนานจนไม่อาจจะประมาณได้ ที่เรียกว่า กัป หรือ กัลป์

แต่อย่างไรก็ตาม กรรม คือ การกระทำของทุกคน เป็นไปตามกฎที่ว่า คือ ทำดีต้องได้

^{๑๒๕} ม.อุ. (ไทย) ๑๔/๓๐๓/๓๖๖-๓๖๗.

ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว เพียงแต่จะช้าหรือเร็วเท่านั้น นอกจากนี้ กรรมอาจจะหักเห คือ บางคนทำกรรมดีอยู่ แต่ได้รับผลชั่ว นั่นเป็นเพราะผลแห่งกรรมชั่วในอดีตที่เขาทำเอาไว้แรงมาก จึงมาให้ผลก่อน แต่พอกรรมชั่วในอดีตให้ผลหมดแล้ว หรืออ่อนตัวลง กรรมดีใหม่ก็ย่อมจะให้ผลบ้าง ดังนั้น คนที่ทำกรรมดีอยู่แล้วได้รับผลชั่ว ก็ไม่ควรจะท้อใจ ขอให้ทำดีเรื่อยไป ไม่นานนักกรรมชั่วในอดีตก็จะหมดไปเอง และในทำนองเดียวกัน คนที่กำลังทำชั่วอยู่ แต่ได้รับผลดี ก็ไม่ควรจะประมาท เพราะในขณะนั้นผลกรรมดีในอดีตกำลังให้ผลอยู่ พอผลกรรมดีในอดีตหมดลง ผลกรรมชั่วในปัจจุบันก็จะให้ผล และเมื่อถึงตอนนั้นทุกสิ่งมันก็ย่อมจะสายเกินแก้ไขเสียแล้ว^{๑๒๖}

การให้ผลของกรรมนั้นสลัดซับซ้อนยิ่งนัก จนทำให้คิดเข้าใจผิดกันไปว่าทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว ทำดีกลับไปได้ชั่ว ทำชั่วกลับมาก็ได้ดี ผู้ที่เข้าใจเรื่องการให้ผลของกรรมผิดเช่นนี้ ย่อมเกิดความท้อแท้ถึงเล่ห์ที่จะทำความดี จึงควรทำความเข้าใจเสียใหม่ให้ถูกต้อง เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญไม่ควรปล่อยใจให้เข้าใจผิดต่อไป เพราะความเข้าใจผิดในเรื่องการให้ผลของกรรมนี้ จะเป็นเหตุให้เลิกทำความดีไปตามๆกัน หรือจะทำบ้างก็เพียงเท่าที่ยินดีจะทำเท่านั้น ความเดือดร้อนวุ่นวายก็จะทวีขึ้นเป็นเงาตามตัว^{๑๒๗}

จะเห็นได้ว่า ในมหากัมมวิภังคสูตร ได้ให้ความสำคัญกับ ขณะจิตที่จวนตาย ด้วยคือ ถ้าจิตในขณะที่จวนจะตาย จิตของผู้ใดยึดมั่นอยู่ในกุศลกรรม ผู้นั้นย่อมไปสู่คติสวรรค์ก่อน จิตของผู้ใดยึดมั่นอยู่ในอกุศลกรรม ผู้นั้นย่อมไปนรกก่อน ตามอิทธิพลของอาสันนกรรมในกรรม ๑๒

๒.๑.๔.๓ ความดับแห่งกรรม

สำหรับในเรื่องการดับแห่งกรรม นั้น ในพระไตรปิฎก มีการกล่าวถึงข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกรรมไว้ โดยในนิพเพธิกสูตร พระพุทธเจ้าได้กล่าวถึงเรื่องกรรม เหตุเกิดกรรม ความต่างกันแห่งกรรม วิบากแห่งกรรม ความดับแห่งกรรม และข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกรรม ไว้ ดังนี้ “ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนา ว่าเป็นตัวกรรม บุคคลคิดแล้ว จึงกระทำความด้วย กาย วาจา ใจ”^{๑๒๘}

ผัสสะ เป็นเหตุแห่งกรรม ความต่างกันแห่งกรรม คือ กรรมที่พึงเสวยในนรกก็มี กรรมที่พึงเสวยในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานก็มี กรรมที่พึงเสวยในแดนเปรตก็มี กรรมที่พึงเสวยในมนุษย์โลกก็

^{๑๒๖} ธรรมรักษา, พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับกรมบันดาล, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมานุกรณ์, ๒๕๕๑), หน้า ๔๖.

^{๑๒๗} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก, กฎแห่งกรรม บุญเป็นหลักใหญ่ของโลก, หน้า ๑๒.

^{๑๒๘} อัง อุทก. (ไทย) ๒๒/๖๓/๕๗๗.

มี กรรมที่พึงเสวยในเทวโลกก็มี

วิบากกรรม มี ๓ ประการ คือ

- ๑) กรรมที่พึง เสวยในปัจจุบัน (ทิฏฐุเวทนียกรรม)
- ๒) กรรมที่พึงเสวยในอดีตภพถัดไป (อุปปัชชเวทนียกรรม)
- ๓) กรรมที่พึงเสวยในอดีตภพต่อๆไป (อปราบรียเวทนียกรรม)

ในเรื่องความดับแห่งกรรม พระพุทธเจ้าตรัสว่า เพราะผัสสะดับ กรรมจึงดับ และข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกรรม ได้แก่ อริยมรรค มี องค์ ๘ ดังนี้ คือ

- ๑) สัมมาทิฏฐิ (เห็นชอบ)
- ๒) สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ)
- ๓) สัมมาวาจา (เจรจาชอบ)
- ๔) สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ)
- ๕) สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ)
- ๖) สัมมาวายามะ (พยายามชอบ)
- ๗) สัมมาสติ (ระลึกชอบ)
- ๘) สัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ)^{๑๒๙}

โดยสรุป ในนิพเพธิกสูตร ได้กล่าวถึงเรื่องกรรมว่า เจตนา เป็นตัวกรรม เหตุที่ทำให้เกิดกรรม คือ ผัสสะ ความต่างกันของกรรม คือ การกำเนิดในภพภูมิ ต่างๆ หากทำกรรมดี ก็กำเนิดในสุคติภูมิ หากกระทำกรรมชั่ว ก็ไปกำเนิดในทุคติภูมิ ส่วนวิบากกรรม ที่ได้รับมี อยู่ ๓ ประการ คือ กรรมที่เสวยในปัจจุบัน กรรมที่เสวยในชาติถัดไป และกรรมที่เสวยในชาติต่อๆไป ความดับแห่งกรรม คือ เพราะผัสสะดับ กรรมจึงดับ และท้ายสุด ข้อปฏิบัติเพื่อให้ถึงซึ่งความดับไปแห่งกรรม นั้น คือ การปฏิบัติตาม มรรค มีองค์ ๘

๒.๒ ผลของกรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

๒.๒.๑ บุพกรรมเก่าของพระพุทธเจ้า

ในพุทธชาปทาน บุพกัมมปิโลติ พระพุทธเจ้า ได้ทรงเล่าถึงบุพกรรมเก่าของพระองค์ในอดีตชาติ ไว้ดังนี้

๑. ได้ถวายผ้าเก่าแก่พระภิกษุผู้อยู่ป่าเป็นวัตร แล้วปรารถนาจะเป็นพระสัพพัญญู พระพุทธเจ้า จึงได้ตรัสรู้ เพราะผลการถวายผ้าเก่า

^{๑๒๙} ดูรายละเอียดใน อง ฌก. (ไทย) ๒๒/๖๓/๕๗๗-๕๗๘.

๒. ในอดีตชาติเกิดเป็นคนเลี้ยงโค เคยห้ามแม่โคไม่ให้กินน้ำขุ่น ในชาตินี้ในวันที่จะประสูติ เมื่อพระองค์กระหายน้ำ จึงมีเหตุให้ไม่ได้น้ำดื่มตามที่ทรงปรารถนา

๓. ในอดีตชาติ เกิดเป็นนักเลงชื่อปุนาลี เคยกล่าวดู พระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่า สุรสีห์ ด้วยคำไม่จริง ด้วยกรรมนั้น ได้เวียนว่ายตายเกิด อยู่ในนรกเป็นเวลานาน เสวยทุกขเวทนา หลายพันปี ด้วยผลกรรมที่เลือนั้น ชาติสุดท้ายนี้จึงถูกนางสุนทรีใส่ความ

๔. ในอดีตชาติ เคยกล่าวดูพระเถระรูปหนึ่ง ชื่อว่านันทะ ซึ่งเป็นสาวกของ พระพุทธเจ้า เพราะผลแห่งกรรมนั้น ทำให้เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในนรกเป็นเวลานาน ถึง ๑๐๐,๐๐๐ ปี เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ก็ถูกคนกล่าวดู่มาก และด้วยผลกรรมที่เลือนั้น จึงถูกนางกัญจมาณวิกา กล่าวดูใส่ความด้วยคำไม่จริง

๕. ในอดีตชาติ เกิดเป็นพราหมณ์ผู้คงแก่เรียนมีศิษย์ถึง ๕๐๐ คน ได้กล่าวดูบอกแก่ ศิษย์เหล่านั้นว่า ฤาษีได้อภิญญา ๕ นี้ บริโภคคามคุณ เพราะผลแห่งกรรมนั้น จึงถูกนางสุนทรีใส่ ความพร้อมกับพระสงฆ์ในพระเชตวันทั้ง ๕๐๐ รูป

๖. ในอดีตชาติได้ฆ่าน้องชายต่างมารดาเพราะเรื่องมรดก โดยใช้หินทุบจนตายแล้ว เอาหินทับไว้ในซอกเขา เพราะผลแห่งกรรมนั้น ถึงถูกพระเทวทัตดลิ่งหินลงมาถูกพระบาททำให้ห่อ พระโลหิต

๗. ในอดีตชาติ เป็นเด็กเล่นอยู่ในหนทาง เอาก้อนกรวดขว้างลงในทางที่พระปัจเจก พุทธเจ้ากำลังเสด็จมา เพราะผลแห่งกรรมนั้น จึงถูกพระเทวทัต จ้างนายขมังธนูมาลอบทำร้าย

๘. ในอดีตชาติ เกิดเป็นนายควาญช้าง ได้ไล่ช้างไล่พระปัจเจกพุทธเจ้าขณะที่กำลัง บิณฑบาตในซอยแคบๆ เพราะผลแห่งกรรมนั้น จึงถูกพระเทวทัตให้ปล่อยช้างนาฬาคีรีตมมันให้มา ทำร้าย

๙. ในอดีตชาติ เกิดเป็นทหารรบ ใช้หอกฆ่าคนเป็นจำนวนมาก เพราะผลแห่งกรรม นั้น จึงถูกไฟไหม้อย่างร้อนแรงในนรก ด้วยผลกรรมที่เลือนอยู่ จึงถูกไฟไหม้ผิวหนังที่พระบาททุก แห่ง

๑๐. ในอดีตชาติ เกิดเป็นลูกชาวประมง เห็นเขาฆ่าปลา ก็ดีใจสนุกสนาน เพราะผล แห่งกรรมนั้น จึงทรงปวดพระเศียรเมื่อทรงเห็นพระประยูรญาติถูกพระเจ้าวิทูชุกะปลงพระชนม์

๑๑. ในอดีตชาติ ได้เคยด่าบริภาษสาวกของพระพุทธเจ้าพระนามว่ามุสสะ ว่าขอให้ ฉันแต่ข้าวเหนียว อย่าได้ฉันข้าวสาลีเลย เพราะผลแห่งกรรมนั้น คราวจำพรรษาที่เมืองเวรัญชา จึง เสวยแต่ข้าวเหนียวตลอด ๓ เดือน

๑๒. ในอดีตชาติ เกิดเป็นนักมวยปล้ำได้ทำให้นักมวยปล้ำคนหนึ่งหลังเดาะ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ในชาตินี้ จึงทรงมีโรคปวดหลัง

๑๓. ในอดีตชาติ เกิดเป็นหมอรักษาโรค ให้ยาถ่ายแก่ลูกชายเศรษฐีเกินขนาดจนถึงแก่ความตาย เพราะโกรธที่เศรษฐีไม่จ่ายค่ายา เพราะผลแห่งกรรมนั้น ในชาตินี้ จึงทรงประชวรเป็นโรคปัสสาวะพิการ

๑๔. ในอดีตชาติ เกิดเป็นบุรุษ มีชื่อว่า โสติปาละ ได้กล่าวดูถูกพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า การตรัสรู้เป็นของได้โดยยาก ท่านจักได้มาแต่ที่ไหน เพราะผลแห่งกรรมนั้น ในชาตินี้ จึงทำให้พระองค์ทรงทำทุกรกิริยานานถึง ๖ ปี จึงได้บรรลุพระโพธิญาณ^{๑๓๐}

ซึ่งกรรมทุกอย่างที่ตรัสมาแล้วนั้น ส่งให้ไปเสวยกรรมในนรกเป็นเวลานานก่อนแล้ว ในชาติสุดท้ายนี้ จึงทรงได้รับผลกรรมอันเบา

๒.๒.๒ ผลของกรรมของพระสาวกและบุคคลต่างๆ ที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนา

๒.๒.๒.๑ ผลของกรรมฝ่ายอกุศล

๑) ผลของการฆ่าสัตว์

ในมิลลุตทกเปตวัตถุ^{๑๓๑} เรื่องเปรตพรานเนื้อ มีการแสดงผลแห่งกรรมดีและกรรมชั่วของนายพรานเนื้อคนหนึ่งชาวราชคฤห์ ที่เป็นคนใจดำอำมหิต ฆ่าสัตว์ทั้งกลางวันและกลางคืน เพื่อนคนหนึ่งของเขาซึ่งเป็นอุบาสกได้พยายามตักเตือน ห้ามปรามจนเขายอมไม่ฆ่าสัตว์ในเวลากลางวัน แต่ยังคงฆ่าสัตว์ในเวลากลางคืนตลอดมาจนวันตาย และได้เกิดเป็นเวมานิกเปรต อาศัยอยู่ใกล้กรุงราชคฤห์ กลางวันได้เสวยทุกข์ทรมานแสนสาหัสโดยถูกสุนัขรุมกัดกิน พอกลางคืนได้เสวยสุขด้วยทิพยสมบัติ เมื่อท่านพระนารทเถระไปพบ เปรตนี้จึงเล่าเรื่องบุญกรรมของตนให้ฟัง

ในมตกัตตชาดก^{๑๓๒} รุกขเทวดาโพธิสัตว์แสดงธรรมแก่มหาชนว่า การเกิดและสมภพนี้เป็นทุกข์ สัตว์ไม่ควรฆ่าสัตว์ เพราะผู้ฆ่าสัตว์ย่อมเศร้าโศก ดังแสดงในอรรถกถามตกัตตชาดก ที่เล่าถึง แพะที่กำลังจะโดนตัดศีรษะ จำได้ว่าตนเคยเกิดพราหมณ์ในอดีตชาติ ได้ทำกรรมคือฆ่าแพะตัวหนึ่งเพื่อบูชา ด้วยผลกรรมนั้นทำให้ท่าน ถูกเขาตัดศีรษะมาแล้ว ๔๙๙ ชาติ เมื่อชาตินี้มาเกิดเป็นแพะ และกำลังจะถูกเขาตัดศีรษะเป็นชาติที่ ๕๐๐ ซึ่งเป็นชาติสุดท้ายที่จะใช้กรรมในเรื่องนี้ แพะได้บอกแก่พราหมณ์ว่า หากพราหมณ์ฆ่าเขาแล้ว ก็จะต้องได้รับความทุกข์ ถูก

^{๑๓๐} ดูรายละเอียดใน ขุ.อป. (ไทย) ๓๒/๖๔-๙๖/๕๗๔-๕๗๘.

^{๑๓๑} ดูรายละเอียดใน ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๔๗๘-๔๘๗/๒๔๓-๒๔๕.

^{๑๓๒} ขุ.ชา. เอกก. (ไทย) ๒๗/๑๘/๘.

ตัดศีรษะ ๕๐๐ ครั้งเช่นกัน พวกพราหมณ์จึงไม่ฆ่าแพะและไม่ยอมให้ใครมาฆ่าแพะ แต่ด้วยกรรมของแพะ ฟ้าได้ผ่าที่แผ่นดินเกิดเป็นสะเก็ดตัดศีรษะแพะขาด^{๑๓๓} แสดงให้เห็นว่า เมื่อกรรมจะให้ผล ใครๆ ก็ไม่สามารถช่วยได้

๒) ผลของการโกงตาชั่ง

ในโกศสังหารเปตวัตถุ^{๑๓๔} เรื่องเปรตรวบรวมโกศ ในเรื่องแสดงผลแห่งกรรมชั่วของหญิงชาวกรุงราชคฤห์ ๔ คน ที่เป็นผู้ทำการค้าขาย เนย น้ำผึ้ง งา ธัญญาหาร เป็นต้น ด้วยการโกงตาชั่ง ตายแล้วไปเกิดเป็นเปรต ได้รับทุกข์ ไม่ได้ใช้โภคทรัพย์เหล่านั้น จึงร้องให้รำพึงรำพันอย่างน่ากลัวเหตุที่ร้องโหยหวน เพราะเสียดายทรัพย์เมื่อเห็นผู้อื่นใช้สอยทรัพย์ของตน

๓) ผลของการประพฤตินอกใจ

ในกุมารเปตวัตถุ^{๑๓๕} เรื่องกุมารเปต มีการแสดงผลแห่งกรรมชั่วของพระราชกุมาร ๒ องค์ ผู้เป็นพระโอรสของพระเจ้าโกศล เป็นผู้มัวเมาในกาม ได้ประพฤติล่วงเกินภรรยาของผู้อื่น ครั้นสิ้นชีวิตแล้ว ได้ไปเกิดเป็นเปรต เสวยทุกข์เวทนาส่งเสียงร้องจนชาวเมือง หวาดกลัว ต้องนิมนต์พระพุทธรูปพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ไปในพิธีทำบุญถวายมหาทาน พระพุทธรูปเจ้าจึงตรัสเทศนาเรื่องนี้ให้ฟัง ผลกรรมของการประพฤตินอกใจนี้มีผลกรรมเบื้องต้นเป็นอบาย ทุกคติภูมิ และจากนั้นเมื่อมาเกิดอีก ก็ยังได้รับผลจากเศษกรรม ทำให้ได้รับความทุกข์เป็นอันมาก

โดยผลกรรมจากการประพฤตินอกใจนี้ ยังมีปรากฏใน อธิทาสีเถรีคาถา^{๑๓๖} ซึ่งพระอธิทาสีเถรี ได้เล่าถึงบุพกรรมของตนเองว่า ก่อนบวชท่านได้แต่งงาน ปرنนินบัติสามี และครอบครัวสามีอย่างดี แต่สามีก็รังเกียจไม่ยอมอาศัยอยู่ด้วย ภายหลังอยู่กับสามีคนที่ ๒ และ ๓ ทุกคนก็รังเกียจ และทอดทิ้ง แม้แต่ขอทานก็ไม่ต้องการท่าน เมื่อท่านได้มาบวช ได้ ๗ วัน ก็บรรลุวิชชา ๓ ระลึกชาติได้ ๗ ชาติ ท่านจำได้ว่า อดีตท่านเคยเป็นช่างทอง ที่มีทรัพย์ และมัวเมาในวัยหนุ่ม ได้เป็นชู้กับภรรยาผู้อื่น ตายจากชาตินั้น ได้ไปตกนรกเป็นเวลานาน จากนั้นมาเกิดเป็นลิง ก็ถูกลิงเจ้าฝูงกัดอวัยวะสืบพันธุ์ ตายจากลิงก็ไปเกิดเป็นลูกแพะตาบอด และเป็นง่อย เมื่อโตขึ้นก็ถูกเด็กตัดอวัยวะสืบพันธุ์ จากนั้นก็ไปเกิดเป็นโค ก็ถูกต้อน ถูกใช้งานจนตาบอด ตายจากโค ก็ไปเกิดใน

^{๑๓๓} พุ.ชา. เอกก.อ. (ไทย) ๕๕/๑๘/๒๖๘-๒๗๑.

^{๑๓๔} พุ.เปต.อ. (ไทย) ๔๙/๑๓๔/ ๕๘๘-๕๙๐.

^{๑๓๕} พุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๗๔๖-๗๕๒/๒๘๙-๒๙๐.

^{๑๓๖} คุุรายละเอียดใน พุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๔๐๒ -๔๔๙/ ๖๒๒-๖๒๘.

ห้องสวามีใช้ข้างถนน เป็นกระเทย พอตายก็มาเกิดเป็นหญิงยากจน เมื่อถูกขโมยไปเป็นภรรยาบ่อย ก็ทำให้สามีเกลียดภรรยาหลวง เมื่อมาเกิดมาชาตินี้ มีสามีที่คน ก็เล็กและดูถูกท่านอย่างมาก เพราะผลจากการประพฤติผิดในกาม มาชาตินี้ ท่านได้ปฏิบัติธรรมจนหมดสิ้นกรรมนั้นแล้ว

๔) ผลของการเป็นคนพูดส่อเสียด พูดเท็จ และอำพรางหลอกหลวง

ในกฎวินัยขณิกเปตวัตถุ^{๓๓๗} เรื่องเปรตอดีตผู้พิพากษาโกง ที่เล่าถวายเรื่องบุญกรรมของตนต่อท่านพระนารทเถระ ซึ่งในเรื่องมีการแสดงผลแห่งกรรมดีและกรรมชั่วของผู้พิพากษาคนหนึ่งของพระเจ้าพิมพิสาร กรรมชั่วของเขาคือ เป็นคนคดโกง พูดเท็จ พูดส่อเสียด และหลอกหลวงผู้อื่น ไม่เคยรักษาอุโบสถศีล แต่เมื่อพระเจ้าพิมพิสารตรัสถาม กลับทูลว่ารักษาอุโบสถศีล เหมือนข้าราชการคนอื่น ๆ เพราะพระเจ้าพิมพิสารโปรดคนรักษาอุโบสถศีล เมื่อออกจากที่เฝ้า เพื่อนข้าราชการซึ่งรู้ว่า เขาพูดเท็จ ได้แนะนำให้รักษาอุโบสถศีลเสีย เขาเกรงว่าเพื่อน ๆ จะกราบทูลให้ทรงทราบ จึงยอมรักษาศีลโดยอดอาหารและได้ตายเพราะอดอาหารแล้วไปเกิดเป็นเวนิกเปรต ที่มีทิพยสมบัติแต่ต้องทนทุกข์ทรมาน โดยต้องจิกเนื้อตัวเองกินเป็นอาหาร

๕) ผลของความโกรธและริษยา

ในอรรถกถา โกธวรรควรรณนา^{๓๓๘} เรื่องพระนางโรหิณี ที่ไม่กล้าเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า เนื่องจากเป็นโรคผิวหนัง พระอนุรุทธะจึงให้นางสร้างศาลาโรงฉันสำหรับพระภิกษุสงฆ์ และกวาดศาลา เหตุที่พระนางโรหิณีมีกรรมเป็นโรคผิวหนังนี้ พระพุทธเจ้าตรัสว่า เป็นเพราะในอดีต พระนางเป็นพระอัครมเหสีของพระราชองค์หนึ่ง แต่พระนางมีความริษยา ต่อหญิงนักฟ้อนของพระราช และได้นำเอาผงเต่าร้างไปโปรยบนที่นอน และตัวของหญิงนักฟ้อน ทำให้นางคันไปทั่ว และตามตัวพุพอง ได้รับทุกข์เวทนาอย่างแรงกล้า เพราะกรรมจากความริษยานี้เอง เพราะความโกรธทำให้พระนางเป็นโรคผิวหนัง หลังจากฟังธรรมจากพระพุทธองค์ ก็สำเร็จเป็นพระโสดาบัน และได้หายจากโรคผิวหนัง มีวรรณะดุจทองคำ นี่เป็นผลจากการที่ได้สร้างศาลาโรงฉัน และปิดกวาดศาลาโรงฉัน ตั้งน้ำใช้น้ำฉัน

อานิสงส์ของการที่ได้สร้างศาลาโรงฉัน และปิดกวาดศาลาโรงฉัน รวมถึงตั้งน้ำใช้น้ำฉันให้พระสงฆ์ หลังจากสิ้นชีพแล้ว ได้ไปเกิดบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ได้เป็นพระมเหสีของท้าวสักกะโรคของพระนางโรหิณีเกิดขึ้นเพราะกรรมชั่ว ซึ่งเกิดจากผลกรรม โรคอย่างนี้ถ้ากรรมไม่หมดฤทธิ์ก็

^{๓๓๗} ดูรายละเอียดใน ชุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๔๙๙-๕๐๖/๒๔๗.

^{๓๓๘} ดูรายละเอียดใน ชุ.ธ.อ. (ไทย) ๔๒/๑๗๔/๔๒๖-๔๓๑.

ไม่หาย วิธีหนึ่งที่จะทำให้กรรมหมดฤทธิ์เร็ว คือ การทำบุญหรือทำความดีเพื่อไปต่อสู้กับผลกรรมเก่าและทำให้ผลกรรมนั้นอ่อนกำลังลง อย่างน้อยที่สุดก็ผ่อนหนักเป็นเบา หรืออาจช่วยให้กรรมนั้นสิ้นสูญไปเลย^{๑๓๙}

๖) ผลกรรมของการปรามาสผู้อื่น

ในเรื่องของกรรม พระพุทธองค์ทรงให้ความสำคัญกับ เจตนา เป็นสำคัญ แม้บางครั้งอาจไม่ได้กระทำ กายกรรม หรือวจีกรรม หากแต่คิดโดยเจตนา ก็ถือเป็นมโนกรรม ที่มีความสำคัญที่ทำให้ผลของกรรมอย่างหนักทีเดียว หากมโนกรรมนั้นได้ทำต่อ พระอริยะสงฆ์ขึ้นไป ดังในสมมติคุดตเถรคาถา ท่านพระสมมติคุดตเถระได้กล่าวคาถาเมื่อก่อนได้บรรลุธรรมไว้ดังนี้ว่า

เราได้เสวยบาปกรรมที่เราทำเอาไว้
ในชาติอื่นๆ ในปางก่อน ในอัฐภาพนี้เอง
เรื่องบาปกรรมอื่นจะไม่มีอีกต่อไป^{๑๔๐}

ในอดีตชาติ ท่านได้ทำกุศลกรรม บูชาพระพุทธเจ้าวิปัสสี ด้วยดอกมะลิ ทำให้เกิดชาติใด ก็มีฐานะ มีรูปสมบัติ บริวารสมบัติ แต่ในชาติหนึ่ง ได้คิดปรามาสพระปัจเจกพระพุทธเจ้าว่า ท่านคงเป็นโรคเรื้อน จึงได้ใช้ผ้าคลุมตัวเที่ยวไป เมื่อคิดดังนี้แล้ว ก็ถ่มน้ำลายรดแล้วหลีกไปด้วยผลกรรมนั้น ทำให้ท่านต้องไปตกนรกอยู่นาน พอมาเกิดเป็นมนุษย์ในศาสนาพระพุทธเจ้า กัสสปะ ได้ไปดำง่าอุบาสกผู้สมบุรณ์ด้วยศีล ว่า เจ้าคงเป็นโรคเรื้อน และได้ทำลายจุนสำหรับอาบน้ำของคนทั้งหลาย จึงต้องไปเกิดในนรกอีก ในพุทธกาลนี้เขาได้มาฟังธรรมของพระพุทธองค์แล้วเลื่อมใส จึงบวช เมื่อบวชแล้วก็เป็นผู้มีศีลวัตรดี แต่เพราะกรรมเก่าของท่าน ทำให้โรคเรื้อนเกิดในร่างกายท่าน มีริ้วรอยแตกแยก มีน้ำเหลืองไหลออกทั่วตัว เมื่อพระสาวกได้บอกกรรมฐาน ท่านให้ท่านได้เจริญวิปัสสนา จนได้บรรลุธรรม และได้กล่าวคาถาข้างต้นนี้

๗) ผลของการพูดตำหนิการบูชาพระธาตุ

ในชาตวิวัณณเปตวัตถุ^{๑๔๑} เรื่องเปรตผู้ตำหนิการบูชาพระธาตุ ที่ได้เล่าบุพกรรมของตนให้พระมหากัสสปเถระฟัง เกี่ยวกับกรรมชั่วของตนซึ่งเป็นชาวกรุงราชคฤห์คนหนึ่ง ขณะที่ชาวกรุงราชคฤห์กำลังจัดงานบูชาพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า ที่พระเจ้าอชาตศัตรูทรงขอ

^{๑๓๙} วคิน อินทสระ, สวรรค์ นรก บุญ บาป ในพระพุทธศาสนา, หน้า ๖๕.

^{๑๔๐} ชุ.เถร.(ไทย) ๒๖/๘๑/ ๓๓๓.

^{๑๔๑} ชุ.เปต.(ไทย) ๒๖/๕๐๗-๕๑๒/๒๔๘.

แบ่งมาจากกรุงกุสินารานั้น เขาได้เที่ยวตำหนิและบริภาษภรรยาและสะใภ้ที่ไปร่วมงานนี้ ครั้นตายแล้วจึงไปเกิดเป็นเปรตปากเน่า มีทุกขเวทนาที่ได้รับคือ มีกลิ่นเหม็นเน่าฟุ้ง มีหมู่นอนนอนไขกิ้นปากที่มีกลิ่นเหม็นเน่า และยังถูกนายนิรยบาลถือคัสตรามาเฉือนปากที่มีแผลซ้ำแล้วซ้ำอีก และเอาน้ำแสบราดตรงที่เฉือนแล้วเช็ดซ้ำๆ ตกนรกแสนสาหัสถึง ๘๖,๐๐๐ ปี

๘) ผลกรรมของการขัดลาภผู้อื่น

ในอรรถกถา โลกษาคดก^{๑๔๒} ที่เล่าถึงบุพกรรมของ พระโลสกตีสสเถระ พระเถระผู้ซึ่งไม่มีลาภ ไม่เคยได้ฉันอาหารจนอิ่ม จวบจนวันที่นิพพาน จึงได้ฉันอิ่มเพียง ๑ มื้อในวันสุดท้าย เหตุเพราะท่านเคยเกิดเป็นพระภิกษุในชาติหนึ่ง ได้เกิดความอิจฉาพระเถระซึ่งเป็นพระอรหันต์ ผู้เดินทางมาพักในสำนักท่าน เกรงว่าพระเถระจะมาแย่งลาภผล และศรัทธาจากคนที่ผู้อุปัฏฐากท่านอยู่ ท่านได้นำข้าวมธุปายาสที่มีคนถวายให้พระเถระนั้น ไปฝังทิ้งในที่นาซึ่งกำลังไหม้ไฟอยู่ เพราะไม่ต้องการให้พระเถระได้อาหาร ด้วยผลกรรมนี้ เมื่อท่านจากโลกนี้ไป ได้ไปเกิดในนรก อยู่หลายแสนปี เศษของกรรมทำให้มาเกิดเป็นยักษ์ ๕๐๐ ชาติ โดยได้กินอิ่มวันเดียวเท่านั้น จากนั้นเกิดเป็นหมา อีก ๕๐๐ ชาติ โดยได้กินอิ่มเพียงวันเดียวเท่านั้น เช่นกัน จากนั้นก็มาจุติเป็นคนเข็ญใจ เกิดที่ไหนก็ยิ่งความอดอยากมาให้ครอบครัว และหมู่บ้าน จนถูกขับไล่ออกจากบ้าน ในชาติหนึ่ง ที่ท่านเป็นคนเข็ญใจนั้น ท่านได้เคยเล่าเรียนอยู่ในสำนักของพระโพธิสัตว์ แต่ก็ไม่ได้เชื่อฟังโอวาท เป็นคนเกเร จนในชาติสุดท้ายท่านเกิดเป็นเด็กที่ยากจน ถูกขับไล่ออกจากบ้าน เมื่อพบพระสารีบุตร และได้บวช จนท่านสำเร็จเป็นพระอรหันต์

แต่กรรมที่ได้เคยทำไว้ ส่งผลให้ท่านเป็นผู้ไม่มีลาภ ไม่เคยได้ฉันอิ่มแม้สักวัน จวบจนวันที่ท่านจะนิพพาน ท่านได้ออกบิณฑบาตกับพระสารีบุตร แต่ด้วยความที่ท่านมีกรรม จึงไม่มีใครใส่บาตรเลย แม้พระสารีบุตรเองก็ไม่ได้เอาอาหารไปด้วย จนพระสารีบุตรให้ท่านรอที่โรงฉัน แล้วไปบิณฑบาตรรูปเดียว ก็มีคนใส่บาตรจนเต็ม เมื่อพระสารีบุตรฝากให้คนนำอาหารไปถวายท่านปรากฏว่าคนรับฝากลืม ทำให้ท่านไม่ได้อาหารอีก สุดท้ายพระสารีบุตรจึงได้ไปบิณฑบาตรในวงได้ของหวานมา ๔ อย่าง นำมาให้ท่านฉัน โดยต้องใช้มือจับบาตรนั้นไว้ตลอดเวลาที่ท่านฉัน หากไม่แล้ว อาหารในบาตรจะหายไปทันที แสดงให้เห็นถึงความไม่มีลาภอย่างมากของท่าน เมื่อได้ฉันอาหารมือนั้นแล้ว ซึ่งก็เป็นมือเดียวในชาตินั้นที่ท่านได้ฉันจนอิ่ม ท่านก็นิพพาน

^{๑๔๒} ดูรายละเอียดใน พุ.ชา.เอกก.อ. (ไทย) ๕๖/๔๑/๑-๑๕.

๙) ผลกรรมของการทำลายของสงฆ์และกนของสงฆ์

ในติโรกฐตเปตวัตถุ^{๑๔๓} ได้กล่าวถึงเปรตซึ่งเคยเป็นพระญาติของพระเจ้าพิมพิสารผู้ครองแคว้นมคธ ที่พากันมาอาศัยอยู่ตามฝาเรือนเพื่อรับส่วนกุศลจากพระเจ้าพิมพิสาร เมื่อไม่ได้รับ จึงสำแดงอาการหลอกหลอนให้ทรงกลัว พระพุทธเจ้าทรงเล่าเรื่องกรรมของเปรตเหล่านั้น ให้พระเจ้าพิมพิสารทรงทราบแล้วทรงแนะนำให้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ ในอรรถกถาติโรกฐตเปตวัตถุ^{๑๔๔} ได้กล่าวถึงกรรมที่เปรตเหล่านี้ได้ทำคือ เมื่อมีผู้คนได้มาถวายทานแก่พระพุทธเจ้านามผู้สละ เปรตพวกนี้เมื่อครั้งเป็นคนได้เกิดขัดใจกันและทำอันตรายแก่ทาน และพากันกินไทยธรรมด้วยตนเองและเผาโรงครัว เมื่อตายจึงไปเกิดในนรกเป็นเวลายาวนาน และได้มาเกิดเป็นเปรต รอคอยญาติของตนอุทิศผลบุญไปให้

๑๐) ผลกรรมที่ทำให้เกิดมาเป็นคนเตี้ย

ในอรรถกถา กุณฑกัททกัถียเถรคาถา^{๑๔๕} ได้กล่าวถึงเหตุที่ พระลูกกัณฑกัททกัถียะ เกิดมาเป็นคนเตี้ย ในอดีตชาติท่านได้เคยถวายทานแก่พระพุทธเจ้าปทุมุตตระสัมมาสัมพุทธเจ้า และตั้งปรารถนาขอเป็นผู้เลิศทางมีเสียงไพเราะ และในสมัยพระพุทธเจ้าผู้สละ ท่านได้เกิดเป็นนกคูเหว่า ได้ถวายผลมะม่วงแก่พระพุทธเจ้า ด้วยบุญกรรมนั้น ท่านจึงมีเสียงไพเราะ แต่ในสมัยพระพุทธเจ้ากัสสปะ ท่านเกิดเป็นหัวหน้าช่าง เมื่อผู้คนได้ร่วมกันสร้างพระเจดีย์ เมื่อคนส่วนใหญ่ตั้งใจว่าจะสร้าง ที่ขนาด ๗ โยชน์ แต่ท่านก็คัดค้านว่าใหญ่เกินไป เมื่อลดลงมาเป็น ๖, ๕, ๔, ๓, ๒ ท่านก็ยังคัดค้านและสุดท้ายก็ลดลงมาเหลือเพียง ๑ โยชน์ และคนส่วนใหญ่ก็เชื่อคำของท่าน และด้วยผลกรรมนั้น แม้เกิดมาในชาติใดๆ ท่านก็เป็นคนเตี้ยทุกชาติไป แม้ในชาติปัจจุบันชาตินี้ท่านก็เป็นคนเตี้ย แต่ด้วยกรรมที่ท่านเคยถวายทาน และตั้งอธิษฐานไว้ ท่านจึงมีเสียงที่ไพเราะ เจริญวิปัสสนาจนสมเร็จเป็นพระอรหันต์

๑๑) ผลกรรมจากการใช้พระอรหันต์ทำงานให้

ในอรรถกถา ทาสกเถรคาถา^{๑๔๖} ได้เล่าประวัติของพระทาสกเถระ ที่เคยถวายผลมะม่วงแก่พระปัจเจกพุทธเจ้า อชิตะ และเคยบวชในสมัยพระพุทธเจ้ากัสสปะและได้ทำบุญไว้เป็นอันมาก

^{๑๔๓} ติโรกฐตเปตวัตถุ. (ไทย) ๒๖/๑๔-๒๕/๑๗๐-๑๗๒.

^{๑๔๔} ติโรกฐตเปตวัตถุ. (ไทย) ๔๙/๙๐/๓๗-๖๐.

^{๑๔๕} กุณฑกัททกัถียเถรคาถา. (ไทย) ๕๒/๓๖๒/๒๔๓-๒๕๓.

^{๑๔๖} ทาสกเถรคาถา. (ไทย) ๕๐/๑๕๔/๑๔๒-๑๕๕.

แต่ท่านเคยใช้พระอรหันต์รูปหนึ่ง รับใช้ท่าน ด้วยผลกรรมอันนั้น ทำให้ในสมัยพระพุทธเจ้าโคตมะนี้ ท่านจึงต้องเกิดมาเป็นลูกนางทาสี ในเรือนทาส ของอนาถกปิณฑิกเศรษฐี และสุดท้ายท่านได้บวชเรียน จนเป็นพระอรหันต์

๑๒) ผลกรรมที่ทำให้เป็นโรคเรื้อน

ในสุปปพุทธกฐินสูตร^{๑๔๗} พระสูตรว่าด้วยชายโรคเรื้อน ชื่อ สุปปพุทธะ ได้ฟังธรรมจนบรรลุโสดาปัตติผลแล้ว ประกาศตนเป็นอุบาสก ต่อมาเขาถูกโคขวิดเสียดชีวิต ภิกษุทั้งหลายทูลถามพระพุทธเจ้าถึงคติของเขา พระองค์ตอบว่า เขาเป็นโสดาบันพร้อมที่จะบรรลุสกทาคามีมรรค อนาคามีมรรค และอรหัตตมรรค ทรงตรัสเหตุที่ทำให้เขาเป็นโรคเรื้อน ยากจน กำพรวดว่า ในชาติก่อนเขาได้พบพระเจ้าเจกพุทธเจ้า ได้มีความคิดว่า พระองค์เป็นโรคเรื้อนหม่นผ้าสกปรกเที่ยวไปแล้วถ่มน้ำลายแสดงความรังเกียจเดินแซงไป เพราะผลแห่งกรรมนั้น เขาหม่นอยู่ในนรกหลาย ๑๐๐ หลาย ๑,๐๐๐ หลาย ๑๐๐,๐๐๐ ปี เพราะเศษแห่งวิบากกรรมนั้นยังเหลืออยู่ เขาจึงเกิดเป็นชาย โรคเรื้อน ยากจน กำพรวด ยากไร้ในกรุงราชคฤห์นี้เอง แต่เมื่อเขาได้อาศัยธรรมวินัย ยึดมั่นศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา หลังจากตายแล้ว เขาจึงไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ เข้าถึงความเป็นผู้อยู่ร่วมกับเทวดาชั้นดาวดึงส์

๒.๒.๒.๒ ผลกรรมฝ่ายกุศล

๑) อานิสงส์ของการถวายตั้งแก่พระภิกษุ

ในปฐมปีฐุวิมาน^{๑๔๘} และในทุติยปีฐุวิมาน^{๑๔๙} เทพธิดาได้เล่าให้พระโมคคัลลานะฟังถึงบุญกรรมของนางที่ทำให้ผิวพรรณงาม องค์แรกมีวิมานตั้งทองคำ องค์ที่สองมีวิมานแก้วไพฑูรย์ และมีโภคะเป็นอันมากในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เนื่องจากนางได้เคยถวายตั้งให้พระเถระซึ่งมาบิณฑบาตถึงเรือนตนได้นั่งฉันภัตราหาร ได้กราบไหว้ และได้ถวายข้าวและน้ำตามกำลังทรัพย์และปฏิบัติรับใช้พระเถระจนฉันเสร็จ

^{๑๔๗} พุ.ฉติ. (ไทย) ๒๕/๔๓/๒๕๕-๒๕๙.

^{๑๔๘} คูรายละเอียดใน พุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๑-๗/๑-๒.

^{๑๔๙} คูรายละเอียดใน พุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๘-๑๔/ ๒-๓.

๒) อานิสงส์ของหญิงผู้ซื่อสัตย์ต่อสามี

ในปฐมปิณฑิพตาวิมาน^{๑๕๐} และในทุติยปิณฑิพตาวิมาน^{๑๕๑} เทพธิดาได้เล่าเรื่องให้พระโมคคัลลานะฟังถึงบุพกรรมของนาง ที่ทำให้นางมีรัศมีกายสว่างไสว องค์แรกมีวิมานที่ติดด้วยบุปผชาตินารีรณรมย์ มีนกกานาพันธุ์ส่งเสียงไพเราะน่าฟัง องค์ที่สองมีวิมานที่มีเสาทำด้วยแก้วไพฑูรย์เปล่งแสงเรืองรองในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เนื่องจากนางเป็นคนซื่อสัตย์ต่อสามี เป็นผู้รักษาศีลให้ทาน ชอบช่วยเหลือผู้อื่น และได้ถวายข้าวและน้ำเป็นอันมากด้วยความเคารพ

๓) อานิสงส์ของการปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีล ศีล๕ และถวายทานแด่พระอริยสงฆ์

ในภททิตถิกาวิมาน นางภททาเทพธิดาได้ทูลตอบพระพุทธเจ้าถึง บุพกรรมของตนถึงเหตุที่ทำให้ตน มีมาลัยดอกมณฑารพประดับหลากสีซึ่งในหมู่เทพหมู่อื่นไม่มีต้นไม้ชนิดนี้ และมีบริวารว่าเป็นเพราะสมัยเป็นมนุษย์ได้หมั่นถวายทาน รักษาอุโบสถศีล ในวันพระ และรักษาศีล๕ ตลอด บำเพ็ญสุจริตธรรมและกุศลธรรม^{๑๕๒}

ในโสณทินนาวิมาน^{๑๕๓} อุโปสถาวิมาน^{๑๕๔} สุนิทธาวิมาน^{๑๕๕} และสุนิทธินาวิมาน^{๑๕๖} เทพธิดาได้ทูลตอบพระโมคคัลลานเถระ ถึงบุพกรรมของตนที่ทำให้มีผิวพรรณงาม มีรัศมีสว่างไสว มีวิมานอยู่ในชั้นดาวดึงส์ เพราะตนเป็นผู้มีศรัทธา หมั่นถวายทาน รักษาศีลอุโบสถ และศีล๕

๔) อานิสงส์ของการถวายสังฆทาน

ในทัททลลวิมาน^{๑๕๗} ได้กล่าวถึงวิมานอันรุ่งเรืองที่เกิดขึ้นแก่หญิงผู้ถวายสังฆทาน เมื่อครั้งเป็นมนุษย์ คนพี่สาวถวายทานมากกว่า จึงไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แต่น้องสาวได้ถวายทานน้อยกว่า แต่ถวายเป็นสังฆทาน จึงไปเกิดในสวรรค์ชั้นสูงกว่า คือชั้นนิมมานรดี แสดงให้เห็นผลที่ต่างกันระหว่างปาฏิปุคคลิกทานกับสังฆทาน ทั้งนี้เพราะการถวายเป็นสังฆทานมีผล

^{๑๕๐} ดูรายละเอียดใน ขุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๙๓-๑๐๐/ ๑๖-๑๗.

^{๑๕๑} ดูรายละเอียดใน ขุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๑๐๑-๑๐๗/ ๑๗-๑๘.

^{๑๕๒} ดูรายละเอียดใน ขุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๒๐๖-๒๑๖/ ๓๖-๓๗.

^{๑๕๓} ดูรายละเอียดใน ขุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๒๑๓-๒๒๘/ ๓๘-๓๙.

^{๑๕๔} ดูรายละเอียดใน ขุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๒๒๙-๒๔๕/ ๓๙-๔๑.

^{๑๕๕} ดูรายละเอียดใน ขุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๒๔๖-๒๕๗/ ๔๑-๔๒.

^{๑๕๖} ดูรายละเอียดใน ขุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๒๕๘-๒๖๙/ ๔๒-๔๓.

^{๑๕๗} ดูรายละเอียดใน ขุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๖๑๙-๖๔๕/ ๖๘-๗๑.

ประมาณไม่ได้ ขณะที่ถวายเป็นรายบุคคลมีผลไม่มาก

๕) อานิสงส์ของการกราบไหว้สมณะ

ในวันทณวิมาน^{๑๕๘} เทพธิดาได้ตอบพระโมคคัลลานะถึง บุญกรรมที่ทำให้ตนมีผิวพรรณงามอยู่ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ว่า เมื่อสมัยเป็นมนุษย์ได้พบพระภิกษุผู้มีศีลทั้งหลายเดินผ่านหมู่บ้าน จึงได้ก้มลงกราบเท้า และปลื้มใจ ได้ประคองอัญชลีไว้จนภิกษุเหล่านั้นเดินลับตาไป

๖) อานิสงส์ของการเลี้ยงดูบิดามารดา

ในจิตตตตาวิมาน^{๑๕๙} และนันทวิมาน^{๑๖๐} เทพบุตรได้ตอบพระโมคคัลลานะถึง บุญกรรมที่ทำให้ตนมีผิวพรรณงาม มีรัศมีกายสว่างไสว เทพบุตรองค์แรกมีวิมานที่รุ่งเรืองเหมือนสวนจิตรดา องค์ที่ ๒ มีวิมานที่รุ่งเรืองเหมือนสวนนันทวันอยู่ในชั้นดาวดึงส์ว่า เมื่อสมัยเป็นมนุษย์ ท่านทั้ง ๒ องค์เป็นคนยากจน ไม่มีที่พึ่ง ยากไร้เป็นกรรมกร เลี้ยงดูมารดาบิดาผู้แก่เฒ่า รักษาศีล และได้ถวายข้าวและน้ำเป็นทาน

๗) อานิสงส์ของการทำบุญถวายทานด้วยความเคารพ

ในปายาสิวิมาน^{๑๖๑} เทพบุตรได้ตอบพระโมคคัลลานะถึง บุญกรรมที่ทำให้ตนมีผิวพรรณงามมีวิมานอันรุ่งเรืองยิ่งดุจสุธรรมสภาของท้าวสักกเทวราช ในชั้นดาวดึงส์ เพราะสมัยเป็นมนุษย์ท่านเกิดเป็นชายหนุ่มรับใช้ของเจ้าปายาสิ ได้ทรัพย์มาแล้วก็ทำการแจกจ่าย เป็นคนตั้งอยู่ในสัมมาทิฐิถวายทานแก่พระสงฆ์ด้วยความเคารพ ซึ่งต่างจากเจ้าปายาสิที่แม้กลับใจเป็นสัมมาทิฐิแล้ว แต่มิได้ให้ทานด้วยความเคารพ เมื่อตายไปแล้ว ไปเกิดเป็นเทวดา มีวิมานเป็นไม้ซีกอยู่ในสวรรค์ชั้นจาตุมหาราช^{๑๖๒}

๘) อานิสงส์ของการชักชวนคนทำบุญ

ในทวารपालวิมาน^{๑๖๓} เทพบุตรได้ตอบพระโมคคัลลานะถึง บุญกรรมที่ทำให้ตนมีผิวพรรณงดงาม มีวิมานแก้วมณี ที่เป็นประสาทโอฟาร์ มีพื้นปูลาดด้วยแผ่นทองคำ มีโภาคะอยู่ใน

^{๑๕๘} ดูรายละเอียดใน ชุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๘๑๙-๘๒๕/ ๙๕.

^{๑๕๙} ดูรายละเอียดใน ชุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๑๑๑๔-๑๑๑๙/ ๑๓๙-๑๔๐.

^{๑๖๐} ดูรายละเอียดใน ชุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๑๑๒๐-๑๑๒๕/ ๑๔๐-๑๔๑.

^{๑๖๑} ดูรายละเอียดใน ชุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๑๑๐๘-๑๑๑๓/ ๑๓๘-๑๓๙.

^{๑๖๒} ดูรายละเอียดใน ชุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๑๒๒๘-๑๒๘๑/ ๑๕๕-๑๖๓.

^{๑๖๓} ดูรายละเอียดใน ชุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๙๑๘-๙๒๕/ ๑๑๑-๑๑๒.

สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เป็นเพราะเมื่อสมัยเป็นมนุษย์ท่านได้เป็นคนเฝ้าประตู เป็นผู้ชักชวนคนทำบุญ และทำใจให้เลื่อมใส

๙) อานิสงส์ของการปลุกต้นไม้ให้ความร่มรื่น

ในมณีคุณวิมาน^{๑๖๔} เทพบุตรได้ตอบพระโมคคัลลานะถึงบุพกรรมที่ทำให้ตนมีผิวพรรณงดงาม มีวิมานแก้วมณี เป็นประสาทที่โอฬาร มีพื้นปูด้วยแผ่นทองคำ เป็นเพราะสมัยเมื่อเป็นมนุษย์ ท่านเป็นอุบาสก ท่านได้รักษาศีล ให้ท่านตามกำลังทรัพย์ ได้ปลุกต้นไม้ ๒ ข้างทางให้ร่มเงา และได้ปรับปรุงทางเดินเข้าบ้านเพื่อบิณฑบาตของพระภิกษุทั้งหลายให้ราบเรียบเดินสะดวก

จากตัวอย่างผลของกรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา หากแบ่งผลของกรรมตามประเภทของกรรมที่ได้กระทำ เป็นกุศลกรรม และ อกุศลกรรมนั้น สรุปได้ดังนี้

ผลของกรรมจากการประกอบอกุศลกรรมนั้น ได้แสดงให้เห็นผลของการละเมิดศีล ๕ อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นการละเมิดด้วยทางกายและทางวาจาเป็นหลัก ดังจะเห็นได้ว่า ผลของกรรมจากการละเมิดศีลข้อ ๑ ด้วยการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เช่น ในเรื่องพรานเนื้อที่ฆ่าสัตว์เป็นประจำทุกวัน ส่งผลให้ไปเกิดในอบาย เป็นเปรต ได้รับทุกขเวทนาอย่างแสนสาหัส หรือเรื่องราวของแพะ ที่เคยเกิดเป็นพราหมณ์แล้วเคยตัดศีรษะแพะเพื่อบูชา ส่งผลให้ต้องไปเกิดในอบาย นรก รับทุกขเวทนายาวนาน เมื่อมาเกิดใหม่เป็นแพะ ก็ต้องโดนตัดศีรษะมาแล้วถึง ๔๙๙ ชาติ ส่วนผลของกรรมจากการละเมิดศีลข้อ ๒ ด้วยการลักทรัพย์ เช่นในเรื่อง การโกงตาชั่งของแม่ค้าที่ขายของ ส่งผลให้ไปเกิดอบาย เป็นเปรต ได้รับทุกขเวทนาอย่างมาก ผลของกรรมจากการละเมิดศีลข้อ ๓ ด้วยการประพฤตินอกใจในกาม เช่นเรื่อง กุมารเปต ส่งผลให้ไปเกิดอบาย เป็นเปรต ได้รับทุกขเวทนาอย่างมาก นอกจากนี้ มีตัวอย่างที่เล่าถึง ผลของกรรมที่ต่อเนื่องยาวนานหลายชาติของ อีสิตาสีเถรี ที่อดีตชาติเคยละเมิดศีลข้อ ๓ แล้วไปเกิดในนรกเป็นเวลานาน แล้วจึงมาเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานที่พิการอยู่หลายชาติ บางชาติถูกตัดอวัยวะสืบพันธุ์ บางชาติถูกต้อน เมื่อได้เกิดเป็นมนุษย์ต้องเกิดเป็น กระเทย จากนั้นได้เกิดเป็นหญิงยากจน มีสามีที่คน ก็ถูกสามีทอดทิ้งตลอด แม้แต่สามีเป็นขอทานก็ยังไม่ต้องการทำงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผลของกรรมจากการละเมิดศีลนั้น ยาวนาน และสำหรับผลของกรรมจากการละเมิดศีลข้อ ๔ ด้วยการพูดส่อเสียด พูดเท็จ เช่น เรื่องผู้พิพากษาที่พูดเท็จเป็นประจำ ส่งผลให้เมื่อตาย ไปเกิดเป็นเปรต ได้รับทุกขเวทนา นอกจากนี้ การกระทำอกุศลที่แม้ไม่ได้ทำด้วย กาย และวาจา แต่กระทำด้วยใจก็ให้ผลวิบากอย่างมาก โดยเฉพาะหากเป็น

^{๑๖๔} คุุราญละเยียดโน พุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๑๑๒๖-๑๑๓๓/ ๑๔๑-๑๔๒.

มโนกรรม ที่ได้กระทำกับพระอรหันต์ เช่นในเรื่อง การปรามาส หรือในเรื่องของการมีจิตริษยาที่มีในความคิดของตน เช่นเรื่อง ชายโรคเรื้อน ผลของกรรมส่งผลให้เขาต้องไปตกนรกยาวนาน ก่อนที่จะได้เกิดเป็นมนุษย์ที่เป็นโรคเรื้อน เหมือนที่เคยปรามาสพระอรหันต์ไว้ ดังนั้นจะเห็นว่าโทษการกระทำชั่วทั้งทางกาย วาจา และใจ นั้นล้วนให้ผลของกรรมยาวนาน ขึ้นกับกรรมที่ได้กระทำไป ดังได้แสดงไว้ในสิ่งคดีหมวด ๕^{๑๖๕} และในทุจจริตวิปากสูตร^{๑๖๖} เรื่อง โทษของผู้ทุศีล คือ หลังจากตายแล้ว ย่อมไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก และหากได้เกิดมาเป็นมนุษย์ยังคงต้องได้รับผลของกรรมนั้นติดตามมา

สำหรับผลของกรรมจากการประกอบกุศลกรรมนั้น ตัวอย่างที่ได้นำมากล่าวนี้ เป็นเรื่องอานิสงส์ที่แสดงให้เห็นถึง บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ เช่น การถวายทาน การรักษาศีล การเจริญภาวนา การประพฤติตนอบน้อม การช่วยขวนขวายรับใช้ ฯ ซึ่งอานิสงส์ดังกล่าวได้ส่งผลให้บุคคลไปเกิดในสวรรค์ชั้นต่างๆ ตามอานิสงส์ของกุศลกรรมที่ได้กระทำนั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผลของกรรมดีบางเรื่อง เป็นเรื่องที่ไม่ต้องใช้ทรัพย์หรือปัจจัยอะไร เช่น เรื่อง การกราบไหว้สมณะ ด้วยความเคารพ ส่งผลให้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ หรือเรื่อง การปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นแก่คนทั่วไป การรักษาศีล และให้ทานตามกำลังทรัพย์ ส่งผลให้บุคคลนั้นไปเกิดในสวรรค์ มีวิมานแก้ว หรืออานิสงส์ของการชักชวนผู้อื่นให้ทำบุญ ส่งผลให้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ นอกจากนี้อานิสงส์ของการให้ทาน นั้นมิได้ขึ้นกับ ปริมาณของทานอย่างเดียว จากตัวอย่าง เรื่องการถวายทานที่เป็นสังฆทานมีอานิสงส์มากกว่าทานที่เป็นรายบุคคล ซึ่งอานิสงส์ของการประกอบกุศลกรรมนี้ ให้ผลของกรรมเป็นไป ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวไว้ใน บุญกิริยาวัตถุสูตร^{๑๖๗} ที่กล่าวถึงอานิสงส์ของการไปเกิดในสวรรค์ชั้นต่างๆ ให้ผลเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก ตามความปราณีตของบุญที่ได้ทำของบุคคลนั้น

๒.๓ เป้าหมายของการสอนเรื่องกรรมของพระพุทธเจ้า

พุทธศาสนาถือหลักแห่งเหตุและผล ถือว่าสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัย ผลที่เกิดขึ้นต้องมีเหตุ และเมื่อเหตุเกิดขึ้นแล้ว ผลก็ย่อมเป็นไปโดยอาศัยเหตุปัจจัยนั้น ในเรื่องกรรมก็เช่นกัน กรรมเป็นเรื่องของหลักเหตุผลที่เกี่ยวกับการกระทำของมนุษย์ ที่เกี่ยวข้องกัน ๓ กาล คือ อดีต ปัจจุบันและอนาคต พุทธศาสนาถือว่ากรรมเก่านั้น เสร็จสิ้นไปแล้ว เราอย่ากลับไปทำหรือไม่

^{๑๖๕} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๖/๓๐๔-๓๐๕.

^{๑๖๖} อัง.อฎฐก. (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑-๓๐๒.

^{๑๖๗} อัง.อฎฐก. (ไทย) ๒๓/๓๖/๒๙๖.

ทำอีกไม่ได้ การกระทำในอดีต ก็คือการกระทำที่ผ่านไปแล้ว มันย่อมต้องมีผล ในเมื่อทำไปแล้วจะแก้ไขกลายเป็นไม่ทำไม่ได้ แต่มนุษย์เราสามารถใช้เวลาใช้ประโยชน์ในแง่ที่จะเป็นบทเรียนแก่ตนเอง รู้จุดที่จะแก้ไขปรับปรุง รู้จักพิจารณาไตร่ตรองมองเห็นเหตุผล ทำให้เป็นคนหนักแน่นในเหตุผล พร้อมทั้งทำให้เป็นคนรู้จักรับผิดชอบตนเอง ให้รู้จักพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นกับตนเองเกี่ยวข้องกับ การกระทำของตนเองอย่างไร ไม่ไปโทษผู้อื่น และไม่โทษรับแต่ผลของกรรมเก่า ด้วยเหตุนี้ คนเราจึงต้องสร้างทัศนคติที่ถูกต้องต่อกรรมแต่ละอย่างว่า กรรมเก่าควรจะวางความรู้สึกอย่างไร นำมาใช้ประโยชน์อย่างไร และกรรมใหม่ควรจะทำอย่างไร โดยแยกกันให้ถูกต้อง พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง การพิจารณาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการสอนเรื่องกรรมของพระพุทธเจ้า พบว่าทรงมีวัตถุประสงค์หลัก ๒ ประการ คือ

(๑) ให้เลิกแบ่งแยกชนชั้นโดยชาติกำเนิด

พระพุทธเจ้าทรงสอนเรื่องกรรมนี้เป็นอย่างแรกก็คือ เพื่อขจัดความเชื่อถือและการประพฤติปฏิบัติในสังคมของศาสนาพราหมณ์เดิมเกี่ยวกับวรรณะ คือการแบ่งชนเป็นชั้นต่างๆ ตามชาติกำเนิด ศาสนาพราหมณ์ถือว่าคนเราเกิดมาเป็นลูกกษัตริย์ก็เป็นกษัตริย์ เป็นลูกพราหมณ์ก็เป็นพราหมณ์ เป็นลูกแพศย์ก็เป็นพ่อค้า เป็นลูกศูทรก็เป็นกรรมกร คนรับใช้ก็ต้องเป็นวรรณะนั้นตลอดไป แล้วแต่ชาติกำเนิด แก้ไขไม่ได้ ดังนั้นเมื่อถึงสมัยพระพุทธเจ้าพระองค์ทรงเน้น เรื่องกรรมเกี่ยวกับวรรณะนั้นว่า คนจะเป็นคนทราวมก็เพราะกรรม และเป็นพราหมณ์ก็เพราะกรรม ซึ่งกรรมในที่นี้หมายถึงการกระทำในความหมายหยาบที่สุด หมายถึงอาชีพการงาน เช่นบอกว่าใครไปทำนาทำไร่ คนนั้นก็ป็นชาวนา ไม่ใช่เป็นพราหมณ์ ถ้าคนไหนไปลักขโมยเขา คนนั้นก็ป็นโจร พระพุทธเจ้าทรงขยายความเรื่องกรรม ว่าการกระทำที่ประกอบกันอยู่นี้ ความประพฤติที่เป็นไปอยู่นี้แหละเป็นหลักเกณฑ์สำคัญที่จะวัดคน พุทธศาสนาไม่ต้องการให้วัดกันด้วยชาติกำเนิด หากแต่ให้วัดกันด้วยการทำความประพฤติที่บุคคลนั้นประกอบและเป็นไปอย่างไร ตั้งแต่คุณธรรมในจิตใจออกไป ซึ่งเป็นแง่หนึ่งที่พระพุทธเจ้าทรงเน้นมาก ในพระไตรปิฎก มีพระสูตรต่างๆ ที่พยายามนำหลักกรรมมาแก้ไขเรื่องการแบ่งชนชั้นวรรณะโดยชาติกำเนิดนี้มากมาย

(๒) ให้รู้จักพึ่งตนเองและหวังผลสำเร็จด้วยการลงมือทำ

ความเพียรพยายามในการพึ่งตนเอง และรู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเอง ถือเป็นข้อสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงสอนย้ำบ่อยๆ เช่น อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน หรือ ตุมฺเหหิ กิจฺจํ อาตปฺปํ ความเพียรทำนทั้งหลายต้องทำเอง อุกฺขาตาโร ตถาคตา ตถาคตํ ทั้งหลายเป็นผู้บอก เป็นผู้ชี้ทางให้ ซึ่งเป็นเรื่องที่พยายามให้คนเรามีความเพียรพยายาม ในการกระทำ อย่าไปมัวหวังพึ่งปัจจัยภายนอกอยู่ เพราะปัจจัยภายนอกนั้นมันไม่ยั่งยืนและไม่อยู่กับตัวเอง มันไม่แน่นอน และถึง

อย่างไรก็ตาม ตนเองจะต้องทำ ถ้าจะให้เกิดผลสำเร็จแท้จริงแล้ว จะต้องทำจะต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด พระพุทธเจ้าทรงสอนเรื่องนี้อยู่เสมอ พยายามให้คนหันมาพึ่งตัวเองให้มากขึ้น ลดความพึ่งปัจจัยภายนอก ชีวิตของมนุษย์และสัตว์โลก จะมีความเป็นไปอย่างไร จะสุข ทุกข์ จะเสื่อม จะเจริญ จะอายุสั้น จะอายุยาว จะบรรลุธรรมผลหรือไม่บรรลุธรรมผล จะได้ดี หรือได้ชั่ว ทั้งหมดนี้จะขึ้นอยู่กับกรรมคือการกระทำของเราเอง การเชื่อเรื่องกรรม จุดมุ่งหมายหลัก ก็เพื่อการพึ่งตัวเอง หรือการทำตนเองให้ประเสริฐขึ้นนั่นเอง ชาติสกุลกำเนิดก็ไม่สำคัญ^{๑๖๔}

โดยในเรื่องของการพึ่งตัวเองนั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงเรื่องการกระทำของบุคคลว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเส้นทางชีวิตของบุคคลนั้นๆ ในสังสารวัฏฏ์ ไม่ว่าจะเจริญขึ้นหรือเลวลง ก็ล้วนมาจากการกระทำของตนเองทั้งสิ้น โดยได้แบ่งบุคคลไว้ ๔ ประเภทใน บุคคลสูตร ดังนี้

(๑) บุคคลผู้มีดีมาและมีดีไป

บุคคลบางคนในโลกนี้ เกิดในตระกูลต่ำ ยากจน ความเป็นอยู่ฝืดเคือง เสื่อมโทรม และเขามีผิวพรรณหม่นหมอง ไม่น่าดู ต่ำเตี้ย มีความเจ็บป่วยมาก เป็นคนอาการไม่ครบ ๓๒ หรือเป็นโรคอัมพาต ขาดแคลน ขัดสนในเรื่องความเป็นอยู่ อดมื้อกินมื้อ และเขายังคงประพฤติชั่ว ประกอบแต่อกุศลกรรม คนประเภทนี้ หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสถานที่ลำบาก มีฐานะต่ำต้อย หรือต้องไปเกิดเป็นในอบายภูมิ เปรียบเหมือนคนไปจากความมืดสู่ความมืดมิด หรือไปจากความมืดมัวสู่ความมืดมัว หรือไปจากสายเลือดชั่วสู่สายเลือดชั่ว คือเป็นบุคคลผู้มีดีมาและมีดีไป

(๒) บุคคลผู้มีดีมาแต่สว่างไป

บุคคลบางคนในโลกนี้เกิดในตระกูลต่ำ ยากจน ความเป็นอยู่ฝืดเคือง เสื่อมโทรมและเขามีผิวพรรณหม่นหมอง ไม่น่าดู ต่ำเตี้ย มีความเจ็บป่วยมาก เป็นคนอาการไม่ครบ ๓๒ หรือเป็นโรคอัมพาต ขาดแคลน ขัดสนในเรื่องความเป็นอยู่ อดมื้อกินมื้อ แม้แต่อดร้อนล้าเคียด หรือถูกกลั่นแกล้งอย่างไร ก็ไม่ทอดทิ้งความพยายามที่จะสร้างตัว โดยคิดว่าจะสร้างด้วยความดี ประกอบแต่กุศลกรรม ตัวอย่างในปัจจุบัน คนบางคนเคยยากจนมาก เกิดในถิ่นทุรกันดารในป่าในดงที่ห่างไกลความเจริญ แต่เขากลับรุ่งเรืองในเมือง บางคนเป็นถึงเศรษฐี ชีวิตที่ต่ำต้อยต่ำในเบื้องต้นเขาลบทิ้งด้วยกรรมดีของเขา เขาสร้างตนขึ้นมาด้วยการสั่งสมความดีของเขา หรือหากว่าในปัจจุบันเขายังคงเป็นคนเข็ญใจ หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ เปรียบเหมือนคนขึ้น จากแผ่นดินสู่บัลลังก์ จึงจัดว่า เขาเป็นผู้มีดีมาแต่สว่างไป

^{๑๖๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), **เชื่อกกรรม รู้กรรม แก่กรรม**, (กรุงเทพฯ : ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๒๑-๒๕.

ได้เช่นกัน^{๑๗๐}

จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ของการสอนเรื่องกรรมของพระพุทธเจ้าที่ได้กล่าวมานี้ จุดสำคัญ เพื่อต้องการให้คนเรามีความเพียรพยายามในการที่จะประพฤติทำความดี แก้ไข ปรับปรุงตนเองขึ้นไป ข้อนี้ถือเป็นหลักสำคัญมาก ในพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าจุดมุ่งหมายจะบรรลุได้ก็ โดยที่ตัวเองต้องลงมือทำเอง ศาสดาเป็นเพียงผู้แนะผู้บอกทางให้เท่านั้น^{๑๗๑}

๒.๔ สรุป

กล่าวโดยสรุป คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธานุญาตที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในบทที่ ๒ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

(๑) ในเรื่องเนื้อหาและหลักการสอนเรื่องกรรมตามทรรศนะของพุทธศาสนา ถือว่าการกระทำที่จัดกว่าเป็น กรรมนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่ประกอบด้วย เจตนาหรือความตั้งใจ โดยการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา นี้ จำแนกเป็น ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ โดยแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ กุศลกรรม (กรรมดี) และ อกุศลกรรม (กรรมชั่ว) เมื่อจำแนกกรรมตามเกณฑ์การให้ผล แบ่งกรรมได้เป็น ๑๒ อย่าง หรือที่เรียกว่า กรรม ๑๒ โดยแบ่งการให้ผล ตามกาลตามหน้าที่ และตามความหนักเบา

กรรมชนิดเดียวกัน อาจให้ผลหลายครั้ง เพราะเป็นกรรมแรง กรรมที่ยังไม่ให้ผล อาจทำให้ผู้ทำกรรมเข้าใจว่า หมดกรรมแล้ว แต่แท้ที่จริง ยังไม่หมด วิชากรรมนั้น อาจไม่ได้แสดงให้เห็นในชาติเดียว หากมองในระยะสั้น อาจทำให้เข้าใจคลาดเคลื่อนได้ เพราะกรรมบางอย่างอาจยังไม่ได้ส่งผล ทำให้คนบางคนอาจเกิดความท้อแท้ เข้าใจผิดว่า ทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว ดังนั้นการพิจารณาต้องมองเป็นสายยาว ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน ถึงอนาคต ไม่ได้มองแค่ ๓ ชาติเท่านั้น การมองเป็นสายยาวจึงเกี่ยวข้องไป ถึงสังสารวัฏฏ์ ในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิต่างๆ การสอนให้คนเชื่อเรื่องสังสารวัฏฏ์ เป็นการสอนให้คนเกรงกลัวต่อบาป ทำความดีเพื่อหลีกเลี่ยงการตกอบาย ๔ เป็นอย่างน้อย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะมุ่งเน้นให้คนไปสวรรค์หรือ พรหม เพราะตราบใดที่สัตว์โลกยังต้องเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในสังสารวัฏฏ์ ก็ยังไม่ปลอดภัย หรือพ้นทุกข์จริงๆ ดังนั้นจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ การดับกรรม เพื่อออกจากสังสารวัฏฏ์ โดยการปฏิบัติตาม อริยมรรคมีองค์ ๘ เพื่อละเหตุแห่งทุกข์ เพื่อดับตัณหา เพื่อเข้าถึงภาวะ ที่เรียกว่า นิพพาน เมื่อดับเหตุดับ ทุกข์ถูกขจัด

^{๑๗๐} ดูรายละเอียดใน อง ติก. (ไทย) ๒๐/๑๐๑/๓๓๖-๓๔๑.

^{๑๗๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **นรก-สวรรค์ สำหรับคนรุ่นใหม่**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๒๑-๒๕.

ไป ก็จะไม่มีการเวียนว่ายตายเกิดอีก

(๒) เรื่องผลของกรรม สรุปว่า “บุคคลทำกรรมที่ต้องเสวยผลไว้อย่างไรๆ เขาต้องเสวยผลของกรรมนั้นอย่างนั้นๆ” ซึ่งในเรื่องผลของกรรมนี้ มีตัวอย่างมากมาย ทั้งของพระพุทธเจ้า พระสาวกและบุคคลอื่นๆ ที่ได้ผลของกรรมจากการประกอบกุศลกรรม และอานิสงส์ที่ได้รับจากการประกอบกุศลกรรม ซึ่งสรุปลงในหลักสั้นๆที่ว่า ทำดีได้รับผลดี ทำชั่วได้รับผลชั่ว

(๓) เป้าหมายของการสอนเรื่องกรรมของพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงมุ่งเน้นสอนเรื่องกฎแห่งกรรม เพื่อให้คนมีความเพียรพยายามในการพึ่งตนเอง และรู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเอง ด้วยการลงมือกระทำ เพราะชีวิตของมนุษย์และสัตว์โลก จะมีความเป็นไปอย่างไร จะสุข ทุกข์ จะเสื่อม จะเจริญ จะอายุสั้น จะอายุยาว จะบรรลุมรรคผลหรือไม่บรรลุมรรคผล จะได้ดี หรือได้ชั่ว ทั้งหมดนี้จะขึ้นอยู่กับกรรมคือการกระทำของตนเอง การทำตนเองให้ประเสริฐขึ้น ชาติสกุลกำเนิดก็ไม่สำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้เลิกแบ่งแยกชนชั้นโดยชาติกำเนิดไปคราวเดียวกัน

บทที่ ๓

คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม)

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) แห่งวัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี เป็นนักเผยแผ่พระพุทธธรรม ที่นำเอาเรื่องกฎแห่งกรรม มาใช้ในการสอนพุทธธรรมให้กับประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยได้รับผลสำเร็จและการตอบรับแนวทางการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย ในเนื้อหาของบทที่ ๓ นี้ เป็นการศึกษานวทางการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ทั้งในด้านการบรรยายธรรมและแนวทางการปฏิบัติ รวมถึงตัวอย่างเรื่องราวผลแห่งกรรม ตัวอย่างของผู้ที่ได้รับผลแห่งกรรมที่ตนได้กระทำมา ซึ่งปรากฏตามความเป็นจริงมาถ่ายทอดให้ได้รับรู้ และแม้แต่ผลแห่งอกุศลกรรมของตัวท่านที่ปรากฏขึ้นแล้ว ท่านก็มีได้ปิดบังอำพราง นำมาเปิดเผยเพื่อหวังให้เป็นอุทาหรณ์แก่พุทธบริษัททั่วไปได้เกิดสติ มีความเกรงกลัวต่ออกุศลกรรมและเข้าใจในเรื่องกฎแห่งกรรมยิ่งขึ้นและท้ายสุดเป็นการศึกษาว่า เหตุใดท่านจึงยอมเหนื่อยตรากตรำมาโดยตลอด ท่านมีเป้าหมายหรือปณิธานอันใดในการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมให้กับประชาชนทั่วไป

๓.๑ คำสอนเรื่องกรรมที่ปรากฏในคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม)

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ท่านได้เผยแผ่หลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับเรื่องกรรมไว้ในหลายรูปแบบ เช่น ปาฐกถาธรรมที่แสดงธรรมแก่บุคคลทั่วไป แก่พระภิกษุสงฆ์ผู้บวชใหม่ ซีดี เอ็มพี ๓ ดีวีดี รวมถึงการให้สัมภาษณ์แก่สื่อต่างๆ และการตอบคำถามแก่ชาวต่างประเทศ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้ว หลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับเรื่องกรรมนี้ ทั้งหมดจะถูกรวบรวมไว้ในหนังสือ กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ ที่มีการจัดพิมพ์ปีละ ๑ เล่ม เริ่มตั้งแต่เล่ม ๑ (ปี พ.ศ. ๒๕๓๐) จนถึงปัจจุบัน ซึ่งท่านพูดอธิบายเกี่ยวกับเรื่องกฎแห่งกรรมว่า ทำไมคนเราจึงต้องประสบกับเคราะห์ร้ายต่างๆ อยู่เสมอ นั่นเพราะว่าคนเราทุกคนเคยกระทำกรรมไว้ในอดีต ซึ่งอาจจะเป็นในชาติปัจจุบัน หรือชาติก่อนๆ ดังนั้นการที่เราเคยทำเหตุอันใดไว้ ต้องได้รับผลนั้น ไปตามเหตุและปัจจัย การปฏิบัติกรรมฐาน เป็นหนทางหนึ่งที่สามารถผ่อนหนักเป็นเบา ให้เรามีความเข้าใจและยอมรับเรื่องกฎแห่งกรรม เพื่อการพัฒนาตนเองให้พ้นจากความทุกข์ที่ต้องประสบ โดยหลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับกรรมที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้แสดงและเผยแผ่ไว้ มีเนื้อหาใจความสำคัญดังนี้

๓.๑.๑ กรรมและความหมายของกรรม

ในเรื่องความหมายของกรรม พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ได้กล่าวว่าคนส่วนมากเข้าใจว่า กรรมคือการกระทำ ความเข้าใจนี้ก็ไม่ผิด แต่ก็เป็นการเข้าใจที่ยังไม่รัดกุมและถูกต้องทั้งหมด เพราะมีการกระทำบางอย่าง ที่ไม่นับว่าเป็นกรรม กรรมที่แท้จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ๒ ประการ คือ ผู้ทำมีเจตนา และการกระทำนั้น จะต้องให้ผลเป็นบุญหรือบาป^๑

สำหรับหลักเกณฑ์ข้อแรก ที่ว่าผู้ทำมีเจตนา พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ได้ยกพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้า ได้ตรัสไว้ มีใจความว่า เจตนาหัง ภิกขเว กัมมัง วทามิ แปลว่าภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวว่าเจตนาเป็นกรรม^๒ มาอธิบาย เจตนาได้แก่ ความตั้งใจหรือความรับรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ อย่าง คือ

- (๑) บุรพเจตนา เจตนาก่อนทำ
- (๒) มุญจนเจตนา เจตนาในเวลาทำ
- (๓) อปรปรเจตนา เจตนาเมื่อได้ทำไปแล้ว

การกระทำโดยที่มีเจตนาเกิดขึ้นในตอนใดตอนหนึ่ง ถือว่าเป็นกรรมทั้งสิ้น ส่วนการกระทำที่ไม่มีเจตนา คือใจไม่ได้สั่งให้ทำ ไม่จัดว่าเป็นกรรม เช่นคนเจ็บที่ไข้สูง เกิดเพื่อคลั่ง แม้จะพูดคำหยาบออกมา เขามือหรือเท้าไปถูกใครเข้าก็ไม่เป็นกรรม ในทางวินัยก็ยกเว้นให้พระที่วิกลจริตซึ่งล่วงเกินสิกขาวิสัยไม่ต้องอาบัติ ทั้งนี้หลักเกณฑ์ที่ว่า ถ้าผู้ทำไม่มีเจตนากระทำแล้วการกระทำนั้นก็ไม่เป็นกรรม

ส่วนหลักเกณฑ์ของที่ ๒ ที่ว่าการกระทำนั้นจะต้องให้ผลเป็นบุญหรือเป็นบาป ก็เพื่อแยกการกระทำของพระอรหันต์ออกจากการกระทำของปุถุชน เนื่องจากพระอรหันต์เป็นผู้หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ ไม่มีความยึดถือในตัวตน การกระทำเรียกว่า อภัยกถุตา ไม่นับว่าเป็นกรรมดี หรือกรรมชั่ว บุญและบาปก็ไม่มีการกระทำของพระอรหันต์จึงไม่เรียกว่ากรรม แต่ เรียกว่า กิริยา

ส่วนปุถุชนยังมีความยึดมั่นในตัวตนอยู่ จะทำอะไรก็ยังยึดว่าตนเป็นผู้กระทำ การกระทำของปุถุชนจึงเป็นกรรม ย่อมจะก่อให้เกิดวิบากหรือผลเสมอ กรรมดีก็ก่อให้เกิดบุญ ส่วนกรรมชั่วก็ก่อให้เกิดบาป คนบางคนเข้าใจว่า กรรม หมายถึง สิ่งไม่ดีคู่กับเวร หรือบาป เช่นที่เรียกว่าเวรกรรม หรือว่า บาปกรรม ตรงกันข้ามกับฝ่ายข้างดีซึ่งเรียกว่าบุญ ทั้งนี้เพราะคนส่วนใหญ่ ได้ใช้คำว่า กรรมในความหมายที่ไม่ดี เช่นเมื่อเห็นใครต้องประสบเคราะห์ร้ายและถูกลงโทษ

^๑ พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตตมฺโม), กฏแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๕, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๘๘.

^๒ อจ.อุกก (ไทย) ๒๒/๖๓/๕๗๗.

ก็พูดว่า เป็นเวรกรรมของเขา หรือเขาต้องรับบาปกรรมที่เขาทำไว้ แต่ความจริงคำว่ากรรม เป็นคำกลางๆ หมายถึงการกระทำตามที่กล่าวมาแล้ว จะมุ่งไปในทางดีก็ได้ ทางชั่วก็ได้ ถ้าเป็นกรรมดี เรียกว่า กุศลกรรม แต่ถ้าเป็นกรรมชั่ว เรียกว่า อकुศลกรรม

๓.๑.๒ ประเภทของกรรม

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้กล่าวถึงในเรื่องการจัดกรรมประเภทต่างๆ โดยนำพระธรรมคำสั่งสอนในคัมภีร์พระพุทธศาสนาไว้ ในหนังสือกฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติไว้ ดังนี้^๓

กรรม จำแนกออกได้เป็นหลายประเภท หากแบ่งตามทางที่ทำ แบ่งเป็น ๓ ทาง ได้แก่

- (๑) กายกรรม กรรมที่ทำทางกาย
- (๒) วจีกรรม กรรมแสดงออกทางวาจา
- (๓) มโนกรรม กรรมทางใจ

ในกรรมบถ ๑๐ แบ่งกรรม ๓ ทางนั้นเป็น ฝ่ายกุศลและฝ่ายอกุศล แต่ละฝ่ายมีรายละเอียด ของกรรมหรือการกระทำดังนี้

กายกรรม หรือกรรมทางกาย แบ่งออกเป็น ฝ่ายละ ๓ คือ

- (๑) ฝ่ายอกุศล ได้แก่ ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ และผิดประเวณี
- (๒) ฝ่ายกุศล ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ และเว้นจากการผิด

ประเวณี

วจีกรรม หรือกรรมทางวาจา แบ่งเป็นฝ่ายละ ๔ คือ

- (๑) ฝ่ายอกุศล ได้แก่ การพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเพ้อเจ้อ
- (๒) ฝ่ายกุศล ได้แก่ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการ

พูดคำหยาบ และ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

มโนกรรม หรือ กรรมทางใจ แบ่งเป็นฝ่ายละ ๓ คือ

- (๑) ฝ่ายอกุศล ได้แก่ เพลิดเพลินทรัพย์ผู้อื่น ปองร้าย และเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม
- (๒) ฝ่ายกุศล ได้แก่ ไม่เพลิดเพลินทรัพย์ผู้อื่น ไม่ปองร้าย และเห็นชอบตามทำนองคลอง

ธรรม

ตามที่กล่าวมา พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เน้นว่า แม้แต่การนึกคิดก็จัดว่าเป็นกรรมแล้ว เช่น เราคิดจะลักทรัพย์หรือทำร้ายผู้อื่น แม้จะยังไม่ลงมือก็ถือว่าเป็นกรรมชั่ว ซึ่งจะต้องมีผลตอบแทนแล้ว ผิดกับการลงโทษตามกฎหมายอาญา ซึ่งจะลงโทษได้ก็ต่อเมื่อผู้กระทำ

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๙๐.

ได้เตรียมการหรือลงมือกระทำแล้วเท่านั้น ถ้าฟังความคิดที่จะกระทำความผิดยังหาไม่โทษไม่ ตามที่กฎหมายอาญาไม่เอาโทษในการคิดที่จะกระทำความผิดก็เพราะเป็นการยากที่จะพิสูจน์ ความนึกคิดของบุคคล และเห็นว่ายังไม่มีความเสียหายเกิดขึ้น แต่หลักของกรรมคือความคิดชั่ว เป็นความผิด เนื่องจากแม้ว่าคนอื่นยังไม่เสียหาย ผู้คิดเองก็เสียหาย ฉะนั้นจึงต้องมีวิบากติดตาม มา จะเห็นได้ว่า การสนองผลของกรรมมีขอบเขตที่กว้างขวางกว่าการลงโทษของกฎหมาย บ้านเมืองเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้กล่าวถึง กรรม ๑๒ ประเภท^๕ โดยอ้างอิงถึง หนังสือวิสุทธิธรรมรค ซึ่งแต่งโดยพระพุทฺธโฆษาจารย์ พระเถระชาวอินเดีย ที่ได้แบ่ง ประเภทของกรรมไว้ดังนี้ คือ กรรมที่ให้ผลตามกาลเวลา กรรมที่ให้ผลตามหน้าที่ และกรรมที่ให้ผล ตามความหนักเบา

กรรมให้ผลตามกาลเวลา

- (๑) ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม : กรรมให้ผลในชาตินี้
- (๒) อุปปัชชเวทนียกรรม : กรรมที่ให้ผลในชาติหน้า
- (๓) อปรปรเวทนียกรรม : กรรมให้ผลในชาติต่อไป
- (๔) อโหสิกรรม: กรรมที่เลิกให้ผล ให้ผลเสร็จไปแล้ว หรือหมดโอกาสจะให้ผลต่อไป

กรรมให้ผลตามหน้าที่

- (๕) ชนกกรรม : กรรมที่แต่งมาดีหรือชั่ว
- (๖) อุปลัมภกกรรม : กรรมที่สนับสนุน คือ ถ้ากรรมเดิม หรือชนกกรรมแต่งดี ส่งให้ดียิ่งขึ้นกรรมเดิมแต่งให้ชั่ว ก็ส่งให้ชัวยิ่งขึ้น

(๗) อุปปีฬกกรรม : กรรมบีบคั้นหรือขัดขวางกรรมเดิมคอยเบียนชนกกรรม เช่น เดิม แต่งมาดี เบียนให้ชั่ว เดิมแต่งมาชั่ว เบียนให้ดี

(๘) อุปฆาตกรรม : กรรมตัดรอน เป็นกรรมพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ เช่น เดิมชนก กรรมแต่งไว้ดีเลิศ กลับที่เดียวลงเป็นขอตานหรือตายไปเลย หรือเดิมชนกกรรมแต่งไว้เลวมาก กลับ ที่เดียวเป็น พระราชาหรือมหาเศรษฐีไปเลย

กรรมให้ผลตามความหนักเบา

(๙) คุรุกรรม : กรรมหนัก กรรมฝ่ายดี เช่น ทำสมาธิจนได้ฌาน กรรมฝ่ายชั่ว เช่น กระทำอนันตริยกรรม มีฆ่าบิดามารดา เป็นต้น เป็นกรรมที่จะให้ผลโดยไม่มีกรรมอื่นมาขวางกั้น

- (๑๐) พหุลกรรม : กรรมที่ทำจนชิน

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๙๑.

(๑๑) อาสันนกรรม : กรรมที่ทำเมื่อใกล้ตาย หรือเอาจิตใจจดจ่อในเวลาใกล้ตาย อาสันนกรรม ย่อมส่งผลให้ไปสู่ที่ดีหรือที่ชั่วได้ เปรียบเหมือนโคแก่ ที่อยู่ปากคอก แม้แรงจะน้อย แต่เมื่อเปิดคอก ก็ออกได้ก่อน

(๑๒) กตัตตากรรม: กรรมสักแต่ว่าทำ คือ เจตนาไม่สมบูรณ์ อาจทำด้วยความประมาทหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่ก็อาจส่งผลดีร้ายให้ได้เหมือนกันในเมื่อไม่มีกรรมอื่นจะให้ผลแล้ว

๓.๑.๓ กฎแห่งกรรม

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า กฎแห่งกรรม ในความหมายที่เน้นความเข้าใจในเรื่องการปฏิบัติเป็นหลักดังนี้ โดยกล่าวว่า

กฎแห่งกรรมแปลว่าอะไร กฎ แปลว่า ดัน และผลัก กรรม แปลว่า การกระทำ โดยที่แต่ละราย แต่ละรูปไม่เหมือนกัน ทำดีก็ดันไปทางดี ทำชั่วก็ดันไปทางชั่ว กฎ ตัวนี้คือ กฎแห่งธรรมชาติ กฎ แปลว่า กดลงไปและดันขึ้นมา ถ้าหากเรามีคุณธรรมได้อบรมมาดีแล้ว มันจะดันและผลักไปในทางดีให้มีปัญญา ถ้าการกระทำของเราไม่สมส่วนควรกันไม่สมเนื้อสมน้ำ เพราะจิตใจที่อบรมมาไม่ดี มันจะดันไปในทางที่ไม่ดีและกดให้จมลง ให้ต่ำลงไปไหลไม่ขึ้น^๕

โดยที่การให้คำจำกัดความในที่นี้ ของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) อาจให้ความหมายที่ไม่เหมือนกับนักวิชาการท่านอื่นที่ให้คำจำกัดความ ทั้งนี้เพราะเป็นการให้ความหมายที่เป็นการเน้นในแง่การปฏิบัติ โดยยึดหลัก ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เพื่อให้คนมีความเข้าใจกฎแห่งกรรมในแง่การปฏิบัติมากยิ่งขึ้น

ในเรื่องกฎแห่งกรรม พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า ในปัจจุบันคนเริ่มสงสัยในเรื่องกฎแห่งกรรมและบางคนก็ไม่ยอมเชื่อเรื่องนี้ บางครั้งถึงกับมีคนเขียนเป็นคำกลอนว่า คนทำดีได้ดีมีที่ไหน คนชั่วทำดีมีถมไป โดยในเรื่องนี้ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ท่านได้กล่าวถึง อันตรายที่เกิดแก่สัตว์โลก ๕ อย่าง ที่เกี่ยวข้องกับ กฎแห่งกรรม คือ

- (๑) กิเลสอันตราย อันตรายที่เกิดจากกิเลส
- (๒) กัมมันตราย อันตรายที่เกิดจากความชั่วที่กระทำในปัจจุบัน
- (๓) วิปากันตราย อันตรายที่เกิดจากวิปาก คือ ผลของกรรมที่ทำในอดีต
- (๔) ทิฏฐันตราย อันตรายที่เกิดจากทิฏฐิที่ผิด

^๕ พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓**, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๒๑๓.

(๕) อริยุปวันตราย อันตรายที่เกิดจากการจวบจ้วงอริยเจ้า จ้วงจวบบิดามารดา^๖
 พระพุทธศาสนาสอนว่าบุคคลจะได้ดีหรือชั่ว จะได้รับสุขหรือทุกข์ ก็เพราะกรรม หรือ
 การกระทำของตนเองทั้งสิ้น หากเราไม่ดำเนินตามทางที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ แม้จะสวดมนต์
 หรือวิงวอนขออภัย ก็ไม่อาจจะช่วยให้เราพบความดีและความสุขได้ ถ้ามนุษย์จะมีความสุขได้ด้วย
 ความภักดีและวิงวอน มนุษย์เราก็คงไม่ต้องทำอะไร ตามคำสอนในพระพุทธศาสนา ชาวพุทธควร
 มีศรัทธา ๔ อย่าง คือ

(๑) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า คือเชื่อว่าพระพุทธเจ้าได้
 ตรัสรู้จริง เป็นผู้ประกอบด้วยพระปัญญาธิคุณ พระวิสุทธิคุณและพระมหากรุณาธิคุณ

(๒) กัมมสัทธา เชื่อในเรื่องกรรม คือ เชื่อว่ากรรมมีจริง

(๓) วิปากสัทธา เชื่อเรื่องผลของกรรม คือ เชื่อว่ากรรมที่บุคคลทำไม่ว่าดีหรือชั่วย่อม
 ให้ผลเสมอ

(๔) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน คือเชื่อว่าผลที่เราได้รับ เป็นผล
 แห่งการกระทำของเราเอง ซึ่งอาจจะเป็นกรรมที่ทำในปัจจุบันชาติหรืออดีตชาติ^๗

จะเห็นได้ว่าความเชื่อหรือศรัทธา ๔ อย่างนี้เป็นความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับกรรม ๓
 อย่างฉะนั้นกฎแห่งกรรม จึงเป็นคำสอนที่สำคัญในพระพุทธศาสนา ผู้เป็นชาวพุทธทุกคนจึงควร
 เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ควรพยายามศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรม ชาวพุทธที่ไม่เชื่อ
 เรื่องกฎแห่งกรรมหาใช่ชาวพุทธที่แท้จริงไม่ เขาเป็นเพียงชาวพุทธแต่เพียงในนาม ศาสนาพุทธมี
 ประโยชน์แก่เขาเพียงใช้กรอกแบบฟอร์ม เพื่อไม่ให้ถูกว่าเป็นคนไม่มีศาสนาเท่านั้นเอง

คนที่เชื่อในเรื่องกรรมย่อมได้เปรียบกว่าคนที่ไม่เชื่อ คนที่เชื่อในเรื่องกรรมย่อม
 สามารถอดทนรับความทุกข์ยากลำบาก ความผิดหวัง ความขมขื่น และเคราะห์ร้ายที่เกิดกับตนได้
 เพราะถือว่าเป็นกรรมที่ทำมาแต่อดีต ไม่ดีโพล่ไปว่าโลกนี้ไม่มีความยุติธรรม ตนไม่ได้รับ
 ความเป็นธรรม ทำดีแล้วไม่ได้ดี คนที่เชื่อในเรื่องกรรมจะยึดมั่นอยู่ในการทำความดีต่อไปจะเป็นผู้
 สามารถให้อภัยแก่ผู้อื่นและจะเป็นผู้มีหัวใจดีปะ คนที่ประกอบกรรมทำชั่วทั้งทางกายวาจาและใจ
 ส่วนใหญ่เป็นคนที่ไม่เชื่อเรื่องกรรมไม่เชื่อเรื่องบุญและบาป ไม่เชื่อเรื่องตายแล้วเกิด คนพวกนี้เกิด
 มาจึงมุ่งแสวงหาสมบัติหรือความสุขสบายให้แก่ตัวโดยไม่คำนึงว่าทรัพย์สมบัติหรือความ
 สนุกสนานที่ตนได้มาถูกหรือผิดและทำให้คนอื่นได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ สัตว์ทั้งหลายมีกรรม
 เป็นของตน กรรมนั้นย่อมเป็นของเราโดยเฉพาะ และเราจะเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น จะโอนให้ผู้อื่น

^๖ พระราชสุทธินิยามมงคล (จรัญ จิตตมโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๕, หน้า ๒๔๕.

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๖.

ไม่ได้ เช่น เราทำกรรมชั่วอย่างหนึ่ง เราจะต้องรับผลของกรรมชั่วนั้น จะลบล้างหรือโอนไปให้ผู้อื่นไม่ได้ แม้ผู้รับโอนกรรมชั่วของเราก็ตาม กรรมดีก็เช่นเดียวกัน ผู้ใดทำกรรมดี กรรมดีย่อมเป็นของผู้ทำโดยเฉพะ จะจ้างหรือวานให้ทำแทนกันหาได้ไม่ เช่นเราจะเอาเงินจ้างผู้อื่นให้ประกอบกรรมดี แล้วขอให้โอนกรรมดีที่ผู้รับทำมาให้แก่เราย่อมไม่ได้ หากเราต้องการกรรมดีเป็นของเรา เราก็ต้องประกอบกรรมดีเอง เหมือนกับการรับประทานอาหาร ผู้ได้รับประทาน ผู้รับก็เป็นผู้อิ่ม

๓.๑.๓.๑ การให้ผลของกรรม

ในเรื่องของการให้ผลของกรรม พระธรรมสิงหนบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า เพราะความไม่เข้าใจในเรื่องกฎแห่งกรรม ทำให้คนคิดว่า ทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว เพราะมีคนบางคนที่ทำกรรมชั่ว แต่กลับปรากฏว่าเป็นคนร่ำรวย มีอำนาจวาสนา มีคนเคารพยกย่อง ส่วนคนบางคนทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ขยันขันแข็ง กลับยากจน มีชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก หรือคนบางคนไม่ค่อยทำงานอะไรคอยประจบสอพลอและรับใช้เจ้านาย กลับได้ดี ได้เลื่อนเงินเดือนและตำแหน่ง ส่วนคนบางคนนั้นตั้งใจทำงานแต่ไม่ประจบเจ้านาย ไม่คอยรับใช้คุณหญิงคุณนายของเจ้านาย กลับไม่ได้ดี จึงทำให้คนคิดไปว่า กฎแห่งกรรมจะไม่จริง หากไม่พิจารณาให้ถ่องแท้ อาจทำให้เข้าใจไปว่า คำสั่งสอนที่ว่า กุลยาณการี กุลยาณํ ปาปการี จ ปาปํ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว คงจะไม่เป็นความจริงเสียแล้ว การที่บางคนเห็นว่าทำดีไม่ได้ดี หรือทำชั่วไม่ได้ชั่วนั้น ก็เนื่องมาจากความไม่เข้าใจ ๒ ประการ

(๑) ไม่เข้าใจในเรื่องการให้ผลของกรรม

(๒) ไม่เข้าใจในความหมายของคำว่า ได้ดีและได้ชั่ว

การให้ผลของกรรม มี ๒ ชั้น คือ การให้ผลของกรรมชั้นธรรมดา อย่างหนึ่ง และการให้ผลของกรรมในชั้นศีลธรรม อีกอย่างหนึ่ง

การให้ผลของกรรมชั้นธรรมดา เป็นการให้ผลโดยไม่คำนึงถึงว่า ถูกหลักความชอบธรรมหรือไม่ เช่น นาย ก โกงเงินหลวง หรือขโมยทรัพย์มา นาย ก ก็จะได้เงินนั้นมา และถ้า นาย ก ใช้เงินซื้อบ้าน นาย ก ก็จะได้อยู่บ้านนั้น นี่เป็นการให้ผลของกรรมชั้นธรรมดา แต่การให้ผลของกรรมหาได้หยุดอยู่เพียงเท่านั้นไม่ กรรมที่ทำลงไปยังจะให้ผลในชั้นศีลธรรมอีก คือ ถ้าทำดีจะต้องได้รับผลดีแน่นอน ทำชั่วก็ต้องได้รับผลชั่วอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น กรรมบางอย่างอาจจะให้ผลในชาตินี้ เรียกว่า ภูมิสุธรรมเวทนิยกรรม กรรมบางอย่างอาจจะให้ผลในชาติหน้า เรียกว่า อรูปขเวทนิยกรรม หรือว่ากรรมบางอย่างอาจจะให้ผลในชาติต่อไป ที่เรียกว่า อปรวาปรเวทนิยกรรม การให้ผล

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๙๔.

ของกรรม เปรียบเสมือนการปลูกพืชหรือต้นไม้ ซึ่งไม่ใช่พรวนเมล็ดลงไปในดิน พืชหรือต้นไม้จะขึ้น และให้ผลทันที พืชบางอย่างก็ให้ผลเร็ว พืชบางอย่างก็ให้ผลช้าเป็นปีๆ เช่น ข้าว เพียง ๔-๕ เดือน ก็ให้ผล แต่มะพร้าวหรือทุเรียนกว่าจะให้ผลก็ใช้เวลาถึง ๕ ปี

การที่คนทำความชั่วยังได้ดีมีสุขอยู่ จึงเป็นเพราะกรรมชั่วที่ยังไม่ให้ผล กรรมดีที่เขา เคยทำยังเป็น อุปัตถัมภกกรรม คอยสนับสนุนอยู่ เมื่อใดที่กรรมดีอ่อนกำลังลง กรรมชั่วที่ทำนั้นก็ จะมาเป็น อุปฆาตกรรม ทำให้ผู้นั้นต้องเปลี่ยนสภาพไปอย่างพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ เช่นเศรษฐี อาจจะต้องเป็นยาจก เคยเป็นผู้ยิ่งใหญ่มีอำนาจวาสนา อาจจะถูกฟ้องร้องต้องโทษจำคุก หรือต้อง เทียวหลบหนีเร่ร่อน ไม่มีแผ่นดินจะอยู่ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) กล่าวถึง บุคคลที่ไม่เชื่อในเรื่องของกรรมว่า บุคคลเหล่านี้มักจะมองเห็นผลของกรรมชั้นธรรมดา เป็นผู้มีสายตามืด มัว มองไม่เห็นการให้ผลของกรรมชั้นศีลธรรม บุคคลเหล่านี้มักจะเป็นคนไม่เชื่อในเรื่องตายแล้ว เกิด คิดว่าคนเราเกิดมาเพียงชาตินี้ชาติเดียวก็สิ้นสุดลง คนพวกนี้เมื่อทำความชั่วและความชั่วยังไม่ให้ผล ก็คิดว่าตนเป็นคนฉลาด ดูถูกพวกที่เชื่อเรื่องกรรมว่าเป็นคนโง่ งามาย คนเหล่านี้เหมือน คนที่กินขนม เจ็อยาพิษ ตราบิไตที่ยาพิษยังไม่ให้ผลก็คิดว่า ขนมนั้นเอร็ดอร่อย ดังพุทธภาษิตที่ว่า

มธุรา มณฺเฑตี พาไล ยาว ปาปํ น ปจฺจติ

ยทา จ ปจฺจติ ปาปํ อถ ทุกฺขํ นิคฺจฺจติ

ตลอดเวลาที่บาปยังไม่ให้ผล คนพาลย่อมสำคัญบาปดูจ่น้ำผึ้ง

แต่เมื่อใดบาปให้ผล เมื่อนั้นคนพาลย่อมประสบทุกข์^๙

การให้ผลของกรรม อาจแบ่งเป็นการให้ผลทางจิตใจและการให้ผลทางวัตถุ การให้ผลทางจิตใจเป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้ทำโดยเฉพาะ ไม่เกี่ยวข้องกับคนอื่น เมื่อทำไปแล้วก็ได้รับผลทันที คือเมื่อทำกรรมดีก็จะได้รับเป็นความสุขความปิติ แต่ถ้าทำกรรมชั่วก็จะทำให้จิตใจเศร้าหมอง เป็นทุกข์ ส่วนการให้ผลทางวัตถุเป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องกับผู้อื่น จะทำให้ได้ดียากมาก คนทำดีจะให้ได้ดีทางวัตถุ ต้องประกอบด้วยหลัก ๔ ประการ คือ

- (๑) คติสมบัตติ ทำดีให้ถูกสถานที่
- (๒) อูปธิสมบัตติ ทำดีให้ถูกตัวบุคคล
- (๓) กาลสมบัตติ ทำดีให้ถูกเวลา
- (๔) ปโยคสมบัตติ ทำดีให้ติดต่อกันไป

การที่คนทำกรรมดีและหวังผลดีในทางวัตถุ เช่น หวังลาภ ยศ และสรรเสริญ แต่ไม่ได้รับผลดี ตามต้องการ อาจเพราะไม่เข้าตามหลักดังกล่าว คือ ไปทำความดีกับบุคคลที่ไม่มีผลดี

^๙ พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๖๙/๔๔., พุ.ธ. (บาลี) ๒๕/๑๕/๒๔

เช่น เราทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต แต่เจ้านายของเราเป็นคนคอร์รัปชัน การทำความดีของเรา ย่อมไม่เป็นที่ชื่นชมของเจ้านายของเรา การทำความดีกับคนเหล่านี้ก็ไม่ผิดอะไรกับเอาเมล็ดพืชลงไปบนหินหรือพื้นดินแห้งแล้ง ฉะนั้น การทำความดีเราควรจะหวังผลในทางจิตใจมากกว่าวัตถุ บางคนอาจจะทำความดีจริง แต่อาจจะทำไม่ถึงดี คือทำดีเพียงเล็กน้อยแล้วก็หวังผลแห่งความดีนั้น เมื่อไม่ได้รับผลตอบแทนก็หมดกำลังใจ แล้วก็บอกว่าทำดีไม่เห็นได้ดี คนพวกนี้เหมือนคนปลูกพืชรดน้ำพรวนดินนิดหน่อย ก็หวังที่จะให้พืชได้ผล^{๑๐}

ความหมายของคำว่าได้ดี และได้ชั่ว ในทางโลกและทางธรรม มีความหมายแตกต่างกัน ในทางโลกนั้น มักจะมองเห็นการได้ดีและได้ชั่วเป็นเรื่องทางวัตถุ เมื่อกล่าวว่าคุณนั้นได้ดี ก็มักจะหมายถึงว่าผู้นั้นได้ลาภยศ เช่นได้ทรัพย์สมบัติ ได้อำนาจวาสนา หรือได้ตำแหน่งหน้าที่ การงานดีขึ้น เมื่อไม่ได้สิ่งเหล่านี้ก็เข้าใจว่าไม่ได้ดี ในทางธรรม การได้ดีหรือได้ชั่ว เป็นเรื่องของจิตใจ การได้ดีหมายถึง การทำให้จิตใจดีขึ้น ทำให้ธาตุแห่งความดีในตัวของเรามีมากขึ้น ทำให้จิตใจเราสะอาด สว่าง สงบยิ่งขึ้น ส่วนการได้ชั่วหมายถึง การทำให้จิตใจมีดมัวยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้น คำว่า “ได้ดี” จึงหมายถึงความดี และคำว่า “ได้ชั่ว” จึงหมายถึง ความชั่ว

หากเราจะพูดว่า ทำดีได้ความดี ทำชั่วได้ความชั่ว ก็ทำให้เข้าใจในเรื่องได้ดีและได้ชั่วดีขึ้น บุคคลที่ทำกรรมอะไรลงไป ย่อมจะได้รับผลในทางจิตใจทันที เมื่อทำกรรมดี เช่น ทำบุญ ตักบาตร ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น ก็จะทำให้จิตใจดีขึ้น มีความปิติ และความสุขในกรรมดีที่ตนทำ ในเมื่อกรรมที่เป็นกุศลกรรมจริงๆ คือ ทำด้วยจิตใจที่เป็นกุศล ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ใช่ด้วยความโลภ หรือด้วยอกุศลเจตนา หรือหวังผลตอบแทน อย่างไรก็ตาม ในแง่ของความดี ความชั่ว พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เน้นในเรื่องของ ศีล ๕ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญ โดยท่านได้โยงในเรื่องของ กฎแห่งกรรมที่เกี่ยวโยงกับการละเมิดศีล ๕^{๑๑} ไว้ดังนี้

๑) ปาณาติบาต ถ้ามีวิบากกรรมการละเมิดศีลข้อนี้มา ๖๐% หากไม่แก้ มีโอกาสที่จะเป็นอัมพาต ประสบอุบัติเหตุ พิกار โดนผ่าตัด ๖๐% ถ้าทำปาณาติบาต^{๑๒} ฆ่าสัตว์มา ๖๐% จะรู้ด้วยใจ รู้วันตายว่าจะต้องตายอย่างไร เช่น รถชนตาย โดนยิงตาย เป็นต้น จากการใช้กรรมฐาน “เห็นหนอ” ทำให้ทราบว่าคุณนี้ทำปาณาติบาตมา และรู้กฎแห่งกรรม ได้ว่า คนนี้จะต้องเป็นอัมพาต

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๙๖-๒๙๗.

^{๑๑} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๐, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๙), หน้า ๒๗๗.

^{๑๒} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๒๑๙.

คนนี่ต้องไปประสบอุบัติเหตุโดนรถชนตาย บอกได้ชัดเจน มีประโยชน์มากสำหรับผู้ที่ได้ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) กล่าวว่า

ถ้าเราเจริญกรรมฐาน เราจะรู้กฎแห่งกรรมได้ตอนมีเวทนา คนไหนอดทนต่อเวทนาได้ หากกำหนดผ่านเวทนาได้ เราจะรู้ว่าทุกข์ทรมานที่ผ่านนั้นไปทำกรรมอะไรไว้ มีกรรมอะไรมาแทรกซ้อน จากตัวอย่างมากมายที่มีมาพบว่า หากปาณาติบาตเมื่อชาติก่อนติดมา หากยังไม่ค่อยเบียดเบียนเสียในขณะนี้ คนนั้นจะต้องรับสนองผลงานในโอกาสหน้า วิธีผ่อนหนักเป็นเบา คือให้รับบำเพ็ญกุศลด้วยการปฏิบัติกรรมฐาน

๒) อทินนาทาน ถ้ามีวิบากกรรมเกี่ยวกับการละเมิดศีลข้อนี้มา ๖๐% ครั้งอดีตที่ผ่านมาหรือกระทำแล้วในปัจจุบัน ทั้งเป็นอดีตที่เมื่อเป็นเด็กก็ทำตาม ทำให้มีโอกาสที่จะรับผล คือหนึ่งถูกโจรปล้น ถูกจี้ ของหาย ถูกไฟไหม้บ้าน การเบียดเบียนทรัพย์เขามา แล้วก็ไปเบียดเบียนสัตว์ด้วย ทุกอย่างเอาหมด เป็นคนมักได้มักง่าย ลักขโมยเงิน ขโมยทอง โจรกรรมเล็กๆ น้อย สะสมหน่วยกิตของนิสัยไม่ดี นิสัยเคยชินในการลักขโมย ไปเบียดเบียนทรัพย์ เหมือนเศรษฐีมีเงินแล้วไปบ้านไหน ก็ต้องหยิบอะไรติดมา จนได้คือนิสัย มีเงินแล้วยังต้องไปลักขโมยของเขา ไปเบียดเบียนเขา เบียดเบียนคนจน ทำนองนี้ เป็นต้น กฎแห่งกรรมจะบ่งบอกออกมาเป็นดุจเครื่องคอมพิวเตอร์ว่า คนนี้ได้เงินได้ทองมาแล้วต้องถูกโจรกรรม ต้องถูกคนลักขโมย ตีชิงวิ่งราว มิฉะนั้นไฟจะไหม้บ้าน ดังที่ท่านได้เคยทนายไว้ว่า หากไม่เคยถูกโจรกรรมเลย ระวังอย่างเดียวคือไฟไหม้บ้าน จนหมดทรัพย์ เมื่อสอบถามก็พบว่า เป็นจริงตามนั้น พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) กล่าวว่า หากเราปฏิบัติ ทำให้มันจริง จะเห็นจริง ทำไม่จริง จะเห็นจริงได้อย่างไร ต้องเห็นจากตัวเราออกมาข้างนอก หากเรารู้ตัวว่าเรามีเวรมีกรรมประการใด ก็ให้ใช้หนี้โดยไม่ปฏิเสธทุกข้อหา จิตตโอสถกรรมได้ ยินดีรับเวรรับกรรมได้ โดยไม่มีปัญหาใด ๆ

๓. กามเมสุมิจฉาจาร ถ้ามีวิบากกรรมเกี่ยวกับการละเมิดศีลข้อนี้มา ๖๐% หากมีสามีๆ จะไปเป็นของคนอื่นเขาหมด มีภรรยาที่มีชู้ ในเรื่องกฎแห่งกรรมพบว่าคู่มีชู้กันมาก จากการผิดศีลข้อนี้ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) กล่าวว่า ถ้าแก้มีทางแก้เหมือนกัน แต่มักไม่แก้กัน ถ้าเรารู้ตัวเอง เมื่อนั่งเจริญกุศลภาวนา จะมีตัวรู้บอกว่าอดีตชาติ ไปเป็นชู้กับ สามีเขา หรือภรรยาเขา มีข้อคิดหลายอย่าง เมื่อมาในชาตินี้ จึงต้องพบความลำบาก ในครอบครัวหาความสุขไม่ได้ บุคคลที่มีสามีๆ ประพฤตินอกใจ หากมีภรรยาๆ ก็มีชู้ และครอบครัวแตกแยก ทะเลาะวิวาทกัน ไม่ใช่คู่สร้างคู่สม กลายเป็นคู่วาทกัน และจะต้องแตกแยกหย่าร้างกันไป ถึงจะมีลูกด้วยกันแล้ว มีทั้งเขยสะใภ้แล้วก็ตาม จะต้องแยกกันไปตามกาลเวลา ผู้ชายบางท่านไปชมแข่งวิ่งแก ขึ้นใจผู้หญิง ทำให้เขาซ้าอกซ้าใจในหลายชาติที่ผ่านมา เมื่อเกิดมาในชาตินี้ต้องเกิดมาเป็นผู้หญิง

โสเภณี ก่อนจะเสียชีวิต บางรายประสบกับเวทนามีหนอนมากัดกินร่างกาย ซึ่งเป็นเรื่องจริงที่ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ประสบและได้จดบันทึกไว้หลายราย

๔. มุสาวาท ถ้ามีวิบากกรรมเกี่ยวกับการละเมิดศีลข้อนี้ โดยหลอกหลวงโลกหวังเอา ลาภเขา มา ๖๐% จะส่งผลให้โดนโกง โดนหลอกตลอดไป ในโลกใหม่ ปัจจุบันโดนหลอก โดนโกง ไม่ใช่หนี้ ทั้งนี้เพราะพูดเท็จ พูดไม่มีความจริง พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า ผลจากการหลอกหลวง หวังเอาลาภเขา พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ เพ้อเจ้อ ติดมาในชาตินี้ ไม่จำเป็นต้องได้รับผลกรรมคือโดนเขาหลอกเอาเงินไป โดนหลอกเอาสิ่งของไป ซึ่งผู้ที่มาหลอก ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ใกล้ชิด ญาติมิตรหรือเพื่อนฝูง ที่เขามาเกิด เพื่อสนองงานในกฎแห่งกรรม เพื่อมา หลอกเอาของเราไป และเราไม่ต้องติดตามของนั้น เพราะเราอาจเคยไปหลอกเขามาก่อน

๕. สุราเมรัย ถ้ามีวิบากกรรมเกี่ยวกับการละเมิดศีลข้อนี้มา ๖๐% จะส่งผลให้เป็น โรคประสาท หากไปเกิดที่ไหนจะเป็นโรคประสาท ๗ ชั่วโมงพรพบุรุษ ส่งผลให้มีเวรกรรมนี้ไปถึงลูก หลานและเหลน และเป็นคนที่บ้าวิกลจริตนั้น เป็นกรรมมาจากการดื่มสุราเมรัย เครื่องดองของเมา พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่าถ้าเจ้านั่งภาวนาเราจะรู้ตัวเองว่า อดีตชาติเราเสพยา นี้มาหรือไม่ ถ้าเคยทำมา ๖๐% คนๆ นั้น จะไม่ต้องเรียนอะไรเลย เพราะเรียนไม่ไหว และเป็น โรคปัญญาอ่อน ไปเรียนอะไรก็ไม่จบหลักสูตรมัธยมศึกษา ดังนั้นจึงต้องแก้กรรมนี้เสีย เป็นชาว พุทธไม่ควรดื่มสุรา หากใครนำสุราไปทำบาปเพี้ยกุศลในวัด ลูกหลานจะเป็นวิกลจริต ต้องไปอยู่ โรงพยาบาลศรีธัญญาไม่ต้องรักษา วิบากอย่างต่ำ ส่งผลให้เป็นโรคประสาทเรียนหนังสือไม่จบ ซึ่ง การดื่มสุรายาเมานี้ ทำให้ชีวิตผู้นั้นเปลี่ยนแปลงทันที เพราะอกุศลกรรม

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้สอนเน้นเรื่อง การประพฤติปฏิบัติของ คน โดยเน้นการประกอบ ทาน ศีล และ ภาวนา เป็นหลัก หากในอดีต เคยทำสิ่งใดที่ผิดพลาด เป็น อกุศลกรรมมา ก็ให้พยายาม ปรับปรุงแก้ไข สิ่งทีผิดพลาดนั้น โดยละ เลิก กระทำอกุศลกรรม ดังกล่าวเสีย และหันมาปฏิบัติ กุศลกรรมทดแทน โดยได้ให้คำแนะนำในเรื่องการปฏิบัติ ดังนี้

เรามาบำเพ็ญทานศีลและภาวนา สวดมนต์เป็นนิจ อธิษฐานจิตเป็นประจำ อโหสิกรรม เสียก่อน และเราก็แผ่เมตตาให้สรรพสัตว์ทั้งหลาย ที่เราไปสร้างกรรมมาครั้งอดีต รู้บ้าง ไม่รู้ บ้าง รู้เท่าทันหรือไม่เท่าทันก็ตาม ถ้ารู้เท่าไม่ถึงการณ์เช่นนี้แล้ว ขอสรรพสัตว์ทั้งหลายจง อโหสิกรรมให้แก่ข้าพเจ้า มันก็จะน้อยลงไป^{๑๓}

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ยกตัวอย่างเรื่องราวเกี่ยวกับวิบากกรรม ของตัวท่านในเรื่องที่เคยไปหักคอกมาเป็นจำนวนมากกว่า ท่านรู้ตัวล่วงหน้า ๖ เดือน ว่าจะต้อง

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๒.

ตาย ก็ขอโศกกรรมทุกวัน โดยอธิษฐานจิตว่า “พอนกเหยียดตอนที่ข้าพเจ้าเป็นเด็กรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อย่างเอาโทษเราเลย ขอให้โทษเราลดลงไป ให้อภัยโทษเถิด” ซึ่งเหมือนให้การกับศาล รับสภาพ ฉะนั้นศาลจะเมตตา ที่ให้ความสะดวกในการพิจารณาของศาล คนผู้นั้นอาจจะรอดจากความตาย ได้ และท้ายสุดพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ก็ประสบอุบัติเหตุรถชนคอหักหมุนได้แต่ไม่มรณภาพ ผ่านจากหนักเป็นเบาได้ คือท่านมิได้ปฏิเสธทุกข้อหาด้วยกรรมฐาน ซึ่งเรื่องการแก้กรรมได้นี้ ท่านรู้ได้ด้วยตัวของท่านเอง

ในเรื่องของการให้ผลของกรรมนั้น พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ได้กล่าวว่า คนบางคนไม่สนใจในเรื่องกรรมดี กรรมชั่ว แต่ต้องการอายุยืน ต้องการให้มีความสุขยาม ผิดพรตผ่องใส ต้องการให้สุขภาพอนามัยดี และต้องการให้กิจการสำเร็จตามเป้าหมาย แต่เขา ไม่ได้สร้างเหตุผลที่จะส่งผลให้อายุยืน กลับไปทำให้อายุสั้น ไปฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เบียดเบียนชีวิตเขา อาฆาต เคียดแค้นผูกพยาบาท วิชา ผลที่ได้รับ คือผู้นั้นจะอายุสั้น พ้นตายตั้งแต่อายุยังน้อย การเกิดเป็นมนุษย์แสนยากที่จะเกิดมาสมบูรณ์พร้อม ดังนั้นคนผู้นั้นจึงต้องมีปัญญา มีวิชา มีความรู้ของมนุษย์ คือมีคุณสมบัติมนุษย์ครบ คือคุณธรรม มีศีล ๕ ครบ จึงจะมาเป็นมนุษย์ที่ โสภาคได้^{๑๔}

หากบางคนมีศีลมาไม่ครบ มีคุณสมบัติไม่ครบ เกิดมาชี้เหร่ บางคนเกิดมาง่อย พิการ เสี่ยงขา บางคนตาบอด หูหนวก และยังมีปัญญาอ่อน บางคนเฒ่าแก่ชราเป็นอัมพาต

หากบางคนมีทานดีมาแต่ชาติก่อน ก็เกิดมาเป็นลูกมหาเศรษฐี แต่เมื่อชาติก่อนเขา ได้ทำการเบียดเบียนสัตว์มา ชาตินี้จึงสามวันดีสี่วันไข้ เข้าโรงพยาบาลเป็นประจำ มีเงินก็ช่วยไม่ได้ บางคนไม่ได้สร้างเหตุแห่งปัญญา มา ถึงเกิดเป็นลูกเศรษฐี เงินซื้อความรู้ไม่ได้ เงินช่วยลูกเรียนเป็น ดอกเตอร์ไม่ได้ เพราะเหตุคือ ทำบุญมาไม่ครบ บางคนบ้านใหญ่โต แต่ทานข้าวกับน้ำตาไม่เว้นแต่ละวัน ทั้งนี้เพราะล้วนทำกรรมมาต่างกัน พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) กล่าวว่า “การ แนะแนวคนที่มาวัด ไม่ใช่มาเพื่อสอนบุญ บาป ทำบุญไปสวรรค์ ทำบาปไปนรกเท่านั้น ต้องสอน แนะแนวถึงกรรมฐานแก้กรรมได้อย่างไร ใครเอาไปใช้ปฏิบัติเป็นประจำ จะแก้กรรมได้จริง ๆ ถ้าใช้ ไม่จริงก็เหมือนถั่วชา เขาให้มาแล้วเอาไปใส่ตู้ไว้ ไม่ค่อยใช้ให้เป็นประโยชน์”^{๑๕}

จะเห็นได้ว่า ในเรื่องกฎแห่งกรรมที่เกี่ยวข้องกับศีล ๕ นี้ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ได้เน้นสอนให้คนตระหนักถึง สมบัติขั้นพื้นฐานของการเป็นมนุษย์ โดยการ นำเอาศีล ๕ มาพิจารณาในแต่ละข้อ ว่ามีครบไหม เพื่อจุดมุ่งหมายให้คนได้คิด และเกรงกลัวต่อ

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๔.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๕.

บาป และเมื่อรู้สึกตัว คิดได้ รู้บุญ รู้บาป แล้ว จะได้กลับใจสร้างแต่กรรมดี

๓.๑.๓.๒ การแก้กรรม

เมื่อศึกษาวิจัย เรื่องการแก้กรรม ในคำสอนที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นำมาสอนให้กับประชาชนทั่วไปนั้น พบว่า การแก้กรรม ในที่นี้ หมายถึง การแก้ปัญหกรรมที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าในกิจประจำวันของตนเอง^{๑๖} เป็นการช่วยลดปัญหา แก้ปัญหาวิบากกรรมที่เกิดขึ้นหรือที่กำลังเผชิญอยู่ในชีวิต โดยใช้การเจริญภาวนา หรือที่มักเรียกว่า กรรมฐานแก้กรรม

ในเรื่องกรรมฐานแก้กรรมนี้ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญในการสอนให้คนนำไปปฏิบัติ เพื่อการดำรงชีวิตในประจำวัน โดยกล่าวว่า ตัวคนเราไม่มีประโยชน์มาก หากใช้ตัวไม่เป็น ไปใช้ในเรื่องไร้สาระ ไม่ใช่ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ถือว่าเกิดมาเสียหายเกิด ทุกคนต้องตายอยู่แล้ว หากจะตายจากโลกไปก็จะต้องมีความดีติดตัวไปด้วย และทิ้งความดีไว้ในโลกมนุษย์ ถ้าใครทำกรรมฐานได้ลึกซึ้ง จะรู้เหตุผลของชีวิตได้อย่างดีที่สุด เป็นประโยชน์แก่ชีวิตประจำวัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าด้วยกรรมฐาน การที่บางคนชอบไปหาหมอดูๆ บอกว่าจะสอบได้ แต่ปรากฏว่า สอบตก หรือถ้าหมอดูบอกว่า สอบตก กลับสอบได้ ทั้งนี้เพราะความขยัน คนเราต้องสร้างความดีให้กับดวง หาใช่ดวงทำให้เราดีไม่ ความดีเกิดจากการกระทำ คืออกุศลแห่งกรรม การสร้างความดีให้กับดวง ก็คือสร้าง ศีล สมาธิ ปัญญา ให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง ผู้ที่มีสมาธิจะเป็นคนขยันหมั่นเพียร และเป็นผู้มีปัญญา^{๑๗} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) สอนการปฏิบัติ โดยยึดหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นแนวทางในการปฏิบัติ คือ อริยมรรคมีองค์ ๘^{๑๘} นอกจากนี้ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า

ทุกข์ที่เกิดขึ้นต้องยึด อริยสัจ ๔ เป็นข้อปฏิบัติ ทุกข์เกิดตรงไหน ต้องแก้ตรงนั้น เหตุมันเกิดตรงไหน ต้องแก้ที่เหตุ อย่าไปแก้ปลายเหตุ ที่ผ่านมา คนมักไม่แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ เพราะเห็นผลช้า คนส่วนใหญ่จึงชอบแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เหมือนปลูกต้นไม้ต้นหนึ่ง ไม่เคยรดน้ำที่ราก เอาน้ำไปรดที่ยอด อยากให้มันออกดอกไวๆ จะได้มีผลออกมาเร็วๆ ซึ่งมันผิด เราควรรดน้ำที่รากก่อน ให้รากมันดูดเข้าไปเลี้ยงยอดเลี้ยงใบ จึงจะเป็นการถูกต้อง^{๑๙}

^{๑๖} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฏแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓, หน้า ๒๑๗.

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๓.

^{๑๘} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), กรรมฐานแก้กรรม ๔, (กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๔๙.

^{๑๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐.

การแก้ปัญหาที่ถูกต้องนั้นต้องมีปัญญา และการเจริญปัญญาในตัวเองต้องอดทน ต้องฝึกฝน จิตนี้ฝึกได้ขยันก็ได้ฝึกให้ทำงานก็ได้ ฝึกให้ชี้แจงก็ได้ การเจริญภาวนาเพื่อให้เกิดปัญญาตามแนวทางการสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นี้ท่านสอนเน้นเรื่อง การเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ตามแนวทางสติปัฏฐาน ๔ และการเจริญสวดมนต์ภาวนาเพื่อให้เกิดสติปัญญาเกิดขึ้นภายในตน เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาแก้กรรม

๑) การแก้กรรมโดยการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) สอนเรื่องกฎแห่งกรรม เพื่อให้คนรู้จักบุญและเกรงกลัวต่อบาป นำการเจริญวิปัสสนากรรมฐานมาสอนเพื่อต้องการให้ผู้ปฏิบัติมาภาวนาให้เกิดปัญญา ต้องการให้เข้าถึงในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ต้องการให้ผู้ปฏิบัติมีสติสัมปชัญญะอยู่กับตัวตลอด ท่านกล่าวว่า ."การมาปฏิบัติกรรมไม่ใช่ของง่าย และไม่ใช่ของยาก ขอให้มีความศรัทธา ปลุกฝังตั้งศรัทธา ให้เชื่อมั่นในตัวเอง เรามาสร้างความดีก็ต้องละความชั่ว รักษาจิตให้ผ่องใส การปฏิบัติเจริญสติปัฏฐาน ๔ เพื่อสร้างความดีให้กับตนเอง"^{๒๐} ซึ่งการเจริญจิตภาวนาตามแนวทางสติปัฏฐานสี่^{๒๑} มีอยู่ ๔ ข้อ

ข้อที่ ๑ กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน แปลตามศัพท์ว่า พิจารณาภายในกาย นี้สักแต่ว่าภายใน ไม่มีตัวตนบุคคล เราเขา แต่โดยวิธีปฏิบัติแล้ว ให้เอาสติ เอาจิตเพ่งดูกาย ยืน เดิน นั่งนอน เหลี้ยวซ้าย ขวา จะคู้แขนเหยียดขา ต้องติดตามดู คือใช้สติ ดูร่างกายของเรา สำหรับ การกำหนดกายเป็นอารมณ์นี้ ในอิริยาบถใหญ่ทั้ง ๔ คือ ยืน เดิน นั่ง และนอน พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) แนะนำไว้ในการเดินทางจรกรรม ซึ่งมีอยู่ ๖ ระยะเวลา และวิธีกำหนดขณะนั่งสมาธิ โดยให้เอาสติมาจับที่ท้องพองยุบเป็นอารมณ์ สำหรับอิริยาบถนอน ก็ให้กำหนดขณะที่มีการเคลื่อนไหวร่างกายขณะตื่นนอน เช่น กำหนดเหยียดขา กำหนดตะแคงนอน เป็นต้น^{๒๒} ส่วนอิริยาบถย่อยอื่นๆ เช่น ทานอาหาร อาบน้ำ ขับถ่าย ก็ให้กำหนดอิริยาบถที่เคลื่อนไหวอยู่นั้นเช่นกัน เพื่อเป็นการฝึกจิตให้เคยชิน เป็นการฝึกสติให้มั่นคงอยู่กับตัวตลอดเวลา จะได้ไม่เผลอ ไม่ให้หลงลืมสติ

ข้อที่ ๒ เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนาเป็นสภาพที่ทนอยู่ไม่ได้ บัญชาการไม่ได้

^{๒๐} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), **พุทธโฆโลยี**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พระพุทธศาสนาประกาศ, ๒๕๔๙), หน้า ๖๑.

^{๒๑} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓**, หน้า ๑๙๐.

^{๒๒} ดูคำอธิบายเพิ่มเติมใน พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), **คู่มือวิปัสสนาจารย์**, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๑๔-๑๖.

ต้องเป็นตามสภาพนี้และเป็นตามธรรมชาติเหล่านี้ จุดมุ่งหมายก็ต้องการจะให้สติไปพิจารณา เวทนานั้นๆ เช่น ฝ่ายสุข มีทั้งสุขกาย สุขใจ นี้เรียกว่า สุขเวทนา ส่วนทุกข์กายทุกข์ใจ เรียกว่า ทุกขเวทนา ส่วนการที่ไม่ทุกข์ไม่สุข เรียกว่าอุเบกขาเวทนา วิธีปฏิบัติต้องใช้สติกำหนด คือตั้งสติ ระลึกไว้ เช่นดีใจก็ให้กำหนด โดยกำหนดที่ลึ้นปี หายใจยาวๆ จากจมูกถึงสะดือ กำหนดว่า ดีใจ หนอ ดีใจหนอ การปฏิบัติเช่นนี้ เพราะความดีใจและสุขกายสุขใจนั้น อยู่ไม่นาน เดียวก็ทุกข์อีก เพื่อความไม่ประมาทในชีวิตของเรา รู้ปัจจุบันด้วยการกำหนด อย่าประมาท ต้องตั้งสติทุกอิริยาบถ ตามกำหนด เป็นวิธีปฏิบัติ สัมผัสปัญญาจะมีความรู้ตัวอยู่ตลอดปัจจุบัน อดีตไม่เอา อนาคตไม่เอา เมื่อสติระลึกได้ หมายถึงตัวแรงงาน หาเหตุที่มาของทุกข์ ตัวสัมผัสปัญญาเป็นตัวบอกให้รู้ ให้มีความเข้าใจเรียกว่า ปัญญา รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นปัจจุบันนั่นเอง คนส่วนใหญ่ไม่กำหนด จึงไม่รู้เรื่องราว มีความสุขทางไหนก็ตาม เดี่ยวจะทุกข์อีก ที่แก้กันไม่ได้ก็เพราะเหตุนี้ เหตุเกิดที่ไหน ต้องแก้ที่นั่น ไม่ใช่ไปแก้ที่อื่น หาเหตุที่มาของมัน คือใช้สติเป็นตัวกำหนด เป็นตัวหาเหตุ บอกให้รู้ถึง เหตุผล ตัวสัมผัสปัญญา รู้ทั่ว รู้นอก รู้ใน คือตัวปัญญา

ข้อที่ ๓ จิตตานุสัสสนาสติปัฏฐาน จิตเป็นธรรมชาติที่คิดอ่านอารมณ์ รับรู้อารมณ์ไว้ เหมือนเทพบันทึกลงเสียง จิตเกิดที่ไหน ผู้พัฒนาจิตต้องรู้ที่เกิดของจิตด้วย จิตเกิดทางทวาร ๖ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เช่น ตาเห็นรูป กำหนดว่าเห็นหนอ ส่งกระแสจิตจากหน้าผากลงไป ได้ยินเสียงก็ ตั้งสติไว้ที่หู กำหนดว่าเสียงหนอ กลิ่นเหม็นหรือหอมก็กำหนด ลิ้นรับรส เบี้ยว หวาน ก็กำหนด กายสัมผัส ร้อนหนาว อ่อน แข็ง ก็กำหนด ตัวกำหนดแปลว่า ตั้งสติให้มีสัมผัสปัญญา รู้ตัว ว่ากำลังทำอะไรอยู่ ขณะนี้มีอะไรเกิดขึ้นแก่ตัวเราบ้าง เราก็จะได้รู้ตัว ผู้ปฏิบัติต้องเริ่มต้นด้วยการพิจารณา ดูจิต ถ้าสร้างเครื่องได้ดีแล้ว ป้อนข้อมูลถูก ข้อมูลในจิตคือ อารมณ์ที่เราเก็บเอาไว้มานานแล้ว คลื่นคลายไม่ออกแฝงเอาไว้ในอารมณ์คือ โภคะ โทสะ โมหะ ทำให้จิตเศร้าหมองมาช้านาน ไม่ผ่องใส จึงต้องกำหนดอย่างนี้

ข้อที่ ๔ ธรรมานุสัสสนาสติปัฏฐาน ธรรมในธรรม ในทางปฏิบัติ หมายความว่า มีสติปัญญาจะรู้แยกจิตของเราว่า คิดเป็นกุศลหรืออกุศล ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง

พระธรรมสิงหนราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่าถ้าใครเจริญวิปัสสนากรรมฐานโดย ต่อเนื่อง สร้างความดีให้ติดต่อกัน สร้างความดี ถูกตัวบุคคล ถูกสถานที่ ถูกเวลา ต่อเนื่องกันเสมอ ตื่นเสมอปลายแล้ว คนนั้นจะได้รับผลดี ๑๐๐% และจะเอาดีในชาตินี้ได้แน่นอน ไม่ต้องรอดูถึงชาติหน้า การทำความดี หากผิดสถานที่ ผิดตัวบุคคล และผิดกาลเวลา ก็ไม่สำเร็จและอาจเสียหาย เช่น ไม่ใช่กาลเวลาที่จะต้องทำแล้วไปทำ ไม่ใช่กาลเวลาที่จะพูดแล้วไปพูด มันก็เสียหาย การนั่งสมาธิอยู่หายใจยาว ๆ มีกรรมฐานเป็นการพักผ่อนในร่างกายในตัว เช่น ๑ นาทีหายใจ ๑๘ ครั้ง

กำลังนอนหลับเหลือ ๑๕ ครั้ง ถ้าทำสมาธิปกติเหลือ ๑๕ ครั้ง ซึ่งก็เหมือนได้หลับไปแล้ว ไม่อ่อนเพลีย และเข้าภาวะปกติอย่างดียิ่ง จะมีพลังจิตสูง ต่อสู้กับเหตุการณ์และปัญหาได้ ด้วยการฝึกฝนกรรมฐานนี้ เพราะฉะนั้นกรรมฐาน แปลว่า การกระทำให้ฐานกายนี้เป็นที่ตั้งของสติ หากทำจนได้ดวงตาเห็นธรรมวิเศษบางประการ ได้ศีล สมาธิ ลึกซึ้งในจิตใจ คนผู้นั้นจะเห็นความดีในจิตรำลึกถึงบุพการีได้ สามารถรำลึกชาติได้ จะไม่ลืมพ่อ ลืมแม่ ปู่ย่าตายาย ครูบาอาจารย์ นักปฏิบัติให้สิ่งใดใครไม่หวังผลตอบแทน แล้วบุญกุศลจะส่งผล มีทรัพย์เงินทอง จะคิดอ่านทำอะไรก็ได้ ผลสำเร็จตามเป้าหมายทุกประการ มีแต่ความเจริญ จะได้อยู่ในแวดวงสิ่งแวดล้อมที่ชื่นใจ ไม่มีการทะเลาะวิวาทกัน จะมีแต่สิ่งที่เป็นมงคลในบ้าน เรื่องนี้บางคนทำได้ยาก เพราะสันดานทำไม่ได้นิสัยไม่ให้ บางคนเข้าใจว่าคนอื่นคงเหมือนเรา และเราเหมือนคนอื่นเขา พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า เหตุที่ไม่เหมือนกัน เพราะแตกต่างด้วยกฎแห่งกรรมจึงเหมือนกันไม่ได้^{๒๓} บางคนหาเงินหาทองร่ำรวยจริง ๆ แต่ได้มาเก็บไม่อยู่ ต้องไหลออกไปจนได้ มีเรื่องให้ไหลออกไป ทั้งนี้เพราะยังใช้กรรมไม่หมด และอย่าไปเสียใจ ไม่ต้องไปหาหมอ ดูให้เราใช้ สติ หาทายแก้ไข ด้วยอาณิสย์ของบุญกุศล จะดลบันดาลให้จิตใจชุ่มชื้นเป็นเรื่องการกระทำของกรรม เพราะคนไม่มีบุญวาสนาทำอย่างนี้ไม่ได้ ต้องฝืนใจ คนที่จะดีได้ต้องฝืนใจได้ ถ้าฝืนใจไม่ได้รับรองเอาดีไม่ได้ ไปเกิดอยู่ที่ไหนก็เอาดีไม่ได้ เหตุที่ดีไม่ได้แน่เพราะฝืนใจไม่ได้ ล่องไปตามกระแสลมและสายธาร ตามอารมณ์ตามใจตัวเองตลอดมาช้านานแล้ว จึงเอาดีไม่ได้ดังเหตุที่กล่าวมานี้

พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ยกตัวอย่างของกฎแห่งกรรมที่ ผู้ปฏิบัติรู้ได้จากการปฏิบัติ เช่น คุณหมอลอ ก่อนที่จะเข้าผลสมาบัติได้ ๘๔ ชั่วโมง รำลึกชาติได้ว่าตัวเองเกิดที่บ้านมอญ จังหวัดราชบุรี ได้ไปฆ่าเขาตายที่น้ำตกเอราวัณ พอเหตุการณ์ผ่านไป แล้ว เขาต้องไปตายตรงนั้นจริงๆ ตรงกับที่ท่านได้บันทึกไว้^{๒๔}

พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่าที่เล่ามานี้ เป็นกฎแห่งกรรมที่มีมาจากในอดีตชาติ ดังนั้นการจะทำอะไรขอให้ทำให้จริง ๆ และจะได้ผลจริงและสมค่า สมปรารถนาทุกประการด้วยกฎแห่งกรรม สิ่งที่เราควรฝึกให้ดีจากการเจริญพระกรรมฐานมี ๓ ประการ คือ^{๒๕}

- (๑) ระลึกชาติของชีวิตได้หรือไม่
- (๒) รู้กฎแห่งกรรมแล้วหรือยัง
- (๓) แก้ปัญหาได้หรือไม่

^{๒๓} พระราชสุทธินิพนธ์มมงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓, หน้า ๒๑๘.

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๗.

^{๒๕} พระราชสุทธินิพนธ์มมงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๐, หน้า ๓๖๖.

ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้านี้ เป็นการระลึกกฎแห่งกรรมว่า เคยทำเวรกรรมอะไรไว้ จะได้แก้กรรมจากที่เราทำนั้น ไม่ใช่ไปให้คนอื่นไปแก้ไข หากเราเป็นคนผูกเราก็ต้องแก้ไข เราเป็นคนสร้างกรรม เราก็เป็นคนแก้ไขกรรมเวรของตัวเอง ไม่ใช่คนอื่นมาแก้ บางคนต้องการให้พระสงฆ์ช่วยแก้กรรม แม่เมตตาให้ ซึ่งตามความจริงแล้วเป็นไปไม่ได้ พระสิงหนุราชาจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า ตนต้องแก้กรรมของตนเอง มานั่งเจริญพระกรรมฐานเพื่อต้องการจะรู้เวรกรรม ถ้าจิตของท่านสงบจะระลึกเหตุการณ์ได้ ชีวิตนี้จะมีความสุขได้ เราต้องมีทุกข์มาก่อน คนที่จะมีสุขแท้ต้องผ่านทุกข์มาก่อน จึงจะรู้จริง ทุกวันนี้ยังไม่รู้จริงกันหรอก เป็นการรู้เพียงระยะสั้นๆ ไม่มีการรู้ไปยาวนานตลอดถึงอนาคตข้างหน้า

ในเรื่องการเจริญวิปัสสนากรรมฐานนี้ พระธรรมสิงหนุราชาจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เน้นเรื่องเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานเป็นอย่างมาก โดยกล่าวว่า **กฎแห่งกรรมรู้ได้จากเวทนา**^{๒๖} ซึ่งเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน มีหลักอยู่ ๓ แต่ใช้อริยาบถ ๔ ยืน เดิน นั่ง และนอน ซึ่งต่างก็มีเวทนา คำว่าเวทนา แปลว่า ทนไม่ได้ บังคับบัญชาไม่ได้ เมื่อเวทนาจะเกิดก็ต้องเกิด เมื่อจะดับก็ต้องดับ หากเกิดขึ้น ก็ให้ตั้งสติไว้ จะได้รู้ว่าเวทนาเป็นอย่างไร มีน้ำหนักมากเพียงใด เวทนาเป็นปัจจัยตั้งสำหรับผู้ปฏิบัติเท่านั้น ในการปฏิบัติหากแยก रूप แยกนามไม่ได้ ชันธ ๕ รูปนาม ไม่เป็นอารมณ์ ผู้ปฏิบัติจะไม่สามารถข่มจิตใช้สติปัญญาได้ จึงไม่เกิดประโยชน์ เมื่อมีสุขเจ็บปวดด้วยความทุกข์ ก็ให้กำหนดเสีย ทุกอริยาบถ ชีวิตของคนเรา ความทุกข์กายทุกข์ใจ มีตลอดเวลา จึงต้องกำหนด เมื่อสุขกาย สุขใจ ทุกข์กาย ทุกข์ใจ ก็ต้องกำหนด ตั้งสติไว้ในเวทนา เมื่อรู้วิธีการ จะได้ปฏิบัติเป็น แก้ไขปัญหาได้ เวทนาทำให้เรารู้กฎแห่งกรรมได้ดีมาก เราจะเห็นกรรมของตนเอง เมื่อตอนเวทนาหนัก

เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน เป็นฐานหนึ่งในการปฏิบัติสติปัฏฐานสี่ เวทนามีเป็นประจำอยู่ในทุกอริยาบถ หากผู้ปฏิบัติมีสติดี สัมผัสปัญญาดี เมื่อต้องกำหนด เวทนาที่เกิดขึ้นจะเป็นเรื่องเล็กไป ใช้ชันธ ๕ รูปนามเป็นอารมณ์ เวทนามีแยกออกเป็นสัดส่วนได้ ทั้งนี้เพราะเวทนาอาศัย รูป เกิดเวทนา สัญญา สังขาร ปฐมฺแต่ง จึงมีอาการปวด ถ้าหากว่าไม่มีรูปอยู่ ไม่มีกายจะปวดได้อย่างไร การที่ต้องมีกายประกอบด้วย นามปฐมฺแต่งขึ้นมา เมื่อตั้งใจกำหนดตั้งสติไว้ เวทนานี้จะเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป รูปนามจึงจะแยกออกไป เมื่อเวทนาแยกออกไป ผู้ปฏิบัติจะไม่ปวด อุปาทานก็จะไม่ไปยึดอีกต่อไป การที่เรียนรู้ภาวนา จะได้อดทนต่อไป การได้เห็นความจริง เห็น

^{๒๖} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๔**, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๓), หน้า ๑๖๕.

เวทนาเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เห็นพระไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เรียกว่า วิปัสสนา^{๒๗}

ในการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ นี้ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เน้นการปฏิบัติกับหมวดของเวทนามับเรื่องกฎแห่งกรรม โดยกล่าวว่า “ถ้าเรานั่งเมื่อยแล้วเลิก เดินจงกรมเมื่อยเลิก รับประทานอีกหมื่นปีก็ไม่พบกฎแห่งกรรม จากการกระทำของตนเอง ไม่พบแน่ ทำอย่างไรก็ไม่พบ”^{๒๘} จากประสบการณ์ผู้ปฏิบัติพบว่า มีหลายคน que พบกฎแห่งกรรมจากเวทนา โดยสิ่งที่พบคือ (๑) รำลึกชาติได้ เพราะสติดี ก็รำลึกเหตุการณ์ของชีวิตที่สะสมไว้ได้ (๒) เวทนาหนัก ผู้ปฏิบัติจะรู้กฎแห่งกรรมได้จากตัวเวทนาเท่านั้น ว่าตนเองทำกรรมอะไรไว้

ตัวอย่างที่ ๑ ผู้ปฏิบัติธรรม ชื่อหมอลอด ขณะปฏิบัติปวดศีรษะมาก ทานยาหรือทำอย่างไรก็ไม่หาย จึงขออดทนต่อเวทนาอย่างหนัก นั่งตลอด ๒๔ ชั่วโมง เวลาเลิกนั่งกรรมฐานจะหายปวด แต่เมื่อนั่งที่ไรก็จะปวดศีรษะอย่างหนัก เมื่อนั่งปฏิบัติไปจนรู้สึกว่ศีรษะแตกออกไป เขาก็สามารถรำลึกอดีตชาติได้ ว่าเคยไปฆ่าคนที่น้ำตกเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี และรู้ผลกรรมตัวเองว่าจะต้องไปตายที่นั่นด้วย โดยจะถูกฆ่าตาย เพราะครั้งอดีตชาติไปฆ่าเขามา เมื่อรู้กรรมของตนเองแล้วก็หายปวดศีรษะ ซึ่งการที่ผู้ปฏิบัติธรรม ทราบกรรมของตนเอง จากการอดทนต่อเวทนาอย่างหนักนี้ ถือเป็น การแก้กรรมปัจจุบัน จึงหายปวดศีรษะ หากแต่กรรมในอดีตชาตินั้น หากเป็นกรรมหนัก ผู้ปฏิบัติก็ต้องได้รับกรรมนั้น อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ตัวอย่างนี้เป็นกรณีตัวอย่างของกฎแห่งกรรมในอดีตชาติ ที่ผู้ปฏิบัติได้ทำกรรมฐานอย่างจริงจัง เมื่อมีเวทนาเกิดขึ้นก็ต้องกำหนดให้ได้

ตัวอย่างที่ ๒ ผู้ปฏิบัติคนหนึ่ง อายุ ๗๐ ปีกว่า ขณะปฏิบัติปวดศีรษะมาก ทานยาก็ไม่หาย เมื่อเลิกนั่งจึงจะหาย ถ้าไปนั่งเมื่อใด ปวดจนน้ำตาไหลพราก เมื่อผู้ปฏิบัติทำน้ออดทนต่อเวทนา แยกเป็นรูปนาม ใช้ขันธ ๕ เป็นอารมณ์ พอแยกรูปนามได้ จิตใจก็เข้าสู่ภาวะเป็นปัญญา รำลึกกฎแห่งกรรมได้ ก็มาถวายนงานสอบอารมณ์ โดยเล่าว่า เขารำลึกได้แล้ว บัดนี้หายปวดหัวแล้ว เขาจำได้ว่า เมื่อเป็นเด็กวัด เคยถูกจ้างให้ไปยิง คนสูบฝิ่นที่มักมาลักขโมยของ โดยเอาปืนไปจ่อที่ศีรษะ ตายคาที่ พอระลึกได้แล้ว เขาก็แผ่เมตตา ขอโทษกรรม ตั้งแต่นั้นมาก็หายปวดศีรษะ โดยการแผ่เมตตา และขอโทษกรรม ถือเป็น การแก้กรรมปัจจุบัน ตัวอย่างนี้เป็นกรณี ของกฎแห่งกรรมในชาติปัจจุบันที่ได้จากเวทนาเช่นกัน พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า “กรรมเห็นได้จากการเจริญวิปัสสนากรรมฐานแน่นอน เมื่อเวลามีเวทนานิดหน่อย แล้วเลิก จะไม่รู้กฎแห่งกรรมที่ตัวทำไว้ การที่บางคนทำเป็นปี ๆ ยังไม่รู้จักกรรมของตัวเอง เพราะทำไม่จริงจัง พอปวดเมื่อย เห็นแก่ตัวก็เลิก จึงไม่รู้กรรมอดีตของตน อย่าคิดว่าเวรกรรมไม่มี บุญทำกรรมแต่ง เวร

^{๒๗} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), **กรรมฐานแก้กรรม ๔**, หน้า ๒๐.

^{๒๘} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๔**, หน้า ๑๗๐.

กรรมเหมือนการสะสมหน่วยกิตเข้าไว้ในม้วนเทป บาปกรรมจะต้องเปิดออกไปในเทปนั้น ต้องรับกรรมในปัจจุบันนี้ ไม่ต้องไปเอาชาติหน้า และจะเห็นกันต่อไป เมื่อเทปกรรมนั้นเปิดขึ้นมา ต้องรับใช้กรรมแน่นอน ไม่ว่าใครที่ไหน พระสงฆ์องค์เจ้าเหมือนกัน”^{๒๙} แม้แต่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เอง ท่านเล่าว่า ตัวท่านก็ยังคงต้องไปรับกรรม จะลบล้างกันไม่ได้ แต่หนักเป็นเบา หากเบาหนักก็หายไป ซึ่งเวทนาจะเป็นสิ่งที่ทำให้รำลึกกรรมได้ โดยขอให้ทำจริง ๆ เช่น ต้องอดทน ปวดแค้นก็อดทน ตายให้ตาย เมื่อสติเห็น สภาวะเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ราบดับไป พระไตรลักษณ์ เห็นชัด ปัญญาเกิด ทำให้ทราบที่เราทำกรรมอะไรไว้ เราจะได้รู้ล่วงหน้า เหมือนพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ยกตัวอย่างกรณีของท่านเอง โดยเล่าว่าท่านรู้ตัวว่าคอจะหัก วันที่ ๑๔ ตุลาคม ท่านจึงถวายสังฆทานให้เจ้ากรรมนายเวรทุกปีไม่เคยขาด เจ้ากรรมนายเวรมาทวงทุกปี

ตัวอย่างที่ ๓ นักศึกษาขณะนั่งปฏิบัติ กำหนดปวดหนอ ๆ เมื่อกำหนดต่อไป พอวันที่ ๓ นึกขึ้นได้ เมื่ออยู่ชั้นประถม เคยหักขาเขียด หักทั้งเป็น ใส่เกลือทั้งเป็น เมื่อกำหนดหนักเข้าแล้ว ขออโหสิกรรม แม่เมตตาให้สัตว์นั้น เขาบอกว่าเคยไปหักขาเขามาเขียดและตัวเขาต้องปวดขาขวามาตลอด แต่ไม่เคยรู้สาเหตุ เขาไม่ปฏิเสธ เพราะไปหักขาเขามาจริง ใช้หนี้ด้วยการปวดทรมานพอสมควรแก่เวลา และได้กำหนดจิตแม่เมตตาต่อเมื่อออกจากกรรมฐาน ขออโหสิกรรม ตัวอย่างที่ ๔ ผู้ปฏิบัติคนหนึ่งอายุ ๗๐ ปีกว่า เป็นคนข้างวัด แต่ไม่เคยทำกรรมฐาน เมื่อเวลาปฏิบัติบอกว่า “ไม่แหลมมาแทงตาปวดเหลือเกิน” เมื่อกำหนดเข้าโดยนึกถึงคุณพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ มีภาพนิมิตออกมาบอกว่า เมื่อยังแข็งแรงอยู่ เคยมาลักหน่อไม้วัดนี้ หากหน่อไหนที่เอาไม่ได้ เขาจะเอาไม้แหลมแทงให้มันเสีย เมื่อทราบแล้วก็ขออโหสิกรรม เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนา เขาก็หายปวดตา ตัวอย่างที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นกรณีตัวอย่างที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เรียกว่า กรรมฐานแก้กรรม

สำหรับการเจริญกรรมฐาน ด้วยการเจริญสติปัฏฐาน ๔ จุดมุ่งหมายอันหนึ่งของการปฏิบัติตามแนวทางที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ท่านสอนในการบริกรรมขณะนั่งสมาธิ คือ การกำหนดพองหนอ ยุบหนอ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ เพราะหากกำหนดไม่ได้ แม้จะทำอีกนานเท่าไร ก็ไม่เกิดประโยชน์ เพราะจะไม่มีสติ และความสงบเกิดขึ้น การภาวนาจึงไม่ก้าวหน้า สำหรับในอิริยาบถ ๔ ถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องทำให้พอ ๆ กัน ยืน เดิน นั่ง และ นอน ดูอิริยาบถ และเน้นการปฏิบัติที่ยึดหลัก กินน้อย นอนน้อย พุดให้น้อย ทำความเพียรให้มาก พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เน้นการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน โดยให้เน้นความสำคัญที่ ยืน เดิน นั่ง นอน อิริยาบถ ๔ ธาตุ อินทรีย์ อายตนะ ซึ่งเมื่อสรุปเหลือหนึ่ง คือกายกับจิต หรือรูปกับนาม ซึ่งหลัก

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๒-๑๗๕.

มองไม่เห็น กลายเป็นกิเลสขึ้นมา ในเมื่อกลายเป็นกิเลสขึ้นมาแล้ว การทำก็ไม่ได้ผล การกำหนดชะตากรรมจึงไม่ได้ผล กลายเป็นการคาดหมายชะตากรรมด้วย แต่การปฏิบัติที่จริงนั้นต้องเกิดด้วยความบังเอิญ ตั้งใจเฉพาะตัวผู้ภาวนาเท่านั้น คนไม่ภาวนาจะไม่รู้จริง รู้สิ่งเฉพาะหนังสือวิชาการที่อ่านกันมาและเขียนกัน ถือว่ายังไม่รู้จริง ยกตัวอย่างปัญหาที่คนส่วนใหญ่พบเจอ เช่นความทุกข์ในชีวิตประจำวัน “หากเสียใจอย่าปล่อยให้ข้ามวัน อย่าให้เลยเป็นอดีต ต้องกำหนดทันทีในปัจจุบัน เสียใจเรื่องอะไร ให้ตั้งสติไว้ให้มัน คำว่า “มัน” คือตั้งสติไว้ที่ความเสียใจ บักมันลงไปทีลึนปี หายใจลึก ๆ หายใจยาว ๆ ถึงจะได้ผล ไม่เช่นนั้น จะเป็นเพียงการกำหนดแต่ปาก หากจิตไม่ถึง สติก็ไม่มีสัมปชัญญะก็ไม่รู้ตัว จึงส่งผลให้สับสนกันไปหมด จับจุดมุ่งหมายไม่ได้ จับหลักไม่ได้ ในเมื่อจับอะไรเป็นหลักไม่ได้แล้ว การกำหนดไม่ได้ผล ความเสียใจยังฝังเข้าไปอีก ไปเสียใจวันพรุ่งนี้ต่อไปอีก นึกได้เมื่อไรก็เสียใจเมื่อนั้น”^{๓๒} บางคนเสียใจวันนี้แล้ว ลืมไปแล้ว เมื่อนึกได้ก็เสียใจอีก นึกขึ้นมาได้เมื่อไร เสียใจเมื่อนั้น จากตัวอย่างนี้เป็นอธิบายให้เห็นว่าเหตุใดคนเราจึงเก็บเอาของเก่ามาคิดมาเสวยอารมณ์อยู่ตลอด ส่งผลให้เกิดเป็นอุปาทาน เกิดความเกาะยึด ไม่ละ ไม่วาง ไม่ว่าจะมีความทุกข์ หรือความสุข ที่เคยเกิดขึ้นในชีวิต นั่นเป็นเพราะเรา วางจิตไว้ไม่ถูก ปฏิบัติตนไม่ถูกต้องนั่นเอง ดังนั้นการแก้ไข คือ หากผู้ปฏิบัติกำหนดสิ่งที่มากระทบได้ ให้มันขาดไป สติกำหนดโดยต่อเนื่อง อย่าให้ขาด พอกำหนดได้แล้ว พอรู้จริงเกิดขึ้น การอยู่ดับไป ความเสียใจดับวูบ ความดีใจมาแทนที่แล้วผู้ปฏิบัติจะไม่เสียใจอีก จะก็เตือนก็ปีก็ไม่เสียใจ เพราะเห็นความจริง ในความไม่แน่นอนที่เรียกว่า พระไตรลักษณ์ ความเสียใจที่ฝังไว้นาน ๆ ในใจมานานมันก็หายไป จิตก็ไม่นอนเนื่องในสันดาน อนุสัยก็ไม่เกิด เมื่อไม่มีอนุสัยแล้ว จะเกิดนิสัยปัจจัย เกิดด้วยความมั่งคั่งสมบูรณ์ด้วยสมาธิภาวนา สติดีขึ้น ปัญญาเกิดขึ้น ทำให้แก้ปัญหาก็ได้แล้ว

หากผู้ปฏิบัติสามารถได้ผลแล้ว มีสมาธิ สมาธิแปลว่ามันคง เกิดในจิตใจ หากสมาธิมีมาก มันจะเอากิเลสเชื้อออกไปเสียจากจิตใจ อนุสัยที่เคยนอนเนื่องในสันดานก็หายไปด้วย คือ ทิฐิ ส่งผลให้ทิฐิจะไม่มีกับผู้ปฏิบัติคนนั้น ส่งผลให้เกิดปัญญา หากคนยังมีทิฐิมานะในเรื่องเลวร้าย ไม่ยอมใคร ไม่ยอมคน นั่นแหละตัวทิฐิ หากผู้ใดมีมาก ความสงสัยก็มีมาก สำหรับการปฏิบัติสติปัฏฐาน ๔ คนที่มีปัญญา จะขยันหมั่นเพียร ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญ เช่น กำหนดเห็น เห็นผู้หญิง เห็นผู้ชาย จะสวยหรือน่าเกลียด น่าชมก็ไม่สนใจ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป รูปกับนามแยกกัน ไม่ไปผสมกัน ไม่สนใจในรูป เสียง กลิ่น รส อีกต่อไป จะสนใจแต่ความดีมีอยู่ในตัวเอง ซึ่งพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) เรียกว่า ตัวกำหนดชะตากรรม ทำให้ผู้ปฏิบัติรู้ชะตากรรมตนเอง ว่ามีเวรกรรมประการใด มันจะบอกต่อนั้นต่อไป หากถ้ามีทิฐิผิด สิ่งเหล่านี้ก็ไม่เกิดขึ้น

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๒.

แสงสว่างไม่เกิดขึ้นในจิตใจ

สำหรับในเรื่อง การแก้กรรมที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) มักจะยกขึ้นมาสอนเป็นประจำนั้น ท่านหมายถึง การแก้กรรมในปัจจุบันโดยการมีสติกำหนดรู้ สิ่งที่มากระทบอายตนะในขณะปัจจุบัน เมื่อการรู้เกิดขึ้น ไม่ปรุงแต่ง เห็นความจริงในสิ่งที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และเห็นการดับไป เห็นความจริง ในความไม่แน่นอน จิตจึงวางความทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ ส่วนการแก้กรรมในอดีต ซึ่งบางคนใช้คำว่าตัดกรรมนั้น ตัดไม่ได้ เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้ว มีแต่การสร้างความดีเพื่อใช้หนี้กรรมเก่า ยกตัวอย่างการแก้กรรมปัจจุบัน ด้วยการกำหนด ดังคำกล่าวของท่านที่ว่า “กรรมปัจจุบันที่เราจะอโหสิกรรม แก้กรรมด้วยตัวกำหนด เช่น เสี่ยงหนอเขาตาเรา กำหนดให้หายจะไม่มีเวรกันต่อไป นี่แก้ปัจจุบันนะ” ^{๑๓} ส่วนกรรมครั้งอดีต แก้ไม่ได้ต้องใช้กรรม ท่านยกตัวอย่างกรณีที่ท่านคอหัก ท่านก็รู้กรรมของท่านครั้งอดีต รู้จากเวทนา จากการเจริญสติปัฏฐาน ในด้านเวทนานุปัสสนา ซึ่งเมื่อมีสิ่งใด เกิดขึ้นท่านก็กำหนดไป ทำยสุดแล้วเมื่อทุกข์เวทนาหาย สุขเข้ามาแทนที่ จิตใจก็ผ่องใส ท่านจึงรู้กฎแห่งกรรมครั้งอดีต ว่าท่านเคยไปฆ่าสัตว์ เคยไปฆ่านก ซึ่งเป็นการรู้ได้โดยปัจจุัตถ์

นอกจากนี้พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้กล่าวถึงวิธีการแก้กรรมปัจจุบันเพื่อไม่ให้เกิดผลของกรรมในอนาคต กรรมในปัจจุบัน เช่น คนเดินมาไม่ถูกกัน เห็นแล้วเกิดความไม่พอใจ มันจะบันทึกกรรมไปเพื่ออนาคต ทำให้คนผู้นั้นจิตเศร้าหมองในวันหน้า สำหรับวิธีแก้ที่ เรียกว่า แก้กรรมนี้ เมื่อเห็น คนที่เกลียดชังหน้ากันผ่านมา ในปัจจุบันก็กำหนด “เห็นหนอ เห็นหนอ” เห็นหนอ รูปนามแยกออกจากกัน ให้พิจารณาว่า อะไรเป็นรูป “คนที่เดินมาเป็นรูป” พิจารณาว่า อะไรเห็น “ทางตาเห็น” พิจารณาว่าอะไรรู้ “นามรู้” ทางตาเป็นรูปหรือเป็นนาม ตาเห็นรูป รูปนั้นเป็นรูป แต่จิตที่รับรู้มันว่ารูปเดินมานั้นคือใคร เป็นตัวนาม ซึ่งการแก้ปัจจุบันไม่ให้เกิดในอนาคตนี้ แก้โดยการกำหนด เห็นหนออๆ หากว่ามีไม่พอใจเกิดโกรธขึ้นมา ต้องรีบกำหนดความโกรธเป็นการแก้กรรม เพื่อไม่ให้มันลุกลามไปในอนาคต พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ท่านให้กำหนดโกรธหนอ โกรธหนอ ตั้งสติไว้ที่ลิ้นปี โกรธหนอ โกรธหนอ รูปนามเป็นอารมณ์ แยกรูปคนนั้นออกไปเป็นส่วนหนึ่ง นามที่จิตไปผูกโกรธ ก็แยกออกไปอีกส่วนหนึ่ง ดังนั้นผู้ปฏิบัติจะไม่เห็นตัวตนที่ไหน ไม่มีตัวตนให้ไปโกรธ นี่คือวิธีแก้กรรมปัจจุบันเพื่อไม่ให้เกิดในอนาคต ดังคำกล่าวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ที่ว่า “เมื่อจะตัดเวรตัดกรรม โดยการอโหสิกัน เมื่อกำหนดโกรธหนอ ฉันจะไม่โกรธเธออีกแล้ว ปัญญาบอก สติบอก สัมปชัญญะบอก แล้วก็เกิดขึ้น ตั้งอยู่ดับไป ที่ตา รูปนาม ชันธ ๕ เป็นอารมณ์ รูปคนเดินมาก็ไม่มีตัวตน ที่จะไปเกลียดเขาได้ ความรัก

^{๑๓} พระราชสุทธินามมงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๔, หน้า ๑๙๗.

ความโกรธ ความโลภ ความหลงประการใด มันก็หายวับไปกับตา มีแต่รูปนามที่เดินมา”^{๓๔}

จากตัวอย่าง ที่กล่าวมานี้ ถือว่าเป็นการแก้กรรมปัจจุบัน โดยการกำหนดทางอายตนะ ธาตุอินทรีย์ ให้มันดับไป ไม่นำมาติดใจ และชั่งของอยู่ อำนาจแห่งราคะ โทสะ โมหะ ก็จบไม่ลุกลามไปถึงอนาคต จึงไม่สงให้มีวิบากในอนาคต

ส่วนเรื่องของกรรมครั้งอดีต พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า ต้องใช้และต้องประเมินถึงจะต้องใช้ แต่ก็ใช้น้อยลงไป เมื่อรู้ตัวว่าเรามีกรรมที่ทำเอาไว้เราก็ขอโทษ ขอโทษกรรมแล้ว เช่น หนี้ที่จะใช้ ๑๐๐ บาท ก็ใช้เพียง ๕๐ บาท ถ้าขอโทษเพิ่มขึ้น กุศลสูงขึ้น เราอาจยืม ๑๐๐ บาท แต่ใช้เพียง ๑๐ บาทก็ได้ กรรมครั้งอดีตนั้นต้องแก้ด้วยการเจริญทุกขเวทนา หากมีเวทนาต้องสู้ทน พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ถวายเป็นสังฆทานให้เจ้ากรรมนายเวรด้วยเหตุที่ท่านรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไปฆ่าสัตว์เป็นจำนวนมากเมื่อสมัยเป็นเด็ก ส่งผลให้ท่านได้รับอุบัติเหตุอย่างรุนแรง ทำให้คอหักเมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๒๑ ท่านได้ทำบุญกุศลเพื่อขอโทษกรรมต่อเจ้ากรรมนายเวร เพื่อไม่ให้จองเวรกัน โดยขอสรรพสัตว์ทั้งหลายที่โดนฆ่าจากท่าน จงขอโทษกรรมให้ ด้วยการขอโทษกรรม และยอมรับกรรมทุกขเวทนาอย่างแรงกล้าจากการประสบอุบัติเหตุ นี้ถือเป็นการขอโทษกรรม เพื่อไม่ให้เกิดกรรมต่อเนื่องไปในอนาคต

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากรรมเก่าก็แก้ด้วยการใช้หนี้เขาไป แต่กรรมใหม่เราจะไม่สร้าง เราจะแก้กรรมปัจจุบันโดยการกำหนดที่อายตนะ ธาตุอินทรีย์ ให้มันดับไป ไม่ให้ลูกโป่งด้วยไฟแห่งราคะ โทสะ โมหะ อีกต่อไป เมื่อจิตแยกออกไป คือรูปนามขันธ์ ๕ เป็นอารมณ์ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ จิตใจก็เบิกบานเป็นปัญญาแสงสว่าง มีมรรค เป็นหนทาง เพื่อไปให้ถึงซึ่งพระนิพพานในท้ายที่สุด

๒) การแก้กรรมโดยการสวดมนต์ภาวนา

ในเรื่องการสวดมนต์^{๓๕} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ให้ความสำคัญมากในการนำมาใช้ในแก้ปัญหาชีวิต แก้วิบากกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิต โดยเฉพาะ การสวดบทพุทธคุณ และการสวดบทพาหุง มหาภา ดังที่ท่านมักจะกล่าวสอน อยู่เสมอว่า สวดมนต์เป็นยาทา วิปัสสนาเป็นยากิน ซึ่งการสวดมนต์เป็นประจำที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) แนะนำสั่งสอนให้ทำเป็นประจำนี้ เพื่อมุ่งให้จิตแนบสนิทในคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ เพื่อให้จิตใจของผู้สวดสงบเยือกเย็น มีความคิด ทิฏฐิมานะทั้งหลายที่มีก็จะคลายลงไป สิ่งนี้คืออานิสงส์

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙๙.

^{๓๕} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓, หน้า ๑๖๙.

ได้ที่ได้จากการสวดมนต์เป็นประจำ ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติตามได้รับผลสำเร็จที่ดียิ่ง คือ มีสติมากขึ้น จิตใจสงบ สามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตได้มากขึ้น ทุกข์น้อยลง ท่านได้กล่าวถึง ที่มาของการแนะนำ ให้สวดบทพระพุทธรุคุณว่า จากการสังเกตดู บางคนเขาไปหาหมอดู เพราะห้ร้ายก็ต้องสะเดาะเคราะห์ เมื่อท่านมาดูเหตุการณ์ โชคลางไม่ดีก็เป็นความจริงของหมอดู ท่านจึงได้ตั้งตำราขึ้นมา ด้วยสติ แนะนำให้คนที่ปัญหาไปสวดพุทธรุคุณเท่าอายุให้เกินกว่า ๑ ให้ได้ ทั้งนี้เพื่อให้สติดี แล้ว สวดพาทุมหากาฯ สติก็ดีขึ้น เท่าที่ใช้ได้ผล โดยท่านให้สวดตั้งแต่ นะโม พุทธัง ธรรมมัง สังฆัง พุทธรุคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ พาทุมหากาฯจบแล้วย้อนกลับมาข้างต้น สวดพุทธรุคุณห้องเดียว ห้อง ละ ๑ จบ ต่อ ๑ อายุ เช่น อายุ ๔๐ ปี สวด ๔๑ จบ ถ้าอายุ ๓๕ ปี ให้สวด ๓๖ จบ ที่ผ่านมา ให้ผลดี จึงแนะนำวิธีนี้เรื่อยมา ไม่เว้นแม้นับถือต่างศาสนา^{๓๖}

โดยวิธีการสวดที่ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ใช้นี้ก็เป็นการที่มีใน คัมภีร์พุทธศาสนา การใช้ความคิดจินตนาการมีแทรกอยู่ในวิธีปฏิบัติ ที่ช่วยให้จิตเป็นสมาธิ โดยการใช้อनुสติ โดยระลึกถึงพุทธานุสติ ธัมมานุสติ สังฆานุสติ ซึ่งเป็น अनुสติ ๓ ข้อแรก ในอนุสติ ๑๐ ประการ คือ พุทธานุสติ (ระลึกถึงพระพุทธเจ้า) ธัมมานุสติ (ระลึกถึงพระธรรม) สังฆานุสติ (ระลึกถึงพระสงฆ์) สีลานุสติ (ระลึกถึงศีล) จาคานุสติ (ระลึกถึงการบริจาค) เทวตานุสติ (ระลึกถึงเทวดา) มรณสติ (ระลึกความตายอันจะต้องมีมาถึงตนเป็นธรรมดา) กายคตาสติ (สติอันไปในกาย) อานาปานสติ (สติกำหนดลมหายใจเข้าออก) อุปสมานุสติ (ระลึกถึงธรรมเป็นที่สงบ) ซึ่งการมีอนุสติทั้ง ๑๐ ประการ^{๓๗} นี้ สามารถทำให้จิตใจผ่อนคลายเป็นสมาธิในระดับต่างๆ ได้ ซึ่งพบว่าการแนะนำให้สวดมนต์นี้ ได้ผลดี ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๑ มีชาวคริสต์คนหนึ่ง มีลูกชายคนเดียว เป็นเศรษฐีที่ดิน อายุ ๕๑ ปี สามีตาย ลูกชายเรียนหนังสือไม่เก่ง ก็ไปส่งเรียนปริญญาที่อเมริกา ลูกไม่ตั้งใจเรียน แล้วก็มึนหนังสือมา หลอกแม่เพื่อขอเงินตลอด เขาไปหาหมอดูเพื่อสะเดาะเคราะห์ให้ลูกเรียนได้ แต่หมอดูก็ไม่สามารถทำสำเร็จได้ มีคนพาเศรษฐีคนนี้มาหา พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) แต่ท่านไม่รู้ว่าเขาเป็นคริสต์ เศรษฐีก็บอกให้ฟังว่า ลูกชายไปเรียนที่อเมริกา ไม่ตั้งใจเรียน ชอบเที่ยว เขาก็จะเป็นโรคประสาทแล้ว ขอให้หลวงพ่ोजรัญช่วย เมื่อหลวงพ่ोजรัญดูหน้าแล้วก็รู้ว่า ลูกชายเขาต้องสำเร็จปริญญาโท และเอกด้วย เพราะลักษณะบอกให้รู้ถึงลูก ท่านจึงแนะนำทางแก้ คือให้เขาไปสวดมนต์ สวดพุทธรุคุณ ๕๒ จบ เพราะเขาอายุ ๕๑ แต่เขาบอกว่า สวดไม่ได้ เพราะเป็นคริสต์ เขาจึงไม่

^{๓๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๐-๑๗๓.

^{๓๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๔๖-๒๔๗.

ยอมรับ ต่อมาอีก ๔-๕ เดือน เศรษฐีคนนี้ก็มาที่วัด บอกว่าเขายอมแล้ว หลวงพ่อจึงเขียนบทสวดมนต์ให้ พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ พาหุ महाกาฯ โดยให้ใช้กำนไม้ขีด เป็นตัวนำบรอบการสวด และบอกว่า สวดมนต์เสร็จแล้วแม่เมตตาให้ลูก อย่าด่าลูกนะ อย่าแข่งลูก ให้ลูกมีความสุข และให้ลูกมีความตั้งใจเรียนหนังสือให้สำเร็จ พอไปสวดได้ ๓ เดือน ท่องได้หมด และไม่ต้องใช้กำนไม้ขีดแล้ว เกิดอานิสงส์ ๒ ประการ หนึ่ง โรคประสาทหาย กินได้นอนหลับ ขึ้นอกขึ้นใจ นอนหลับก็ใจดี เริ่มแผ่ส่วนกุศลให้ถึงลูก บุญกุศลของแม่จะถึงลูก วันนั้นบุญกุศลของแม่ถึงลูกประมาณ ๖ เดือนหลังจากสวดมนต์ ลูกชายประสบอุบัติเหตุ รถชนเสาไฟฟ้า อาการโคม่า แต่รอดตายมาได้ พอรอดมาแล้วปวดเมื่อยจะตาย น้ำตาวิ่งคิดถึงแม่ ซ้อสอง ลูกคิดถึงแม่ ทำให้ลูกคิดได้ว่า ถ้าแม่ทราบว่าเขาไม่เรียนหนังสือแล้ว แม่จะเสียใจแค่ไหน พอลูกกลับจากอเมริกา เขาพาลูกมาที่วัด และเล่าเรื่องราวให้ลูกฟัง ลูกเลยสวดมนต์ภาวนาแล้วไปเข้าวัดไทย ไปนั่งวิปัสสนาที่เมืองนอก ปรับตัวใหม่ ตั้งใจเรียนจนถึงปริญญาเอก จากตัวอย่างที่กล่าวมานี้ หลวงพ่อจรัญ จึงตั้งตำราว่า ถ้าคนไหนเคราะห์ร้ายแนะนำให้สวดพุทธคุณ

ตัวอย่างที่ ๒ เรื่องจำสอบเป็นนายร้อย จำที่ศูนย์ปืนใหญ่ บอกกับหลวงพ่อกว่า อีก ๒-๓ ปีอายุจะเกินแล้ว สอบนายทหารไม่ได้เสียเงินไป ๒ หมื่นก็ไม่ได้ หลวงพ่อจึงแนะนำให้สวดพุทธคุณ ทั้งสามีและภรรยา จนพวกทหารศูนย์ปืนใหญ่ เขาบอกส่งสัยบ้านจำนี่ทำอะไรแล้ว พอผัวจะไปทำงาน เมียก็สวดมนต์ เพื่อน ๆ มาเยี่ยมชวนไปเล่นไพ่ ก็ไม่ไป เลิกเล่นมานั่งสวดมนต์ ในที่สุดสอบได้สอบนายทหารได้ ปัจจุบันนี้เป็นพันตรีไปแล้ว แล้วร่ำรวยมีเงินให้นายทหารกู้ หลวงพ่อเล่าว่าจำคนนี้พอสวดมนต์ มีเงินและมีไร่ที่อำเภอพัฒนานิคม มีสวนมะพร้าว มะพร้าวเยอะแยะมันเป็นความจริงขึ้นมา ไม่ใช่หลังด้วยคาถา แต่หลังด้วยสติ สวดมนต์แล้วก็มีสติขึ้นมา ปัญญาก็เกิด สอบเขียนก็ได้เลย ตอนเสียเงิน ๒ หมื่นไม่ได้ เขาบอกข้อสอบให้ยังไม่ได้ บอกสวดพุทธคุณเข้า ได้ทุกราย พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) ท่านอบรมนักศึกษา และได้ติดตามผลและประเมินผลโดยต่อเนื่อง บางคนบอกว่าเรียนสำเร็จวิชาครูมาทำอะไรไม่ได้ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) จึงบอกว่าไม่จำเป็นต้องเป็นครู มานั่งกรรมฐานสวดมนต์เข้า ไม่จำเป็นต้องวิชาที่เรียนตรงเลย มันจะเกิดมีคนอุปถัมภ์ ช่วยเหลือผลักดันไปจนได้โดยวิธีนี้

ในเรื่องอานิสงส์ของการสวดมนต์นี้ เป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์ใจ ของบุคคลที่ปฏิบัติตามแนวทางการสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) ในเรื่องของกฎแห่งกรรม ควบคู่ไปกับการนั่งวิปัสสนากรรมฐาน หากพูดถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาชีวิต หรือการแก้กรรมที่คนทั่วไปมักพูดถึง การสวดพุทธคุณ และพาหุ महाกาฯ ถือเป็นเรื่องหนึ่งที่ประชาชนให้ความสำคัญ เพราะทำแล้วเห็นผล ดังคำที่ว่า สวดมนต์เป็นยาทา วิปัสสนาเป็นยากิน ทั้งนี้เพราะ การสวดมนต์ เป็นการ

ช่วยให้คนที่มีปัญหา ได้มีสติมากขึ้น ความเครียดต่อปัญหา ต่างๆ ก็ทุเลาเบาคลายลง เพราะใจไม่
 กระวนกระวาย ไม่ว่าจะมีความ มีความคิด ที่รอบคอบขึ้น การแก้ปัญหาจึงเกิดขึ้น ได้ง่าย ดังที่
 พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า “การสวดมนต์ ไม่ใช่เป็นการทำให้ชั่งด้วยคาถา
 แต่ชั่งด้วยสติ”^{๑๘๘} เป็นการช่วยให้คนได้มีสติมากขึ้น จิตสงบ มากขึ้น ไม่ฟุ้งซ่าน ใจเย็นไม่หงุดหงิด
 ไม่ว่าจะมีความ ทำให้มีความคิด ที่รอบคอบมากขึ้น การแก้ปัญหาจึงเกิดขึ้น ได้ง่าย

สำหรับการปฏิบัติเบื้องต้นนั้น พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เน้นเรื่อง
 ของ การสร้างสติปัญญา มากกว่า การมุ่งเน้นให้ไปสวรรค์นิพพาน แต่สำหรับบางคนที่สามารถ
 พัฒนา ตนเองเพื่อจุดหมายสูงสุดนั้นได้ ท่านก็ให้เร่งปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะคนที่มาวัดอัมพวัน ส่วน
 ใหญ่ล้วนแต่เป็นผู้ที่ประสบกับความทุกข์ ในรูปแบบต่างๆ ดังนั้นการอบรมสั่งสอน ในขั้นต้น คือ ทำ
 อย่างไรให้คนเกิด สติ ปัญญา เพื่อนำมาสามารถแก้ไขปัญหาชีวิตของตนเองได้ การสอนเรื่องกฎ
 แห่งกรรม เน้นการปฏิบัติ โดยการสวดมนต์ภาวนาก่อน และเจริญกรรมฐานตามแนวทาง
 สติปัฏฐาน ๔ ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของกฎแห่งกรรมที่กล่าวถึง กรรมฐานแก้กรรม โดยการเจริญ
 ภาวนา นี้ ไม่ใช่การลบล้างกรรม ไม่ใช่การตัดกรรม ทั้งนี้เพราะ บุญกับบาปลบล้างกันไม่ได้^{๑๘๙} บุญ
 ก็อยู่ส่วนบุญ บาปก็อยู่ส่วนบาป หากเรารู้สึกตัวว่าทำบาปสร้างกรรมชั่ว เมื่อคิดได้รู้บุญบาปแล้วก็
 เป็นนิมิตที่ดีต่อไปก็จะกลับใจสร้างแต่กรรมดี เป็นผู้ที่ควรยกย่องนับถือกว่าบุคคลบางคนที่เห็นผิด
 เป็นชอบ เมื่อรู้สึกตัวว่าทำผิดแต่ก็ไม่ละเว้นการทำบาปชั่ว คล้ายกับตกกระไดพลอยโจนคิดว่า
 ไหนๆ ผิดเราก็ทำบาปทำกรรมมาแล้วก็ทำมันต่อไป แทนที่จะสำนึกตัวได้จะกลับตัวกลับใจสร้าง
 กุศลสร้างกรรมดีทดแทนที่หลงผิดมาก่อน ถ้ากลับชั่วเป็นดีได้ พระท่านยกย่องสรรเสริญ หากเรา
 สร้างกรรมดี สร้างบุญกุศลให้มาก แม้บุญกุศลจะไม่สามารถลบล้างกรรมได้ดี หากกรรมชั่วบาปมี
 น้อยก็ยังติดตามไม่ทัน เพราะกุศลบารมีมากกว่า เมื่อเราสร้างบุญกุศลเป็นบารมีมากขึ้น เราก็แผ่
 ส่วนกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร สร้างบุญกุศลครั้งใดก็อุทิศทุกครั้งไป หากกรรมชั่วเรามีน้อยไม่มากก็
 จะจางไป เพราะส่วนกุศลที่เราอุทิศชดใช้หนี้กรรมไปในตัวแล้ว แต่เมื่อเราสร้างบุญกุศล สร้างกรรม
 ดีมากขึ้น กรรมชั่วถึงไม่จางก็ค่อยห่างออกไปยังตามไม่ทัน หากหยุดสร้างบุญกุศลและหันมาสร้าง
 กรรมชั่ว สร้างบาปต่อไป กรรมชั่วก็จะเข้าใกล้ติดตามมาทันสนองเร็วขึ้น หากยังเป็นกรรมหนักแล้ว
 ก็ยากที่จะหลบหนีให้พ้นไปได้ แม้จะพยายามสร้างกรรมดีเพียงใด แต่กรรมบาปนั้นหนักเกินกว่า

^{๑๘๘} พระราชสุทธินิพนธ์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓, หน้า ๑๗๓.

^{๑๘๙} พระราชสุทธินิพนธ์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑, (กรุงเทพฯ :
 หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๘๒.

กรรมดีที่กำลังปฏิบัติในชาตินี้ ก็ต้องได้รับกรรมหนักชาติก่อนที่ตามมาสนองไปก่อนกว่าจะหมดเวร ส่วนกรรมดีก็คงสนองภายหลังหรือชาติหน้า เมื่อใช้หนี้อกุศลกรรมหมดแล้ว^{๔๐}

๓.๒ ผลของกรรมที่ปรากฏในคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม)

๓.๒.๑ ประสบการณ์ผลกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม)

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้แสดงธรรมเรื่องกฎแห่งกรรมและผลของกรรมให้กับพุทธศาสนิกชนและคนทั่วไป เพื่อเป็นการเตือนสติให้ตระหนักถึงผลของการกระทำกรรม เพื่อให้เกรงกลัวต่อบาป โดยท่านได้นำประสบการณ์เกี่ยวกับกฎแห่งกรรมและผลแห่งกรรมที่ท่านประสบมาด้วยตนเอง มาแสดงเพื่อเป็นการสอนและเป็นอุทาหรณ์ให้แก่บุคคลทั่วไป ให้เชื่อในเรื่องกรรม ผลของกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำของท่าน ตั้งแต่ในวัยเด็ก จนถึงในขณะที่ท่านเป็นพระ และรวมถึงกรรมข้ามชาติ ซึ่งมีทั้งเรื่องที่ท่านมีเจตนา และไม่มีเจตนา โดยเรื่องประสบการณ์กรรมที่ท่านแสดงไว้ มีอยู่ ๑๕ เรื่อง ดังนี้

๑) ผลของกรรมจากการกินอาหารที่ยายให้เอาไปถวายพระ

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ยกตัวอย่างผลกรรมของท่านที่ได้รับ ความทรมานเหมือนเปรต ปากเท่ารูเข็มกินอะไรไม่ได้ เพราะผลจากการกินอาหารที่ยายให้เอาไปถวายพระ โดยท่านเล่าว่า สมัยเรียนมัธยม ยายให้เอาอาหารไปถวายพระ แต่ท่านไปเจอเพื่อนที่เคยหนีโรงเรียนด้วยกัน ยังไม่ได้กินข้าว ก็นึกว่าจะเอาไปให้พระทำไม ท่านก็ยังไม่ได้กินเลย เมื่อกินเสร็จกลับถึงบ้าน ยายถามว่าไปวัดเจอสมภารไหม ก็โกหกยายว่า ไม่ได้ขึ้นกุฏิ ให้เด็กวัดถ่ายปัสสาวะให้แล้วก็กลับ แต่ยายบอกต่อไปต้องรับพรแล้วก็มาบอกยาย ยายจะได้ชื่นใจ วันหลังยายให้ไปอีกก็เจอเพื่อนอีก ก็แบบเดิม กินเสร็จแล้วไปตีฟุ้งต่อ กลับมา ยายถามว่า “เจอสมภารมั๊ย” โกหกยายว่า เจอครับ รับพรเสร็จผมก็มา แต่สมภารมานั่งอยู่บนบ้านตั้งนานแล้ว วันนั้นสมภารไปฉันที่บ้านได้ฉันเสร็จแล้วก็มาเยี่ยมยาย แต่ท่านไม่รู้ ไม่ทันดูบนบ้าน สมภารนั่งยิ้ม ยายเป็นคนใจบุญ พระชอบมาเยี่ยม แต่ท่านรำคาญ พอสมภารกลับไปแล้วโดนหนัก ยายบอกว่าบาป ถามว่านี่ก็เที่ยวแล้ว ท่านบอกว่า ๒ เที่ยวแล้วครับ ยายบอกว่า นี่ต้องเป็นเปรต ปากเท่ารูเข็ม กินข้าวไม่ลง เพราะกินของที่เอาไปถวายพระ เมื่อถามว่าเปรตสูงกว่าต้นตาลมั๊ย ยายบอกว่าไม่เคยเห็น แต่ตัวท่านไม่เชื่อกรรมมาให้ผลกับพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ตอนที่ท่านรอกว่าคอกหัก กินอาหารไม่ได้ ท่านเล่าว่า “ถ้าปากไม่ขึ้น หิวน้ำเหลือกิน กินไม่ได้ต้องหยอดด้วยหลอดกาแฟ ดูกก็ไม่เข้า เวลาฉันก็ใส่เข้าไปข้างๆ เลยมานึกถึงยายได้ เจ้าต้องเป็นเปรต ปากเท่ารูเข็ม กินอะไรไม่ได้จริงๆ ตั้ง ๕๐ วัน

^{๔๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๒-๘๓.

นอกจากกินไม่ได้แล้ว พุดไม่ได้ด้วย อ้าปากมาก ๆ ช้างบนขบแล้วเลือดไหล จะกินก็ต้องป้อนต้องมา
ทรมานเป็นเปรต ก็เลยนึกถึงคำยายว่า ต้องเป็นเปรตเพราะไปกินข้าวที่ให้ไปถวายพระ”^{๔๑}

๒) ผลของกรรม ยิงนก หักคอนก

สำหรับการทำปาณาติบาต พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) ได้นำเรื่องการ
ละเมิดศีลในข้อ ๑ และผลของกรรมที่ท่านได้รับมาเล่าว่า เมื่อสมัยเป็นเด็ก โรงเรียนปิดเทอม
ครูใหญ่ได้มาขอแรงให้ไปช่วยยิงนก ด้วยความที่ท่านไม่รู้บาปบุญว่ามีจริงอย่างไร ท่านได้นำปืนลูก
ซองไปยิงนกเปิด นกกระสา พอยิงได้ก็จับหักคอใส่ตะข้อง หากนกจิก ก็ถลกหนัง ส่วนนกกระสาที่ถูก
ยิงจนปีกหัก บินไม่ได้ แต่วิ่งหนีได้ หลังจากวิ่งไล่จับนกจนเหนื่อย ท่านก็จับนกหักขา ต่อมาเมื่อท่าน
ได้บวชในพระพุทธศาสนา ได้ศึกษาปฏิบัติกรรมฐาน มีนิมิตมาบอกท่านว่า จากนี้ไปอีก ๖ เดือน
เศษ จะถึงวาระแห่งความตายในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๒๑ เพื่อใช้หนี้ที่ที่ท่านเคยหักคอ ดังนั้น
ท่านจึงเตรียมตัว โดยลาที่ประชุมสงฆ์ มอบอัฐบริวาร พอถึงวันดังกล่าว รถที่ท่านนั่งมาประสบ
อุบัติเหตุ ชนกับรถทัวร์ ผลคือ กระฉกครูดหนังหัวไปตรงท้ายทอย จนหัวขาว คอหัก พับไปที่หน้าอก
หมุนได้และมีเลือดเต็มจมูก ท่านยังมีสติ ตามองไม่เห็น หูไม่ได้ยิน แต่หายใจได้ที่ห้อง ขณะถูก
นำส่งโรงพยาบาล หมอน้ำร้อนที่นั่งมาระเบิด ท่านโดนน้ำร้อนลวกคนเดียว เมื่อถึงโรงพยาบาล หมอ
และพยาบาลพูดกันว่า ไม่รอด เพราะคอหัก ท่านจึงได้อธิษฐานว่า “ขอให้ข้าพเจ้าได้ไปสบาย รู้
แล้วเข้าใจแล้ว ขอโศกกรรมทุกอย่างกับโลกมนุษย์ ในเมื่อข้าพเจ้ายังใช้หนี้ในโลกมนุษย์ไม่หมด
ขอให้ข้าพเจ้าไปใช้ในชาติต่อไป ถ้าข้าพเจ้าใช้หนี้ในโลกมนุษย์หมดแล้ว อย่าได้ทรมานต่อไป”
หลังจากหมอเย็บหนังที่ศีรษะให้ บุรุษพยาบาลได้เซ็นรถที่ท่านนอนไปตกร่องประตูเหล็ก ทำให้คอ
ลั่นเข้าที่ ตามองเห็น หมอทำการใส่ฝือกให้ ท่านได้รับความทรมาน จากการใส่ฝือกที่คอกนี้เป็นอัน
มาก^{๔๒} นี่คือผลกรรม ที่ท่านได้รับจากการหักคอนก ในสมัยเป็นเด็ก

๓) ผลของกรรมจากการตัมเต่า

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) ท่านได้เล่าถึง วิรกรรมของท่านสมัยเป็นเด็ก
เกี่ยวกับกรรมในเรื่องนี้ว่า คืบหนึ่งขณะที่ท่านแม่เมตตา และขอโศกกรรมให้กับสรรพสัตว์
ทั้งหลาย จิตท่านที่เกิขึ้นขณะนั่งสมาธิ บอกว่าให้ระวัง ฟุ้งนี้เดินทางอย่านำใครไป เพราะท่าน
จะต้องไปใช้หนี้กรรมให้เต่า ในสมัยเป็นเด็ก ท่านเคยไปรับจ้างตัมเต่าให้กับพวกขี้เมา โดยเอาหม้อ
ดินมาใส่น้ำตัมให้เดือด แล้วเอาเต่าใส่ลงไปต้ม แต่เต่าช่วยกันดิ้น จนหม้อดินหล่นแตก แล้วเต่า

^{๔๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐-๔๑, ๕๓-๕๔.

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๗-๕๓.

หนีไปได้หมด ซึ่งกรรมเหล่านี้ท่านก็ลืมไปหมดแล้ว เมื่อถึงเวลาที่ท่านต้องเดินทางไปทำธุระ จึงไปกับคนขับรถเพียง ๒ คนไม่นำใครไปด้วย เพราะไม่ต้องการให้ใครมาเจออุบัติเหตุด้วยกันกับท่าน หลังจากเสร็จธุระ รถที่ท่านนั่งมา เสียหลักเนื่องจากฝนตก คว่าหลายรอบ ศีรษะของท่านโดนกระแทก จีวรขาด รถบอบบี้ ตัวท่านถลอกหมดทั้งตัว ปวดแสบปวดร้อนไปทั้งตัว ซึ่งเหตุการณ์นี้เป็นการใช้หนีเต่า แต่ยังไม่หมด ต้องมาชดใช้อีกครั้งเมื่อเกิดอุบัติเหตุตอนที่คอกหัก ช่วงที่ท่านถูกนำส่งโรงพยาบาล ท่านได้ยินเสียงเต่า และเห็นเต่าในนิมิต ว่า สมน้ำหน้าๆ เดี่ยวต้องซ้ำๆ จากนั้นหมอน้ำรถก็ระเบิด ลวกท่านคนเดียว นอกจากนี้ท่านยังโดนฟ้าผ่า ฟ้าจีวรไหม้หมด ต้องทนทุกข์ทรมานอยู่ถึง ๖ เดือน หูก็ไม่ได้ยิน ซึ่งเป็นกรรมที่ท่านเคย ทำไว้กับเต่า^{๕๓}

๔) ผลของกรรมจากการตอนไก่

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เล่าว่าเรื่องการละเมิดศีลข้อ ๑ ในเรื่องผลของกรรมจากการตอนไก่ ซึ่งเป็นเหตุให้ท่านต้องใช้หนี้กรรมถึงสองครั้ง โดยเล่าว่า เมื่อสมัยเป็นเด็กนักเรียน เคยไปเห็นเขาตอนไก่กัน จึงอยากลองตอนดูบ้าง โดยนำไก่ที่บ้านมาผ่าท้อง ดึงเอาไส้ของไก่มาผูกแล้วจับยัดเข้าไปอย่างเดิม เสร็จแล้วก็เย็บท้อง ปรากฏว่าไก่ที่บ้านได้เ็นตายทั้งหมด ๒๐ ตัว และไก่บ้านอื่นที่ท่านไปตอนให้ ก็ตายหมดเช่นกัน ทั้งนี้เพราะท่านไม่ได้เรียนวิธีมาก่อน เพียงแต่ไปจำเขามาเท่านั้น ด้วยกรรมนี้ส่งผลให้ปี ๒๕๐๑ ท่านต้องเป็นโรคลำไส้ หมอศิริราชแจ้งว่าไส้เน่าไปหลายฟุต ต้องผ่าตัด แต่ท่านไม่ยอมผ่าตัด และได้หนีกลับ ตั้งใจว่าจะมาตายที่วัด ได้รับทุกขเวทนาอย่างมาก แม้แต่น้ำก็ฉันไม่ได้ ปวดท้องมาก เมื่อมีคนมาเยี่ยมและต้มยาถวาย หลังจากทานยาเข้าไป ท่านปวดท้องจนดิ้น สลับไป ๓ ชั่วโมง พอฟื้นขึ้นมาอาศัยจิตเข้มแข็งจากกรรมฐานจึงเริ่มดีขึ้น หมอศิริราชยังแปลกใจว่าทำไมท่านไม่ตาย ด้วยเหตุนี้ท่านจึงเลิกฉัน ไก่ เปิด และท่านท่านแผ่เมตตาให้ไก่ทุกวัน ถ้าไส้ก็เริ่มดีขึ้น การที่ท่านนั่งกรรมฐานทำให้รู้ว่า ผลที่ได้รับมีสาเหตุมาจากไหน ทั้งๆ ที่ลืมไปแล้ว^{๕๔}

แต่ผลกรรมจากการตอนไก่ที่เล่ามานี้ยังไม่หมด มีเหตุการณ์ครั้งที่ ๒ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ป่วยได้ตั้งแตทบรถไฟ ขณะเดินทางไปภาคใต้ ท่านปวดท้องมาก อาเจียนออกมาเป็นเลือดเต็มกระโถน ถ่ายออกมาเป็นน้ำเลือดน้ำหนอง อากาหนักมาก จนคนที่มาด้วยและคนบนรถไฟ ร้องไห้ เพราะตรวจลมหายใจท่านแล้ว พบว่าไม่

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๖.

^{๕๔} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๕, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๒๘ - ๑๓๑.

หายใจ คิดว่าท่านมรณภาพแล้ว ท่านสลบไป ๓ ชั่วโมง เมื่อฟื้นขึ้นมา เมื่อคนจะนำท่านส่งโรงพยาบาล เพราะว่าเลือดตกใน อันตรายถึงชีวิต แต่ท่านไม่ยอม จึงอธิษฐานจิตว่า ถ้าหากถึงที่ตายก็ขอให้ตาย แต่จะขอดทนถึงที่สุด จากนั้นก็อาเจียนออกมาอีก มีน้ำเลือดน้ำหนองออกมาทั้งทางปากและจมูก ถ่ายออกมาเป็นเลือด พอ น้ำเลือดน้ำหนองออกมาหมดถึงได้ค่อยดีขึ้น ท่านก็ยืนยันว่าจะไม่ยอมไปโรงพยาบาล ตายให้ตาย จนในที่สุดหมอก็จนใจ จึงตัดสินใจให้น้ำเกลือ แล้วฉีดยาให้ เมื่อเสร็จธุระแล้ว ท่านจึงเดินทางกลับวัด^๕

๕) ผลกรรมจากการลักทรัพย์

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เล่าถึงสมัยท่านเป็นเด็กนักเรียนอยู่กับยายซึ่งมีเงินกลม มีทองสายสะพาย สร้อยคอ สร้อยข้อมือ เงินเหรียญกลมมีหลายไห ยายไปรักษาอุโบสถศีล นำอาหารไปทำบุญตักบาตร และจะอยู่ค้างคืนที่วัด เนื่องจากยายไม่ได้สนใจเรื่องทรัพย์ เงินทองยายไม่เคยนับ ท่านขโมยเงินกลมของยาย เงินเหรียญของรัชกาลที่ ๔ และ ๕ โดยนำไปแลกเป็นเงิน มาเล่นการพนันโยนหลุม แต่ก็เสียเงินหมดทุกที เพราะเล่นไม่เป็น ต่อมาเมื่อเหตุการณ์ปล้นกันที่ต่างบ้าน ยายให้นำทรัพย์ทั้งหมด ไปฝังไว้ในดินใต้ถุนบ้าน โดยให้ท่านเป็นคนขุด ฝังไหไว้ ๒ ไห โดยไหแรกเป็นเงินกลม เงินเหรียญ และไหที่ ๒ เป็นทองคำ สร้อยข้อมือ กำไลเท้า สายสะพายทองคำ ๒ เส้น ๆ ละ ๘ บาท ร่างแหทองคำ เรื่องฝังทรัพย์ในดิน รู้กันเพียง ๒ คน คือยายกับหลาน ต่อมาเมื่อเทศน์มหาชาติ ๓ วัน ๓ คืน ยายไปค้างที่วัด พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เล่าว่า ตอนที่เด็กนั้นดีใจมาก เพราะจะได้ลักทรัพย์ของยายอีก พอท่านไปส่งยายแล้ว กลับมาบ้านได้ขุดดินเพื่อนำเงินออกมา เมื่อขุดลงไป ไม่เจอไหทั้ง ๒ ลูก แต่มีรูทะลุไปทางหลังเรือน สงสัยว่าอาจมีใครมาลักเอาไป ท่านจึงกลับดินไว้ตามเดิม ยายก็ลืมเรื่องที่ฝังไว้เพราะเงินที่ใช้อยู่มีมาก ต่อมาเมื่อยายอายุได้ ๙๙ ปี ยายป่วย และทรุดลง เหลืออีก ๗ วัน ก่อนยายจะเสียชีวิต เจตภูติของยายไปเข้าฝันป่า บอกว่า หลานคิดจะเอาทรัพย์ไปทำลาย ทรัพย์เลยหนีไปอยู่ที่ป่ากระชาย ตอนที่ยายไปเข้าฝันป่านั้น ยายก็ยังมีสติดี แต่มีอาการเพี้ยนๆ เมื่อยายเสียชีวิต ได้บำเพ็ญกุศล และเก็บศพไว้ ๒ ปี เมื่อเก็บศพ ยายเรียบริ้อยแล้ว ป่าเล่าว่า ยายมาเข้าฝัน บอกว่าทรัพย์ที่จะถูกขโมยนั้นได้เคลื่อนหนีไปอยู่ที่ป่ากระชาย เมื่อไปขุดดูกับป่า ก็พบว่า เจอไห ๒ ไห อยู่ห่างจากเรือนไป ๕ วา ท่านได้ขอสร้อยสายสะพายจากป่า และต่อมาได้มีโอกาสสร้างโบสถ์วัดพรหมบุรี จึงได้ขายสายสะพาย ๒ เส้น ๆ ละ ๘ บาทนี้เป็นทุนในการสร้างโบสถ์ อุทิศส่วนกุศลให้ยายของท่าน

^๕ พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๘, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๔๓.

เรื่องนี้ท่านได้เล่าจากประสบการณ์ของท่าน เพื่อสอนว่า อย่าได้คิด ลักทรัพย์ ถ้าทรัพย์มีคุณสมบัติ ทรัพย์มันเคลื่อนหนีได้จริงๆ คนมีคุณสมบัติถึงจะมีทรัพย์ คนไม่มีทรัพย์จึงไม่มีคุณสมบัติ คนที่จน เงินจึงไม่ไหลเข้าไป เพราะหากไหลเข้าไป ก็ขายหมด ไปเล่นการพนัน ตีแม่เหล้าหมด คนที่จนและไม่ทำบุญทาน ก็จะไม่จน ทรัพย์จะหนีไปหมด บ้านไหนด่ากัน ทะเลาะกันประจำ ทรัพย์หนีหมด หนีไปอยู่บ้านคนรวยน้ำใจ รวยบุญกุศล ทรัพย์เข้าบ้านนั้นหมด ซึ่งเป็นกฎแห่งกรรม หากคิดจะลักเขา ทรัพย์จะเคลื่อนที่ ทรัพย์หนีได้ เพราะคุณสมบัติคนผู้นั้นไม่มี คนที่ปากเป็นทรัพย์ เมื่อพูดเงินจะไหลเข้ามา คนที่ไม่มีคุณสมบัติทางปาก ปากไม่มีทรัพย์ ปากเป็นกาลกิณี หากพูดเสีย เงินเสียทองตลอด^{๔๖}

๖) ใช้หนี้กรรมจากการโกงค่าก่วยเตี้ย

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) ได้มารักษาการเจ้าอาวาสที่วัดอัมพวัน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ และ พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส ท่านก็เริ่มใช้กรรมมาตามลำดับ โดยในปีต่อมาได้ใช้หนี้กรรมเรื่องก่วยเตี้ย โดยเล่าว่า ท่านนั่งสมาธิ เกิดไปเข้าญาณวิถีของสามีภรรยาที่ชื่อว่า นางกลุ่ม และตาก็มี เขาไม่รู้ว่าท่านเคยโกงก่วยเตี้ยเขา และนางกลุ่มกับตาก็มี ผันพร้อมกัน ผันว่าเทวดามาบอกว่าถ้าต้องการให้ลูกชายหายเกร แล้วกลับมาเรียนหนังสือ ให้ไปตามลูกชายมาแล้วให้ไปบวชเณรที่วัดอัมพวัน เมื่อมาถึงวัด สองสามีภรรยาได้แจ้งขอบวชเณรให้ ลูกชาย ท่านก็ถามว่า ทำไมไม่บวชที่วัดอื่น นางกลุ่มเล่าให้ฟังว่าที่พาลูกมานี้เพราะผันวัดมาบอกให้มาบวชที่วัดนี้ ขอให้ท่านช่วยรับไว้ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) ทราบว่าจะต้องได้ใช้หนี้ค่าก่วยเตี้ยเขา จึงบอกว่าจะจัดการให้ เมื่อส่งคนทั้งสองกลับแล้ว ก็โกนหัวเด็กและ ซ้อมผ้าไตร และเครื่องใช้ที่จำเป็นทั้งหมด ๒๐๐ บาท แล้วไปหาอุปัชฌาย์เพื่อบวชเณรให้ เมื่อบวชเสร็จแล้ว ให้เณรนั่งกรรมฐานเดินจงกรมได้ ๗ วัน จึงเล่าเรื่องให้เณรฟังว่า ท่านเคยโกงค่าก่วยเตี้ยแม่ของเณร ซึ่งแม่เณรก็ไม่รู้ และขอให้บอกแม่ ถือว่าใช้หนี้ค่าก่วยเตี้ยไป พอเล่าเสร็จแล้ว เณรเกิดศรัทธาตั้งใจปฏิบัติ หลังสีกเพื่อไปเรียนหนังสือ และสอบได้ในปีนั้น จากนั้นได้ไปเป็นทหารอากาศ

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) กล่าวว่า นี่คือการใช้นี้ค่าก่วยเตี้ย ถ้าไม่ได้ใช้ในชาตินี้ก็ต้องใช้ดอกเบี้ยชาติหน้า กฎแห่งกรรมมีจริง แต่กฎแห่งกรรมที่ท่านประเมิณผล และได้ประสบการณ์มารู้ล่วงหน้าได้ เพราะท่านใช้สติระลึกก่อนเป็นตัวรู้ล่วงหน้า มีสัมปชัญญะทำให้แก้ไขเหตุการณ์ได้ทันเฉพาะหน้า ที่ท่านรู้นี้ก็เนื่องจากเจริญสมาธิ เจริญสติอยู่ตลอดเวลา ขอให้

^{๔๖} ดูรายละเอียดใน พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตตมโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม

ผู้ปฏิบัตินำไปพิจารณาด้วยตนเอง ด้วยเจริญกุศลภาวนาไปเรื่อย ๆ ไม่จำเป็นต้องมีเวลาว่าง เวลาที่ทำงานก็ภาวนาไป ตั้งสติไว้ตลอด กรรมฐานมีความสำคัญต่อหน้าที่การงาน^{๔๗}

๗) ใช้น้ำกรรมจากการโกงค่าเรือจ้างตาก้อย

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เล่าเรื่องนี้ว่า พอท่านเจริญสมาธิ จิตสงบ นึกขึ้นได้ว่า เป็นหนี้ค่าเรือจ้างตาก้อย ที่เคยโกงเขามา ให้รีบไปใช้น้ำนี้ ท่านไม่ได้ไปบ้านเขานานมากแล้ว ท่านได้นำนมและโวัลติน พร้อมทั้งนำเงินใส่ซอง ๒๐๐ บาท ไปให้ตาก้อย ซึ่งแก่แล้ว เมื่อท่านนำเรือไปจอดที่บ้านตาก้อย คนเขาก็ตกใจว่าพระมาทำไม ตาก้อยเจ็บหนักเป็นอัมพาตใกล้จะเสียชีวิต พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นำเงินไปใส่มือและกระซิบบอกที่หูตาก้อยว่า ตอนเป็นเด็กท่านเคยโกงค่าเรือจ้าง เดือนละ ๓๐ สตางค์ แล้วบอกลูกสาวเขาว่าให้ช่วยขงโวัลตินที่ท่านนำมาให้ตาก้อยและบอกแกว่า “ขอโหสิกรรมนะโยม อาตมาเป็นเด็กรู้เท่าไม่ถึงการณ์” คนเขาก็แปลกใจว่า พระส่วนใหญ่มิแต่มาบอกบุญ แต่พระรูปนี้แปลกเอาเงินมาให้ หลายวันต่อมาลูกสาวตาก้อยนำข้าวสารมาให้ที่วัด พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า “คนที่มีจิตดี ต้องมีมาร ต้องใช้น้ำนี้ คนที่มีความดีต้องมีอุปสรรค ไม่ใช่ดีไปตลอด คนส่วนใหญ่เข้าใจผิดคิดว่า เราสร้างกรรมดีเหมือนมีกรรมมาบัง ข้อเท็จจริงก็คือใช้เวรใช้กรรม เป็นความดีแล้ว”^{๔๘}

๘) ใช้น้ำกรรมจากการโกงค่าเรือจ้างยายนวม

สำหรับเรื่องการโกงค่าจ้างเรือในสมัยเด็ก พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) อีกเรื่องหนึ่ง โดยท่านได้เล่าว่า หลังใช้น้ำนี้โกงเรือตาก้อยแล้ว อยู่มาอีก ๒-๓ เดือน ท่านนั่งสมาธิตั้งสติ นึกต่อกันได้ว่าเคยโกงค่าเรือจ้างอีกทำหนึ่ง ชื่อยายนวม ท่านจึงไปที่บ้านยายนวมเมื่อไปถึงก็พบว่า แกกำลังจะเสียชีวิต จึงได้ไปกระซิบที่หูบอกแกว่า เมื่อเป็นเด็ก ท่านเคยโกงค่าเรือยายนวม ขอให้โหสิกรรมให้ท่านด้วย เสร็จแล้วก็ให้เงิน ๒๐๐ บาท พร้อมกับนม โวัลตินเช่นเดิม หลังจากนั้น ๒ วัน ยายนวมก็ตาย หลังทำบุญ ๗ วัน ลูกหลานยายนวมนำเงินมาถวายท่าน มากกว่า ๒๐๐ บาท พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า การใช้น้ำนี้ถือว่าเป็นบุญเป็นกรรม ต้องรีบใช้น้ำนี้เขาเสียให้หมดไปในชาตินี้ จะได้ไม่ต้องไปใช้น้ำนี้เขาในชาติหน้าอีก ถ้าไปใช้น้ำนี้หน้า หน้าเก่าจะเพิ่มทวีคูณเป็นสองเท่า ดังนั้นเราต้องรีบใช้น้ำนี้กรรมให้หมดในชาตินี้เท่าที่เรานึกได้^{๔๙}

^{๔๗} ดูรายละเอียดใน พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑, หน้า ๔๒ - ๔๓.

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔.

^{๔๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕.

๙) หนี้สุณัษและแมว

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ท่านได้พูดถึง เรื่องศีลขาด ไว้ว่า ศีลจะขาด เมื่อมีเจตนา หากเรากระทำเรื่องใดๆ แล้วไม่มีเจตนา ถือว่า ศีลไม่ขาด แต่ใจอาจเศร้าหมอง ถือเป็น กิริยา ซึ่งในแง่กฎแห่งกรรมแล้ว การที่ถือเป็นกิริยา แต่ต้องได้รับผลเช่นกัน ดังตัวอย่างที่ท่านเคย เหยี่ยงขอนไม้ เพื่อให้ไม้กองรวมกัน แล้วพอดีมีสุนัขวิ่งมาโดนเข้า ทำให้โดนจุมูกสุนัขเลือดฟุ้ง ซึ่งกรณีนี้ ท่านถือว่าเป็นกิริยา เพราะไม่ได้มีเจตนา สุนัขนี้วิ่งมาโดยบังเอิญ และท่านก็ไม่เห็น แต่ท่าน ก็นำสมุนไพรมากกรอกปากสุนัข ให้ฟื้น ต่อมาท่านไปเทศน์ที่แห่งหนึ่ง มีลมบ้าหมูพัดมา โดนไม้แป แผลม ฟุ้งมาที่มจุมูกท่านคนเดียว จนเลือดฟุ้ง ถ้าหากว่า เราไม่สร้างกรรมดี ยังไม่รับใช้ ไปใช้ชาติ หน้า ซึ่งเป็นเรื่องที่ท่านฝากไว้ ให้กับคนรุ่นหลังว่า ความดีมักจะมีอุปสรรคถ้าเราสร้างกรรมดี ต้อง มีคนว่า ต้องทนต่อไป และสำหรับ เรื่องเกี่ยวกับแมว ท่านเล่าว่า เคยเทน้ำร้อนจากกระทิกใส่ขัน สาดลงมาจากหน้าต่าง และพอดีมีแมววิ่งผ่านมา โดนแมวเข้า แมวร้อง ท่านไม่ทราบว่ายตายหรือไม่ ต่อมาไม่นาน กระทิกน้ำร้อนที่มีเกลียวระเบิด โดนหน้าขาท่าน ทำให้หนังลอกออก ลึกพอควร ซึ่ง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อกรณีหมาและแมวนี้ ท่านถือว่าเป็นกิริยา หากว่ามีเจตนา เป็นตัวกรรม ไม่ได้เจตนาเป็นตัวกิริยา แต่ท่านสร้างกรรมดี ต้องใช้ไปเลย ชาติหน้าไม่ต้องไปใช้หนี้^{๕๐}

๑๐) ผลกรรมรังแกฝั่ง

เรื่องของคนที่ปัญหาครอบครัว มาปรึกษา พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ว่า ครอบครัวแตกแยก ทะเลาะกัน ผลัดกันเจ็บป่วยทั้งบ้าน เป็นประจำ ไม่มีความสุข และไม่แน่ใจว่าเป็นเพราะเคยไปไล่ฝั่งที่ทำรังอยู่ที่บ้านหรือไม่ เพราะมีหมอดูบอกว่าบ้านโดนของ หากแต่พระ ธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) บอกว่าเป็นเพราะฝั่ง เป็นกรรมที่ไปทำเขาไว้ และแนะนำคน ที่มาฟังเทศน์ว่า อย่าไปรังแกฝั่ง และเล่าเรื่องในวัยเด็กของท่าน ที่เคยไปจุดไฟไล่ฝั่ง เพราะความไม่ รู้ และถูกผู้ใหญ่ชักชวน สุดท้ายคนที่ชักชวนท่าน ต้องออกจากบ้าน เลิกจากภรรยา เพราะ ทะเลาะกับพ่อตา ซึ่งโมโหที่ไปเขาจุดไฟไล่ฝั่ง สำหรับพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) เอง ท่านไปไหนมักถูกต่อยประจำจากเด็กวัด ไปงานที่ไหนโดนต่อยทุกงาน ท่านเคยถามเขาว่า มาต่อย ท่านทำไม เขาตอบว่า “คลื่นไล่ฝั่ง” จนตอนหลังมาบวชแล้ว ถึงทราบว่า นี่เป็นกฎแห่งกรรม ที่ท่าน ไปเผาฝั่ง ฝั่งต่อยก็เอาเท้าขี้ เมื่อท่านยังเป็นเด็กไม่ทราบ ไปไหนมักถูกต่อยอยู่เสมอ^{๕๑}

^{๕๐} ดูรายละเอียดใน พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม

๔, หน้า ๕๙ – ๖๒.

^{๕๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๘ – ๗๓.

๑๑) ตอบแทนบุญคุณ

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เล่าว่าสมัยที่ท่านเป็นเด็กวัยรุ่น มาเรียนดนตรี ที่กรุงเทพฯกับคุณหลวงธรรมา วันหนึ่ง ท่านถูกเด็กวัด ๗-๘ คนมารุมเตะต่อย เพราะท่านเคยไปว่าหลวงตาที่ดูดีใน กิณกัญชาว่า พระแบบนี้ท่านไม่นับถือ หลวงตาจึงยุให้เด็กวัดทำร้ายท่าน แต่โชคดีที่ นายหมั่น พายเรือมา ได้มาห้ามและช่วยเหลือท่านโดยพาไปที่บ้าน ให้อาบน้ำกินข้าว ซึ่งบุญคุณที่ช่วยชีวิตท่านไว้ นั้น ท่านไม่เคยลืม จนเมื่อท่านมาบวช และวันหนึ่งลูกศิษย์นิมนต์ไปที่บ้าน ทำให้ท่านได้ทราบว่าบ้านของนายหมั่นซึ่งเสียชีวิตไปนานแล้ว และเป็นบิดาของลูกศิษย์ท่านเอง ท่านจึงได้สนิทกับบ้านนี้ และได้มาแสดงสัมโมทนียกถา ในพิธีทำบุญวันเกิดให้กับภรรยาของนายหมั่น ผู้เคยช่วยชีวิตท่านไว้ จึงเสมือนเป็นการตอบแทนคุณ เรื่องนี้เป็นอุทาหรณ์ของอดีตกรรมของคนที่เกี่ยวข้องตายเกิดอยู่ในวิภวภูตสังสาร ถ้าเราเกี่ยวคู่กันในวันนี้ จะเป็นญาติกันในวันข้างหน้า ถ้าเราเกี่ยวคู่กันครั้งอดีตชาติ ต้องมาเป็นญาติกันในวันนี้ มาใช้หนี้บุญคุณกันต่อไป^{๕๒}

๑๒) ผลกรรมจากการตีคนเมาตกตลิ่ง : ทำให้ตกเหวที่แม่สอด

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เล่าว่าเมื่อสมัยเป็นเด็ก ไม่รู้ว่าเวรกรรมเป็นเช่นไร ไม่ชอบคนเมา ชอบแกล้งเขา และเคยขว้างหัวเขาด้วย ครั้งหนึ่งพอเห็นคนมาเดินโซเซมา ท่านจึงตีคนเมาตกตลิ่ง แล้วก็ไม่สนใจเดินไปเลย กว่าคนเมานั้นจะขึ้นมาได้ ใช้เวลาไปถึง หนึ่งวันกับหนึ่งคืน ภายหลังได้ยินว่า คนเมานั้นบอกว่าไม่รู้ว่ามีใครตี แต่ขอให้คนที่ตี ได้รับเวรกรรมอย่างเดียวกัน ต่อมาเมื่อท่านได้รับผลกรรม จากการกระทำนี้ โดยรถที่ท่านนั่งมา ตกลงไปในเหวที่แม่สอดไปค้างอยู่บนยอดดอย ตกลงไปลึกมาก กว่าที่จะขึ้นมาจากเหวได้ ต้องทนทุกข์ทรมานอย่างที่สุด ได้รู้จักเวทนาจากการตกเหว กว่าที่จะขึ้นมาได้ เหลือเพียงผ้าติดตัวผืนเดียว อย่างอื่นหายหมด คนไม่เชื่อว่าเป็นพระ เพราะผ้าหลุดหมด คิดว่าเป็นคนบ้า จึงเอาก้อนหินขว้างเอา จนหัวบวม ต้องวิ่งหนี จึงระลึกถึงผลกรรมที่เคยทำไว้ กับคนเมานั้น จึงได้นำมาสอนเด็กว่า อย่าไปแกล้งใครเขา อย่าไปทำบาปทำกรรม อย่าเถียงพ่อแม่ ก้าวร้าวต่อพ่อแม่ ก้าวร้าวต่อผู้มีบุญคุณ กรรมจะเห็นทันตา^{๕๓}

๑๓) หนีกรรมข้ามชาติ

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เล่าเรื่องหนีกรรมข้ามชาติของท่านเกี่ยวกับ เรื่องดาบที่เคยเป็นของท่านสมัยที่ท่านเป็นแม่ทัพสมัยอยุธยา เป็นเรื่องอัศจรรย์ของท่าน

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๙ - ๙๙.

^{๕๓} พระเทพสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๖, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๗๐ - ๑๗๑.

เมื่อสมัยอยู่วัดพรหมบุรี ต้องไปธุระที่อำเภอผักไห่ คนขับเรือหางยาวได้ไปส่งผิดบ้าน กลับเป็นบ้านของแม่ชুমศรี ที่ได้ฝันติดกัน ๓ คืน โดยฝันว่า เมื่ออดีตชาติเคยอยู่ที่กรุงศรีอยุธยา มีลูกชายคนเดียว เป็นทหารไปรบ และโดนกลศึกฆ่าถึงแก่ความตาย ในชาตินี้ลูกชายเขามาบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา และในวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๓๐ น. ถ้ามีพระมาฉันเพลที่บ้านในวันและเวลานั้น ก็เป็นลูกชายของเขาเมื่อครั้งอดีตชาติ เขาเล่าให้พี่น้องฟังแต่ไม่มีใครเชื่อ แต่เขาก็เชื่อมั่นว่า ในวันที่ ๕ กุมภาพันธ์นี้จะต้องเตรียมทำอาหาร

เมื่อถึงวันดังกล่าว เรือหางยาวมาส่งผิดบ้าน เวลา ๑๐.๓๐ น. พอติดรถกับที่เขาจอดไว้ตามความฝัน คนจึงตื่นตื่นกันใหญ่ ได้ยินมนต์ให้ท่านฉันเพล พอฉันเสร็จ แม่ชুমศรีก็เล่าเหตุการณ์ความฝันนี้ให้ฟัง เรื่องที่ว่า พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เป็นลูกของเขาเมื่อครั้งอดีตชาติ ซึ่งท่านไม่เชื่อ แต่เขาก็เชื่อมั่นมาก เพราะเขาบันทึกหลักฐาน เขียนไว้ครบ ผิดสามคืนติดกัน พ่อแม่พร้อมพี่ชายเขาบอกว่า น้องสาวเขาบ้า แต่ก็สงสัยว่าท่านมาอย่างไรตรงเวลาพอดี

จากนั้นก็มาอยู่วัดอัมพวัน สอนกรรมฐานไป และเล่าว่าหลังจากที่ประสบอุบัติเหตุคอกหักแล้ว มีเสียงบอกท่านว่า จะอยู่ไปได้อีก ๕ ปี เมื่อครบเวลาใน พ.ศ. ๒๕๒๖ ท่านก็มีนิมิตว่า หมดเวลา ท่านจะต้องตายแน่นอน ในวันนั้นนิมิต ขณะนั่งกรรมฐาน มีคนสี่คนเข้ามาขอเชิญ นิมิตเปลี่ยนผ้าให้สึก ตอนแรกท่านไม่ยินยอม แต่สุดท้ายท่านต้องจำยอม เอาผ้าออก นุ่งผ้าใส่เสื้อ ใส่หมวก ออกจากประตูโบสถ์ไป แล้วในนิมิตก็พบเจ้จุ่น ที่เห็นท่านแต่งตัว มีเสื้อครุย มีดาบออกไปจากโบสถ์ พบเจ้จุ่นซึ่งจะนำเงินมาถวาย ๑๐,๐๐๐ บาท แก่เสียใจมากร้องไห้ที่เห็นท่านสึก จากนั้นท่านนิมิตกลับเข้ามาในโบสถ์ใหม่ มีคนบอกท่านว่า ยังมีเวลาอยู่ ท่านจึงได้เปลี่ยนเครื่องแต่งตัวเป็นพระเหมือนเดิม คนที่มาหาบอกว่า “ท่านมีเวรมีกรรมมาก ไปฆ่ารันพันแทงเขามากมาย ท่านต้องไปเอาดาบของท่านมาแก้กรรมเสีย ดาบของท่านขณะนี้มาจากเชียงใหม่ เดี่ยวนี้อยู่พระนครศรีอยุธยา ขอให้ท่านเตรียมเงินไป ๕,๐๐๐ บาท เพื่อไปซื้อดาบ” ในที่สุด เข้าวันรุ่งขึ้นเจ้จุ่นมาที่วัดอัมพวัน บอกว่าเห็นท่านสึกเมื่อคืนนี้ นุ่งผ้าโจงกระเบน ใส่หมวก มีสร้อยสังวาล เขาร้องไห้เสียใจมาก ซึ่งตรงกันกับนิมิตของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญจิตฺตมฺโม) แล้วเล่าต่อว่า ตั้งใจเอาปัจจัยมาถวาย ๑ หมื่นบาทในฝัน เห็นท่านเดินออกจากโบสถ์ และกลับเข้าไปในโบสถ์ ซึ่งก็ตรงกับนิมิตของท่าน ที่นิมิตว่า ท่านจะต้องแก้กรรม เหลืออีกสามสี่วัน จะครบกำหนด ท่านยิ้มปัจจัยคนอื่นมาจนครบห้าพัน ไปดูมีดดาบที่พระนครศรีอยุธยา เมื่อสอบถามพบว่าดาบเล่มนี้มาจากเชียงใหม่ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) พิจารณาดาบแล้ว พบว่าตรงตามนิมิต คือดาบนี้ต้องมีปิ่นนิตหนึ่ง ไม่ใช่เหล็กธรรมดา เป็นเหล็กน้ำพี้ โคนได้แต่ปลายตัด เพราะเป็นเชลยของพม่า หากดาบนี้ของแม่ทัพต้องโดนตัดปลาย ถ้าดาบของพลทหารไม่โดนตัด ท่านซื้อได้ในราคาห้า

พันพอดี ตรงตามที่นิมิต เมื่อเอาดาบมาแขวนไว้ที่วัด ท่านรู้สึกว่กำลังจะตาย ปวดเมื่อยทั่วกาย แขน ขา คอ เหว ปวดรวดร้าวเหมือนจะตาย หมอมาฉีดยาก็ไม่หาย ให้น้ำเกลือก็ไม่หายต้องแผ่เมตตาทั้งคืนถึงเช้า ทั้งนี้เป็นเพราะท่านไปฆ่าเขาไว้มากมาย ท่านจึงนำดาบไปฝากเขาไว้ที่ร้านวรทัศน์ จังหวัดลพบุรี เนื่องจากมีกรรมด้วยกันมา พอนำดาบออกจากวัดไป ท่านหายจากทุกขเวทนาทันที ในเวลาต่อมา ท่านต้องเดินทางไปเมืองจีน ท่านหวังแม่สมศรี กับแม่อุ้นเรือน ทั้งนี้เพราะนิมิตบอกว่า ไฟจะไหม้บ้านสองคนนี้ เมื่อรุ่งเช้าโทรศัพท์กลับเมืองไทย ทราบว่า ไฟไหม้ร้าน ๒ คนนี้ และดาบไหม้ไฟเหลือแต่ดาบไม่มีด้าม ท่านต้องถวายสังฆทานให้เจ้ากรรมนายเวร แม่เมตตา

ภายหลังท่านนำดาบไม่มีด้ามนี้ มาทำด้ามใหม่ โดยช่างสามารถทำได้เหมือนเล่มเดิมที่ไหม้ไฟไป ทั้งที่ไม่เคยเห็นด้ามมาก่อน พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เล่าว่า ความจริงท่านมีนิมิตกรรมฐานก่อนไปบ้านแม่สมศรีว่า เคยไปรบทัพพม่า โดยใช้เรือ ไปรบที่บางไทร ฆ่าพม่ามากมาย โดนกลศึกวิธีคนไทยด้วยกัน ผลักท่านตกน้ำถึงแก่ความตาย ดาบของท่านจึงถูกยัดไป แล้วดาบก็ถูกย้ายไปอยู่เชียงใหม่ แล้วจึงกลับมากรุงเทพฯ ยุธยาตามเดิม พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า “นี่ถ้าอาตมาไม่ได้ดาบ อาตมาตายไปแล้ว”^{๕๔}

๑๔) ผลกรรมจากการเคยยืมเงินเขาแล้วไม่คืน: ผลกรรมข้ามชาติ

ในการบรรยายธรรมเกี่ยวกับเรื่อง คนมายืมเงินแล้วไม่คืน จะทำอย่างไร พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้แนะนำให้ปฏิบัติกรรมฐาน แล้วแผ่เมตตาไป ให้คนที่ยืม เจริญรุ่งเรือง อย่าได้ไปแข่งเขาเด็ดขาด เมื่อเขามีเงินทอง เขาจะนำมาคืน แต่หากว่าทำแล้วไม่ได้ผล อาจเนื่องมาจาก เราไปโกงเขามาก่อน ก็ขอให้โหดกรรมกันไป ไม่ต้องเอาคืน เกี่ยวกับเรื่องนี้ ท่านได้เล่าประสบการณ์ของท่านเอง ที่เคยมีคนมายืมเงินท่านสมัยที่ท่านยังเป็นพระลูกวัดอยู่ที่วัดพรหมบุรี ปรากฏว่า มีคนที่เคยมาช่วยท่านสร้างวิหาร มาขอยืมเงิน ๒ ครั้ง ครั้งแรก ๑,๕๐๐ บาท และครั้งที่สอง อีก ๕,๐๐๐ บาท โดยท่านต้องไปขอยืมคนอื่นมาให้อีกต่อหนึ่ง ผ่านไปหลายสิบปี คนที่ยืมเงินก็ไม่นำเงินคืนและหายเงิบไป จนวันหนึ่งเขามานิมนต์ไปฉันที่บ้าน ท่านก็คิดว่า จะได้เงินคืนแล้ว แต่เขาก็ไม่เอ่ยถึง ทั้ๆที่ ร่ำรวย สอบถามพระที่ไปสวดด้วย ว่าเจ้คนนี้เคยโกงใครไหม พระท่านตอบว่า ชื่อเสียงดี ไม่เคยโกงใคร พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ท่านก็สงสัย ว่าทำไมเขาถึงลืมเรื่องนี้ได้ ซึ่งเงินจำนวนนี้ ท่านได้ใช้คืนคนที่ยืมมาไปหมดแล้ว โดยใช้เวลาถึง ๔-๕ ปี จึงจะคืนหมด ตอนหลังเขาก็มาทำบุญบ่อย แต่ไม่เคยพูดถึงเรื่องเงิน ต่อมาเมื่อ

^{๕๔} พระราชสุทธินิพนธ์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๕, หน้า ๕๓ -

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ท่านเจริญกรรมฐานมาตามลำดับ ทำให้ทราบว่า เมื่อชาติก่อน ท่านเคยไปเอาเงินเขามาแสนหนึ่ง ท่านจึงทราบว่า ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ คนที่ยืมเงิน เขาลืมเขาไม่พุดถึง ซึ่งเป็นเวรกรรม ชาติก่อนท่านเคยไปเอาเงินเขามาหนึ่งแสน แล้วไม่คืน ชาตินี้ท่านจึงต้องใช้คืนเขา แต่เพียง ๖,๕๐๐ บาท เท่านั้น และท่านก็แม่เมตตาให้^{๕๕}

๑๕) อานิสงส์สร้างส้วม

หากใครไปวัดอัมพวัน จะต้องรู้จักถึงความสะดวกสบายเรื่องห้องน้ำห้องส้วมเป็นพิเศษ เพราะห้องน้ำที่มีเป็นจำนวนมาก หลายร้อยห้อง นั้นเป็นเพราะพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องห้องน้ำห้องส้วม เพราะเป็นสถานที่ปลดทุกข์ ซึ่งเรื่องอานิสงส์ของการสร้างส้วมนี้ ท่านได้เล่าว่า เมื่อตอนที่ท่านเดินทางไปศรีลังกา เขาพาไปชมอุทยาน ท่านเกิดท้องเสียขึ้นมา ไม่สามารถหาห้องส้วมได้ ท่านจึงได้ตั้งจิตอธิษฐาน ท่องบทคาถาถึงเทวดา พุดถึงอานิสงส์ที่ท่านสร้างส้วม สร้างห้องน้ำไว้มีมากมาย เฉพาะที่เป็นเจ้าภาพ มีมากกว่า ๒,๐๐๐ ห้อง หากเทวดาไม่ช่วยเหลือท่าน ท่านกลับไปวัดอัมพวันจะทูปห้องน้ำทิ้งให้หมด เพราะไม่ได้ อานิสงส์เลย สุดท้ายก็มีเศรษฐีชาวพุทธที่บ้านอยู่ตรงข้ามอุทยาน มองเห็นท่านเดินไปเดินมา จึงเอากล่องสองทางไกลมาดู คิดว่าท่านน่าจะมีปัญหาอะไรสักอย่าง จึงมานิมนต์ท่านไปที่บ้านให้เข้าห้องน้ำที่บ้าน แม้จะพุดกันไม่รู้เรื่องแต่ก็เข้าใจกัน และนิมนต์ฉันเพลด้วย พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่าเป็นอานิสงส์ที่ท่านสร้างส้วมสร้างห้องน้ำไว้มากนั่นเอง^{๕๖}

๑๖) อานิสงส์ของการแม่เมตตาให้หนู

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เล่าถึงหนู ที่มากัดหมอน กัดพรม กัดสิ่งของที่อยู่ในกุฏิของท่าน แล้วท่านได้พุดต่อว่าหนู และพุดว่าจะให้เด็กไปซื้อกรงมาจับไป ปรากฏว่าคืนนั้นหนูกัดลูกประคำของท่านจนแหลก และขาดไป ๘-๙ เม็ด ตกอยู่ในร่องเล็กๆใต้พื้น เอาขึ้นมาไม่ได้ หากจะเอาขึ้นต้องงัดพื้นขึ้นมา คินต่อมาจาก เตินจงกรมนั่งสมาธิแล้ว ท่านจึงได้ขอโหลสิกรรมต่อหนู จากการที่พุดดังกล่าว ได้แม่เมตตาให้หนู และให้กล้วยหนูกินในวันรุ่งขึ้น พร้อมทั้งขอเมตตาจากหนูว่า อย่ามากัดหมอน เสื่อ พรมซึ่งเป็นของสงฆ์ จะกลายเป็นบาปเป็นกรรม เพราะทำลายของสงฆ์ ปรากฏว่า รุ่งเช้า หนูกาบลูกประคำทั้งหมดที่หล่นไปอยู่ใต้พื้นขึ้นมา

^{๕๕} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฏแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๗, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๖), หน้า ๑๔๐ - ๑๔๒.

^{๕๖} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฏแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๑), หน้า ๑๕๖ - ๑๖๒.

คืนทั้งหมด มีอยู่ ๔-๕ ลูกที่หนูกัดบั่นไป แต่ยังใช้ได้ มีพยานครั้งนี้หลายท่าน ทุกท่านก็แปลกใจ เพราะได้ช่วยกันหาแล้ว แต่ไม่สามารถนำขึ้นมาได้ ตั้งแต่นั้นมา หนูไม่เคยมากัดหมอน มุ้งเลย ปัจจุบันหนูก็เยอะ ท่านก็ให้กล้วยมันกิน และแผ่เมตตาให้กับหนู^{๕๗}

จากประสบการณ์เรื่องกรรมทั้งหมด ที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ท่านได้นำมาเล่านี้เป็นเรื่องที่ท่านเคย กระทำมาตั้งแต่สมัยท่านยังเป็นเด็กจนถึงปัจจุบัน รวมถึงบางเรื่อง มีการกล่าวถึงอดีตชาติ ด้วย ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่ท่านกระทำด้วยตนเองและต้องรับผลนั้นด้วยตนเองทั้งสิ้น ท่านจึงสามารถนำมาสอน แสดงให้เห็นเป็นข้อคิด เป็นตัวอย่างให้เห็น แก่บุคคลทั่วไป ได้อย่างดียิ่ง เนื่องจากเป็นเรื่องที่หลากหลาย ของอกุศลกรรม การละเมียดศีล ข้อ ๑ ข้อ ๒ และข้อ ๔ โดยเฉพาะในเรื่องปาณาติบาต การฆ่าสัตว์ การทำร้ายสัตว์ ที่ชี้ให้เห็นผลอย่างชัดเจน ทำให้ บุคคลทั่วไป เข้าใจได้เป็นอย่างดี และเห็นโทษภัยของการประกอบอกุศลกรรม หันมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองเสียใหม่ เพราะเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม

๓.๒.๒ ประสบการณ์ผลกรรมของผู้เข้าปฏิบัติธรรมตามแนวทางของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม)

๓.๒.๒.๑ ผลกรรมของผู้เข้าปฏิบัติธรรมที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เป็นผู้เล่า

นอกจากประสบการณ์เกี่ยวกับผลกรรมของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ที่ท่านได้เป็นผู้กระทำและเป็นผู้รับผลเองแล้วนั้น ยังมีกรรมของบุคคลอื่น ที่ท่านประสบมา และนำเรื่อง กฎแห่งกรรมนี้มาเล่า และสอนให้กับคนทั่วไป มีอยู่ ๓๔ เรื่อง แบ่งเป็นประเภทได้ ดังนี้

๑. ประสบการณ์เกี่ยวกับผลกรรม ในเรื่องวิญญูญาณ เปรต เทวดา มี ๑๒ เรื่อง
๒. วิปัสสนากรรมฐานแก้กรรม ๒ เรื่อง
๓. อานิสงส์ของการสวดมนต์ แผ่เมตตาและเจริญกรรมฐาน ๑๔ เรื่อง
๔. ผลกรรมข้ามชาติ ๓ เรื่อง
๕. นกมาจำพรรษาที่วัดอัมพวัน ๑ เรื่อง
๖. อานิสงส์ของการมีศีลจະ & ผลของการเสียศีลจະ ๒ เรื่อง

จากเรื่องประสบการณ์ผลกรรมของผู้อื่นที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้นำมาเล่าและสอนให้บุคคลทั่วไป มีรายละเอียดแสดงในตารางดังนี้

^{๕๗} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓, หน้า ๑๗๔-

ตารางที่ ๓.๑ ตัวอย่างผลของกรรม : เรื่องวิญญาณ เปרט เทวดา

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
๑. เทพพิกุลสถิต ^{๕๒} (เทวดาตกสวรรค์ เพราะทำผิดกฎ สวรรค์)	เป็นเรื่องของเทวดาที่โดนสาปมาจาก สวรรค์ และมาอาศัยอยู่ที่ต้นพิกุลในวัด อัมพวันเป็นเวลา ๑๐๐ ปี ทุกคืนจะมา ชวนแม่ชีทองก้อน สวดมนต์บทมหา เมตดาใหญ่ ซึ่งพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ท่านได้ทำการพิสูจน์ ด้วยตนเอง ขณะที่เทวดามาสวดมนต์ กับแม่ชี ตอนที่ยังคืน และทุกครั้งที่ท่าน ไปไหน กลับมาเมื่อไร แม่ชีทองก้อน ก็ จะทราบบ่อยครั้ง เพราะเทวดามอบอก หลังจากครบ ๑๐๐ ปี ต้นพิกุลก็ไค่นลง มาเองตามคำบอกของเทวดา	พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่ (๑) เทวดาไปสวดมนต์ ตามบ้านเวลา ๑๒ นาฬิกา นั้น เป็นไปตาม พุทฺธิจ ๕ ประการ ในข้อ ๔ ที่ว่าเที่ยงคืนแก้ปัญห เทวดา (๒) บ้านใดจัดเครื่องบูชา พระสะอาด เทวดาจะไป สวดมนต์และให้พรบ้าน นั้นทุกคืน
๒. แม่กาหลง ^{๕๓} (เปิร์ตที่ยึดติดกับบ้าน เพราะเป็นห่วงสมบัติ และสามี)	เป็นเรื่องของวิญญาณของเปิร์ต ที่สิงอยู่ กับเรือนไทยที่พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ไปซื้อมาเพื่อทำเป็นโรง ครัวที่วัดและท่านได้เชิญให้วิญญาณมา วัดพร้อมกับเรือน เมื่อมาอยู่วัดได้ไม่ นานได้เข้าสิงแม่ครัวที่วัด เพื่อบอกว่า พวกโรงครัว ได้ขโมยของวัด เอากะปิ หอม กระเทียม ตืดมือกลับบ้านทุกวัน เขาจึงทนไม่ได้ พร้อมเตือนว่า อย่าทำ เพราะจะเป็นเปิร์ตเหมือนตน ที่ตาย เพราะอำนาจโลภะ ต่อมาเมื่อแม่กาหลง	(๑) ผลของโลภะ การห่วง ทรัพย์สินสมบัติ ห่วงสามี ห่วงลูกหลาน เมื่อตายไป กลายเป็นเปิร์ต เพราะ อำนาจที่อยู่ในจิตใจ (๒) อำนาจของบุญกุศล สามารถเปลี่ยนภพภูมิ จากเปิร์ตเป็นเทวดาได้

^{๕๒} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑, หน้า ๑๓๘ - ๑๔๔.

^{๕๓} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒, หน้า ๓๑ - ๔๘.

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
	นั่งกรรมฐานที่วัดอัมพวันนานเข้าจนได้เปลี่ยนภพภูมิกลายเป็น เทพธิดา มาปรากฏตัวให้หลายคนได้เห็นรูปและพูดคุยด้วย	
๓. วิญญาณรายงานตัว ^{๕๔} (คนที่ตั้งใจมาเข้าวิปัสสนากรรมฐานแต่ประสบอุบัติเหตุตายก่อน จึงมาที่วัดอัมพวันในรูปของวิญญาณ)	เป็นเรื่องของนายวิโรจน์ ที่เคยมาเข้ากรรมฐานที่วัดอัมพวัน ได้นัดหมายกับอาจารย์ของเขาว่าจะมาเข้ากรรมฐานอีกครั้งที่วัดอัมพวัน แต่ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตพร้อมกับแฟนเสียก่อน วิญญาณของเขา ไปปรากฏตัว เข้าพบพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เพื่อขอเข้ากรรมฐาน ขณะที่สนทนากันมีพระหลายรูปอยู่ในเหตุการณ์ เมื่ออาจารย์ของนายวิโรจน์มาถึง ได้แจ้งให้พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ทราบว่า นายวิโรจน์เสียชีวิตแล้วจริง มีการทำบันทึกเล่าเหตุการณ์ไว้อย่างละเอียด รวมถึงจดหมายก่อนเสียชีวิต	ความเชื่อที่ว่าหลังจากตายด้วยอุบัติเหตุแล้วจะต้องอยู่ในสถานะนั้น ไม่จำเป็นเสมอไป สำหรับคนที่ตายแล้วต้องอยู่เฝ้าถนนหนทาง คือพวกสัมภเวสี ที่ไม่มีสติ คนที่ไม่ได้ฝึกอะไรไว้ ตายที่ไหนแล้วมักหาที่อยู่ไม่ได้ เพราะไม่ได้สร้างบุญกุศลไว้ ถ้าตายด้วยโรคมักเป็นเปรต ตายด้วยโทษะมักเป็นอสุรกาย
๔. ภาพนิมิตที่สวนสามพราน ^{๕๕} (นิมิตเห็นเทวดามาแจ้งขอรับลูกชายคืน)	เป็นเรื่องที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ท่านได้เห็นนิมิตซ้อนขณะกำลังสนทนากับนายชาญศิลป์ เป็นภาพเทวดาทือพานดอกไม้ ฐูปเทียนมาแจ้งกับ มารดาของนายชาญศิลป์ว่าจะมารับลูกชายคืน ในเวลาตีหนึ่ง เมื่อพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เทคนิเสร์จก็ลากลับเลย จากนั้นก็ทราบ	ถ้าผู้ปฏิบัติมีสติครบ ผ่านโสฬสญาณไปได้แล้ว หรือรวบรวมสติไว้มาก ถ้าผู้นั้นมีจิตสงบในตอนใด สติดี ครบ มีความรู้เกิด ปัญญารอบรู้ในเหตุผลเกิดขึ้นในใจแล้ว จะเห็นนิมิตเรื่องจริงเกิดขึ้นได้

^{๕๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙ - ๖๗.^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๘ - ๙๐.

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
	ข่าวว่า นายชาญศิลป์ ได้ประสบอุบัติเหตุ เสียชีวิต ในเวลาดังกล่าว ตามนิมิตที่ท่านเห็น	
๕. คติความตายคือนิยายชีวิต ^{๕๖} (วิญญาณคุณนายผ่องศรีมาแจ้งว่าตนเสียชีวิตแล้ว จึงไม่สามารถอยู่ร่วมในงานที่เคยนิมนต์พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ไว้)	เป็นเรื่องของคุณนายผ่องศรีที่ทำบุญกุศลเป็นประจำ ได้เสียชีวิตไปแล้ว วิญญาณคุณนายมาด้วยชุดสีขาวสะอาด มาแจ้งพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ว่า ที่เคยนิมนต์ท่านไว้ ตนไม่สามารถอยู่ร่วมงานได้ เพราะตนได้เสียชีวิตแล้ว เป็นเรื่องที่จดบันทึกเวลาไว้ เมื่อตรวจสอบพบว่า เวลาที่คุณนายเสียชีวิตคือ ๒๒.๑๕ น. และเวลาที่มาพบหลวงพ่อก็คือ ๒๒.๑๗ น.	ขณะจิตจะดับไปถ้าคิดถึงทุกข์ ความเดือดร้อนใจ เป็นห่วงเป็นใยแล้ว จิตก็ไปสู่อบายได้ หากนึกถึงบุญกุศลที่ได้สร้างเอาไว้ สวรรค์จึงเป็นที่หมายได้
๖. สติปัญญา ๔ ปิดอบายภูมิได้ ^{๕๗} (เป็นเรื่องของวิญญาณคนจีนที่เคยผูกคอตายแล้วมาเข้าสิงคนไทยเพื่อมาบอกวิธีทำบุญไปให้เขา)	เป็นเรื่องของตาเล่งฮ่วย คนจีนที่ผูกคอตาย แล้ววิญญาณมาเข้าผู้หญิงไทยที่พูดเป็นภาษาจีนไม่ได้ แต่ผู้หญิงคนนี้ก็กลับพูดเป็นภาษาจีน บอกว่าปัจจุบันตนต้องทำงานขุดถนนทุกวัน กับหลวงตามด อดีตเจ้าอาวาสวัดกลางพรหมนครที่เคยผูกคอตายเหมือนกัน และต้องการให้หลานมานั่งวิปัสสนา เพื่อแผ่บุญกุศลให้ตน เพราะการทำบุญไปให้นั้น ตนไม่ได้รับ	(๑) การฆ่าตัวตาย เช่นผูกคอตาย เมื่อญาติพี่น้องทำบุญไปให้จะไม่ได้รับ ต้องเจริญกรรมฐานแผ่ส่วนกุศลจึงจะได้รับผล (๒) วันโกนและวันพระ เป็นวันหยุดงานของโลก วิญญาณในนรก

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๑ - ๑๐๒.

^{๕๗} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓, หน้า ๑๘๑ -

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
๗. เปรตหลวงพ่อกำ ^{๕๘} (พระกลายเป็นเปรต ด้วยอำนาจโลภะ)	เป็นเรื่องของอดีตเจ้าอาวาสวัดเสาชิง ทอง ขณะมีชีวิตอยู่ เป็นคนขี้เหนียว ไม่ ทำบุญทำทาน ของที่ได้มาก็เก็บจนเก่า จนชำรุด มีเงินให้เขาทำบุญ พอตายไป กลายเป็นเปรต คอยตามทวงหนี้ อด อยากมาก เปรตนี้ได้มาเข้าฝันชาวไร่ ขอ น้ำกินและตอบแทนด้วยการให้สูตรยา รักษาอาการบ้า หลังจากตรวจสอบดู แล้ว เรื่องราวของเปรตผู้นี้เป็นไปตามที่ ชาวไร่ผู้นี้เล่าทุกประการ	อำนาจโลภะ มีแต่ความ อยากได้ และไม่ทำบุญทำ ทาน เมื่อตายไปจิตติดอยู่ กับเงินทองที่ให้เขาทำ จึง ต้องไปเป็นเปรตตามทวง หนี้ที่ให้เขาทำ
๘. เสี่ยงร้อง ประหลาด ^{๕๙} (เปรตหลวงตาเฟื่อง)	เป็นเรื่องของพระชื่อ หลวงตาเฟื่อง สมัย เป็นพระไม่เจริญวิปัสสนากรรมฐานและ มักไปลักขโมยน้อยหนา ที่เขาปลูกไว้ เมื่อตายไปกลายเป็นเปรต มาขอส่วน บุญกับคนที่เข้าวิปัสสนากรรมฐาน เมื่อ เขาแผ่บุญกุศลให้ และถวายผ้าจีวรเป็น สังฆทานอุทิศไปให้ พระเปรตนั้นได้มา สวดให้พรกลับ	(๑) การเจริญกรรมฐาน สามารถแผ่ส่วนกุศลให้ เปรตรับผลได้ (๒) คนที่มีบุญ มักได้ยิน เสี่ยงร้องมาขอความ ช่วยเหลือ หากว่าใครไม่ มีบุญกุศลพอ ก็ไม่มีใคร มาร้องขอความช่วยเหลือ
๙. วิญญาณกตัญญู ^{๖๐} (วิญญาณของคนที่ยิน ยาตาย มาขอส่วนบุญ และกลับมาตอบแทน บุญคุณ)	เป็นเรื่องของวิญญาณของอสุรกาย ที่ เคยกินยาฆ่าตัวตายมาขอส่วนบุญกับ ท.เลียงพิบูลย์ ให้ช่วยถวายสังฆทาน และนั่งกรรมฐานแผ่เมตตาให้ เมื่อ ท. เลียงพิบูลย์ ทำให้ วิญญาณก็มา	(๑) คนที่ยินยาตาย มี โทษเกิดขึ้น เมื่อตายไป เป็นอสุรกาย ไม่ใช่เปรต (๒) กรณียฆาตตัวตาย การ ผูกคอตาย การยิงตัวตาย

^{๕๘} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตธมฺโม), กุฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๔, หน้า ๓๙ – ๔๕.

^{๕๙} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตธมฺโม), กุฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๕, หน้า ๔๔ – ๔๙.

^{๖๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๕ – ๒๓๐.

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
	ขอขอบคุณ และมาเตือนไม่ให้เดินทางโดยรถไฟในวันรุ่งขึ้น เมื่อท.เลียงพิบูลย์ ไม่เดินทางตามคำเตือน ปรากฏว่ารถไฟขบวนดังกล่าวตกเขา ผู้โดยสารเสียชีวิตหมด ๔๐ คน	วิธีที่จะแผ่เมตตา แผ่บุญกุศลไปให้คือ กรรณฐาน ถ้าทำบุญไปให้ มักไม่ถึง พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ได้บันทึกตัวอย่างไว้หลายราย
๑๐. พระภูมิเจ้าที่ ^{๖๑} (เป็นเรื่องของ วิญญาณที่ผูกพันอยู่กับที่เดิมที่ตนเคยเป็นเจ้าของ มี ๒ เรื่อง)	<p>เรื่องที่ ๑ เป็นเรื่องวิญญาณมาปรากฏตัว แจ้งพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ว่า พຸ່ງนี้จะมีคนนำของมาถวายท่าน ให้ท่านแผ่เมตตาอุทิศส่วนกุศลให้เขาด้วยและบอกว่าตนเป็นเจ้าของที่ โดยระบุบ้านเลขที่ และที่อยู่ให้อย่างละเอียด และเล่าว่า เขาเคยเป็นเศรษฐีมีเงิน ซี้เกียจทำบุญ ตายไปแล้วไปเกิดเป็นเปรตอยู่ที่นั่น เป็นปูโสสมเฝ้าทรัพย์มา ๑๐๐ กว่าปีแล้ว ตอนนี้จะไปเกิดแล้ว และบอกท่านว่าเจ้าของที่คนใหม่จะนำอะไรมาถวายบ้าง ซึ่งพอได้เวลาก็มีคนนำของมาถวาย ตามรายการที่วิญญาณนี้แจ้งไว้ทุกประการ พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) จึงได้แผ่เมตตาให้เขา</p> <p>เรื่องที่ ๒ เป็นเรื่องของวิญญาณหญิงชราที่เคยเป็นเจ้าของที่ลพบุรี แล้วถูกเขาไล่ที่ จึงมีความอาฆาตมาเข้าสิงลูก</p>	<p>(๑) การแผ่เมตตา ให้กับพวกวิญญาณ ของเปรตสามารถทำได้</p> <p>(๒) หากมีการเข้าสิงของวิญญาณ ไม่ควรไล่ ควรใช้วิธี แผ่เมตตา</p>

^{๖๑} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๗, หน้า ๒๐๓ -

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
	<p>สาวเขาที่กรุงเทพ ไม่ยอมออก สูดทำย ต้องทำพระสังฆทาน เป็นไม้กวาด มีด และช้อนส้อม เพื่อจะไปอยู่วัดอัมพวัน จะได้ไปกวาดลานวัด และใช้ช้อนกินอาหารที่วัด เมื่อถวายสังฆทานเสร็จ คนที่ถูกริฎฐานเข้าก็หายทันที</p>	
<p>๑๑. ความสุข (หมั่นทำบุญรักษาอุโบสถศีลแต่กลับตายไปเป็นเปรต)^{๖๒}</p>	<p>เป็นเรื่องของคนแก่อายุ ๘๖ ปี เป็นเศรษฐีชอบทำบุญ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่าเป็นประจำ รักษาอุโบสถศีล สวดมนต์ตั้งแต่รุ่งสว่างจนแก่ เมื่อตายไปกลายเป็นเปรต เพราะอำนาจโลภะเนื่องจากยกสมบัติให้ลูกหมด เมื่อลูกเขยคนเล็กเป็นหนี้การพนัน จึงได้ไปขอสมบัติคืนจากลูกชายคนโตมาให้ลูกสาวคนเล็กแต่ลูกเขยก็นำไปเล่นการพนันจนหมดตัว คุณยายเสียใจ อดอาหาร เป็นเดือนจนต่อมาหัวใจวายตาย แล้วกลายเป็นเปรต มาเข้าสิงเด็ก และได้คุยกับพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เพราะเหตุที่ชอบทำบุญแต่ไม่ปฏิบัติธรรม จึงหาความสุขไม่ได้</p>	<p>บุญ แปลว่าความสุข การที่คนเราบริจาคทาน แต่ศีลไม่มี ภาวนาไม่มี ถือว่ายังไม่ครบ แม้ว่าจะไปสร้างศาลาร้อยหลัง ทอดกฐินก็ร้อยวัด แต่ใจยังไม่ศรัทธา หอมอง ไม่มีความสุขอย่างแท้จริง มีแต่ความสุขที่ยังเจือด้วย ความทุกข์เหมือนคุณยายบุญที่คุณยายทำไว้ ยังคงอยู่ แต่บาปมาก่อน เพราะอำนาจโลภะจึงไปเป็นเปรตก่อน หมดกรรมจากเปรตจึงจะไปสวรรค์ต่อไป</p>
<p>๑๒. ตาเคลิ้ม^{๖๓} (การได้ไปชมเมืองลับแลของคนที่ยังตายไปแล้ว)</p>	<p>เป็นเรื่องของตาเคลิ้ม ที่เรือล่มแล้วหายไปแล้วได้ไปพบเมืองที่คนตายแล้วไปอยู่ ไปพบหลวงตา ที่ตายไปแล้วนั้น</p>	<p>บาปบุญคุณโทษนั้น จิตเราเป็นผู้จัดบันทึกเข้าไว้หมด พอตายลง วิญญาณ</p>

^{๖๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๕ - ๓๒๗.

^{๖๓} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๘, หน้า ๘๓ -

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
	<p>นั่งเล่นหมากรุกกลางแดด เมื่อฝนตกลงมากก็กลายเป็นเข็ม แต่หลวงตาไม่มีที่หลบ เพราะไม่ได้ทำบุญ ส่วนตาเคลิ้มหลบอยู่ใต้สังกะสีเพียง ๑ แผ่น เพราะเคยทำบุญไว้แค่นั้น และพบบ้านที่มีแต่การทะเลาะกันเพราะเป็นคนพาลไม่เรียนหนังสือ มีความลำบาก ส่วนบ้านคนที่เรียนหนังสือมีความเป็นอยู่ที่ดี เมื่อตาเคลิ้มหิว เห็นอาหารก็กินไม่ได้ เพราะไม่เคยทำบุญด้วยตนเอง อาหารจึงไม่ใช่ของตน เป็นของภรรยา แกจึงบอกเจ้าหน้าที่ คนที่พาชมเมืองว่า กลับมาจะสร้างวัด ซึ่งเจ้าหน้าที่บอกว่า ถ้าแกทำไม่ได้จะเสียสัจจะ และไฟจะไหม้บ้าน แต่เมื่อแกกลับมาที่บ้าน ก็ตั้งใจจะสร้างวัด แต่ก็ไม่สามารถสร้างได้ เพราะเป็นเรื่องใหญ่ สุดท้ายตาเคลิ้มก็ตาย โดยที่ยังไม่ได้สร้างวัด ต่อมาภรรยาตาเคลิ้มก็ตายไล่เลี่ยกัน และไฟก็ไหม้บ้านตาเคลิ้ม ตามคำทำนายดังกล่าว</p>	<p>ก็ตีแผ่ขยายออกมาเป็นการชดใช้เวรกรรมไป หากทำดีก็ไปสวรรค์ หากทำชั่วก็ไปนรก</p>

จากเรื่องที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เล่าประสบการณ์ผลกรรมของผู้อื่นที่ท่านประสบมาด้วยตนเองในเรื่องของวิญญาน เปอต และเทวดา นั้น ทุกเรื่องมีหลักฐาน มีการบันทึกวันและเวลา ไว้สำหรับการตรวจสอบกลับอย่างชัดเจน อีกทั้งมีพยานบุคคลรู้เห็น ทุกเหตุการณ์ มีการอธิบายอ้างอิงอย่างละเอียด ทุกขั้นตอน จึงเป็นเรื่องที่สร้างความศรัทธา และความเชื่อมั่นในเรื่องกฎแห่งกรรม ที่เกี่ยวกับเรื่องบาป บุญ และภพภูมิอื่น นอกเหนือจากโลกมนุษย์ และสัตว์เดรัจฉาน ซึ่งเป็นการเน้นย้ำว่า ภพภูมิมีจริง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ตารางที่ ๓.๒ ตัวอย่างผลของกรรม : เรื่องวิปัสสนากรรมฐานแก้กรรม

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
๑. พระญวณแก้กรรม ^{๖๔}	เป็นเรื่องของพระที่เป็นคนญวณ ได้มี นิมิตให้มาปฏิบัติธรรมที่วัดอัมพวัน ขณะปฏิบัติ วันแรกได้ร้องเป็นหมู เป็น วัว ควาย วิ่งชนเสา ชนต้นไม้จนหัวแตก เลือดไหล วันที่สองก็เป็นอีก ชนต้นไม้ ร้องเป็นวัวควาย เลือดไหล คอเป็นแผล อาเจียนและถ่ายเป็นเลือด ไม่ได้นอนถึง ๓ วัน พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ท่านให้ ตั้งสติ กำหนดเวทนา จนในวันที่ ๔ เข้าสมาบัติได้ พ้อออก จากสมาบัติได้แล้วว่า ตอนเป็นฆราวาส เคยรับจ้างฆ่าวัว ควาย หมู จึงเป็นผล กรรมที่ต้องมารับจากการฆ่าสัตว์ เป็น การแก้กรรม โดยรับทุกขเวทนาที่เกิดขึ้น	กรรมเก่าต้องใช้นี้ คนที่ สร้างกรรมไว้แล้ว เมื่อ สำนึกได้รับผิดได้ ต้อง ยอมรับใช้กรรม ไม่มีอะไร ที่จะแก้ได้ ต้องใช้ทั้งนั้น ต้องใช้กรรม บาบบุญล้าง กันไม่ได้ บุญไปตามบุญ บาปไปตามบาป เรื่องนี้ เป็นตัวอย่าง ซึ่ง พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) กล่าวว่า วิปัสสนาแก้กรรมได้ โดย วิธีรับใช้กรรม
๒. กรรมฐานแก้กรรม ^{๖๕}	เป็นเรื่องของนายไกรที่ทำงานเป็น หัวหน้าพัสดุ ทำบัญชีโดยไม่รู้ว่ามี ผู้จัดการทุจริต เมื่อผู้จัดการโดน สอบสวน นายไกรมีความกุ่มใจและ ตั้งใจจะฆ่าตัวตาย เนื่องจากไม่รู้จะแก้ ปัญหาอย่างไร หากเป็นพยานให้การ ตามความเป็นจริงในการสอบสวน ผู้จัดการซึ่งเป็นผู้มีพระคุณ ก็จะทำให้	การเจริญวิปัสสนา กรรมฐาน และแผ่เมตตา มีอันส่งผลให้ได้รับความ เป็นธรรม และความ เข้าใจจากผู้ที่เราแผ่ เมตตาให้

^{๖๔} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓, หน้า ๑๓๐ - ๑๓๑.

^{๖๕} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒, หน้า ๑๔๘ - ๑๕๕.

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
	<p>หัวหน้าติดคุก หากบิดเบือนการให้การ ซึ่งจะเป็นการโก่งราคา การเมื่อได้มา ปฏิบัติธรรมที่วัดอัมพวัน นั่งกรรมฐาน และแผ่เมตตาให้เจ้านาย ทำให้นายไกร ได้รับความเห็นใจ จากหัวหน้าใหญ่ โดยไม่ต้องให้การเกี่ยวกับผู้จัดการเพราะ หลักฐานชัดเจนอยู่แล้ว และไม่ถูกออก จากราชการเพียงถูกตัดเงินเดือน ๒ ชั้น ส่วนผู้จัดการถูกพักงานและถูกย้าย</p>	

ตารางที่ ๓.๓ ตัวอย่างผลของกรรม : อานิสงส์การสวดมนต์ แม่เมตตาและเจริญกรรมฐาน

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
๑. ไทรจิต ^{๖๖} และ วิไกรภูน ^{๖๗}	เป็นเรื่องของนาย วิไกร ชาวนอเวย์เมื่อมาบวชที่วัดอัมพวันแล้วมาเจริญกรรมฐานอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้คนในครอบครัว โดยวันและเวลาเดียวกันดังกล่าว ปู่ที่นอเวย์เห็นผ้าเหลืองผ่านหน้าไป และทำให้แม่ซึ่งนอนป่วยอยู่ อาการป่วยดีขึ้น โดยแม่เขียนจดหมายมาเล่าให้ฟังและเมื่อแม่เมตตาถึงกระทรวงกลาโหมที่นอเวย์ได้รับอนุญาตให้อยู่เมืองไทยต่ออีก ๑ ปี	อานิสงส์การแม่เมตตาหลังการเจริญกรรมฐานสามารถทำได้ หากผู้เจริญกรรมฐานมีจิตใจที่เบิกบานบริสุทธิ์ จิตจึงมีกำลัง
๒. ปาฏิหาริย์คุณนาย ละม้าย ^{๖๘}	เป็นเรื่องของคุณนายละม้าย ที่เมื่อก่อนไม่สามารถนั่งกรรมฐานและเดินจงกรมได้ อ่านหนังสือไม่ออก เมื่อหัดสวดมนต์ทำให้สติดีขึ้น ต่อมาก็สามารถนั่งกรรมฐาน เดินจงกรมได้ ได้อานิสงค์ คือสามารถกำหนดรู้สิ่งที่ต้องการทราบได้ และรู้วันตายของตนเอง ใช้อานิสงส์ของการสวดมนต์เจริญกรรมฐาน เยียวยารักษาโรคมะเร็งที่เป็นอยู่ได้ถึง ๓ ปี	(๑) การสวดมนต์ไหว้พระเป็นภาวนาเบื้องต้น ทำให้มีการเจริญสติ (๒) เมื่อเจริญสติปฏิฐาน ๔ ได้ จิตจะเกิดเมตตา มีความสงสารสัตว์ สัตว์จะไม่ทำร้าย จะไม่ริษยาใคร จะไม่ผูกพยาบาทใคร

^{๖๖} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตธมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑, หน้า ๑๓๐ - ๑๓๖.

^{๖๗} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตธมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๘, หน้า ๑๑๔ - ๑๒๗.

^{๖๘} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตธมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒, หน้า ๑๓๖ - ๑๔๗.

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
๓. อานิสงส์ของการสวดพุทธคุณ ^{๖๙}	มี ๒ เรื่อง เรื่องที่ ๑ เป็นเรื่องอานิสงส์ของการสวดพุทธคุณ เท่าอายุบวชหนึ่งแล้วแม่เมตตา อุทิศบุญกุศลให้ลูกของชาวคริสต์ ที่ทำให้ลูกที่เรียนอยู่ต่างประเทศ หันมาประพฤติตัวใหม่เลิกเกเรและตั้งใจเรียน เรื่องที่ ๒ เป็นเรื่องของจำที่สามารถสอบเป็นนายร้อยได้ เพราะการสวดพุทธคุณ ทั้งที่ก่อนหน้านี้เสียเงินไปถึง ๒ หมื่น เพื่อให้สอบได้ แต่ก็สอบไม่ได้	การสวดพุทธคุณ ทำให้มีสติดีขึ้นมา ปัญญาเกิด มีความเบิกบาน สบายใจ กินได้นอนหลับ จิตใจดี ทำสิ่งใดที่ตั้งใจ จึงมักจะสำเร็จ
๔. อานิสงส์ของการแผ่เมตตา ^{๗๐}	เป็นเรื่องของยายผิง อยู่วัดอัมพวัน เป็นคนดูแลรับใช้พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม) ถ้าแก่เห็นแมวเข้ามา ก็จะทำดีแมว ด่าแมว ทำให้แมวมาอุจจาระบนกุฏิเป็นประจำ และชวนเพื่อนแมวมาอุจจาระด้วยทุกวัน หลังจากที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม) แนะนำให้ทำกรรมฐาน แผ่เมตตาให้แมว ไม่ตีแมวและพูดจาดีๆ ตั้งแต่นั้นมาแมวก็นิยามาอุจจาระบนกุฏิอีกเลย	การเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ทำให้ตัดใจได้ และเสียสละได้ ด้วยเมตตาของตนเองและผู้อื่นได้ โดยเฉพาะกับสัตว์เดรัจฉาน ยังสามารถรับรู้ได้
๕. กรรมฐานป้องกันยาพิษ ^{๗๑}	เป็นเรื่องของลูกเขยคนโตของเศรษฐีเจ้าของทีนา ซึ่งเคยมาปฏิบัติธรรมที่วัดอัมพวัน กับพระธรรมสิงหบุราจารย์	อานิสงส์ของการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ช่วยให้ออกพ้นภัยได้ และ

^{๖๙} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตธมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓, หน้า ๑๖๙-๑๗๓.

^{๗๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๖-๑๘๐.

^{๗๑} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตธมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๕, หน้า ๑๖๘-๑๗๒.

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
	<p>(จรัญ จิตธมฺโม)และยังสวดมนต์นั่งกรรมฐานทุกวันกับภรรยาซึ่งเป็นลูกสาวคนโตของเศรษฐี เนื่องจากเป็นคนซื่อและเจริญกรรมฐาน แต่ถูกอิจฉาริษยาจากลูกเขยคนเล็ก จึงโดนวางยาพิษในอาหาร แต่ไม่ได้ทาน เพราะขณะนั่งกรรมฐานได้มีนิมิตว่า จะโดนวางยาพิษตอนบ่าย สุดท้ายคนที่ทานยาพิษเข้าไปคือ แม่ยายและลูกสาวที่เป็นภรรยาของลูกเขยคนเล็กเอง</p>	<p>ความริษยาเป็นกฎแห่งกรรม คินสนองต่อคนที่มีเจตนาทำร้ายผู้อื่นเอง</p>
<p>๖. บุญบันดาล (เพชรตาแมว)^{๗๒}</p>	<p>เป็นเรื่องของอดีตผู้ว่าราชการจังหวัดสิงห์บุรี อยากรได้เพชรตาแมว มีภรรยาเป็นอิสลาม ไม่เคยสวดมนต์ มาขอเพชรตาแมวกับพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม) ท่านจึงให้ผู้ว่าฯ สวดมนต์เจริญกรรมฐานและให้ตั้งจิตอธิษฐานขอ ต่อมามีคนนำเพชรตาแมวมาถวายพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม) ท่านจึงได้มอบให้ผู้ว่าฯ ท่านนี้ไป ส่วนภรรยาผู้ว่าฯ อยากรได้บ้าง ท่านจึงแนะนำให้สวดมนต์ และทำกรรมฐานเช่นกัน คุณนายทำด้วยศรัทธา จนกระทั่งมีคนมาถวายเพชรตาแมว กับท่านอีก ท่านจึงมอบเพชรตาแมวเม็ดที่ ๒ นี้ให้คุณนายผู้ว่าฯ ไป</p>	<p>บุญบันดาลได้จริง การที่ได้มาเจริญวิปัสสนากรรมฐาน แล้วตั้งจิตอธิษฐาน ซึ่งก็เหมือนการตั้งปณิธานในใจ หากในอดีตเขาเคยทำมาก่อน สิ่งของนั้นย่อมตกเป็นของเขา</p>

^{๗๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๗ - ๑๘๘.

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
๗. อำนาจิตทำให้ หายโรคได้ ^{๗๓}	เป็นเรื่องของนายพั๊ด แสงจันทร์ ที่เป็น อัมพาต มาประมาณ ๓ ปี เมื่อได้รับการ แนะนำให้สวดมนต์ พุทธคุณ เขาก็สวด ทุกวันๆ ละหลายๆ รอบโดยนอนสวด จน ต่อมาหายจากโรคอัมพาต สามารถเดิน ได้เป็นปกติ	ด้วย แรงศรัทธา และ เชื่อมั่น กำหนดจิตให้ เข้มแข็ง และด้วยอานิสงส์ ของการสวดพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ และ การหายใจยาวๆ บริกรรม ภาวนา ทำให้โรคภัยไข้ เจ็บหายได้
๘. เครดิตคือคุณธรรม ^{๗๔}	เป็นเรื่องของครอบครัวฝรั่งที่มีภรรยา เป็นคนไทย สวดมนต์ไหว้พระ เจริญ ภาวนา เป็นคนซื่อตรงต่อเวลาและ หน้าที่ รักษาคำพูด ถูกเจ้านายโกง แต่ก็ ไม่โกรธแค้น ยังกลับไปช่วยนายตอนที่ เขาเดือดร้อน ทำให้คนอเมริกาที่เป็น เจ้านายซึ่งใจ จึงตอบแทนด้วยการเสนอ ความดีต่อสำนักงานเทศมนตรี และให้ บัตรเครดิตเอาไว้ใช้จ่าย เดินทางไปไหน มีแต่คนนับถือ	(๑) การสวดมนต์ เจริญ ภาวนา ทำให้มีสติ มี ปัญญาแม้ยากจนแต่ก็มี งานให้รับจ้างทำตลอด (๒) คนที่มีเครดิต คือคนที่ มีคุณธรรมพูดจริงทำจริง ซื่อสัตย์สุจริต ชยัน หัน หลังให้อภัย
๙. การเจริญกรรมฐาน แล้วทำให้ชีวิต รุ่งเรือง ^{๗๕}	เป็นเรื่องของลูกสาวของจับกัง ที่ พระธรรมสิงหนราวาจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม) ให้มาช่วยงานที่โรงครัวและให้ปฏิบัติ กรรมฐาน แม่เมตตา เมื่อกลับไปอยู่บ้าน ก็ สวดมนต์ นั่งกรรมฐานเป็นประจำ	คนเราแม้ยากจนอย่างไร หากหมั่นฝึกฝนตนเอง ให้ มีสมบัติมนุษยศรัทธา ทุก อย่างจะดันตนเองให้ สูงขึ้นเอง มีการทำงานทำ

^{๗๓} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตธมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๖, (กรุงเทพฯ :
หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๕๗-๑๖๓.

^{๗๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๖-๒๔๑.

^{๗๕} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตธมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๗, หน้า ๑๕๗-
๑๖๓.

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
	ต่อมามีเสียจากกรุงเทพ มาสู่ขอกลายเป็นคนมีเงิน ได้ส่งเสียน้องให้เรียนหนังสือ และรับพ่อแม่มายู่ด้วย	เป็นเศรษฐี มีความรุ่งเรือง
๑๐. คนยืมเงินแล้วไม่คืนจะทำอย่างไร ^{๗๖} มี ๓ เรื่อง	<p>เรื่องที่ ๑ เป็นเรื่องของคนจีนที่อพยพมาเมืองไทย แล้วถูกเพื่อนคนจีนด้วยกันยืมเงินไป ๓ ล้านแล้วไม่คืน จึงฟ้องศาลเมื่อมาปฏิบัติ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) แนะนำให้ทำกรรมฐานแล้วแผ่เมตตา ให้เขาเจริญรุ่งเรือง ยกหนี้ให้เขาไป และให้ไปถอนฟ้องเขา</p> <p>ต่อมาเพื่อนที่เคยยืมเงินไป ทำธุรกิจรุ่งเรืองดีจึงนำเงินมาคืนทั้งต้นและดอก</p> <p>เรื่องที่ ๒ เป็นเรื่องประสบการณ์ของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เองที่เคยถูกยืมเงินแล้ว ไม่ได้คืน เพราะเหตุว่าในอดีตชาติ ท่านเคยไปเอาของเขามา^{๗๗}</p> <p>เรื่องที่ ๓ เป็นเรื่องของข้าราชการ ซี ๗ ที่เคยให้เงินเพื่อนกู้ และไปค้าประกันเพื่อนกู้ธนาคาร ต่อมาเพื่อนโดนแม่ชะม้อยโกง จึงหนีไป ข้าราชการคนนี้จึงต้องแบกรับหนี้ ที่ตนเป็นผู้ค้าประกันเคยไปบวชชีพรหมณี ได้รับคำแนะนำให้ใช้คาถาแข่งเพื่อน ให้ไฟไหม้บ้านเพื่อน แต่ปรากฏว่าไฟกลับไหม้บ้าน</p>	<p>(๑) หากเจริญกรรมฐานแล้ว มีสติดี อาจช่วยให้ทราบว่า คนมายืมเงิน จะได้คืนหรือไม่ หากสติบอกว่า จะไม่ได้คืน ก็ไม่ควรให้ยืม เพราะจะโกรธกันเพียงคนเดียว หากให้ยืมไป จะโกรธกันทุกครั้งที่ทวง</p> <p>(๒) ไม่พูดโกหกว่าไม่มี ถ้ามีให้บอกว่ามี แต่ต้องเก็บไว้ใช้จ่าย</p> <p>(๓) ถ้าใครมายืมเงินไปแล้ว ไม่คืน ให้เจริญกรรมฐาน อโหสิกรรมแล้วแผ่เมตตาให้เขาเจริญรุ่งเรือง ถ้าไม่เคยติดหนี้กันมาก่อน เขาจะนำมาคืน หากไม่ได้คืน อาจเป็นเพราะเป็นหนี้กันมาก่อน ในชาติก่อน ให้แผ่เมตตา อโหสิกรรม</p>

^{๗๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๕ - ๑๔๔.

^{๗๗} อ่างแล้ว.

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
	ตนเอง หมดเงินไปช่อมแซมไปเกือบสามแสน พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) แนะนำให้นั่งกรรมฐาน ให้แผ่เมตตาให้เพื่อน ต่อมาเพื่อนก็หาเงินได้มาใช้นั้นจนหมด	ไป ไม่ต้องเอาคืน
๑๑. บรรพชาเป็นสามเณร ช่วยเตี้ยขึ้นจากนรกได้ ^{๗๘}	เป็นเรื่องของสามเณรที่มาบวชตั้งแต่เด็ก เจริญวิปัสสนากรรมฐาน แต่เตี้ยไม่ยอมให้บวชจะรู้สึก จนท่านได้บวชเป็นพระก็ให้สึกอีก ต่อมาเตี้ยเป็นลมตาย ขณะที่สวดศพในวันที่ ๓ ได้ฟื้นขึ้นมาแล้วว่า ตายไปตกนรกได้พบยมบาล และพบเพื่อนที่มีอาชีพเดียวกัน อยู่ในกะทะทองแดง เพราะไม่เคยทำบุญ แต่เมื่อเห็นจิ๋วของลูกมาช่วย พัดควันให้ไม่ให้ล้มลุก ยมบาลบอกว่าความจริงแกถึงคราวตายแล้ว แต่ลูกชายมาช่วยเตี้ยได้ ให้อายุยืนยาวต่อไป พอฟื้นขึ้นมา ก็รักษาอุโบสถศีล วันพระกินเจ มาอยู่วัด ขอร้องลูกชายไม่ให้สึก ทั้งที่เมื่อก่อนอยากให้สึก	การที่ลูกมาบวชเป็นเณร เป็นพระ หากตั้งใจปฏิบัติธรรม นั่งกรรมฐาน สามารถทดแทนบุญคุณให้พ่อแม่ได้ โดยอุทิศบุญกุศล
๑๒. คนเข้าถึงธรรมหายจากโรคได้ ^{๗๙}	เป็นเรื่องที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ท่านได้เล่าถึง คนที่หายป่วยได้ จากการสวดมนต์ และเจริญกรรมฐาน ตัวอย่าง นายกุศล ป่วยเป็นโรคหัวใจรั่ว หลังจากเจริญภาวนา ^๘	(๑) การสวดมนต์ สวดเพื่อต้องการให้เกิดสติ ช่วยตนเองได้ (๒) การหายจากโรค ด้วยการปฏิบัติภาวนานี้

^{๗๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๒-๒๘๒.

^{๗๙} คู่มือละเอียดใน พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๘, หน้า ๑๐๕-๑๑๓.

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
	<p>เดือน โรคภัย ๙๐ %</p> <p>ตัวอย่างที่ ๒ คนป่วยเป็นมะเร็ง หากไม่ได้ผ่าตัด หมอบอกว่าอยู่ได้ไม่ถึงปี หลังจากปฏิบัติกรรมฐาน ๗ วัน กลับไปหาหมอ ปรากฏว่ามะเร็งหายไป</p> <p>ตัวอย่างที่ ๓ มีคนจีนอีกคนหนึ่ง ไม่เคยนั่งกรรมฐาน หลวงพ่อทราบว่าเขาจะตายก่อนลูกสาวแต่งงาน จึงขอให้มานั่งกรรมฐาน ไม่อย่างนั้นหากเขาตาย ลูกสาวจะไม่ได้แต่งงานใน ๓ ปี ตามประเพณีจีน หลังจากมานั่งกรรมฐานก็ทราบว่า อาการปวดหลังทุกวันตอนบ่าย ๓ โมง เกิดจากกรรมที่เขาตีแมวในช่วงเวลานั้น หลังลูกสาวแต่งงาน ได้ ๓ วัน แก่ก็เสียชีวิตจากการแน่นหน้าอก</p>	<p>พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) กล่าวว่า เป็นเรื่องที่ท่านฝากให้ไปคิด ไม่ได้ฝากให้ไปทำ หากใครคิดได้ให้ทำ หากคิดไม่ได้ อย่าไปทำให้เสียเวลา การที่ไม่มีศรัทธาอย่าทำ ไม่มีจิตเป็นกุศลอย่าทำ ไม่ได้ผลอย่างแน่นอน</p>
๑๓. พระพุทธรูปเป็นเหตุ ^{๙๐}	<p>เป็นเรื่องของ ๒ สามีมรรยา ที่โดนปล้น พระพุทธรูปที่ตนบูชาอยู่ทุกวันไป และพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ท่านได้นำพระพุทธรูปไปคืนสามีมรรยา คู่นี้ ซึ่งพระพุทธรูปนี้หลังโดนปล้นไป ก็ได้ถูกขายเปลี่ยนเจ้าของถึง ๔ ราย แต่ทุกคนที่ได้ไป จะพบเหตุการณ์ที่ไม่สบายใจ ตอน ๕ โมงของทุกวัน จนไม่มีใครอยากเก็บพระพุทธรูปไว้ สุดท้ายเจ้าของคนล่าสุด ได้นำพระมาถวายพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม)</p>	<p>ด้วย อานิสงส์ที่เจ้าของเดิมสวดมนต์ ภาวนา และแผ่เมตตา ทุกวัน ทำให้เทพที่สิงสถิตอยู่ในพระองค์นี้ ดลบันดาลให้พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) มาพบเจ้าของเดิม และมีส่วนช่วยให้พระได้กลับคืนเจ้าของเดิม ดังนั้นการซื้อสิ่งใดมาต้องระมัดระวัง</p>

^{๙๐} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๕, หน้า ๑๕๕ -

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
	ท่านหาสาเหตุ ก็พบว่า เป็นเพราะทุก ๕ โมงเย็น เจ้าของเดิมจะนั่งสวดมนต์หน้า หิ้งพระที่เคยวางพระองค์นี้ และกำหนด จิตว่ามีพระพุทธรูปตั้งอยู่และแม่เมตตา ทุกวัน ทำให้ผู้ที่ได้พระไปเกิดความไม่ สบายใจ ในเวลา ๕ โมงเย็น ทุกราย	หากเป็นของที่ได้มาโดยมิ ชอบ และเจ้าของเดิมเขา หวงแหนก็อาจนำมาซึ่ง พิษภัยได้
๑๔. ยิงเกลียดยิง ไกล ^{๙๐}	เป็นเรื่องของคุณอุ้นเรือน ที่เมื่อก่อนไม่ คอยขอบพระธรรมถึงบูรพาจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นัก ภายหลังที่คุณอุ้นเรือน สวดมนต์ นั่งกรรมฐาน แม่เมตตาเป็น ประจำ ก็หายเกลียด และมาช่วยงานที่ วัดอัมพวันเป็นประจำ คุณอุ้นเรือนมี กรรมอดีตชาติติดตัวมา ถึง ๖๐ % ซึ่ง จะต้องหมดตัวเพราะไฟไหม้ ท่านก็ให้ คุณอุ้นเรือนเข้ากรรมฐานให้มาก และ อุทิศให้เจ้ากรรมนายเวร ท่านเองก็ช่วย แม่เมตตา สูดทำยาไฟไหม้ร้านค้าหมด แต่ชีวิตปลอดภัย และได้เปิดร้านใหม่	(๑) หากเกลียดใครให้แม่ เมตตาให้เขา เมื่อความ เกลียดหายไป ความ เมตตาเข้ามาแทนที่ (๒) หากมือทึนนาทานติด ตัวมา ๖๐ % มักมีเรื่องให้ หมดเนื้อหมดตัว ถึงกับไฟ ไหม้บ้าน ถ้าทำกรรมฐาน แล้วแม่เมตตาเป็นประจำ จะช่วยยับยั้งความรุนแรง ได้ ทำกรรมฐานเป็นการ ใช้หนี้เขา สร้างความดีไป

^{๙๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๗-๑๗๖.

ตารางที่ ๓.๔ ตัวอย่างผลของกรรม : ผลกรรมข้ามชาติ

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
๑. หญิงสองร่างนาง สองชาติ ^{๘๒}	เป็นเรื่องของนางสอชิง เป็นคนชอบลักขโมย ขโมยทองแล้วโยนความผิดให้คนอื่น ลัก ขโมยข้าว เมื่อตายไปตกนรก ในวันพระวัน โกน ยังได้สวดมนต์ไหว้พระ ตาปูนสามีได้ สร้างกุฏิและบวชอุทิศบุญกุศลให้ จนนาง สอชิงได้ลดโทษและกลับชาติมาเกิดใหม่ เป็นในโลกมนุษย์เพื่อไปใช้หนี้สามี ๒๐ ปี ให้รักษาอุโบสถศีลทุกวันพระ และสร้างกุฏิ กรรมฐานด้วยเงิน ๑ ชั่ง เมื่อนางสอชิง กลับมาเกิดใหม่เป็นลูกคนจีน ระลึกชาติได้ กลับไปอยู่กับตาปูน มาสร้างเรือน กรรมฐานหลังแรกให้วัดอัมพวัน ตามที่ได้ ตกลงกับยมบาลไว้ เมื่อตาปูนเป็นอัมพาต นางสอชิง ดูแลปรนนิบัติอย่างดี จนอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ก็ตาย จากนั้น ๒ ปี ตาปูนก็ตาย	(๑) ในเมื่อนรก ก็มีกา สวดมนต์ไหว้พระ (๒) วันหยุดในนรก คือวัน โกน วันพระ (๓) ในเรื่องการขโมยข้าว พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม) ท่านได้ ข้อคิดในเรื่องนี้เช่นกัน เพราะในวัยเด็ก ท่านก็ เคยลักขโมยข้าวคนอื่น เช่นกัน มากกว่าายสอชิง เสียอีก ท่านจึงสร้างกุฏิ กรรมฐานมากมาย
๒. อดีตชาติ ^{๘๓}	เป็นเรื่องของหมอลอ ที่มาปฏิบัติ กรรมฐานแล้วระลึกชาติได้ว่า ตนเองเคย เป็นชาวรามัญ ในชาติก่อนไปปล้นบ้านเขา ร่วมกับพี่ชาย ที่หมู่บ้านในกาญจนบุรี ได้ ฆ่าภรรยาเจ้าของบ้านตายและโยนลูกเขา ที่เพิ่งคลอดลงกองไฟและจุดไฟเผาบ้าน หมอลอได้แล้วให้พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม) ฟังต่อมาหมอลอไปทำ	(๑) หากกรรมในอดีตชาติ หนักมาก จะต้องสนองใน อนาคต แม้ในชาติ ปัจจุบันจะปฏิบัติธรรม เพียงไร ก็หนีกรรมใน อดีตชาติไม่พ้น (๒) หากเป็นกรรมที่หนัก ในอดีตชาติ ทุกคนเกิดมา

^{๘๒} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตธมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑, หน้า ๖๖ -

^{๘๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๓ - ๘๔.

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
	การค้าที่กาญจนบุรีกับพี่ชาย ไม่มีเวลาทำกรรมฐาน พี่ชายก็ถูกฆ่าตายจากการปล้น หมอชลดอนขู่ให้ย้ายไป แต่ก็ไม่ยอม จึงถูกโจร ยิงตาย ภรรยารีบเผาศพ แล้วพาลูกๆ ถ่อแพเพื่อกลับบ้านเดิม แพเกิดแตก แต่ก็ได้รับความช่วยเหลือ ที่งานศพหมอชลดที่บ้าน นางร้องไห้จนหัวใจวายตาย	ใช้หนี้กรรมไม่ว่าจะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ย่อมตามสนองเราอยู่เสมอ ไม่มีใครหนีกรรมพ้นไปได้
๓. เศรษฐีเกิดเป็นลูกขอทาน ^{๔๔}	เป็นเรื่องของเศรษฐีในสิงห์บุรี ตอนมีชีวิตอยู่ สั่งห้ามลูกหลานใส่บาตร สอนลูกว่าเราประกอบอาชีพการงานเหลือกินเหลือใช้ ไม่ต้องไปทำบุญ ไม่ต้องไปทำทาน เมื่อมีขอทานมาก็ไล่ พระมาก็ไล่ เมื่อตายจึงไปเกิดเป็นลูกขอทาน ระลึกชาติได้ จึงได้ไปบอกลูกให้ไปจุดสมบัติที่ตนเคยฝังไว้ ก็พบสมบัติ แต่ลูกก็ไม่เชื่อว่าพ่อตนเองมาเกิดเป็นขอทาน ต่อมาเขาก็ขอทานจนกระทั่งเป็นลมตายข้างทางเดิน	(๑)หากมีทรัพย์สินเงินทองมากมายเก็บไว้ แต่ไม่ทำทานและห้ามไม่ให้คนอื่นทำทานด้วย เมื่อตายไปเกิดเป็นลูกขอทาน (๒)หากมีขอทานเข้าบ้านอย่าไปไล่ ถ้าไม่ทำทานก็นิ่งซะ หากจะทำก็ทำไป

^{๔๔} พระราชสุทธินิฎาณมงคล (จรัญ จิตธมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๗, หน้า ๑๑๒ -

ตารางที่ ๓.๕ ตัวอย่างผลของกรรม : นกมาจำพรรษาที่วัดอัมพวัน

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
๑. ปักษินจำพรรษาที่วัดอัมพวัน ^{๙๕}	เป็นเรื่องของนกอพยพที่มาจำพรรษาที่วัดอัมพวันทุกปี เป็นเวลาติดต่อกันเป็นสิบๆปี มาแล้ว มาจากถิ่นต่างๆ มีทั้งหมด ๖ คู่ เริ่มมาวัดตั้งแต่วันอาสาฬหบูชาจนถึง เมื่อรับกฐินแล้วนาก็ไปจากวัด มีนกหลายชนิด ตอนเข้าไปหากิน ตอนเย็นก็กลับมาวัด เป็นอย่างนี้ตลอดเข้าพรรษา และได้มีการสอนลูกสอนหลานให้มาที่วัดนี้ มีเรื่องยืนยันเกี่ยวกับการที่นกมาที่วัดอัมพวัน มียายคนหนึ่งเดินทางมากرابพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ตามคำแนะนำของนกเอี้ยงซึ่งพูดได้ที่บ้าน นกบอกยายให้มาที่วัดทิพวัน จังหวัดสาด จะได้หายป่วย ซึ่งหลังจากที่เช็คแล้ว พบว่าเป็นวัดอัมพวัน ที่สิงห์บุรี	พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า นกที่มาที่วัดเป็นแสนๆ ตัวนี้ มีการสอนลูกสอนหลานให้มาที่วัด ทั้งที่เป็นสัตว์เดรัจฉาน ต่างจากบางคนที่ไม่ค่อยอยากจะมาวัด เพราะไม่อยากสร้างความดีให้มีปัญญา

^{๙๕} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓, หน้า ๙๓ -

ตารางที่ ๓.๖ ตัวอย่างผลของกรรม : อานิสงส์ของการมีสัจจะและผลของการเสียสัจจะ

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
๑. อานิสงส์ของการมีสัจจะ ^{๘๖}	<p>เป็นเรื่องของสามีภรรยา ๒ คู่ ที่เป็นคนมีสัจจะต่อการปฏิบัติธรรม คู่แรก มีสัจจะว่าจะเดินจงกรมให้ครบ ๑ ชั่วโมง โดยจะไม่หยุดจนกว่าจะครบเวลาที่ตั้งใจไว้ ปรากฏว่า มีใจรมาปล้นควาย แต่ใจก็ไม่สามารรถเอาควายไปได้ เพราะสงสัยพฤติกรรมของคนเดินจงกรมจึงแอบดู และไปเหยียบหมาจึงถูกเห่าจนต้องหนีไป สำหรับคู่ที่ ๒ นั่งกรรมฐาน โดยจะไม่เลิกกลางคัน จนกว่าจะครบเวลาที่กำหนดไว้ ขณะนั่งมีใจรมาปล้นบ้าน ใจต้องการจะยิง ๒ สามีภรรยา นี้ แต่ปืนยังไม่ออก พอหันไปทางอื่น ก็ยิงออก เมื่อใจรชนของออกจากบ้านไป โดนจับกลางทาง และสามีภรรยาคู่นี้ก็ได้ของคืนทั้งหมด</p> <p>เรื่องที่ ๓ เป็นเรื่องของทหาร ซึ่งเป็นคนอิสลาม มีแม่เป็นชาวพุทธ เมื่อมารบ ได้ตะกรุดที่ทำจากผ้านุ่มของแม่ และถือสัจจะ๓ ข้อ คือไม่ดื่มเหล้า ไม่เล่นการพนัน ไม่เที่ยวผู้หญิง ปรากฏว่าเป็นคนเดียวในกอง ที่ไม่เป็นอันตรายจากการสู้รบ จากการโดนยิง</p>	<p>สัจจะคือความจริง มีอานิสงส์แก่คนที่ทำจริง ทำให้แคล้วคลาด</p>

^{๘๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๓-๑๖๔.

เรื่อง	เนื้อหา	ข้อคิดจากเรื่อง
๒. สัญญาณมรณะ ^{๘๗}	เป็นเรื่องของนายงู ที่เคยให้สัญญว่าจะขณะจมน้ำตายว่า จะบวชหากรอดตาย แต่ก็ไม่ได้บวช จนเวลาผ่านไป ๒๔ ปี เขาฝันว่าตนเองจะต้องตาย ยมทูตบอกว่าเพราะเขาไม่รักษาคำพูดว่าจะบวช ทางแก้คือให้เขาบวช ภายใน ๒ ปีนับจากนี้ หากไม่บวชจะต้องตาย รถชนคอหักตาย สุดท้ายเขาก็ไม่ได้บวช และรถคว่ำคอหักตาย เมื่อผ่านไปครบ ๒ ปีพอดี	การเสียสัจจะที่ตนอ้างอิงไว้ เป็นกรรมที่รุนแรง คนเสียสัจจะไม่ทำตามคำพูดที่ตนเคยให้สัจจะวาจาที่แรงไว้ มักจะตายแบบนี้

๓.๒.๒.๒ ประสบการณ์เกี่ยวกับผลกรรมของผู้ปฏิบัติธรรมที่เล่าโดยตัวผู้ปฏิบัติธรรม

นอกจากเรื่องเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม ของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) เป็นผู้ประสมเอง หรือเรื่องของผู้อื่นที่ท่านเป็นผู้นำมาเล่าและสอนแล้ว ยังมีเรื่องราวที่ถูกศิษย์จำนวนมาก ที่ปฏิบัติตามแนวทางคำสอนท่านแล้ว ได้เขียนเรื่องราว ประสบการณ์ ส่งมาให้ท่าน สำหรับเรื่องที่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ ในหนังสือ กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ ซึ่งตีพิมพ์ ปีละเล่ม ตั้งแต่เล่ม ๑ จนถึงเล่ม ที่ ๒๔ (ปี ๒๕๕๓) โดยมีเรื่องราว ที่เกี่ยวกับประสบการณ์ ที่เกี่ยวกับกรรมทั้งสิ้น ๕๐๙ เรื่อง โดยแบ่งเป็นหมวดใหญ่ๆ ได้ ๑๐ หมวด ดังนี้

- (๑) อานิสงส์ของการสวดมนต์ แผ่เมตตาและเจริญกรรมฐาน ๓๘๐ เรื่อง
- (๒) วิปัสสนากรรมฐานแก้กรรม ๔๐ เรื่อง
- (๓) ผลกรรมที่ได้รับจากการทำอกุศลกรรม ๒๕ เรื่อง
- (๔) ประสบการณ์เกี่ยวกับพลังจิต กายทิพย์ และนิมิต ๒๘ เรื่อง
- (๕) ประสบการณ์เกี่ยวกับวิญญาณ เปเรต และเทวดา ๑๔ เรื่อง
- (๖) ปฏิปทาและความเมตตาของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) ๑๕ เรื่อง
- (๗) ประสบการณ์การปฏิบัติธรรม ๓ เรื่อง
- (๘) อานิสงส์ของการมีสัจจะและผลของการเสียสัจจะ ๒ เรื่อง
- (๙) ศรัทธาและอธิษฐาน ๑ เรื่อง

^{๘๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๒-๑๒๙.

(๑๐) ความสามารถที่มาจากอดีตชาติ ๑ เรื่อง

๑) อานิสงส์ของการสวดมนต์ การแผ่เมตตาและเจริญกรรมฐาน

เป็นเรื่องของอานิสงส์จากการปฏิบัติ สวดมนต์ สวดชัยมงคลคาถาพาหุงมหากา และบทพุทธคุณ เท่าอายุ บวก ๑ จากนั้นก็เป็นการเจริญกรรมฐาน โดยเดินจงกรม และ นั่งวิปัสสนา และแผ่เมตตา ซึ่งผู้ที่เขียนเรื่องมาแล้ว ให้พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ฟัง ถึงอานิสงส์ที่ได้รับนั้นมีมากมาย ทั้งตนเอง บุตร คนในครอบครัว คนที่ประสงค์ร้าย เจ้านาย ลูกน้อง คนใกล้ชิด เช่น เรื่องประสบการณ์กรรมและอานิสงส์ของการสวดพุทธคุณ ^{๘๘} เรื่องอานิสงส์ของการสวดพุทธคุณ ^{๘๙} และเรื่องเพราะบารมีหลวงพ่ ^{๙๐} ซึ่งเรื่องเกี่ยวกับอานิสงส์ฯ นี้เป็นอันดับหนึ่งของเรื่องราวทั้งหมดที่ผู้ปฏิบัติส่งมาแล้ว โดยคนที่ส่งเรื่องมาแล้วนั้น มีตัวตนอยู่จริง โดยจะลงชื่อ ที่อยู่ และบางท่านให้เบอร์โทรศัพท์ด้วย เพื่อเป็นการยืนยันให้เห็นว่า หากตั้งใจจริง และทำจริง ก็จะได้รับผลจริง ซึ่งในเรื่องนี้ เป็นผลมาจาก การทำให้เกิดสติ เมื่อเกิดสติ ใจที่กระวนกระวาย เพราะทุกข์ ก็เบาคลาย มีความคิด ในการแก้ไขปัญหาขึ้น ไม่กลัววาม ทำให้สามารถผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ ไปได้ แก่กรรมได้ โดยจาก ๓๘๐ เรื่อง สรุพอานิสงส์ที่ได้รับจากการปฏิบัติ ได้ดังนี้

- (ก) เข้าใจกฎแห่งกรรม เลิกประกอบอกุศลกรรม เลิกทำผิดศีล
- (ข) ช่วยในด้านการเรียน ความจำดีขึ้น ไม่ขี้เกียจ
- (ค) ลูกปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ตั้งใจเรียน ไม่ดื้ออั้น
- (ง) มีสติมากขึ้น ไม่โกรธง่าย รู้เท่าทันอารมณ์
- (จ) มีเมตตา
- (ฉ) มีกำลังใจสู้ชีวิต
- (ช) หลบหนีจากอาการเจ็บป่วย
- (ซ) ครอบครัวมีความสุข
- (ฌ) ธุรกิจ การค้า การงานดีขึ้น
- (ญ) เลิกอบายมุขได้ เช่น สุรา บุหรี่ การพนัน ยาเสพติด

^{๘๘} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๔, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๓๖๖.

^{๘๙} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๑๖๙-๑๗๓.

^{๙๐} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๐, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๓๒๐.

(ฎ) แก้ไขปัญหาได้

(ฏ) รอดชีวิตจากอุบัติเหตุ

๒) วิปัสสนากรรมฐานแก้กรรม

เป็นประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติธรรม ที่ได้รับจากการปฏิบัติธรรม บางเรื่องราว ผ่านมาเป็นเวลานานมากแล้ว ซึ่งบางเรื่องก็จำไม่ได้แล้ว แต่มานึกออก ในขณะที่ปฏิบัติธรรม เมื่อจิตสงบ ทำให้นึกถึงเรื่องราวที่ตนเคยทำไว้ และรู้ว่าการที่ตนเองได้รับวิบากนั้น เป็นเพราะเหตุใด และอาการต่างๆ ที่เกิดขณะปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนั้น เป็นการชดใช้กรรม ที่ตนเคยทำมา ซึ่งบางเรื่องเป็นเรื่องในชาติปัจจุบัน บางเรื่องเป็นเรื่องของอดีตชาติ เช่น เคยฆ่าสัตว์ตัดชีวิตไว้ หรือทำคุณสัตว์ต่างๆ ไว้ ซึ่งในเรื่องที่ผู้ปฏิบัติเขียนเล่ามา ก็เป็นเรื่องที่ เป็นความคิดเห็น ความรู้สึกของผู้ปฏิบัติ ที่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ยอมรับผลที่เกิดขึ้นกับตนเอง ไม่ว่าจะ เป็นเวทนาที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติโรคภัยไข้เจ็บ หรืออุบัติเหตุ หรือปัญหาอุปสรรค ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตตน ทั้งนี้ เรื่องราววิปัสสนากรรมฐานแก้กรรมนี้ ทำให้ผู้ปฏิบัติ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาปมากขึ้น เช่น

(ก) เรื่องปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรมกายจากโรคอัมพาต^{๙๑} ที่ผู้เคยมาปฏิบัติธรรม ได้ป่วยเป็นโรคปวดชารุนแรง ตกลงมาจากบ้าน จนเดินไม่ได้ ใช้วิธีคลานเอา เมื่อมาปฏิบัติธรรม ๗ วัน ต้องเจอกับเวทนาอย่างมาก และได้พบกับวิญญูญายกรรมนายเวร ที่มาอนุโมทนาบุญและจะลาไปเกิด นอกจากนี้ยังช่วยรักษาอาการอัมพาตให้ จนสามารถเดินได้เป็นปกติ

(ข) เรื่องปฏิบัติกรรมใช้นี้กรรม^{๙๒} เป็นเรื่องของผู้ที่ป่วยเป็นมะเร็งหลังโพรงจมูก ภายหลังได้ไปปฏิบัติธรรมที่วัดอัมพวัน แล้วอธิษฐานจิตขอให้ทุกอย่างดีขึ้น จนหายจากโรคร้ายสามี่เล็กเหล่า นุหรี และการพนัน ครอบครัวยังมีความสุข

๓) ผลกรรมที่ได้รับจากการประกอบอกุศลกรรม

เป็นการเล่าถึงผลกรรมของผู้ปฏิบัติธรรม ที่ได้รับเนื่องจากเคยทำอกุศลกรรมไว้ โดยมากตอนที่กระทำ มักเป็นช่วงที่ยังไม่ได้เข้ามาปฏิบัติธรรม ยังไม่รู้หรือไม่ได้ให้ความสนใจ เรื่องกฎแห่งกรรม จนเมื่อตนได้รับผลกรรม ที่ค่อนข้างรุนแรง จึงเชื่อและหันมาประกอบแต่กุศลกรรม ส่วนมากเป็นผลกรรมที่เกิดจากการละเมิดศีล ๕ โดยเฉพาะการทำปาณาติบาต ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรม

^{๙๑} พระราชสุทธินิพนธ์ (จรัญ จิตตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๗, หน้า ๑๑๖-๑๑๙.

^{๙๒} พระเทพสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๖, หน้า ๗๑-๗๓.

ต้องได้รับผลกรรมนั้น ติดตัวมา เช่น อาจได้รับอุบัติเหตุจนพิการ เจ็บป่วย เป็นโรคร้าย เช่น

(ก) เรื่อง ฤๅมิที่ให้นิกรรม^{๑๓} เป็นเรื่องของผลกรรมที่ยังกระทิง ยิงตานก ยิงลูกชะนี ที่ชาชวา ทำให้เนบั้นปลาย ได้รับผลกรรมคือ ตาเกิดอักเสบและบอดสนิท ๑ ข้าง ชาชวามีอาการ ชาปวดทรมานมานาน รักษาไม่หาย หลังจากอธิษฐานเลิกทานเนื้อสัตว์ และทำบุญขอให้อสิกรรม กับลูกชะนีตลอด สุดท้ายก็หายจากอาการปวดชาที่ขา

(ข) เรื่องผลแห่งกรรม^{๑๔} เป็นเรื่องของผลกรรมที่ฆ่าปลาตุ๊ก ดึงเหือกปลาตุ๊กก่อนหัน ทำให้ต้องได้รับผลกรรม ผ่าตัดเหือกที่อักเสบ ทั้งที่ยาชายังไม่ออกฤทธิ์ และถูกผ่าเอากระดูก รากฟันออก ทั้งที่ไม่จำเป็น

๔) ประสพการณ์เกี่ยวกับ พลังจิต นิमित และกายทิพย์

เป็นเรื่องเล่าของผู้ที่มาปฏิบัติธรรม หรือลูกศิษย์ของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ที่ได้พบกับประสพการณ์ ที่เกี่ยวกับเรื่องปาฏิหาริย์ นิमितถึงบุคคลต่างๆ หรือเรื่องราวทางจิต ที่บอกเล่าเหตุการณ์ก่อนที่จะเกิดขึ้นจริง บางเหตุการณ์เป็นเรื่องที่ผู้ปฏิบัติธรรมได้รับรู้ถึง พลังจิตของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ที่ได้แผ่เมตตาส่งไปช่วยเหลือ หรือได้เห็นกายทิพย์ของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ยามที่พวกเขาต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งล้วนแล้วแต่สร้างความปิติ กำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติธรรมอย่างมาก เช่น

(ก) เรื่อง ประสพการณ์ชีวิตจริง^{๑๕} ที่ผู้ปฏิบัติธรรม ซึ่งเป็นพระสงฆ์รูปหนึ่ง ที่ต้องการทดสอบหลวงพ่อบว่า จะรู้วาระจิตผู้อื่นไหม จึงตั้งจิตอธิษฐานให้หลวงพ่อบช่วยเรื่องค่าง และทางหลวงพ่อบก็ทราบโดยไม่ต้องถาม และได้มอบปัจจัยค่าเดินทางให้ ทำให้พระสงฆ์รูปนี้ เกิดความอัปอาย ที่ทำการทดสอบหลวงพ่อบ

(ข) เรื่อง ชีวิตมนุษย์อันประเสริฐ^{๑๖} ที่ผู้ปฏิบัติธรรม ซึ่งเป็นชาวมลายูระหว่างที่มาปฏิบัติธรรมได้นิमितเห็นอาม่าของตนเองได้รับทุกขเวทนาอยู่ ซึ่งเป็นนิमितที่เหมือนกันกับมารดาของตนที่มาปฏิบัติธรรมด้วยกัน เมื่อปรึกษาครูผู้สอนแล้ว จึงได้ร่วมกันกับมารดาแผ่เมตตาให้กับอาม่า

^{๑๓} พระเทพสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม), กฏแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๗, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๓-๑๔.

^{๑๔} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม), กฏแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๙, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๘๑-๒๘๒.

^{๑๕} พระราชสุทธินิพนธ์ (จรัญ จิตตมฺโม), กฏแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๘, หน้า ๔๙-๕๑.

^{๑๖} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม), กฏแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๒, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐๗-๑๑๑.

๕) ประสบการณ์เกี่ยวกับ วิญญาณ เปรต และเทวดา

เป็นเรื่องประสบการณ์ของผู้มาร่วมปฏิบัติธรรมได้พบ ได้เห็น เกี่ยวกับ ภพภูมิอื่นที่คนทั่วไปมองด้วยตาเปล่าไม่เห็น แต่บุคคลในภพภูมิเหล่านั้น ก็มาปรากฏ ให้เห็น มาช่วยเหลือ มาแจ้ง หรือบอกในความฝัน ซึ่งปรากฏว่า เรื่องราวที่ได้รับแจ้ง ก็เป็นจริงหรือดำเนินไปตามที่ได้รับทราบทุกประการ เช่น เรื่องเก่ามาแล้วใหม่^{๑๗} มีชายชราผู้มาปฏิบัติธรรม ทางวัดได้นำน้ำเย็นไปเลี้ยงรับแขก แต่ชายชราผู้นี้ไม่ชอบดื่มน้ำเย็น ชอบดื่มน้ำชา ก็มีชายแต่งชุดชวาน้ำน้ำชามาให้ดื่ม รสดีเป็นที่ถูกใจ วันหลังขึ้นไปบนศาลา พบรูปชายชุดชราผู้นี้ จึงถามหา บอกว่าชายผู้นี้เคยเอาน้ำชามาให้ดื่ม พระภิกษุที่อยู่บนศาลา จึงบอกว่า ชายผู้นี้ถึงแก่กรรมไปนานแล้ว

๖) ปฏิภาและเมตตาของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม)

เป็นเรื่องที่ผู้ปฏิบัติธรรม ได้เล่าถึง ความเมตตาของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) ที่ได้แผ่เมตตา รวมถึงให้น้ำมันต์และน้ำมันเพื่อช่วยในการรักษาตัว เช่น

(ก) เรื่อง บารมีหลวงพ่อกะถรรพปฏิบัติ^{๑๘} เป็นเรื่องของผู้ที่เคยมาปฏิบัติธรรมได้ถูกรถมอเตอร์ไซด์ชน อากาศหนัก ลูกสาวได้กราบเรียนให้หลวงพ่อกะถรรพ และขอเมตตาให้หลวงพ่อกะถรรพแผ่เมตตาคุ้มครอง ซึ่งหลวงพ่อกะถรรพได้แผ่เมตตา และฝากน้ำมันต์และน้ำมัน มาให้

(ข) เรื่องพระผู้เป็นที่พึ่ง^{๑๙} เป็นเรื่องของผู้ที่เคยมาปฏิบัติธรรม ที่อาหารเป็นพิษ หมอได้ให้ยาฆ่าเชื้ออย่างแรง ภายหลังทราบว่า ตนเองตั้งท้อง และหมอแนะนำให้อาเจียนออกเนื่องจากเด็กมีโอกาสพิการหุนวุกและเป็นใบ้เพราะผลข้างเคียงจากการใช้ยาฆ่าเชื้อ จึงเป็นทุกข์มาก แต่ก็ไม่ได้เอาเด็กออก ได้เขียนจดหมายมาถึงหลวงพ่อกะถรรพ และหลวงพ่อกะถรรพได้เมตตาตอบ พร้อมคำแนะนำ ให้ทำใจให้สบายและสวดมนต์ทุกวัน จึงคลายความทุกข์ไป และเมื่อลูกออกมาก็แข็งแรงดี

๗) ประสบการณ์การปฏิบัติธรรม

เป็นเรื่องเล่าประสบการณ์ในการมาปฏิบัติธรรมที่วัดอัมพวัน ว่าได้พบเจออะไรบ้าง วิธีการสอนเป็นอย่างไร สิ่งที่ได้รับจากการปฏิบัติธรรมเป็นการเล่าถึงตนเอง และพูดถึงผู้อื่นที่ได้พบ

^{๑๗} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตตมโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๗, หน้า ๔๓ - ๔๔.

^{๑๘} พระเทพสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๘, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๓๕ - ๑๓๗.

^{๑๙} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๒, หน้า ๒๐๕ - ๒๑๐.

เจอ เช่น เรื่อง ประสบการณ์จากการอบรมพัฒนาจิตใจ^{๑๐๐} ที่ได้เล่าถึงสิ่งที่ได้จากการปฏิบัติธรรม ทำให้กลายเป็นคนที่นอนตื่นเช้าได้ และได้เล่าว่าได้พบพระบัวเหี่ยวที่มาปฏิบัติธรรมแล้วเกิดทุกข์เวทนาและได้ที่วังชนต้นไม้จนเลือดไหล เพราะกรรมที่ท่านเคยรับจ้างฆ่าวัวควาย และหมู

๘) อานิสงส์ของการมีสังขะและผลของการเสียสังขะ

เป็นเรื่องของผู้ที่เคยมาปฏิบัติธรรมได้เล่าถึง การตั้งใจ อธิษฐานอะไรไว้ หากมีความมั่นคง อดทน ไม่ยอมเสียสังขะ เช่นหากตั้งใจปฏิบัติ จนครบเวลาที่ กำหนด แม้ว่าจะมีเวทนา มากขนาดไหน ก็ยอม โดยจะไม่ยอมเสียสังขะ อานิสงส์ที่เกิดขึ้นจะมาก เพราะเมื่อกายตรง จิตตรง คิดอะไร ทำอะไรก็เป็นเช่นนั้นพูดอะไรก็มีคนเชื่อถือ สังขะจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เป็นหนึ่งในบารมี ๑๐ ที่มีอานิสงส์ และสำหรับในเรื่องการเสียสังขะนั้น ก็มีผู้ปฏิบัติธรรม ที่ได้เขียนถึงสิ่งที่ตัวเอง ได้รับจากการไม่รักษาสังขะ ทำให้เกิดผลอะไรตามมาบ้าง ตัวอย่างมีดังนี้

(ก) เรื่อง อธิษฐานของบุษบา^{๑๐๑} ที่ได้เล่าถึงอานิสงส์ที่ได้รับจากการรักษาสังขะ ทำให้ชีวิตเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ประสบความสำเร็จ

(ข) เรื่องเสียสังขะ ทำกรรมไม่ต่อเนื่อง ธุรกิจไม่ราบรื่น ไม่ประสบความสำเร็จ^{๑๐๒} เป็นเรื่องของผู้เคยมาปฏิบัติธรรม ได้เสียสังขะ ๒ ครั้ง เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม ตั้งใจแล้ว ทำไม่ต่อเนื่อง ยกเลิกกลางคัน ทำให้ประสบปัญหา ทางธุรกิจ การเงินมีปัญหา ไปเยี่ยมเงินพระแล้วก็ไม่สามารถคืนท่านได้ ทำการค้าก็ไม่สามารถจ่ายคืนเขาได้ กลายเป็นคนเสียสังขะทำให้ประสบแต่ปัญหา

๙) ศรัทธา และ อธิษฐาน

เป็นเรื่องของหญิงชรา ๒ ท่าน ในเรื่อง แรงแอธิษฐานหน้าจอตโรทัศน์ ที่จบการศึกษา ประถม ๒ อ่านหนังสือได้ไม่มาก เมื่อติดตามรายการ ชีวิตไม่สิ้นหวังทางโทรทัศน์ ได้อธิษฐานหน้าจอตโรทัศน์ ขอให้อ่านหนังสือสวดมนต์ออก จะได้สวดมนต์เป็น สุดท้ายก็สามารถสวดได้คล่อง^{๑๐๓}

^{๑๐๐} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตตมโม), กฏแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓, หน้า ๑๔๑ - ๑๔๔.

^{๑๐๑} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม), กฏแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๑, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖๑ - ๑๖๓.

^{๑๐๒} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม), กฏแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๙, หน้า ๒๒๙ - ๒๓๖.

^{๑๐๓} พระเทพสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม), กฏแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๖, หน้า ๑๐๓ - ๑๐๙.

๑๐) ความสามารถที่มาจากอดีตชาติ

ในเรื่อง หลวงปู่ของน้องมายด์^{๑๐๔} ได้เล่าถึงน้องมายด์เด็ก ที่สามารถสวดมนต์คาถาชินบัญชร ได้ตั้งแต่อายุ ๔ ขวบ สามารถ อาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริต กล่าวคาถาวายสังฆทาน ได้ และร้องเพลงได้ ๑๓ ภาษา เมื่ออายุ ๖ ขวบ สามารถสนทนาภาษาอังกฤษกับคนต่างชาติได้อย่างคล่องแคล่ว พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้พูดถึงน้องมายด์ว่า อดีตชาติเป็นดอกเตอร์อยู่รัฐวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา มาเกิด และได้อธิบายเรื่องนี้สั้นๆ ว่า คนเราในโลกนี้สามารถจะไปเกิดเป็นอะไร ที่ไหน ก็ได้แล้วแต่ บุญ-กรรมบั่นดาล ให้เป็นไป

จากเรื่องราวทั้งหมดของผู้ปฏิบัติธรรมและลูกศิษย์ของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ที่นำมาพิมพ์อยู่ในหนังสือ นั้น เป็นเรื่องราวที่เกิดจากศรัทธาในการปฏิบัติธรรมตามแนวทางของท่านเป็นสำคัญ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ อานิสงส์ที่ได้รับจากการสวดมนต์แผ่เมตตาและปฏิบัติธรรม หากตั้งใจทำสิ่งที่ดีงามแล้ว ผลที่ได้รับย่อมเป็นไปตามเหตุ อาจเข้าไปบ้าง แต่ไม่มีอะไรสูญเปล่า ซึ่งเรื่องของอานิสงส์ที่ได้รับนี้ เป็นเครื่องยืนยันอย่างหนึ่งแก่ผู้ปฏิบัติธรรมในการทำความดี ย่อมได้ดีตอบแทน ดังคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ที่เน้นกับผู้ปฏิบัติอยู่เสมอว่า รอดได้ เข้าได้ นั่งได้ ทนได้ ดีได้ ซึ่งเป็นคำสอนสำคัญที่ได้สร้างกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติตลอดมา ในการเป็นผู้อดทน นอกจากนี้ แม้ว่าบางเรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับ ปาฏิหาริย์ สิ่งมหัศจรรย์ วิญญาณ นิमित พลังจิต แต่ก็ เป็นเรื่อง ที่รู้ได้เฉพาะตน และบางเรื่องก็อาจจะหาเหตุผลมาอธิบายไม่ได้ สำหรับในเรื่องเกี่ยวกับพลังจิต พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า ธรรมดาจิตของคนทั่วไปจะกระจัดกระจาย ฟุ้งซ่าน ไม่มีพลัง แต่เมื่อใดก็ตาม ที่เราสามารถรวมจิต ลงให้เป็นหนึ่งเดียว ก็จะมีพลังอำนาจมหาศาล ซึ่งเรียกว่า พลังจิต สามารถทำอะไรๆ ก็ได้ เช่น การใช้โทรจิต การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ สามารถที่จะช่วยการรักษาตนเอง หรือหยุดการแพร่เชื้อโรคได้^{๑๐๕} อย่างไรก็ตามเมื่อเวลาผ่านไป พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้พยายามลด วางด้านสมถกรรมฐาน โดยมุ่งทางวิปัสสนากรรมฐานเป็นหลัก ดังคำกล่าวของท่านที่ว่า “แต่อภินิหารแบบนั้น อาตมาได้เลิกไปแล้ว เอาความจริงของพระพุทธเจ้ามาสอนดีกว่า นั่นคือ สอนให้คนมีปัญญา ไม่หึงมงาย หลงไหลอยู่ในสิ่งไร้สาระ สอนคนให้ช่วยตนเอง ให้

^{๑๐๔} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๕, หน้า ๒๒๖

-๒๓๒.

^{๑๐๕} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๙, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๕๕-๑๕๖.

พึ่งตนเอง และสอนตนเองได้ นั่นคือวิปัสสนากรรมฐาน”^{๑๐๖} แต่ทุกเรื่องที่น่ามาเล่า ก็มีจุดประสงค์ให้ ผู้ปฏิบัติเชื่อในเรื่อง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม และให้ผู้ที่กำลังมีความทุกข์ มีกำลังใจ ในการปฏิบัติ อะไรที่ผิดพลาดไปแล้ว ให้เริ่มต้นใหม่ ด้วยการปฏิบัติ กรรมฐานแก้กรรม คือ การปฏิบัติปัจจุบัน แก้ไขที่ปัจจุบัน ปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้อนาคตดีขึ้น คนเราต้องพัฒนาความดี ในตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นผู้อดทน และรอคอยได้

๓.๓ เป้าหมายการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม)

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้นำเรื่องกฎแห่งกรรม มาสอนในการอบรมคุณธรรมให้กับประชาชน เพราะท่านมีปณิธานอันแรงกล้าปรารถนาที่จะทำงานขึ้นสำคัญในชีวิต ซึ่งเป็นงานจรรโลงพระพุทธศาสนาและพัฒนาชาติไทยพร้อมกันไป คือ

๑) การสร้างคนไทยให้สูงด้วยคุณธรรม

เพราะคนไทยที่มีคุณธรรม จะเป็นกำลังอันแข็งแกร่งมั่นคงพร้อมที่จะเทิดทูนพระพุทธศาสนาไว้เป็นศาสนาประจำชาติชั่ววันรัตน คนที่มีความซำซึ้งในคุณธรรมเท่านั้น จึงจะเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ในการพัฒนาวงศ์สกุลและประเทศชาติในการงานทุกสาขาทุกอาชีพ^{๑๐๗} การสอนกฎแห่งกรรม ของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ทำให้คนเกรงกลัวต่อบาป เชื่อในเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หันมาปรับปรุงตนเอง ด้วยการทำความดี ละความชั่ว และทำจิตใจให้ผ่องใส เป็นการสร้างคนให้มีคุณธรรม

งานที่สำคัญสำหรับส่งเสริมงานด้านคุณธรรมนี้ คือการสร้างสถานที่สำหรับอบรมจริยธรรม สถานที่สำหรับประชุมทางศาสนา เป็นที่หล่อหลอมคุณธรรมแก่สถาบันการศึกษาแก่ข้าราชการหน่วยงานต่างๆ และแก่สมาคมคณะบุคคลต่างๆ ตลอดจนประชาชนเช่น การประชุมอบรมของพุทธสมาคมยุวพุทธิกสมาคมทั่วประเทศ การอบรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่อาจารย์และนักศึกษาครู การอบรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และ การอบรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่บุคคลทั่วไป ซึ่งเกือบทุกรายการ ผู้เข้ารับการอบรมจะมาพักแรมอยู่ที่วัดด้วยคณะละหลายคืน เพื่อรับการอบรมกล่อมเกล่าจริยธรรม และเข้ารับการฝึกสมาธิภาวนาด้วย งานพัฒนาจิตใจด้วยคุณธรรมนี้ เป็นทั้งงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นพระพุทธประสงค์ เป็นทั้งงานส่งเสริมการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแขนงจริยศึกษาซึ่งเป็นรากแก้วของการศึกษา และเป็นทั้ง

^{๑๐๖} พระราชสุทธินิพนธ์มมงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๔, หน้า ๑๐๐.

^{๑๐๗} พระราชสุทธินิพนธ์มมงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑, หน้า ๑๔๗.

งานบำบัดรักษาพยาบาลทางจิตวิญญาณด้วยธรรมโอสถอีกด้วย^{๑๐๘}

ในการสอนเรื่องคุณธรรมนี้ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ท่านไม่ได้สอนเฉพาะชาวพุทธเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นคนศาสนาใด ศาสนา คริสต์ อิสลาม เมื่อมาที่วัดอัมพวัน ไม่ใช่ว่าจะสอนให้เขามาเป็นพุทธ แต่ต้องการเอาของดีให้เขา ต้องการให้เขาเป็นคนดี เป็นลูกที่ดี ของพ่อแม่เขา เป็นศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์ของเขา ไม่เถียงพ่อเถียงแม่ เถียงครูอาจารย์ เพื่อที่เขาจะเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไปในโอกาสข้างหน้า^{๑๐๙} ดังนั้นพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) จึงนำเอาเรื่องของ กฎแห่งกรรม มาใช้ในการสอนพุทธธรรม ให้กับประชาชนทั้งชาวไทยและต่างประเทศ และได้รับผลสำเร็จและการตอบรับเป็นอย่างมาก โดยท่านได้นำคำแนะนำคำสอนของพระพุทธรเจ้า มาเทศนาอบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนที่มาปฏิบัติธรรม ณ วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี บรรดาลูกศิษย์ของท่านทั้งในต่างประเทศและคนไทยทั่วโลกที่ได้ปฏิบัติธรรม ได้รายงานกฎแห่งกรรมของตนให้ท่านทราบ จนรวบรวมเป็นหลักฐานไว้มากมาย เพื่อเป็นการเตือนสติแก่คนทั่วไป

กฎแห่งกรรมเป็นหลักธรรมอันยิ่งใหญ่ในพระพุทธศาสนา ไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงหนีจากกรรม ที่ตนเป็นผู้ก่อได้ ท่านชี้แจงการใช้เทคนิคว่า เรื่องกฎแห่งกรรมสอนกันไม่ยากเลย^{๑๑๐} โดยเฉพาะปัจจุบันนี้มีตัวอย่างมากมาย เราสามารถจะยกเอาเหตุการณ์ปัจจุบันมาเป็นตัวอย่างชี้ให้เขามองเห็นคุณเห็นโทษของกรรมได้ง่าย เช่น คนที่เคยทำปาณาติบาตมา มาในชาตินี้ก็ต้องมาถูกเขฆ่า ถ้าไม่ถูกฆ่าก็ถูกรถชนตายบ้าง รถคว่ำคอกหักตายบ้าง เหมือนอย่างที่ท่านเคยคอกหักมาแล้วแต่ยังไม่ตาย ที่ยังไม่ตายนี้ก็เพราะอำนาจของกรรมฐาน เพราะฉะนั้นด้วยประสบการณ์ของท่านเอง ท่านจึงรับรองว่า กรรมฐานสามารถแก้กรรมได้คือผ่อนหนักให้เป็นเบาได้ ในข้ออื่นๆ เช่น อทินนาทาน ถ้าใครเคยทำกรรมในข้อนี้ติดตัวมา เมื่อมาในชาตินี้ ก็จะถูกเขาลักขโมยทรัพย์ ถูกเขาปล้นเอาทรัพย์ของตนอยู่ร่ำไป ถ้าเคยล่วงเกิน บังคับขึ้นใจกับผู้หญิงมา เมื่อมาในชาตินี้ถ้ามีลูกสาว ก็จะถูกเขาล่วงเกิน บังคับขึ้นใจเหมือนกับคนที่ทำไว้กับคนอื่นเช่นกัน

๒) สอนคนให้มีความอดทน มีความพยายาม แก้ไข ปรับปรุง

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ได้เน้นสอนให้คนไม่ท้อแท้ อดทน ต่อสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น ความทุกข์ที่คนเราได้รับ ล้วนแล้วมาจากการตามใจตนเอง ยอมตนให้ตกอยู่ภายใต้

^{๑๐๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๙.

^{๑๐๙} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตตมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๘**, หน้า ๑๒๓.

^{๑๑๐} พระครูศรีปริยัติวิกรม, “ศึกษาเทคนิคและรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗๗-๑๗๘.

อิทธิพล ของกิเลส ท่านได้เล่าถึงสมัยที่ท่านยังเป็นเด็ก ได้รับความลำบากมาก จากการเดินทางไปเรียนหนังสือ การไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์เครื่องใช้ในการเรียน ชีวิตท่านผ่านมามากต่อความยากลำบาก ท่านได้กล่าวสอนให้คนไม่ท้อแท้ สิ่งใดเป็นอุปสรรค ต้องอดทน และพยายามแก้ไขให้ดีขึ้น ด้วยตนเอง โดยเน้นว่าผู้ที่ตั้งตัวเป็นหลักฐานมั่นคง สิ่งสำคัญคือความอดทนอันเป็นผลให้เกิดการประหยัด บางท่านอยากร่ำรวย แต่ผิดหวังเพราะมีนิสัยสุ่ยสุ่ย ใช้จ่ายง่าย ไม่รู้จักเก็บ มีความเป็นอยู่ที่เรียกว่าวันนี้เพื่อวันนี้ วิถีชีวิตจึงมีดมนไร้ความหวัง คนประเภทนี้จัดว่าเป็นผู้ฆ่าตนเองแท้ๆ พฤติกรรมเช่นนี้ส่งผลให้เกิดอาชญากรรมต่าง ๆ มีจี้ปล้นเป็นต้น

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า บางท่านเข้าใจผิดคิดโทษเวรโทษกรรม โทษเทวดาฟ้าดิน ญาติพี่น้องว่าให้โทษ คอยกีดกัน แท้จริงเป็นเพราะเขาทำตัวไม่ดีแต่กลับมองไม่เห็น ยิ่งไปกว่านั้นบางรายไปบนบานศาลกล่าวต่อเทวดาอารักษ์สิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อขอลาภผล หรือทำอุบายบ่อนการพนัน เพื่อให้รวยทางใจ ผลสุดท้ายต้องล้มจมเพราะการพนัน ท่านว่าคนที่คอยฟังโชคชะตาราศีนั้นย่อมไม่ผิดอะไรกับราชสีห์ที่ทำได้ยหินที่เขาตั้งไว้หน้าปราสาท แม้เขาได้ส่องแสงให้เห็นว่าเป็นอยู่แต่เพียงร่างแต่ไม่มีจิตใจหรือใช้อำนาจกำลัง จะสู้กับอุปสรรคปัญหาเป็นการปล่อยชีวิตไปตามยถากรรม เช่นเดียวกับสวะในแม่น้ำลำธารที่ล่องลอยไปตามกระแส น้ำ คนประหยัดต้องมีความอดทน ต้องตัดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยไม่จำเป็นออกเสีย นับตั้งแต่อาหารการบริโภคต้องระวัง ให้ตั้งใจใช้เงินไปเท่าที่จำเป็นไม่ต้องไปทานอาหารราคาแพง ไม่กินเหลือทิ้ง ไม่ตกเป็นทาสของความอยากเป็นอันขาด แม้ในเรื่องอื่น ๆ เช่นการแต่งตัว การเที่ยวเตร่การพักผ่อนหย่อนใจก็เช่นกัน ควรจะมีการประหยัดทุกกรณี อย่าทะเยอทะยานทำตามคนร่ำรวยเขา

หากทุกคนตั้งใจกำจัดนิสัยฟุ้งเฟ้อสุ่ยสุ่ยกลับตัวเป็นคนประหยัด ฝึกหัดตนเอง หากกลัวจนต้องประหยัด กลัววิตติต้องเลิกทำชั่ว ขอให้มีความอดทนภายในครอบครัวระหว่างสามีภรรยา รู้จักถนอมน้ำใจกัน อย่าทะเลาะกัน มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นให้ใช้เหตุผลพูดคุยกัน ถ้าเป็นผู้เจริญกรรมฐาน ต้องอดทน สามีภรรยาต่างคนต่างเห็นใจกันมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นก็ค่อย ๆ พูดคุยหาเหตุผลตกลงกันด้วยสันติวิธี ด้วยการเจริญกรรมฐาน การเป็นชาวพุทธ ต้องไม่ตกเป็นทาสของความโกรธ จะว่ากล่าวสั่งสอนใครก็กล่าวแต่โดยดี มีเมตตาปรารถนาประโยชน์สุขเป็นที่ตั้ง คราวเกิดเรื่องกัน เกิดชังกันให้ยอมแพ้เสีย เรื่องจึงจะยุติลงได้ การยอมแพ้นั้นในสายตาของทางโลกอาจมองว่าเป็นคนที่ซื่อฉลาด แต่ในสายตาของนักปฏิบัติธรรมกลับให้เกียรติว่าเป็นผู้ชนะดังที่ท่านว่า แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร ชาวพุทธที่ดีต้องรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน เพราะการให้อภัยเป็นการให้ที่ลงทุนน้อย แต่กำไรมากมาย การให้อภัยจัดเป็นทานที่เหนือกว่าทานใดๆ ผู้ที่มีน้ำใจให้อภัยเป็นนิสัย ย่อมมีชีวิตสูงค่า อภัยทาน เป็นยาขนานเอกที่จะไถ่ถอนความอาฆาตพยาบาทของเวรให้หลุด

พ้นจากจิตใจได้ เพื่อให้ชีวิตเป็นสุข ฉะนั้นเราจึงควรฝึกฝนตนเองให้รู้จักอภัยแก่กันด้วยการเจริญกรรมฐาน แผ่เมตตาให้กัน การให้อภัยจะเกิดได้ง่าย ต้องอาศัยขันติความอดทน การกำหนดเวทนากรรมฐาน อดทนทุกด้าน เป็นรากฐานแห่งกรรมฐาน ขันติจึงมีประโยชน์มากมายดังกล่าวมา^{๑๑๑}

๓) การพัฒนาตนเอง

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้มุ่งอบรมคุณธรรมให้กับประชาชนทั่วไป โดยนำเรื่องกฎแห่งกรรม ซึ่งเป็นกฎของการกระทำและผลของการกระทำ มาเป็นหลักในการสอน ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นให้คน รู้จักงานสำคัญเพื่อชีวิตของคนทุกคนอย่างหนึ่ง ซึ่งต้องทำด้วยตนเองชั่วชีวิตเพราะเป็นงานกำหนดชะตาชีวิต ก็คือ งานพัฒนาตนเอง^{๑๑๒} ได้แก่

(ก) สร้างสรรค์สิ่งที่ดีจำเป็นต้องมีหรือสิ่งที่ตัวควรจะต้องมีแต่ยังไม่มี ให้มีขึ้น

(ข) ปรับปรุงสิ่งที่ตนเองมีอยู่แล้วทั้งโดยการกระทำ ทั้งโดยธรรมชาติ แต่ไม่เหมาะสม ด้วยสภาพปัจจุบัน ให้มีความเหมาะสม

(ค) แก้ไขสิ่งที่ตัวทำผิดพลาด ไม่ถูกต้อง ให้มีความถูกต้องตามสภาพที่พึงประสงค์

งานพัฒนาตนเองเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องทำด้วยตนเอง ไม่มีใครสามารถจะทำให้ใครได้ เหมือนการรับประทานอาหาร คนที่ต้องการอาหารต้องรับประทานด้วยตนเอง ไม่มีทางที่จะให้ใครรับประทานแทนได้ การรับการรักษาพยาบาลเมื่อเวลาป่วยไข้ คนป่วยต้องรับการรักษาเอง ต้องรับประทานยาเอง ต้องรับการฉีดยาเอง แม้มีความจำเป็นจะต้องผ่าตัด ก็ต้องผ่าตัดเอง จะลำบากจะเจ็บปวดประการใดก็จำต้องทนรับ จะให้ใครรับแทนไม่ได้ เพราะตัวป่วย คนอื่นไม่ได้ป่วยด้วย

นอกจากนี้งานพัฒนาตนเองเป็นงานที่ต้องทำตลอดชีวิต ไม่มีใครทำแล้ว ไม่มีใครทำเสร็จ จะหยุดพักก็ไม่ได้ ต้องทำเรื่อยไป เพราะเราอยู่กับความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความเป็นอยู่เมื่อวานนี้หลายอย่างไม่เหมือนความเป็นอยู่ในวันนี้ เดือนนี้ปีนี้ก็มิหลายอย่างที่ไม่เหมือนกับเดือนที่แล้วปีที่แล้ว ความเปลี่ยนแปลงเท่านั้นที่ทำให้คนเราและสิ่งทั้งหลายอยู่ได้ ถ้าหยุดการเปลี่ยนแปลงเมื่อใดจะไม่มีใครหรือมีสิ่งใดอยู่ได้ ชีวิตนี้อยู่ได้ด้วยการเปลี่ยนแปลง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า เป้าหมายของการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นั้นท่านจะเน้น เรื่องการพัฒนาตนเองเป็นสำคัญ ให้เป็นคนมีคุณธรรมไม่ย่อท้อ ต่อการทำความคิด และอดทน ไม่ย่อท้อต่อชะตากรรม ให้ปรับปรุงและแก้ไข

^{๑๑๑} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๑, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๔๕๐ - ๔๕๕.

^{๑๑๒} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๓, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๙ - ๑๖.

พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในการดำรงชีวิต เป็นสำคัญให้สมกับที่เป็นชาวพุทธโดยแท้

๓.๔ สรุป

กล่าวโดยสรุป คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในบทที่ ๓ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (๑) ในเรื่องเนื้อหาและหลักการสอนเรื่องกรรม กรรมที่แท้ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ๒ ประการคือ ผู้ทำมีเจตนา และการกระทำนั้นจะต้องให้ผลเป็นบุญหรือเป็นบาป ทั้งนี้เพื่อแยกการกระทำของพระอรหันต์ออกจากการกระทำของปุถุชน กรรมแบ่งได้หลายประเภท เช่น กรรมที่จำแนกตามทางที่กระทำ แบ่งเป็น ๓ ทาง คือกายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม ส่วนการแบ่งกรรมตามเกณฑ์การให้ผล แบ่งเป็น กรรม ๑๒ ประเภท อ้างอิงจาก หนังสือวิสุทธิมรรค สำหรับเรื่องการให้ผลของกรรม พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า กรรมเป็นเรื่องสลบซับซ้อน ต้องมองเป็นสายยาวหลายชาติ กรรมใดที่ทำลงไป จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ย่อมให้ผลตอบแทนเสมอ

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้สอนเน้นเรื่อง การประพฤติปฏิบัติกุศลกรรมเป็นหลัก หากในอดีต เคยทำสิ่งใดที่ผิดพลาด เป็นอกุศลกรรมมา ก็ให้พยายาม ปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่ผิดพลาดนั้น โดยเลิกการกระทำที่เป็นอกุศลกรรม และหันมาประกอบกุศลกรรมทดแทน ด้วยการทำความทาน รักษาศีลและภาวนา สวดมนต์และอธิษฐานจิตเป็นประจำ อโหสิกรรมก่อนแม่เมตตาคารหมั้นขอโหสิกรรม จะทำให้กรรมนั้นน้อยลงไป ในเรื่องกรรมฐานแก้กรรมนั้น หมายถึงกรรมเก่าก็แก้ด้วยการใช้หนี้เขาไป แต่กรรมใหม่เราจะไม่สร้าง การแก้กรรมที่มักจะถูกยกขึ้นมาสอนนั้น หมายถึง การแก้กรรมในปัจจุบันโดยการกำหนดลงที่ปัจจุบัน ส่วนการแก้กรรมในอดีต ซึ่งบางคนใช้คำว่าตัดกรรมนั้น ท่านกล่าวว่า ตัดไม่ได้ เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้ว บุญกับบาปปลงล้างกันไม่ได้ มีแต่การสร้างความดีเพื่อใช้หนี้กรรมเก่า ด้วยการ ทำทาน รักษาศีล และการภาวนา ซึ่งพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เน้นในเรื่องการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน และการสวดมนต์ภาวนา ดังคำที่ท่านมักจะสอนเสมอว่า สวดมนต์เป็นยาทา วิปัสสนาเป็นยากิน

(๒) ผลของกรรมที่ปรากฏในคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นั้น มีทั้งเรื่องราวผลกรรมของตัวท่านเอง และผลกรรมของผู้อื่น ที่นำมาแสดงเพื่อเป็นการสอนและเป็นอุทาหรณ์ให้แก่บุคคลทั่วไป ให้เชื่อในเรื่องกรรม โดยเฉพาะผลของกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำของท่าน ตั้งแต่ในวัยเด็ก จนถึงในขณะที่ท่านเป็นพระ และรวมถึงกรรมข้ามชาติ ซึ่งมีทั้งเรื่องที่ท่านมีเจตนา และไม่มีเจตนา ท่านนำมาแสดงและสอน เพื่อเป็นการเตือนสติให้คนตระหนักถึงผลของการกระทำกรรม เพื่อให้เกรงกลัวต่อบาป การที่ท่านประสบกับผลของกรรมด้วยตนเอง ท่านจึง

สามารถสอนและแสดงให้เห็นเป็นข้อคิด เป็นตัวอย่างให้เห็น แก่บุคคลทั่วไป ได้อย่างดียิ่ง เนื่องจาก เป็นเรื่องที่หลากหลาย ของอกุศลกรรม เช่นการละเมียดศีล ข้อ ๑ ในเรื่องการฆ่าสัตว์ ที่ชี้ให้เห็นผล อย่างชัดเจน ทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจได้ดี และเห็นโทษภัยของการประกอบอกุศลกรรม จึงหันมา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองเสียใหม่ เพราะเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม

(๓) เป้าหมายการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) คือ การพัฒนาตนเอง ให้เป็นคนมีคุณธรรมไม่ย่อท้อ ต่อการทำความดี มีความอดทน ไม่ย่อท้อต่อชะตากรรม ให้ปรับปรุงและแก้ไข พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในการดำรงชีวิต ท่าน จึงเน้นวิธีการปฏิบัติ ในเรื่องของ การกำหนดเวทนา เป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความอดทน ออกล้นต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต

บทที่ ๔

ความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา กับ คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม)

ในคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ในบทที่ผ่านมา นั้น เป็นการศึกษาเนื้อหาคำสอนเรื่องกรรม ศึกษาคำสอนเรื่องผลของกรรม และศึกษาเป้าหมายของการสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ซึ่งพบว่าคำสอนที่สำคัญและเป็นคำสอนที่มีลักษณะเฉพาะ ของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) คือเรื่องกฎแห่งกรรมที่ท่านประสบมาด้วยตนเอง โดยนำเรื่องราวผลของกรรม จากการประกอบอกุศลกรรมของท่านในวัยเด็ก มาสอน ชี้ให้เห็นถึง ทุกข์ โทษ ส่งผลให้เกิดอบายชาติไม่รอดหลายครั้งแต่ก็รอดมาได้ ก็ด้วยการปฏิบัติภาวนา ด้วยการเจริญกรรมฐาน การแผ่เมตตาและการอโหสิกรรม จากเรื่องราวผลของกรรมมากมาย ทั้งในส่วน ของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) และของผู้อื่นที่ท่านประสบมาแล้วนำมาสั่งสอนอบรมนั้น ซึ่งส่งผลให้ประชาชน คนที่ฟังธรรมจากพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) มีความศรัทธาและเชื่อในกฎแห่งกรรม เกรงกลัวต่อบาป หันมาทำความดีด้วยปฏิบัติตามคำสอนของท่านเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในเรื่อง กรรมฐานแก้กรรม ที่ว่าด้วยเรื่อง การเจริญวิปัสสนากรรมฐาน และการสวดมนต์ภาวนา สำหรับในบทนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา กับกฎแห่งกรรมในคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) โดยศึกษาเฉพาะกฎแห่งกรรมในคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ใน ๓ หัวข้อหลักคือ ๑. ในด้านเนื้อหาคำสอนเรื่องกรรม ๒. ในด้านประสบการณ์เกี่ยวกับผลของกรรม และ ๓. ในด้านเป้าหมายการสอนเรื่องกรรม ว่ามีความสอดคล้อง แตกต่าง หรือเชื่อมโยงกันอย่างไร กับในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

๔.๑ คำสอนเรื่องกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กับคำสอนเรื่องกรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

๔.๑.๑ ด้านหลักการและแนวคิด

๑) ความสอดคล้องด้านหลักการให้ผลของกรรม

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นำมาสอนนั้น โดยภาพรวมแล้ว มีความสอดคล้องและเป็นไปตามคัมภีร์พระพุทธศาสนา โดยในเรื่องหลักๆ ที่มีความสอดคล้องนั้น แบ่งเป็น ๒ เรื่องหลักคือ

(ก) หลักการให้ผลของกรรม คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ดังในพุทธพจน์ที่ว่า “บุคคล หว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น คนทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว”^๑ แต่ทั้งนี้ยังมีเหตุปัจจัยอื่นๆ ที่มามีผลเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน โดยพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้กล่าวว่

เรื่องกรรมนั้น สลับซับซ้อน เราจะมาตัดสินเอาเฉพาะที่เราเห็นไม่ได้ ว่ากันโดยหลักแล้ว คนทำดี จะต้องได้ดี ทำชั่วจะต้องได้ชั่ว แต่คนที่ทำชั่วแล้วได้ดีนั้น เป็นเพราะเขายังกินบุญเก่าอยู่ คือ มีความดีสะสมเอาไว้มาก อาจสะสมไว้อดีตชาติ แต่เมื่อบุญเก่าหมด เมื่อไหร่ เมื่อนั้นกรรมชั่วก็จะมาให้ผล ส่วนคนที่ทำดีได้ชั่ว ก็เพราะกรรมชั่วที่เคยทำไว้แต่ครั้งอดีต ยังให้ผลไม่หมด กรรมจะให้ผลไม่พร้อมกัน ถ้ากรรมชั่วกำลังให้ผล กรรมดีก็จะรออยู่ก่อน หรือถ้ากรรมดีกำลังให้ผล กรรมชั่วก็จะรออยู่เช่นกัน^๒

จากประเด็นดังกล่าว พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้อธิบายถึง การประกอบอกุศลกรรม โดยเฉพาะโทษของการผิดศีล ๕^๓ ไว้อย่างชัดเจน เช่น คนที่ทำ ปาณาติบาต มากกว่า ๖๐ % หากไม่รีบแก้ไข มักจะเป็นอัมพาต เป็นโรคภัยหรือประสบอุบัติเหตุที่ต้องพิการ อายุสั้น เสียชีวิต ต้องผ่าตัดถึง ๖๐% โดยยกตัวอย่าง ผลกรรมของท่านเอง จากการตอนไก่^๔ การต้มเต่า^๕ การหักคอก^๖ ซึ่งส่งผลให้พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) อาพาธเป็นโรคลำไส้เน่า เมื่อสมัยที่ท่านอายุ ๓๐ พรรษา ถูกรั้วร้อนลวก และประสบอุบัติเหตุรถคว่ำจนคอหัก เมื่ออายุ ๕๐ พรรษา ซึ่งเป็นผลของกรรมที่ท่านได้รับตามลำดับ โดยท่านเล่าว่า ความจริงท่านหมดอายุขัยไปนานแล้ว เพราะเหตุทำปาณาติบาตไว้มาก ทั้งอดีตชาติและชาตินี้ ซึ่งก็สอดคล้องกับ

^๑ ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๕๖/๓๗๔.

^๒ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), **กฎแห่งกรรม ภาคที่ ๑**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ กู๊ดมอร์นิ่ง, ๒๕๔๔), หน้า ๒๐๘.

^๓ พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๐**, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๙), หน้า ๒๗๗.

^๔ พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๘**, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๔๓.

^๕ พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑**, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๔๖.

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๗-๕๓.

พระไตรปิฎก พุจฉริยวิปากสูตร^๙ ซึ่งกล่าวถึงวิบากจากการละเมิด ศีล ๕ อยู่ในนี้ด้วย เช่น การฆ่าสัตว์ มีผลให้เกิดในนรก สัตว์ดิรัจฉาน เปรต หรือวิบากอย่างเบาที่สุด หากได้เกิดเป็น มนุษย์ ก็จะเป็นคนมีอายุสั้น ส่วนการประกอบกุศลกรรม ก็มีการยกตัวอย่างของอานิสงส์ การภาวนา เช่น เรื่องปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรม หายจากโรคอัมพาต ที่ผู้ปฏิบัติธรรม ได้ป่วยเป็นโรคปวดขารุนแรง จนเดินไม่ได้ ใช้วิธีคลาน เมื่อมาปฏิบัติ ๗ วัน ประสบกับเวทนาอย่างมาก สุดท้ายสามารถเดินได้ เป็นปกติ^{๑๐} และเรื่องอานิสงส์ของการมีศีลจะ^{๑๑} ในการปฏิบัติธรรม ส่งผลให้ใจไม่สามารถปล้นบ้านได้ โดยอานิสงส์ของการตั้งมั่นนี้สอดคล้องกับในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ดังที่มีกล่าว ในอรรถกถา เช่นเรื่อง ของ นางกาติยานี^{๑๒} ที่ตั้งใจจะฟังธรรม แม้รู้ว่าใจกำลังจะลักทรัพย์ที่บ้าน ก็มีได้หวั่นไหว ตั้งใจจะฟังธรรมต่อไป ใจจึงไม่ปล้นบ้าน

(ข) แนวคิดเรื่อง หลักการให้ผลของกรรม เป็นไปตามเหตุปัจจัย แม้ว่ากรรมที่บุคคลทำแล้ว ทำคืนไม่ได้ เพราะเป็นสิ่งที่ทำไปแล้ว แต่การเปลี่ยนแปลงผลของกรรม ย่อมมีโอกาสทำได้ ด้วยการแก้ไข ด้วยการทำกรรมใหม่ด้วยกรรมดี ทั้งนี้เพื่อให้คนได้มีโอกาสปรับปรุง พัฒนาตนเอง ไม่ยอมจำนนกับกรรมเก่า หากรู้ตัวว่าเคยประพฤติชั่ว ก็ให้ล้มเลิกพฤติกรรมนั้น หันมาประกอบกรรมดี ซึ่งแนวคิดการเบี่ยงเบนของให้ผลของกรรมนี้ สอดคล้องกับคัมภีร์พระพุทธศาสนา โดยการปฏิบัติตามแนว อริยมรรค ๘ ซึ่งเรื่องการเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรม มีดังตัวอย่างเรื่อง ชีวิตที่เปลี่ยนแปลง^{๑๓} ที่ผู้ปฏิบัติ มีการเปลี่ยนแปลงในชีวิตคือ ถือศีล ๕ เกรงครัดขึ้น เสียสละมากขึ้น ทำบุญมากขึ้น และเรื่องจิตศรัทธา^{๑๔} ที่ผู้ปฏิบัติ เลิกดื่มเหล้า เลิกเล่นการพนัน เลิกชนไก่ และตัวอย่าง ในเรื่อง วัดอัมพวัน ช่วยพัฒนากำลังใจพลกกองทัพก^{๑๕} อนุศาสนาจารย์ ผู้ควบคุม ได้กล่าวว่า ผู้ปฏิบัติมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เช่น ทหารคนหนึ่ง ขณะนั่งปฏิบัติ ร้องให้

^๙ ดูรายละเอียดใน อง.อฎฐก.(ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑-๓๐๒.

^{๑๐} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตธมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๗**, (กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๖), หน้า ๑๑๖-๑๑๗.

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๓-๑๖๔.

^{๑๒} ดูรายละเอียดใน อง.ทก. อ. (ไทย) ๓๓/๑๕๒/๘๒, ๑๔๒-๑๔๓.

^{๑๓} พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๑**, (กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔๗.

^{๑๔} พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๙**, (กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๙-๑๒๐.

^{๑๕} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตธมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑**, หน้า ๑๖๔.

น้ำตาไหล คิดถึงแม่ เสียใจที่ตนเองเกิดมา ไม่เคยทำความดีให้แม่มีความสุข สร้างแต่ความทุกข์ และความเดือดร้อนให้แม่ ต่อมเหล้า ประพฤติตนเหลวไหล ทำให้แม่เป็นทุกข์เพราะเขาอยู่เป็นประจำ เมื่อกลับจากปฏิบัติธรรมครั้งนี้ สิ่งแรกที่เขาจะกลับไปทำก็คือ กลับไปหาแม่ กลับไปกราบแม่ เพื่อสารภาพผิด และจากเรื่อง กรรมฐานช่วยให้ครอบครัวมีความสุข^{๑๔} ที่เล่าถึงลูกชายว่า จากเดิมเคยเห็นห่างและไม่ถูกกันกับพ่อ ภายหลังจากการปฏิบัติ เขาสำนึกบุญคุณ พ่อแม่ และได้ถือ รูปเทียน แปะ มาขอโหสิกรรมจากพ่อ

สำหรับในคำสอนเรื่อง การพัฒนาตนเอง ไม่ให้ยอมแพ้ต่อโชคชะตา หากว่าเกิดมายากไร้ อยู่ในตระกูลต่ำให้พยายามอดทน ประหยัด ทำงาน ซึ่งความพยายาม พัฒนา ปรับปรุงตนเอง ไม่ยอมจำนนต่อกรรมที่ได้รับอยู่ในปัจจุบัน พยายามทำความดี เพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้น เป็นคำสอนที่มีความสอดคล้องและเป็นไปตามกับคำสอนในคัมภีร์พระไตรปิฎก ที่พระพุทธเจ้า ได้ตรัสถึงการพยายามปรับปรุงแก้ไขตนเองด้วยการทำความดี ในโถกณผลสูตร ที่กล่าวว่า “บุคคลทำความดี ต้องเสวยผลไว้อย่างใด เขาต้องเสวยผลของกรรมนั้น อย่างนั้นๆ”^{๑๕} เมื่อเป็นเช่นนี้ การประพฤติพรหมจรรย์ย่อมมีได้ โอกาสที่จะทำที่สุดแห่งทุกข์ย่อมปรากฏ และใน บุคคลสูตร^{๑๖} ที่กล่าวถึงบุคคลประเภท มีตมาสว่างไป เช่นบุคคลที่เกิดมามากจน ก็ไม่ทอดทิ้งความพยายามที่จะสร้างตัว โดยคิดว่าจะสร้างด้วยความดี ประกอบแต่กุศลกรรม หรือหากว่าในปัจจุบันเขายังคงเป็นคนเขี้ยวใจ หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

เมื่อกล่าวถึงเรื่องกฎแห่งกรรม หากสัตว์โลกยังไม่หมดกรรม ก็ยังคงต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มีการกล่าวถึงสังสารวัฏฏ์ หรือการเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิอื่นๆ ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในคำสอนเรื่องกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) มีการกล่าวถึงภพภูมิอื่นๆ นอกเหนือจาก มนุษย์ และ สัตว์เดรัจฉาน โดยมีการกล่าวถึง เปรต เทวดา และวิญญาน ซึ่งเป็นภพภูมิที่ คนทั่วไปอาจมองว่า เป็นเรื่องที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ เนื่องจากมนุษย์ ปุถุชนทั่วไป ไม่สามารถมองเห็น ภพภูมิดังกล่าวได้ด้วยตาเนื้อ ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ ซึ่งมีถึง ๑๒ เรื่อง เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นที่ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้มีบันทึกไว้อย่างละเอียด เพื่อใช้ในการสอบทานกลับ โดยเฉพาะบันทึกเรื่องเวลาที่เกิดขึ้น และมีพยานบุคคลรู้เห็นเหตุการณ์ มีการอธิบายอ้างอิงอย่างละเอียด ทุกชั้นตอน จึงเป็นเรื่องที่สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นในเรื่อง

^{๑๔} พระราชสุทธิญาณมงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๔, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๖๓.

^{๑๕} อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๑๐๑/๓๓๖-๓๔๑.

^{๑๖} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๓๒/๑๖๑-๑๖๕.

กฎแห่งกรรม ที่เกี่ยวกับเรื่อง บาป บุญ และภพภูมิอื่น เป็นการเน้นย้ำว่า ภพภูมิ ที่มนุษย์มองด้วยตาเปล่าไม่เห็นมีจริง เช่นเรื่อง เทพพิกุลสถิต^{๑๙} ที่กล่าวถึงเทวดาที่สิงที่ต้นพิกุล มาชวนแม่ชีสวดมนต์หลังเที่ยงคืน และปรอทหลวงตาเฟื่อง^{๒๐} ที่เล่าถึงหลวงตาเฟื่อง ตายไปกลายเป็นเปรต เพราะลักษณะน้อยหน้า ที่เขาปลุกไว้

สำหรับในพระไตรปิฎก ก็มีกรกล่าวถึง ภพภูมิต่างๆ ไว้หลายที่ เช่นในมหาสีหนาทสูตร^{๒๑} กล่าวถึงคติ ๕ ซึ่งมี นรก กำเนิดดิรัจฉาน เปตวิสัย มนุษย์ เทวดา และกล่าวถึง บุญกรรมของสัตว์เหล่านั้น ว่าเหตุใดจึงต้องไปเกิด อยู่ในภพภูมินั้น เช่น ในติโรกฺขทเปตวัตถุ^{๒๒} ได้กล่าวถึงเปรตที่เคยเป็น พระญาติของพระเจ้าพิมพิสาร เพราะเหตุที่เคยทำลายของสงฆ์และรับประทานอาหารที่เตรียมไปถวายสงฆ์ ผลแห่งกรรมนั้น ทำให้ต้องมาเกิดในนรกเป็นเวลานาน และได้มาเป็นเปรต ต้องรอคอยญาติของตนอุทิศผลบุญไปให้ ในภทตติกาวิมาน^{๒๓} และโสณทินนาวิมาน^{๒๔} ได้กล่าวถึง บุญกรรมของผู้ที่หมั่นถวายทาน รักษาอุโบสถศีล และศีล ๕ ส่งผลให้มาเกิดเป็นเทพธิดามีผิวพรรณงาม มีรัศมีสว่างไสว จากที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่า ในส่วนคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) มีสอดคล้องกับคัมภีร์พระพุทธศาสนา ในเรื่องกฎแห่งกรรมและภพภูมิมีจริง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

๒) ความแตกต่าง

จากการวิเคราะห์กฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) และในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้น พบว่าโดยหลักการและเนื้อหาที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) นำมาสอนนั้น โดยรวมแล้วมีความสอดคล้องกับคัมภีร์พระพุทธศาสนา แต่ที่พบว่ามี ความแตกต่าง อยู่บ้างเป็นเฉพาะเรื่องของวิธีการและจุดเน้นเท่านั้น ซึ่งพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) จะสอนเน้นเรื่องกฎแห่งกรรม การแก้กรรม โดยประยุกต์ควบคู่ไปกับการสอนปฏิบัติเสมอ ซึ่งวิธีที่

^{๑๙} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑, หน้า ๑๓๘ - ๑๔๔.

^{๒๐} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๕, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๔), หน้า ๔๔ - ๔๙.

^{๒๑} ดูรายละเอียดใน ม.มู. (ไทย) ๑๒/๑๕๓/๑๕๒.

^{๒๒} ดูรายละเอียดใน ชุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๑๔-๑๕/๑๗๐-๑๗๒.

^{๒๓} ดูรายละเอียดใน ชุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๒๐๖-๒๑๖/๓๖-๓๗.

^{๒๔} ดูรายละเอียดใน ชุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๒๑๗-๒๒๘/๓๘-๓๙.

นำมาประยุกต์ ในการสวดมนต์บทสำคัญ ๒ บท คือ การสวดบทพุทธชัยมงคลคาถามหากาฐณิโก และการสวดบทพุทธคุณเท่าอายุผู้สวดบวกด้วยหนึ่ง ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จอย่างมาก ในการนำไปปฏิบัติตาม และเกิดอานิสงส์อย่างมากมาย และมีการนำบทสวดมนต์รูปแบบนี้มาพิมพ์ เผยแพร่ให้กับประชาชนทั่วไปอย่างแพร่หลาย สำหรับการสวดบทพุทธชัยมงคลคาถาหรือที่เรียกสั้นๆว่า พาหุงมหากา นั้น เป็นบทสวดที่กล่าวถึงชัยชนะของพระพุทธเจ้า ๘ อย่าง ที่มีต่อสัตว์เดรัจฉาน มนุษย์ นาคา เทวดา มาร จนถึงพระพรหม เพื่อเป็นการสดุดีพระปัญญาธิคุณ และพระมหากาฐณิโกคุณ ของพระองค์ และเป็นกำลังใจให้กับพุทธศาสนิกชนที่จะพึงมีชัยชนะต่อ กิเลส ตัณหา อุปาทาน และอุปสรรคทั้งหลาย ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติเกิดกำลังใจกับผู้สวดมนต์บทนี้เป็นอย่างมาก เพราะถือว่าเป็นชัยชนะของพระพุทธเจ้า ผู้ใดสวดเป็นประจำทุกวันจะมีชัยชนะ มีความเจริญรุ่งเรืองตลอด มีสติระลึกได้^{๒๓} และที่โดดเด่นมากสำหรับการประยุกต์การสวดมนต์นี้คือ การสวดพุทธคุณ โดยสวด ให้ได้จำนวนรอบการสวดเท่ากับอายุผู้สวดบวกด้วยหนึ่ง ซึ่งเป็นกุศโลบายที่ก่อให้เกิดความสงบ ไม่ฟุ้งซ่าน จิตมีพลัง มีสติ จากตัวอย่างประสบการณ์ผลของกรรมในเรื่อง อานิสงส์จากการสวดพุทธคุณประกอบกับการแผ่เมตตา และเจริญกรรมฐานในหนังสือ กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ นั้น มีมากถึง ๓๘๐ เรื่อง จากเรื่องเกี่ยวกับกรรมทั้งหมด ๕๐๗ เรื่อง เช่น เรื่อง ประสบการณ์กรรมและอานิสงส์ของการสวดพุทธคุณ^{๒๔} หรืออานิสงส์ของการสวดพุทธคุณ^{๒๕} ที่ส่งผลให้เกิดความสบายใจ มีสติขึ้นมา ไม่ทุกข์ใจ รับประทานอาหารได้และนอนหลับได้สนิท

พระธรรมสิงหนราวาจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม) พบว่าคนที่มาวัดส่วนใหญ่ คือคนที่มีความทุกข์ โดยเฉพาะเรื่อง ครอบครัวไม่มีความสุข ดังนั้น การแนะนำธรรมะ หรือสอนอะไรไป ในขณะที่กำลังมีปัญหา บางครั้งเป็นการยากที่จะยอมรับหรือเข้าใจได้ง่ายๆ ท่านจึงแนะนำว่า เวลาที่มีความทุกข์ไม่ต้องไปหาหมอ แต่ให้สวดมนต์ และแผ่เมตตา ผลจากการสวดมนต์และแผ่เมตตาจะก่อให้เกิดความสงบใจ ทำให้ใจไม่ฟุ้งซ่าน ทำให้มีสติตามมา และปัญญาเกิด จึงสามารถแก้ไข ปัญหาในชีวิตได้ เมื่อสามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ ก็เกิดศรัทธาต่อการปฏิบัติ และการปฏิบัติธรรมขึ้นต่อมา คือปฏิบัติกรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติขั้นที่ก่อนให้

^{๒๓} พระธรรมสิงหนราวาจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม), **ชัยชนะแห่งพุทธะ**, (กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพรินติ้ง, พ.ศ. ๒๕๕๒), หน้า ๕.

^{๒๔} พระธรรมสิงหนราวาจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๔**, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๓๖๖.

^{๒๕} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตธมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓**, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๑๖๙-๑๗๓.

เกิด สมภาติ และปัญญาที่สูงขึ้นไป

๔.๑.๒ ด้านความหมาย

๑) ความสอดคล้อง

สำหรับความหมายของคำว่า กรรม นั้น พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ให้ความหมายที่สอดคล้องกับในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ที่ว่า เจตนาคือกรรม แต่ท่านได้มีการอธิบายเพิ่มเติม โดยสรุปเป็นหลักเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นเช่นกัน โดยกล่าวว่า กรรมที่แท้จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ๒ ประการ คือ ผู้ทำมีเจตนา และการกระทำนั้น จะต้องให้ผลเป็นบุญหรือบาป ทั้งนี้เพราะต้องการแยกการกระทำของปุถุชนออกจาก พระอรหันต์ ที่การกระทำไม่ได้เป็นบุญหรือบาป หากแต่เป็นกิริยา ซึ่งการกระทำโดยที่มีเจตนาเกิดขึ้น ตอนใดตอนหนึ่งไม่ว่าจะเป็นก่อนทำ ขณะทำ หรือหลังทำ ถือว่าเป็นกรรมทั้งสิ้น^{๒๖} และมีการกล่าวถึง กรรมตามทางที่ทำ ๓ ประเภท คือ กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม รวมถึง กรรมบถ ๑๐ ฝ่ายอกุศล และกุศล อธิบายทางแห่งการทำกรรม ไว้เป็นข้อๆ เช่นเดียวกับอกุศลกรรมบถ และกุศลกรรมบถ^{๒๗} ที่มีการกล่าวถึงในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน

๒) ความแตกต่าง

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เป็นพระที่เผยแพร่คุณธรรมโดยนำเรื่องกฎแห่งกรรมมาแทรกไว้ในคำสอนของท่านอย่างมากมาย สำหรับในเรื่องของการให้ความหมายในคำต่างๆ นั้น ท่านได้เน้นเรื่องใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ทั้งนี้เพราะท่านเทศน์สอนคนทั่วไป ชาวบ้าน ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา ซึ่งมีอายุที่แตกต่างกัน ตั้งแต่เด็ก หนุ่มสาว วัยกลางคน และคนสูงอายุ จึงต้องสอนในลักษณะที่ง่าย ชัดเจน มองเห็นภาพ และส่งผลโดยตรงกับการปฏิบัติ กับทุกเพศและทุกวัย โดยท่านให้ความหมายของคำว่า กฎแห่งกรรม โดยแยกอธิบายดังนี้ คำว่า กฎ แปลว่า ดันและผลัก แปลว่า กดลงไปและดันขึ้นมา กรรมแปลว่า การกระทำ หากทำดีก็ดันไปทางดี หากทำชั่วก็ดันไปทางชั่ว ซึ่งหากมองในแง่ของข้อความที่ดีความ อาจให้ความหมายแตกต่างจาก การตีความจากคัมภีร์ศาสนา หรือผู้รู้ท่านอื่น ทั้งนี้เพราะท่านให้ความหมายในเชิงปฏิบัติ เพื่อให้มองเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่หากพิจารณาในด้านของผลลัพธ์ แล้ว การให้ความหมายนี้ ก็ไม่ได้แตกต่างจากนักวิชาการท่านอื่น เช่น พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้

^{๒๖} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๕, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๘๘.

^{๒๗} ที.ปา.อ. (ไทย) ๘๔/๓๔.

กล่าวถึง กฎธรรมชาติ ๕ อย่าง ซึ่งหนึ่งในกฎธรรมชาตินั้นคือ กรรมนิยาม ที่อธิบายถึง กฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือกระบวนการก่อการกระทำและการให้ผลของการกระทำ เช่นทำกรรมดี มีผลดี ทำกรรมชั่ว มีผลชั่ว^{๒๔} และ ดร.สุนทร ฦ รั้งษ์ ได้กล่าวถึง ศรัทธา ๔ ประการที่เกี่ยวกับกรรม คือ กัมมสังกตา (เชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง) วิปากสังกตา (เชื่อวิปาก เชื่อผลของกรรม) กัมมัสสกาตาสังกตา (เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของของตน) และตถาคตพิทิสังกตา (เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า) ซึ่งความเชื่อ ทั้ง ๔ อย่าง เป็นความเชื่อในเรื่องกรรม หรือกฎแห่งกรรม^{๒๕} ซึ่งจะเห็นได้ว่า การให้ความหมายทั้งหมดที่กล่าวมารวมถึงการให้ความหมายของพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) นั้น ต่างก็สอดคล้องและเป็นไปดังดำรัส ของพระพุทธเจ้า “บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น คนทำดีย่อมได้ดี คนทำชั่วย่อมได้ชั่ว”^{๒๖}

สำหรับประเด็น ในด้านความหมาย พบว่า พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) จะใช้การอธิบายความหมาย ของคำที่เกี่ยวข้องกับ กฎแห่งกรรม นั้น เน้นเรื่องใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สอนในลักษณะที่ง่าย ชัดเจน มองเห็นภาพ และส่งผลโดยตรงกับการปฏิบัติ กับทุกเพศและทุกวัยซึ่งถือเป็นวิธีการสอน บางเรื่องนำ คัมภีร์พระพุทธศาสนาอธิบายโดยตรง โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย หรือบางเรื่อง ใช้วิธีการตีความที่อาจมองว่า แตกต่างจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาหรือนักวิชาการท่านอื่น แต่โดยภาพรวมของผลลัพธ์แล้ว พบว่าให้ผลลัพธ์ของความหมายที่ไม่แตกต่าง ซึ่งถือเป็นลักษณะเฉพาะของพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) ที่เน้นของความเข้าใจ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติเป็นหลัก

๔.๑.๓ ด้านแนวทางปฏิบัติ

๑) ความสอดคล้อง

พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม) ได้สอนหลักปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องกรรมโดยยึดหลักศีล สมาธิ ปัญญา เป็นหลักปฏิบัติ คือ อริยมรรค ๘ ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามคัมภีร์พระพุทธศาสนา ในพระไตรปิฎก มีการกล่าวถึงข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกรรม หรือการแก้กรรม

^{๒๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕๒.

^{๒๕} สุนทร ฦ รั้งษ์, **พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐, หน้า ๑๖๔.

^{๒๖} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๕๖/๓๗๔.

ไว้ โดยใช้ข้อปฏิบัติคือ อริยมรรคมีองค์ ๘ ดังในนิพเพติกสูตร^{๓๑} และการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ โดยมีวิริยะ ความบากบั่น พากเพียร พยายาม ไม่ย่อท้อในการปฏิบัติ สำหรับในเรื่องการปฏิบัตินั้น พระธรรมสิงหนบุรจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า “ทุกข์ที่มันเกิดขึ้นต้องยึด อริยสัจ ๔ เป็นข้อปฏิบัติ ทุกข์เกิดตรงไหน ต้องแก้ตรงนั้น เหตุมันเกิดตรงไหน ต้องแก้ที่เหตุ อย่าไปแก้ที่ปลายเหตุ”^{๓๒} การแก้ปัญหาที่ถูกต้องนั้นต้องมีปัญญา และการเจริญปัญญาในตัวเองต้องอดทน ต้องฝึกฝน การเจริญภาวนาเพื่อให้เกิดปัญญา ดังนั้นหากรู้ตัวว่าทำผิดพลาดไปให้กลับตัวกลับใจ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดีให้กลับกลายเป็นดี สำหรับกรรมเก่าที่เกิดขึ้นแล้ว เหตุการณ์นั้นผ่านไปไปแล้ว เราไม่สามารถกลับไปแก้ไขได้ กรรมเก่าที่ได้ทำไปแล้ว ต้องยอมรับผลที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันกรรมใหม่ที่ เป็นอกุศลกรรมก็ไม่สร้างเพิ่ม วิธีปฏิบัติที่พระธรรมสิงหนบุรจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้แนะนำไว้ นั้นคือ หยุดพฤติกรรมที่ไม่ดี ด้วยการรักษาศีล ๕ ที่เป็นสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ ขณะเดียวกัน ก็แนะนำในเรื่อง ให้สร้างความดีใช้หนี้กรรมเก่า โดยการสวดมนต์ และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทาง สติปัฏฐาน ๔ ควบคู่กันไป การปฏิบัติภาวนานี้ก็เพื่อให้เกิด สติ และสมาธิ ทำให้จิตมีกำลัง เมื่อพิจารณาใคร่ครวญ หาเหตุผลในสภาวะธรรมทั้งหลาย ก็จะเป็นปัญญา ทำให้เกิดความเข้าใจถึงกรรม รู้จักเหตุปัจจัยเรื่องราวปัญหาของตนได้ดี ทำให้สามารถแก้ไขปัญหา และบริหารจัดการชีวิตตนเองในเรื่องต่างๆ ได้ดีขึ้น จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่าคำสอนของพระธรรมสิงหนบุรจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ที่เลิกทำความชั่วด้วยการรักษาศีล และการแก้กรรม ด้วยความทุกข์ ด้วยการเจริญสมาธิภาวนา เพื่อให้เกิดปัญญานี้เป็นไปตามคัมภีร์พระพุทธศาสนา ในเรื่องไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา

นอกจากนี้ในขั้นตอนปฏิบัติของพระธรรมสิงหนบุรจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ด้วยการสวดมนต์ และการเจริญวิปัสสนากรรมฐานนั้น ให้มีการขอโทษกรรม การแผ่เมตตาด้วยหลังการปฏิบัติทุกครั้ง โดยเฉพาะในเรื่องการขอโทษกรรม เป็นสิ่งที่พระธรรมสิงหนบุรจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ให้ความสำคัญเช่นกัน โดยให้ทำก่อนการแผ่เมตตา ซึ่งการให้อโหสิกรรม ถือเป็น อกุศลทาน ที่เป็นทานที่มีอานิสงส์มาก หากผู้ปฏิบัติตั้งใจจริง จิตก็ย่อมกำลังในการกระทำการใดๆ ขณะเดียวกันหากผู้ปฏิบัติเป็นฝ่ายกระทำแม้ว่าจะจำได้ หรือจำไม่ได้ ก็ทำการขอโทษกรรม เพื่อมิให้เป็นการติดค้างกันต่อไป เมื่อกรรมนั้นเป็นอโหสิกรรมแล้ว ก็จะไม่ส่งผลผูกเวรต่อกันไปอีก การปฏิบัติด้วยการเจริญภาวนา ขอโทษกรรม และแผ่เมตตา นั้น เป็นการสร้างความดีที่ประกอบด้วย

^{๓๑} อจฺ อกก. (ไทย) ๒๒/๖๓/๕๗๗-๕๗๘.

^{๓๒} พระธรรมสิงหนบุรจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), **กรรมฐานแก้กรรม ๔**, (กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๔๙.

ทาน ศील ภาวนา ในคราวเดียวกัน ตัวอย่างเช่น เรื่อง เพราะบารมีหลวงพ่อก^{๓๓} ที่ผู้ปฏิบัติเล่าว่า หลังจากปฏิบัติธรรมแล้วจิตใจเย็นขึ้น มีสติปัญญา อโหสิกรรมให้สามี ทำให้ครอบครัวมีความสุข

๒) ความแตกต่าง

ผู้วิจัยพบว่า ความแตกต่างในด้านการปฏิบัติมีเป็นส่วนน้อย ที่จะมีแตกต่างไปบ้าง เป็นเรื่องของ เทคนิคการสอน พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้สอนวิธีปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน แนวสติปัฏฐาน ๔ โดยท่านจะให้ปฏิบัติทั้ง ๔ ฐาน หากแต่เน้นการปฏิบัติในฐาน เวทนา-นุปัสสนามาก ให้อดทนสู้กับเวทนา ไม่ท้อแท้กับเวทนา การที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เน้นเรื่องเวทนามากทั้งนี้ เพราะท่านเองได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติมาก่อน โดยกล่าวว่า ถ้าเกิดทุกขเวทนาต้องต่อสู้ ต้องกำหนดให้ได้ ตายเป็นตาย แล้วจะเห็นกรรมเอง อดีตชาติเคยทำอะไรไว้ ผู้ปฏิบัติจะเห็นแล้วจะโล่งใจ ดีใจ แล้วแก้กรรมด้วยการแผ่เมตตา เราจะไม่ปฏิเสธกรรม แต่จะขอให้อโหสิกรรมแก่เจ้ากรรมนายเวร ขอให้ลดโทษลง ถ้าเรามีชีวิตถึงคาดเราอาจรอดตายได้ เพราะเขาให้อโหสิกรรมแก่เรา ด้วยการที่เราปฏิบัติธรรมแล้วแผ่เมตตาให้เขา^{๓๔} ขณะที่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ในการเจริญสติปัฏฐาน ๔ มีการกล่าวถึงเรื่องของ เวทนานุปัสสนา หากแต่ไม่ได้เน้นต่อสู้กับเวทนาเพื่อนำมาใช้ในเรื่อง การแก้กรรม อย่างชัดเจนนัก อย่างไรก็ตามการปฏิบัติโดยการเจริญสติปัฏฐาน ๔ นี้ ตามคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) มีสอดคล้องกับคัมภีร์พระพุทธศาสนา คือเพื่อชำระกิเลส เพื่อดับทุกข์ และทำยสุดเพื่อบรรลุดุธรรมถึงซึ่งพระนิพพาน

นอกจากนี้การที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เน้นสอนในเรื่องของ เวทนาทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปฏิบัติอดทนต่อเวทนา เพราะในชีวิตคนเรา ต่างต้องได้พบเจอกับความเจ็บปวดอยู่แล้ว ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการฝึกสติ ฝึกความอดทน ผู้ปฏิบัติจะได้อดทนต่อการต่อสู้ตรากตรำ ทนลำบาก ทนความยาก ทนต่อความเจ็บใจในสังคม เมื่อมีความรู้สึกอย่างไรก็ให้กำหนด เช่น เสียใจ หรือดีใจ หรือโกรธก็ให้กำหนด หากปฏิบัติได้ดังนี้สุดท้ายจิตของผู้ฝึกก็จะมีกำลัง มีความสงบ ทำให้เกิดอานิสงส์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนั้นยังทำให้มีจิตใจดีงาม มีความเห็นแก่ตัว ความโลภ โกรธ หลง และความยึดมั่นน้อยลง เกิดปัญญามองเห็นสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง ยอมรับการเปลี่ยนแปลงตามเหตุปัจจัย สามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

^{๓๓} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๐**, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๓๒๐.

^{๓๔} พระภควานวิสุทธิคุณ (จรัญ จิตฺตมฺโม), **วิปัสสนาสือวิญญาน**, (กรุงเทพฯ : ห.จ.ก. รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๓๙.

ได้ด้วยจิตสงบ

๔.๒ ผลของกรรมที่ปรากฏในคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กับผลของกรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

๔.๒.๑ ผลของกรรมฝ่ายอกุศล

๑) ความสอดคล้อง

ในเรื่องผลของกรรมจากการประกอบอกุศลกรรม พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้นำตัวอย่างเรื่องอกุศลกรรมที่เกิดจากการละเมิดศีล ๕ ซึ่งจากประสบการณ์ของท่านเอง และจากผู้ปฏิบัติ โดยอธิบายในเชิงสถิติ ของการทำผิดศีลและผลที่จะได้รับในแต่ละข้อ ทำให้คนมองภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งผลของกรรมนี้ก็สอดคล้องกับพระไตรปิฎก ในสังคีติหมวด ๕ ที่กล่าวถึง สีขาบท ๕ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติในการฝึกตนของคน หรือ ศีล ๕ และได้กล่าวถึงโทษแห่งศีลวิบัติของบุคคลผู้ทุศีล^{๓๕} ไว้

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทุจจวิตวิปากสูตร^{๓๖} ซึ่งกล่าวถึงผลจากการกระทำกาย ทุจจวิต และวจีทุจจวิต ซึ่งวิบากจากการละเมิด ศีล ๕ อยู่ในนี้ด้วย เช่น การละเมิดศีลข้อ ๑ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า หากเคยทำปาณาติบาตมา ๖๐ % หากไม่รีบแก้ไข มักจะเป็นอัมพาต เป็นโรคร้ายหรือประสบอุบัติเหตุที่ต้องพิการ อายุสั้น เสียชีวิต ผ่าตัดถึง ๖๐% ซึ่งในข้อนี้ มีตัวอย่างผลกรรมที่เห็นชัดที่สุด คือ ผลของกรรม ที่เกิดจากการฆ่าคน และหักคอบนก^{๓๗} ส่งผลให้ท่านประสบอุบัติเหตุจนคอหัก ผลของกรรมจากการดื่มเต่า^{๓๘} ส่งผลให้ท่านประสบอุบัติเหตุจนผิวหนังถลอกปวดแสบปวดร้อน และโดนน้ำร้อนลวกจากอุบัติเหตุหม้อน้ำร้อนระเบิด และผลของกรรมที่ท่านเคยตอนไก่^{๓๙} ส่งผลให้ไก่ล่าไล่เน่า จนตายหมดทั้งเล้า ส่งผลให้ตัวท่านเป็นโรคล่าไล่เน่า เจ็บตายถึง ๒ ครั้ง และในเรื่อง ผลกรรมข้ามชาติ^{๔๐} ของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เคยเป็นทหาร รบกับพม่าและได้เคยฆ่าคนมาเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าท่าน

^{๓๕} ที.ป.(ไทย) ๑๑/๓๑๖/๓๐๔-๓๐๕.

^{๓๖} อัง.อฎุจก.(ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑-๓๐๒.

^{๓๗} พระราชสุทธินิฎาณมงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑, หน้า ๔๗-๕๓.

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๖.

^{๓๙} พระราชสุทธินิฎาณมงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๕, หน้า ๑๒๔ -

^{๔๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๓ - ๖๕.

มีวิบากกรรมเนื่องจาก การละเมิดศีลข้อ ๑ ติดตามมาเช่นกัน และอุบัติเหตุครั้งร้ายแรงที่สุดที่ท่าน ประสบจนคอหัก นั้น เกิดขึ้นในปี ๒๕๒๑ ซึ่งขณะนั้นท่านมีอายุ ๕๐ พรรษา ซึ่งจากคำสอนท่าน กล่าวว่า ท่านมีนิมิตว่า จะต้องเสียชีวิตแล้วในเหตุการณ์ดังกล่าว แต่ท่านก็สามารถรอดมาได้ด้วย ผลของ การเจริญกรรมฐาน แต่จากผลกรรมนี้ท่านก็ได้รับทุกขเวทนาอย่างหนักหลายครั้ง เช่นกัน ซึ่งหากพิจารณา ก็เห็นได้ว่า วิบากที่ท่านได้รับ ก็สอดคล้องกับในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ในโทษของการทุศีลข้อนี้ ที่ว่า “การฆ่าสัตว์ มีผลให้เกิดในนรก สัตว์ดิรัจฉาน เปเรต หรือวิบากอย่างเบาที่สุด หากได้เกิดเป็นมนุษย์ ก็จะเป็นคนมีอายุสั้น” ^{๔๑}

สำหรับตัวอย่างผลกรรมของผู้ปฏิบัติที่ท่านก็นำมาสอน เช่นเรื่อง พระญาณแก้ว กรรม ที่เคยรับจ้างฆ่าวัว ควาย มากมายสมัยเป็นฆราวาส เมื่อมาปฏิบัติธรรม ได้รับผลกรรมคือ ร้องเหมือน วัว ควาย วิ่งชนต้นไม้ จนเลือดออก คอถูกบาด อาเจียนเป็นเลือด ได้รับทุกขเวทนาอย่างหนัก ซึ่งเรื่องนี้ ในคัมภีร์ธรรมบท อรรถกถามีการกล่าวถึงเรื่องท่านองนี้ไว้เช่นกัน เช่น ในเรื่อง จุนทสุกริก ^{๔๒} ชายมีชื่อว่าจุนทะ มีอาชีพฆ่าหมู ไม่เคยประกอบกุศลกรรม เมื่อป่วยหนัก ต้องได้รับ ผลกรรม ร้องเสียงเหมือนหมู คลานไปมา ทรมานอยู่ ๗ วัน ตายแล้วไปลงนรก และในเรื่องบุตร ของนายโคฆาตกร ^{๔๓} ที่กล่าวถึงนายโคฆาตกรที่มีอาชีพขายเนื้อโค ไม่เคยประกอบกรรมดี วันหนึ่งมี เพื่อนมาเอาเนื้อที่เขาเก็บไว้เพื่อบริโภคไป เขาจึงถือมีดไปตัดลิ้นโคหลังบ้าน มาปิ้งกิน ขณะที่กำลัง บริโภคอาหาร เขาวางก้อนเนื้อไว้ในปาก ลิ้นของเขาก็ขาดหล่นลงมา คลาน ๔ ขา ร้องเหมือนโค เลือดไหลออกจากปากและตายไปเกิดในนรกอเวจี

สำหรับเรื่องการละเมิดศีลข้อ ๒ ในเรื่องของ หญิงสองร่างนางสองชาติ ^{๔๔} นางสองผู้ ชอบลักขโมย ได้ตายไปแล้วไปตกนรก รับผลกรรมอยู่สี่ปี มาเกิดใหม่แล้วระลึกชาติได้ ซึ่งวิบาก ที่เล่าก็เป็นไปตามคัมภีร์พระพุทธศาสนา ในโทษของการทุศีลข้อนี้ว่า “การลักทรัพย์ มีผลให้เกิดใน นรก สัตว์ดิรัจฉาน เปเรต หรือวิบากอย่างเบาที่สุด หากได้เกิดเป็นมนุษย์ ก็จะเป็นคนมีโภคทรัพย์ น้อย เป็นผู้เสื่อมลาก” ^{๔๕}

^{๔๑} ที.ป.(ไทย) ๑๑/๓๑๖/๓๐๔-๓๐๕.

^{๔๒} ดูรายละเอียดใน ชุ.ธ.อ. (ไทย) ๔๐/๑๐/๑๗๐-๑๗๔.

^{๔๓} ดูรายละเอียดใน ชุ.ธ.อ. (ไทย) ๔๓/๑๘๒/๕-๑๒.

^{๔๔} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (เจริญ จิตตมโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑, หน้า ๖๖ -

^{๔๕} ที.ป.(ไทย) ๑๑/๓๑๖/๓๐๔-๓๐๕.

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องการขโมยกินอาหารที่ขายให้ไปถวายพระ^{๔๖} หลายครั้ง และท่านได้รับทุกขเวทนาจากกรรมนี้ตอนที่คอหัก คือ ปากเล็กเท่ารูเข็ม เหมือนเปรดทานอาหารไม่ได้ ซึ่งเรื่องราวเกี่ยวกับการกินอาหารถวายพระ ต้องไปเกิดเป็นเปรตนี้ ดังที่กล่าวไว้ในพระไตรปิฎก ในเรื่องติโรกฺุฑฑเปตวัตถุ^{๔๗} และใน อรรถกถาติโรกฺุฑฑเปตวัตถุ^{๔๘} ที่กล่าวถึงผลกรรมของพระญาติพระเจ้าพิมพิสาร ที่ต้องกลายเป็นเปรต เนื่องจากทำลายของสงฆ์และกินของสงฆ์ ดังนั้นในเรื่องการกินของสงฆ์นี้ หากพิจารณาในแง่ผลของทุกขเวทนาที่ได้รับ จะเห็นว่าได้ว่ามีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับคัมภีร์พระพุทธศาสนาเช่นกัน

สำหรับในเรื่องอำนาจของโลภะ ส่งผลให้ไปเกิดเป็นเปรตนั้น พระธรรมสิงหนบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้นำมาสอนไว้หลายเรื่องด้วยกัน เช่น เรื่อง เปรดหลงพ้อข้า เรื่องเปรดหลงตาเฟื่อง และเรื่อง รักษาอุโบสถศีลแต่ตายไปกลายเป็นเปรต ทั้งนี้เพราะจิตขณะใกล้ตาย ยึดเกาะกับสมบัติ เงินทอง ด้วยอำนาจของโลภะ ส่งผลให้ไปเกิดเป็นเปรต ซึ่งในคัมภีร์พระพุทธศาสนามีการกล่าวถึงอาสันนกรรม กรรมใกล้ดับจิตหรือกรรมใกล้ตาย ส่งผลให้ไปเกิดในภพภูมิตามกรรมที่เกิดขึ้นขณะใกล้ดับจิต^{๔๙} ซึ่งตัวอย่างผลของกรรมที่กล่าวมานี้ สอดคล้องกับคัมภีร์พระพุทธศาสนา ดังเรื่องของพระนางมัลลิกาเทวี^{๕๐} ที่ทำความดีมากมาย แต่ขณะที่จะสิ้นพระชนม์นึกถึงอกุศลกรรมที่เคยทำ ทำให้ต้องไปตกนรกอยู่ ๗ วัน จากนั้นจึงได้ไปเกิดใน สวรรค์ชั้นดุสิต หรือตัวอย่างเรื่องพระติสสเถระ^{๕๑} ที่จิตขณะจะมรณภาพ มีเหยื่อในจิวร์ใหม่ที่ได้อาหาร จึงไปเกิดเป็นตัวเส้นอาศัยในจิวร์นั้นอยู่ ๗ วัน แล้วจึงไปเกิดในสวรรค์

นอกจากนี้ในพระไตรปิฎก ได้มีการกล่าวถึงเรื่อง อำนาจแห่งโลภะ ส่งผลให้ไปเกิดเป็นเปรต ดังในเรื่องโกคสังหรเปตวัตถุ^{๕๒} เรื่องเปรตรวบรวมโกคะ ซึ่งตัวอย่างผลกรรมในเรื่อง ของความโลภ ไม่เคยทำทาน และยังห้ามผู้อื่นไม่ให้ทำด้วย ส่งผลให้ ตายไปมาเกิดเป็นคนยากจน เป็น

^{๔๖} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฏแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑, หน้า ๔๐-๔๑, ๕๓ - ๕๔.

^{๔๗} ชุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๑๔-๒๕/๑๗๐-๑๗๒.

^{๔๘} ชุ.เปต.อ. (ไทย) ๔๙/๙๐/๓๗-๖๐.

^{๔๙} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ธรรมวิภาค ปริเฉทที่ ๒, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๑๒๗.

^{๕๐} ดูรายละเอียดใน ชุ.น.อ. (ไทย) ๔๒/๑๒๓/๑๖๖-๑๗๑.

^{๕๑} ดูรายละเอียดใน ชุ.น.อ. (ไทย) ๔๓/๑๘๔/๑๖-๒๐.

^{๕๒} ชุ.เปต.อ. (ไทย) ๔๙/๑๓๔/ ๕๘๘-๕๙๐.

ลูกชอทาน แชน ในเรื่อง เศรษฐีเกิดเป็นลูกชอทาน^{๕๓} ซึ่งเรื่องราวเกี่ยวกับ การไม่ประกอบกุศลกรรม ไม่ทำทาน ตระหนี่ ชี้นเหนียว ก็มีตัวอย่างเล่าไว้ในพระไตรปิฎกและอรรถกถา ดังในเรื่อง อานนทเศรษฐี^{๕๔} ที่เป็นคนตระหนี่ และสอนบุตรให้เป็นคนตระหนี่ ไม่ให้ทำทาน ส่งผลให้เมื่อตายไป เกิดเป็นลูกของจันฑาล ฐานะยากจน ทั้งนี้เพราะเหตุที่ไม่เคยทำทาน และห้ามไม่ให้บุตรทำ ทานด้วย ดังพระดำรัสของพระพุทธเจ้า ในปญญกิริยาวัตถุสูตร^{๕๕} ที่ว่า คนที่ให้ทานน้อย รักษาศีล น้อย และไม่เจริญภาวนาเลย เมื่อตายไป จะไปเกิดในตระกูลต่ำในมนุษย์โลก

จะเห็นได้ว่า เรื่องผลของกรรมในด้านอกุศลกรรม ที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เมตตานำมาสอนให้กับคนทั่วไปนั้นส่วนใหญ่ เป็นเรื่องเกี่ยวกับ โทษภัยที่ได้รับ จากการละเมิดศีล และการไม่ทำทาน ซึ่งทั้ง ๒ เป็นเรื่องที่เป็นพื้นฐานที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์ไม่ต้อง ตกต่ำ จากการที่ละเมิด หรือไม่กระทำใน ๒ เรื่องที่เป็นพื้นฐาน ทำให้ได้รับผลกระทบอย่างไร ซึ่งเรื่อง ที่ท่านนำมาสอนนั้นเกือบทั้งหมดเป็นเรื่องที่สามารถมองเห็นผลที่ได้รับในชาติปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อ ต้องการให้คนเกรงกลัวต่อ บาปกรรม เชื่อในกฎแห่งกรรม และเรื่องราวที่ท่านสอนนั้น ก็สอดคล้อง และเป็นไปตามคัมภีร์พระพุทธศาสนา ดังที่กล่าวมาแล้ว แม้ว่าในบางเรื่อง ผลของกรรมที่ได้รับ ไม่มีเรื่องแสดงไว้ในพระไตรปิฎกหรือคัมภีร์พระพุทธศาสนาโดยตรงก็ตาม เช่น เรื่องโกหกยาย โดย สาบานให้ฟ้าผ่า และในชีวิตท่าน ก็เคยโดนฟ้าผ่าถึง ๒ ครั้ง และเรื่องผลกรรมรังแกผึ้ง ที่ส่งผลให้ ผู้กระทำต้องรับกรรมคือ ครอบครัวยแตกแยก และตัวท่านเองในวัยเด็ก ไปที่ไหนมักโดนเด็กเจ้าถิ่น ต่อยเป็นประจำ^{๕๖} แต่โดยภาพรวมแล้ว เรื่องราวผลของกรรมที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นำมาสอนนั้น ก็เป็นไปตามข้อสรุปที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

๒) ความแตกต่าง

ผลของกรรมตามคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ที่มีความแตกต่างจากในคัมภีร์พระพุทธศาสนาบางส่วนเท่านั้น เช่น เรื่องกรรมและผลของกรรมในสังยุตตนิกาย และชุตทกนิกาย เปตวัตถุ วิมานวัตถุ ชาดก ในเรื่องของเวลาในการให้ผลของกรรม ซึ่งเป็นการ ให้ผลของกรรมในลักษณะข้ามชาติ ส่วนผลของกรรมที่ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม)

^{๕๓} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๗, หน้า ๑๑๒ – ๑๑๔.

^{๕๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๒ – ๑๑๔.

^{๕๕} อจ.อุฎฺฐก. (ไทย) ๒๓/๓๖/๒๙๔-๒๙๖.

^{๕๖} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๔, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๓), หน้า ๖๘-๗๓.

ได้นำมาสอนและเผยแผ่กัน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของผลกรรมในชาติปัจจุบัน โดยมีเพียงไม่กี่เรื่องเท่านั้น ที่เป็นผลกรรมข้ามชาติ ทั้งนี้เพราะการสอนกฎแห่งกรรม ในลักษณะของข้ามชาตินั้น เป็นเรื่องที่ยากยิ่ง อาจมองเห็นได้ยาก ต้องใช้การภาวนา จนถึงจุดตถกถาณ แล้วระลึกย้อนไปรับรู้เหตุการณ์ที่ล่วงมาในอดีต ซึ่งตัวอย่างผลของกรรมที่ปรากฏในคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นั้น มีเรื่องราวที่เป็นผลกรรมจากอดีตชาติบ้าง โดยเป็นเรื่องของผู้ปฏิบัติบางท่านที่สามารถภาวนา จนเข้าสมาบัติ สามารถระลึกชาติได้ เช่น เรื่อง อดีตชาติ หมอชโลที่ระลึกได้ว่าชาติก่อนเคยเกิดเป็นมอญ และได้ไปฆ่าเขาตาย^{๕๗} หรือ เรื่องของอุบาสิกาสูม ทอที่ยิ่ง ที่เข้าสมาบัติได้ ๓๐ ชั่วโมง และระลึกชาติได้ว่าเคยทอดทิ้งสามีที่เป็นโรคตัวเน่า ทำให้ชาตินี้ต้องมาดูแลสุนัขที่เป็นอดีตสามีมาเกิดเพื่อให้ใช้หนี้ที่เคยทอดทิ้งเขา^{๕๘} หรือเรื่องของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เองที่ท่านทราบจากในนิมิตว่า ตัวท่านเองเคยเป็นทหารสมัยกรุงศรีอยุธยา ในเรื่องนี้กรรมข้ามชาติ^{๕๙} หรือแม้บางเรื่องท่านจะทราบผลกรรมข้ามชาติของผู้อื่น ที่จะต้องเกิดขึ้น หากวิบากนั้นร้ายแรง จนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ต้องรับผลนั้น ท่านก็จะไม่ได้เล่าให้ทราบก่อนแต่จะแนะวิธีผ่อนหนักให้เป็นเบาให้ เช่นกรณีของ คุณสมศรีและคุณอุ้นเรือน ที่ผลของกรรมอดีตชาติทำให้ไฟไหม้บ้านหมด ทั้ง ๒ คน^{๖๐}

ส่วนเรื่องผลของกรรมในฝ่ายอกุศลที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้น มีทั้งที่เป็นผลกรรมจากอดีตชาติและผลกรรมในชาติปัจจุบัน สำหรับผลของกรรมจากอดีตชาติ เช่น บุญกรรมของพระพุทธเจ้า พระสาวก หรือบุคคลอื่นที่พระพุทธเจ้า หรือพระสาวกไปเจอ เช่น เปรตหรือสัตว์ในภพอื่น ๆ สำหรับผลกรรมที่จัดเป็นปัจจุบันกรรมที่ให้ผลในชาตินี้ หรือกฏฐิติมมเวทนียกรรม ที่จัดเป็นครุกรรมด้วย เช่น เรื่องของ พระเทวทัต ที่ถูกแผ่นดินสูบ^{๖๑} กรณีทำร้ายพระพุทธเจ้าจนห่อพระโลหิต และทำสงฆ์ให้แตกกัน หรือ ผลกรรมของ นางจิญจมาณวิกา ที่ถูกแผ่นดินสูบ^{๖๒} กรณี

^{๕๗} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑, หน้า ๖๖ – ๗๔.

^{๕๘} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๑๗๑ – ๑๗๑.

^{๕๙} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๕, หน้า ๕๓ – ๖๕.

^{๖๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๓ – ๖๕.

^{๖๑} คูรายละเอียดใน ชุ.ชา.ตี.ส.ติ. (ไทย) ๒๗/๒๙๖/๕๔๓.

^{๖๒} คูรายละเอียดใน ชุ.ธ.อ. (ไทย) ๔๒/๑๔๕/๒๕๕-๒๕๘.

กล่าวถึง พระพุทธเจ้า หรือเรื่อง นายจุนทะ ที่ร้องเป็นหมู ก่อนเสียชีวิต เพราะฆ่าหมูไว้มาก^{๖๓} หรือ เรื่อง นายโคฆาตกร ที่ลื่นขาดก่อนตาย เพราะได้ไปตัดลิ้นโคเป็นๆ มาปรุงอาหาร^{๖๔} เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ผลของกรรมฝ่ายอกุศลที่ปรากฏในคำสอนพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) และผลของกรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนานั้น มีความแตกต่างในชนิดของกรรมที่นำมาแสดงคือ ผลของกรรมฝ่ายอกุศลที่ปรากฏในคำสอนของพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เป็นกรรมที่ให้ผลในปัจจุบัน มากกว่า เป็นกรรมที่ให้ผลมาจากอดีต ขณะที่ผลของกรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้น ในส่วนที่เป็นกรรมที่ให้ผลมาจากอดีต ที่อาจยาวนานหลายชาติ ส่วนกรรมที่ให้ผลในปัจจุบัน ก็มีการกล่าวถึงมากเช่นกัน ทั้งนี้ด้วยเหตุที่พระพุทธเจ้าทรงรู้รอบในเรื่องกรรมได้ตลอดสาย ฉะนั้น ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา จึงได้ยกตัวอย่างผลของกรรมได้อย่างละเอียด และยาวนานหลายชาติ อีกทั้งพระสาวก ผู้ที่มีปัญญา จำนวนมากมาย ได้ทรงกล่าวถึงผลของกรรม ของสัตว์โลกที่อยู่ในภพอื่นๆ ที่ท่านได้ไปพบเห็น และนำมาเล่า หรือได้ทรงเล่าบุพกรรมของตัวเอง ทำให้ในเรื่องของผลของกรรมที่นำมาเล่า มีความเชื่อถือในสมัยนั้น

สำหรับในสมัยปัจจุบัน ยุคสมัยนั้นต่างไป บุคคลที่จะทรงอภิญญา หรือ บำเพ็ญภาวนา จนสามารถระลึกชาติได้นั้น มีจำนวนน้อย หรือแม้ว่า นำมาเล่าแล้ว ก็อาจตรวจสอบได้ยาก พิสูจน์ได้ยาก เพราะคนไม่อาจมองเห็นได้ และอาจส่งผลให้เกิดการปรามาสขึ้นได้ ดังนั้นในเรื่องราวผลของกรรมที่ปรากฏในคำสอนของพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ส่วนใหญ่ที่เป็นเรื่องราวที่ให้ผลในปัจจุบัน เป็นเรื่อง que ทุกคนเห็นได้ และทุกเรื่องที่ท่านนำมาเล่า ก็ล้วนแล้วแต่เป็นไปตามคำสอนในพุทธศาสนา โดยเฉพาะในเรื่อง อกุศลกรรม ที่เกิดจาก การละเมิดศีล ๕ ที่มีตัวอย่างมากมาย โดยเฉพาะการละเมิด ศีลข้อที่ ๑ ศีลข้อ ๒ ศีลข้อ ๔ ของพระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เอง เช่น การฆ่าคน หักคอกนก การดื่มเต่า การตอนไก่ การเผาฝัง การลักขโมย การพูดปด ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ซึ่งถือว่าเป็นตัวอย่างผลกรรมที่สร้างความศรัทธา ให้ประชาชนทั่วไปอย่างมาก ซึ่งถือว่าเป็นวีรกรรมที่จัดว่าไซกไซนในสมัยเด็ก ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติ ตามคำสอนของท่าน เชื่อในกฎแห่งกรรม เกรงกลัวต่อบาป เลิกทำกรรมชั่ว หันมาทำกรรมดี ด้วยการ ทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา อย่างมากมาย

^{๖๓} ดูรายละเอียดใน พ.ร.บ. (ไทย) ๔๐/๑๐/๑๗๐-๑๗๔.

^{๖๔} ดูรายละเอียดใน พ.ร.บ. (ไทย) ๔๓/๑๗๒/๕-๑๒.

๔.๒.๒ ผลของกรรมฝ่ายกุศล

๑) ความสอดคล้อง

ในเรื่องผลของกรรมจากการประกอบกุศลกรรม หรือที่มักเรียกว่า อานิสงส์นั้น พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ท่านได้ยกตัวอย่างผลของกรรมนี้ มาสอนในเรื่องหลักใหญ่ๆ อยู่ ๓ เรื่อง คือ (ก) อานิสงส์ของการแผ่เมตตา (ข) อานิสงส์ของการมีศีลจจะ และ (ค) อานิสงส์ของการสวดมนต์และเจริญกรรมฐาน ซึ่งในแต่ละเรื่องหลักดังกล่าว พบว่ามีความสอดคล้องกับคัมภีร์พระพุทธศาสนา ดังนี้

(ก) อานิสงส์ของการแผ่เมตตา พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้นำเรื่องของท่านเอง มาสอนคือ เรื่อง อานิสงส์แผ่เมตตาให้หนู^{๖๕} ทำให้หนูก็เลิกกัดอาสนะ และคาบลูกประคำมาคืนให้ และในตัวอย่างของผู้ปฏิบัติธรรม เช่น เรื่อง อานิสงส์ของการแผ่เมตตา^{๖๖} ที่หลังจากเลิกดู ตีแมว และแผ่เมตตาให้กับแมวเป็นประจำ ทำให้แมวเลิกมาขบถ่ายบนศาลาอีกต่อไป จากเดิมที่มาเป็นประจำ ซึ่งในเรื่องของอานิสงส์ของการแผ่เมตตานี้ มีความสอดคล้องกับคัมภีร์พระพุทธศาสนา ดังได้มีการกล่าวไว้ในพระวินัยปิฎกเรื่อง นาคพาคิริเปสนะ^{๖๗} ที่กล่าวถึงช้างนาคพาคิริ ขณะกำลังอาละวาด มีความดุร้ายเมื่อได้สัมผัสกระแสเมตตาจิตของพระพุทธเจ้า ทำให้ช้างนาคพาคิริหยุดความดุร้ายได้ทันที

(ข) อานิสงส์ของการรักษาศีลจจะ ซึ่งในเรื่องของการรักษาศีลจจะในการปฏิบัติธรรมนั้น พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ให้ความสำคัญและเน้นให้กระทำอยู่เสมอ โดยเฉพาะในเรื่องการปฏิบัติธรรม เช่น หากตั้งใจไว้ ว่านั่งกรรมฐานนานเท่าใด ก็ควรทำให้ได้ตามที่ตั้งไว้ แม้ว่าจะมีทุกข์ขเวทนาเพียงใด ไม่ล้มเลิกเสียก่อน จะส่งผลให้จิตมีกำลัง เป็นการสร้างขันติ และความเพียรให้ตนเองด้วย ดังตัวอย่าง อานิสงส์ของการมีศีลจจะ^{๖๘} ในการปฏิบัติธรรม ซึ่งมี ตัวอย่างถึง ๒ เรื่อง ในทำนองเดียวกัน ส่งผลให้โจรที่มาปล้นบ้าน ด้วยมีเหตุอย่างอื่นมาขัดจังหวะ ทำให้โจรไม่สามารถฆ่าและนำทรัพย์สินไปได้ ซึ่งเรื่องอานิสงส์ของการเลื่อมใส ความตั้งใจในการปฏิบัติธรรมนี้ ถือเป็น ศีลจจะ เป็นบารมีตัวหนึ่ง ในบารมี ๑๐ โดยเรื่องเกี่ยวกับความเลื่อมใส ตั้งใจในการ

^{๖๕} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฏแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓, หน้า ๑๗๔-๑๗๖.

^{๖๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๖-๑๘๐.

^{๖๗} ดูรายละเอียดใน วิ.จ. (ไทย) ๗/๓๔๒/๑๙๕-๑๙๗.

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๓-๑๖๘.

ปฏิบัติธรรมได้มีการ กล่าวไว้ ในพระไตรปิฎกอรรถกถา เช่นเรื่อง ของ นางกาติยานี^{๖๙} ผู้ได้ชื่อว่า เป็นเลิศทางด้านเป็นผู้เลื่อมใสอย่างแน่นแฟ้น ที่ตั้งใจจะฟังธรรม เมื่อหญิงรับใช้แจ้งว่า โจรกำลังจะ ลักทรัพย์ที่บ้านของนาง นางก็มีได้หวั่นไหว ตั้งใจจะฟังธรรมต่อไป ไม่กลับไปบ้าน โจรจึงเปลี่ยนใจ ไม่ปล้นบ้าน นี่คือนิสงส์ของผู้ที่มีจิตตั้งมั่นในการบูชาพระธรรม

(ค) อานิสงส์จากการสวดมนต์ และเจริญกรรมฐาน จากตัวอย่างอานิสงส์ของการ ประกอบกุศลกรรมของผู้ปฏิบัติ ที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้นำมาเล่าสอนนั้น พบว่าส่วนใหญ่ จะเป็นเรื่องอานิสงส์ของการสวดมนต์ภาวนา การปฏิบัติเจริญสติปัฏฐานสี่ ดัง เรื่อง ปาฏิหาริย์คุณนายละม้าย^{๗๐} ที่เมื่อก่อนอ่านหนังสือไม่ออก ภายหลังหัดสวดมนต์ พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ ทำให้สติดีขึ้น ทำกรรมฐานได้ และสามารถเยียวยารักษา มะเร็งที่เป็นอยู่ได้ ๓ ปี หรือในเรื่อง อัจฉาจิตทำให้หายโรคได้^{๗๑} ที่ผู้ปฏิบัติเป็นอัมพาตมา ๓ ปี หายป่วยด้วยการนอน สวดพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ และเรื่อง คนเข้าถึงธรรมหายจากโรคได้^{๗๒} ที่เล่าถึงคนที่หายป่วย ได้ จากการสวดมนต์ และเจริญกรรมฐาน มีตัวอย่าง ผู้ปฏิบัติ หายจากโรคหัวใจรั่ว หลังปฏิบัติ ติดต่อกันนาน ๙ เดือน

ส่วนผู้ปฏิบัติอีกท่านหนึ่งที่หมอตระจว่าเป็นมะเร็ง หลังจากมาเข้าปฏิบัติธรรม มะเร็ง หายไป ซึ่งในกรณีการหายป่วยนี้ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า หากผู้ใดไม่มี ศรัทธา ไม่มีจิตเป็นกุศลอย่าทำ เพราะจะไม่ได้ผล ซึ่งในเรื่องเกี่ยวกับอานิสงส์ของการสวดมนต์ ภาวนา ก็มีการกล่าวไว้ในคัมภีร์ศาสนา หลายเรื่อง เช่น ในพระไตรปิฎก มีการกล่าวถึงอานิสงส์ เกี่ยวกับการสวดมนต์ไว้ ในปฐมคิลานสูตร เมื่อพระมหากัสสปะอาพาธ พระพุทธเจ้าได้แสดง โฆษณงค์ให้ฟัง จนท่านหายขาดจากอาการอาพาธ^{๗๓} ในทุติยคิลานสูตร เมื่อพระมหาโมคคัลลานะ อาพาธ พระพุทธเจ้าได้แสดงโฆณงค์ให้ฟังก็ได้ผลเช่นกัน คือพระมหาโมคคัลลานะหายขาดจาก

^{๖๙} ดูรายละเอียดใน อง.ท.ก.อ. (ไทย) ๓๓/๑๕๒/๘๒, ๑๔๒-๑๔๔.

^{๗๐} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กุฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒, หน้า ๑๓๖-๑๔๗.

^{๗๑} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กุฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๖, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๕๗ - ๑๖๓.

^{๗๒} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กุฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๘, หน้า ๑๐๕-๑๑๓.

^{๗๓} ดูรายละเอียดใน ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๙๕/๑๒๘-๑๒๙.

อาการอาพาธ^{๗๔}

นอกจากนี้ในตติยคิลานสูตร เมื่อพระพุทธเจ้าทรงพระประชวร พระมหาจุนทะ แสดงโพชฌงค์ให้ทรงสดับ ทำให้พระองค์หายขาดจากพระประชวรเช่นกัน^{๗๕} สำหรับในสมัยพุทธกาลเมื่ออุบาสกเจ็บป่วย ก็มีการนิมนต์พระสงฆ์ให้มาสวดมนต์ให้ธรรมะให้ที่บ้าน ดังที่กล่าวในสิริวัฑฒสูตร เมื่อสิริวัฑฒคหบดีป่วยหนักใกล้ถึงวาระสุดท้าย ได้ให้คนไปกราบอาราธนาพระอานนท์ พระเถระจึงมาแสดงสติปัฏฐาน ๔ ประการให้ฟังที่บ้าน^{๗๖} และในมานทินสูตร เมื่อมานทินนะคหบดีป่วย ได้รับทุกข์ เป็นไข้หนัก จึงให้คนไปกราบอาราธนาพระอานนท์ พระเถระจึงมาแสดงสติปัฏฐาน ๔ ประการให้ฟัง^{๗๗} เมื่อสวดมนต์จบความเจ็บป่วยก็ทุเลาเบาบางลง หรือทำให้ผู้ป่วยสบายใจ สามารถผ่านวาระสุดท้ายของชีวิตไปได้อย่างสงบ ซึ่งการสวดมนต์ในกรณีนี้ เป็นการนำธรรมมาแสดง การได้ฟังธรรมและได้พิจารณาข้อธรรมต่างๆ ด้วยปัญญา ทำให้ผู้ฟังมีความปิติ โสมนัส ชุ่มชื่นเบิกบาน จิตใจมีพลัง มีผลให้ความเจ็บป่วยทางกายหายไปด้วย ดังนั้นการสวดมนต์จึงบำบัดโรคได้ โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจข้อธรรม ที่สวดนั้นอย่างดี และเคยปฏิบัติธรรมมาก่อน มีใจน้อมไปทางธรรมและชอบสวดมนต์เป็นประจำ ซึ่งจะเห็นได้ว่าอานิสงส์ของการสวดมนต์ภาวนาและการปฏิบัติธรรมนี้ มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลแล้ว และผลที่ได้รับก็สอดคล้องกับแนวทางของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) จนแนวทางนี้ได้รับความนิยมจากผู้ปฏิบัติมากมาย โดยเฉพาะผู้ที่มีความทุกข์ เจ็บป่วย จนเป็นที่มาของคำว่า กรรมฐานแก้กรรม

อนึ่ง ทางการแพทย์ปัจจุบันทั้งในและต่างประเทศ ต่างก็ยอมรับประโยชน์จากการปฏิบัติสมาธิ สวดมนต์ ดังจะเห็นได้จาก งานวิจัยเกี่ยวกับสมาธิและสุขภาพมากมาย ที่ชี้ให้เห็นว่าผลดีของสมาธิ (การมีจิตใจสงบ จิตตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์หนึ่งอารมณ์ใด) ต่อการรักษาทางกายอย่างชัดเจน โดยดร.เฮอริเบอร์ เบนสัน^{๗๘} ศาสตราจารย์อายุรศาสตร์แห่งโรงเรียนแพทย์มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ซึ่งศึกษาเรื่องนี้มามากกว่า ๓๐ ปี พบว่าคนที่จิตเป็นสมาธิ ความดัน อัตราการหายใจลดลง หัวใจเต้นช้าลง คลื่นสมองช้าลงและเป็นระเบียบขึ้น การเผาผลาญในร่างกายลดลง ความตึงตัวของ

^{๗๔} คุรยลละเอียตใน ส.ม.(ไทย) ๑๙/๑๙๖/๑๒๙-๑๓๐.

^{๗๕} คุรยลละเอียตใน ส.ม.(ไทย) ๑๙/๑๙๗/๑๓๐-๑๓๑.

^{๗๖} คุรยลละเอียตใน ส.ม.(ไทย) ๑๙/๓๙๕/๒๕๒-๒๕๓.

^{๗๗} คุรยลละเอียตใน ส.ม.(ไทย) ๑๙/๓๙๖/๒๕๔.

^{๗๘} พินิจ รัตนกุล, สวดมนต์ สมาธิ วิปัสสนา รักษาโรคได้, (กรุงเทพฯ : บริษัทเพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๖-๑๗.

ตัวของกล้ามเนื้อลดลง การค้นพบครั้งนี้ของศาสตราจารย์เบนสัน ทำให้แพทย์แผนปัจจุบันยอมรับว่าจิตใจและร่างกายมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดจริง พร้อมทั้งเชื่อว่า การทำสมาธิสามารถรักษาโรคได้ เพราะสมาธิทำให้จิตใจและร่างกายผ่อนคลาย ไม่เครียด

นอกจากนี้ การปฏิบัติสมาธิยังทำให้ร่างกายหลังสารปีต้า-แอนดอฟินด์ ซึ่งเป็นสารประเภทฝิ่นออกมาในสมอง มีผลให้ผู้ปฏิบัติรู้สึกสดชื่น อิ่มเอิบและสุขสบาย นอกจากนี้ งานวิจัยหนึ่งที่พบว่า ความหนาของผนังเส้นเลือดหัวใจในผู้ป่วย ๖๐ ราย ลดลงหลังฝึกสมาธิราว ๖-๙ เดือน จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การทำสมาธิมีผลให้เกิดการผ่อนคลายความเครียด สามารถรักษาโรคให้หายได้โดยไม่ต้องใช้ยาหรือใช้ยาน้อยลง นอกจากนี้ จากการวิจัย ของ ดร.จอห์น แบร์ฟูด แห่งมหาวิทยาลัย นอร์ท คาร์โรไลนา พบว่าผู้ที่มีอารมณ์โกรธหรือเกลียด จะมีเส้นเลือดตีบมากกว่าคนที่ใจเย็น ความวิตกกังวลมักทำให้เกิดความเครียดที่เป็นอันตรายแก่สุขภาพ และเป็นสาเหตุของโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ รวมทั้งโรคมะเร็ง น.พ.บรูซ แมคค็อนเวิน จิตแพทย์ของมหาวิทยาลัยเยล ได้ศึกษางานทางการแพทย์เกี่ยวกับผลกระทบของความเครียดต่อสุขภาพ พบว่าความเครียดทำให้ภูมิคุ้มกันของร่างกายลดลง เป็นเหตุให้เซลล์มะเร็งแพร่ออกไปได้เร็วขึ้น และทำให้ร่างกายติดเชื้อไวรัสได้เร็วขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้ไขมันอุดตันในเส้นเลือดที่หัวใจ เป็นเหตุให้กล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดมาเลี้ยง ทำให้โรคเบาหวานกำเริบและอาการของโรคหอบหืดเลวลง เกิดอาการลำไส้อักเสบ

ความเครียดที่เกิดติดต่อกันนานๆ ทำให้เซลล์สมองเสื่อมลง^{๙๙} โดยเหตุที่สภาพจิตใจมีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคต่างๆ ทั้งทางกายและทางใจ ดังนั้น ความผ่อนคลายทั้งทางกายและใจจึงเป็นวิธีสำคัญ ที่จะช่วยป้องกันและรักษาโรคต่างๆ เช่น โรคหัวใจ ความดัน เบาหวาน หอบหืด รวมทั้งโรคร้ายต่างๆ เช่น มะเร็ง วิธีการผ่อนคลายที่แพทย์แผนปัจจุบันให้ความสนใจมากเป็นพิเศษคือนำการปฏิบัติในพุทธศาสนาไปใช้ในการบำบัดโรค มีการสวดมนต์ การแผ่เมตตา และการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม การกล่าวว่า การสวดมนต์ การแผ่เมตตา การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน สามารถรักษาโรคได้นั้น มิได้หมายความว่าโรคทุกโรค รักษาได้ด้วยวิธีดังกล่าว หรือผู้ปฏิบัติจะไม่ต้องเจ็บป่วยเลย ความเจ็บป่วยเป็นลักษณะหนึ่งของชีวิตในสังสารวัฏ ที่เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อนักปฏิบัติเจ็บป่วยก็ต้องพบแพทย์ โรคบางอย่างรักษาได้ด้วยยา หรือการผ่าตัด จึงจะหายขาดได้ สมาธิวิปัสสนากรรมฐานให้ผลดีในการรักษาโรคเรื้อรัง หรือโรคทางกายที่มีพื้นฐานมาจากจิตใจ

^{๙๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑-๑๒.

๒) ความแตกต่าง

ผลของกรรมจากการประกอบกุศลกรรม ตามคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ที่มีความแตกต่างจากในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เป็นเรื่องของเวลาในการให้ผลของกรรม เช่นเดียวกับ ผลของกรรมจากการประกอบอกุศลกรรม โดยผลของกรรมที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้นำมาสอนนั้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของผลกรรมในชาติปัจจุบัน เน้นที่อานิสงส์ที่เกิดจากการปฏิบัติธรรม ได้แก่ การสวดมนต์ การแผ่เมตตา การอธิษฐาน การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยมีเพียงไม่กี่เรื่องเท่านั้น ที่เป็นผลกรรมข้ามชาติ ทั้งนี้เพราะการสอนกฎแห่งกรรม ในลักษณะของข้ามชาตินั้น เป็นเรื่องที่พิสูจน์ยาก สำหรับเรื่องที่เป็นอานิสงส์จากอดีตชาตินั้น ที่นำมากล่าวไว้ เช่นเรื่อง หลวงปู่ของน้องมายด์^{๑๐} ที่ความสามารถที่มาจากอดีต ส่งผลให้มีความสามารถพิเศษหลายด้านตั้งแต่อายุน้อย หรือเรื่อง เรื่องเก่ามาเล่าใหม่^{๑๑} ที่เป็นผู้ที่ประกอบแต่คุณนามความดี ให้กับวัดอัมพวันเป็นประจำ เมื่อตายไปเกิดเป็นเทวดา

ส่วนเรื่องผลของกรรมในฝ่ายกุศลที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้น มีทั้งผลกรรมที่มาจากอดีตชาติ และผลของกรรมในชาติปัจจุบัน สำหรับผลของกรรมที่มาจากอดีต เช่น เรื่อง บุญกรรมของพระพุทธเจ้า พระสาวก รวมถึงบุคคลอื่นๆ เช่นเทวดาในชั้นต่างๆ ที่ พระพุทธเจ้า หรือพระสาวกได้ไปพบ เช่น อานิสงส์ของเทพธิดาที่ปรากฏในเรื่อง ในโสณทินนาวิมาน^{๑๒} อุโปสถวิมาน^{๑๓} สุนิททาวิมาน^{๑๔} และสุทินนาวิมาน^{๑๕} ที่ทำให้ผิวพรรณงาม รัศมีสว่างไสว มีวิมานอยู่ เป็นเพราะหมั่นถวายทาน รักษาอุโบสถศีล และศีล ๕ สำหรับผลกรรมที่จัดเป็นปัจจุบันกรรมที่ให้ผลในชาตินี้ ตัวอย่างเช่น เรื่อง พรหมณ์ชื่อจุกุเพ็กสาฎก^{๑๖} ที่กล่าวถึงพรหมณ์ยากจนมาพึ่งธรรมจากพระพุทธเจ้า แล้วมีปิติ คิดถวายผ้าห่มกายที่ทั้งบ้านมีเพียงผืนเดียวเท่านั้น ตั้งใจถวาย

^{๑๐} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๙, หน้า ๒๒๙-๒๓๖.

^{๑๑} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๗, หน้า ๔๓-๔๔.

^{๑๒} ชุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๒๑๓-๒๒๘/ ๓๘-๓๙.

^{๑๓} ชุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๒๒๙-๒๔๕/ ๓๙-๔๑.

^{๑๔} ชุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๒๔๖-๒๕๗/ ๔๑-๔๒.

^{๑๕} ชุ.วิ. (ไทย) ๒๖/๒๕๘-๒๖๙/ ๔๒-๔๓.

^{๑๖} ชุ.ธ. อ (ไทย) ๔๒/๙๕/๔-๘.

ตั้งแต่ ปฐมยาม แต่มีความลึกลับ จนเวลาล่วงเลยไปจนถึงปัจฉิมยาม จึงตัดสินใจถวาย ถึงกระนั้นก็ ให้ได้รับอานิสงส์ทันที โดยพระราชานุญาตให้พระพรหมทำในสิ่งที่คนอื่นทำได้ยาก จึงพระราชทาน ทรัพย์ สมบัติ และข้าบริวารให้

กล่าวโดยสรุป ผลของกรรมในฝ่ายกุศลที่ปรากฏในคำสอนพระธรรมสิงหนบุรจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) และที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนานั้น มีความแตกต่างในชนิดของกรรมที่นำมา แสดง โดยผลของกรรมในฝ่ายกุศลที่ปรากฏในคำสอนพระธรรมสิงหนบุรจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นั้น มีความแตกต่าง ๒ เรื่อง คือ (๑) อานิสงส์ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของ อานิสงส์ของกุศลกรรมที่ทำใน ชาตินี้ และเห็นผลในชาตินี้ (๒) อานิสงส์ที่นำมาสอน ส่วนใหญ่เป็นอานิสงส์ที่มาจากปฏิบัติใน เรื่องของการภาวนา โดยการ สวดมนต์ แผ่เมตตา และวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งมีตัวอย่างที่นำมา สอนอยู่มากมาย

ขณะที่ผลของกรรมฝ่ายกุศล ที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนา (๑) กล่าวถึงอานิสงส์ ที่มาจากอดีตชาติหรือข้ามชาติ และอานิสงส์ที่มาจากชาติปัจจุบัน (๒) อานิสงส์ที่กล่าวถึง มาจาก การทำความดี ตามบุญกิริยาวัตถุ ในเรื่องของการทำทาน รักษาศีล และภาวนา ทั้ง ๓ ด้าน ซึ่ง เป็นอธิบายการให้ผลแบบข้ามชาติได้ชัดเจน ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้า ทรงรู้รอบในเรื่องกรรม ได้ตลอดสาย ฉะนั้น ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา จึงได้ยกตัวอย่างผลของกรรม ได้อย่างละเอียด และ ยาวนานหลายชาติ ขณะที่ในเรื่องราวผลของกรรมที่ปรากฏในคำสอนของพระธรรมสิงหนบุรจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เน้นสอนสิ่งที่รับรู้ได้ เป็นหลัก ดังนั้น ตัวอย่างของผลกรรมในฝ่ายกุศล จึงเป็น อานิสงส์ที่มาจาก การเจริญภาวนา เป็นส่วนใหญ่ เช่น การสวดมนต์ การแผ่เมตตา และการเจริญ วิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งถือว่าเป็นการฝึกสติ ฝึกจิต ให้กับตนเอง และการที่จิตใจเป็นของละเอียด เมื่อการปฏิบัติได้ผล เกิดความสงบ การไม่ฟุ้งซ่าน ก็ส่งผลให้ใจได้ทันที เกิดความเบิกบาน เป็น ความสุข ได้รับอานิสงส์ทันที รับรู้ได้เอง

จากการวิเคราะห์ ตัวอย่างผลของกรรม ในคำสอนของพระธรรมสิงหนบุรจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ทั้งในเรื่องของผลจากกุศลกรรมและผลจากอกุศลกรรม พบว่า หากพิจารณาในเรื่องผลที่ ได้รับนั้น จะเห็นว่ามีผลสอดคล้องและเป็นไปตามคำสอนในคัมภีร์พระพุทธศาสนา แม้ว่าใน บางเรื่อง ไม่อาจพิสูจน์ หรือตรวจสอบได้ แต่โดยรวมแล้ว จากตัวอย่างผลของกรรมที่ได้นำมาสอน ไว้โดย พระธรรมสิงหนบุรจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) แสดงให้เห็นว่า ผลของกรรมมีอยู่จริงให้ผลจริง อย่างน้อยที่สุด จิตสำนึกของผู้ทำนั่นเองย่อมรู้อย่างเต็มที่ว่าตนทำความดี ความชั่วอย่างไร ถ้ารู้สึก ว่าทำความดี จิตใจก็ผ่องใสเป็นสุข ถ้ารู้สึกว่าการทำความชั่ว จิตใจก็เศร้าหมองเป็นทุกข์ ถ้าความชั่ว นั้นรู้กันไปมากผู้ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่วจากสิ่งคมอีกต่อหนึ่ง เช่น ต้องอับอาย ไม่มีใครปรารถนาจะ

คบหาสมาคมด้วย มองหน้าผู้อื่นได้ไม่สนธิ ไม่สง่าผ่าเผยในชุมชน ส่วนคนทำความดี ย่อมได้รับผลตรงข้ามกับคนทำชั่วทั้งทางด้านสังคม และด้านจิตใจของเขาก็จะดีขึ้นสูงขึ้น มีคุณภาพที่ดีที่จะรองรับคุณธรรมต่างๆ ยิ่งเขาทำดีมากขึ้นเพียงใด จิตใจเขาก็จะประณีตมากขึ้น และความสุกก็จะประณีตละเอียดมากขึ้นเช่นกัน

๔.๓ เป้าหมายของการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กับเป้าหมายการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

จากการวิเคราะห์เป้าหมายในการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) พบว่าท่านมีเป้าหมายหลัก อยู่ ๓ ข้อ คือ (๑) การสร้างคนไทยให้สูงด้วยคุณธรรม (๒) สอนคนให้มีความอดทน มีความพยายาม แก้ไข ปรับปรุง และ (๓) การพัฒนาตนเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่า เป้าหมายหลักของท่านนี้ กล่าวโดยรวมแล้ว ก็คือสอนให้คนมีการพัฒนา เพื่อแก้ไข เพื่อปรับปรุงตนเองด้วยการกระทำ ซึ่งมีความสอดคล้องอย่างยิ่ง กับเป้าหมายการสอนในเรื่องกฎแห่งกรรมของพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะในเรื่อง มุ่งให้คนรู้จักพึ่งตนเองและหวังผลสำเร็จด้วยการลงมือทำ^{๔๗} มีความเพียรพยายามในการพึ่งตนเอง และรู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเอง ถือเป็นข้อสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงสอนย้ำบ่อยๆ เช่น อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน หรือ ตุมฺเหหิ กิจฺจํ อาตปฺปิ ความเพียรทำนั้งหลายต้องทำเอง อุกขาตาโร ตถาคตา ตถาคตํทังหลายเป็นผู้บอก เป็นผู้ชี้ทางให้ ซึ่งเป็นเรื่องที่พยายามให้คนเรามีความเพียรพยายาม ในการกระทำ อย่าไปมัวหวังพึ่งปัจจัยภายนอกอยู่ เพราะปัจจัยภายนอกนั้นไม่ยั่งยืนและไม่อยู่กับตัวเอง มันไม่แน่นอน ถ้าจะให้เกิดผลสำเร็จแท้จริงแล้ว จะต้องทำจะต้องพึ่งตัวเองให้มากที่สุด ชีวิตของมนุษย์และสัตว์โลก จะมีความเป็นไปอย่างไร จะสุข ทุกข์ จะเสื่อม จะเจริญ จะอายุสั้น จะอายุยาว จะบรรลุมรรคผลหรือไม่ บรรลุมรรคผล จะได้ดี หรือได้ชั่ว ทั้งหมดนี้จะขึ้นอยู่กับกรรมคือการกระทำของเราเอง การเชื่อเรื่องกรรม จุดมุ่งหมายหลัก ก็เพื่อการพึ่งตัวเอง หรือการทำตนเองให้ประเสริฐขึ้นนั่นเอง ซาติสกุลกำเนิดก็ไม่สำคัญ การกระทำของบุคคลว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเส้นทางชีวิตของบุคคลนั้นๆ พยายามอดทน พัฒนาตนเอง เปลี่ยนจากปุถุชน ไปสู่อริยบุคคล โดยปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมี องค์ ๘ เพื่อให้พ้นไปจากสังสารวัฏฏ์

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) จึงได้เน้นสอนให้คนไม่ท้อแท้ อดทน ต่อสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น ความทุกข์ที่คนเราได้รับ ล้วนแล้วมาจากการตามใจตนเอง ยอมตนให้ตกอยู่ภายใต้

^{๔๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *นรก-สวรรค์ สำหรับคนรุ่นใหม่*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๒๔.

อิทธิพล ของกิเลส คนประหยัดต้องมีความอดทน ต้องตัดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยไม่จำเป็นออกเสีย ฝึกหัดตัวเอง กลัวจน ต้องประหยัด กลัววิบัติต้องเลิกทำชั่ว จะเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ปฏิบัติ ตามคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจที่ เข้มแข็ง ไม่รอวาทสนา ไม่ฟังคนอื่น หันมาฟังตนเอง ดังเรื่อง ชีวิตเปลี่ยนไปเพราะกรรมฐาน^{๘๘} ผู้ ปฏิบัติได้เล่าว่าปัจจุบัน เลิกดูหม้อ ไม่ฟังคนอื่นแล้ว หันมาฟังตนเอง มีความมั่นใจในตนเองมาก ขึ้น เชื่อมั่นในคุณความดี ทำดีได้ดี และจากเรื่อง ธรรมะจากหลวงพ่อ^{๘๙} ผู้ปฏิบัติได้ใช้คำสอนของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ที่ว่า “อย่าท้อแท้ สู้ต่อไป ให้ทำงานต่อไป อย่าเลิก เป็นลูก ศิษย์วัดอัมพวัน อย่าท้อถอย” ซึ่งเป็นเสมือน เครื่องกระตุ้นเตือนตนเองไม่ให้ท้อถอยต่ออุปสรรค ด้วยความศรัทธาเต็มเปี่ยมที่มีต่อพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ทำให้ผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่ มีกำลังใจ ต่อสู้กับอุปสรรค หากใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ ก็จะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคไปได้ เหมือน ดังที่พระพุทธเจ้า ตรัสถึงเรื่องใจ ไว้ใน มัชฌิมนิกายสิขีสูตร^{๙๐} ว่า “ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นหัวหน้า มีใจ เป็นใหญ่ สำเร็จด้วยใจ” สำหรับตัวอย่างของการพัฒนา ปรับปรุงตนเองที่พบค่อนข้างมากในการ สอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) คือ ปัญหาลูกเกเร ไม่ตั้งใจ เรียน ดิฉันเสพติด ทำให้พ่อแม่เป็นทุกข์มาก ท่านมักแนะนำให้พ่อแม่ มาสร้างความคิดก่อน โดย การเข้าปฏิบัติธรรมกรรมฐาน และแผ่เมตตา ส่งผลให้ ลูกที่เกเร ส่วนใหญ่ที่ได้รับพลังเมตตาจาก พ่อ แม่ กลับตัวกลับใจ และตัวเขาเอง ก็เปลี่ยนพฤติกรรมตัวเอง หันมาตั้งใจเรียน เช่น จากเรื่อง กรรมฐานช่วยให้ครอบครัวมีความสุข^{๙๑} ลูกสาวของผู้ปฏิบัติ หยุดเที่ยวเตร่ กินเหล้า มาเป็นเด็กดี เข้าวัดปฏิบัติธรรมและจากเรื่อง กรรมฐานสร้างชีวิตใหม่^{๙๒} ที่ลูกชายคนเล็กของผู้ปฏิบัติ เลิกเสพยา เสพติด และหางานทำ

จะเห็นได้ว่า พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) ได้เน้นในเรื่อง งานพัฒนา ตนเอง^{๙๓} อย่างมาก เพราะตัวท่านเองได้เคยผ่านความยากลำบากอย่างมากมาย ตั้งแต่สมัยเด็ก

^{๘๘} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๑, หน้า ๑๔๙.

^{๘๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๑.

^{๙๐} ชุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๒/๒๔.

^{๙๑} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๔, หน้า ๖๓.

^{๙๒} พระเทพสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๘, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๒๘.

^{๙๓} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๓, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๙ - ๑๖.

จากเด็กที่เกเรอย่างมาก ท่านเองก็ต้องพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ตนเองจนท่านมีวันนี้ ได้นำเรื่องราว ประสบการณ์ของท่านโดยเฉพาะในเรื่องกฎแห่งกรรม มาสั่งสอนให้บุคคลทั่วไป ได้เห็นจริงว่า หากต้องการแก้ไข ต้องลงมือทำ เพราะไม่มีใครสามารถจะทำให้ใครได้เหมือนการรับประทานอาหาร คนที่ต้องการอาหารต้องรับประทานด้วยตนเอง เป็นงานที่ต้องทำตลอดชีวิต ต้องทำเรื่อยไป เพราะคนเราอยู่กับความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่ว่าจะเริ่มต้นมาอย่างไร หากอยากพัฒนาปรับปรุงตนเอง ต้องไม่ย่อท้อ ก็จะได้รับความสำเร็จ เช่น เรื่อง การเจริญกรรมฐานแล้วทำให้ชีวิตรุ่งเรือง^{๙๔} ที่ลูกสาวจับกัง หมั่นทำความดี ปฏิบัติธรรม ช่วยเหลืองานวัด จนในที่สุดมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในเรื่องการพัฒนา ปรับปรุงตัวเองนี้ มีตัวอย่างหญิงชราที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ แต่มีความตั้งใจที่จะทำความดี พัฒนางานตัวเอง เริ่มต้นด้วยการสวดมนต์ภาวนา เมื่อมีความพยายามไม่ย่อท้อ ในที่สุดก็สามารถ อ่านออกและเขียนได้ ดังตัวอย่างในเรื่อง แรงอิฐฐานหน้าจ้อ ไทรศัพท^{๙๕}

จากการที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เน้นเรื่องกฎแห่งกรรม เพราะต้องการให้คนมีความรับผิดชอบต่อชีวิตตนเอง ชีวิตของคนเราจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับการกระทำของตนเอง จะมีความสุขหรือความทุกข์ก็เพราะการกระทำทางกาย วาจา ใจ ของตน ถ้าอยากสวยแต่กรรมดีก็อย่าประมาท ฟังกระทำแต่สิ่งดีๆ เอาไว้ให้มาก

สำหรับผลกรรมที่ไม่ดีในอดีตนั้น คงหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งที่เราควรทำในปัจจุบันก็คือ เร่งทำความดีให้มากๆ เช่น มีการปฏิบัติกรรมฐานเป็นต้น เพื่อความดีนั้นจะได้ช่วยบรรเทาวิบากกรรมที่ติดตามมาให้น้อยลงเหลือเพียงเศษกรรมเท่านั้น ผลของวิบากกรรมที่ไม่ดีในอดีตนั้น อาจจะใช้การปฏิบัติกรรมฐานเป็นเครื่องบรรเทา เพราะการปฏิบัติกรรมฐานสามารถสร้างกุศลและปัญญาให้เกิดแก่ผู้ปฏิบัติได้ ตัวอย่างในเรื่องนี้ เช่น เรื่อง แม่กาหลง^{๙๖} ที่เป็นเปรต หลังจากปฏิบัติกรรมฐานสามารถเปลี่ยนภพภูมิเป็นเทวดาได้ หรือเรื่องโลกที่ข้าพเจ้าไม่เคยรู้จักมาก่อน^{๙๗} ผู้ปฏิบัติ จากเดิมที่เคย เป็นคนอาฆาต พยาบาท โกรธและเกลียดคนง่าย ก็กลายเป็นคน ไม่อาฆาต พยาบาท เพราะรู้แล้วว่าเป็นกรรม เป็นความทุกข์ ซึ่งทำยสุดแล้ว เป้าหมายหลักที่

^{๙๔} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๗, หน้า ๑๕๗.

^{๙๕} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๙, หน้า ๒๒๓-๒๓๖.

^{๙๖} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒, หน้า ๓๑-๔๘.

^{๙๗} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๙, (กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๔๐.

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) สอนเรื่องกฎแห่งกรรมนี้มีความสอดคล้องและเป็นไปตามพระธรรมคำสอนในพุทธศาสนา คือเพื่อต้องการให้คนเรามีความเพียรพยายามในการที่จะประพฤติทำความดี แก้ไข ปรับปรุงตนเองขึ้นไป ซึ่งข้อนี้ถือเป็นหลักสำคัญมาก ในพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าจุดมุ่งหมายจะบรรลุได้ก็โดยที่ตัวเราต้องทำ^{๕๘} ดังพระดำรัสของพระพุทธรูปเจ้าที่ว่า “เธอทั้งหลายควรทำความเพียรเองเถิด ตถาคตเป็นเพียงผู้ชี้บอกเท่านั้น”^{๕๙}

สำหรับเป้าหมายการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ที่อาจมีความแตกต่างกับการสอนเรื่องกฎแห่งกรรม สมัยพุทธกาล ที่มีวัตถุประสงค์อีกข้อคือ เพื่อต้องการให้เลิกแบ่งชนชั้นโดยชาติกำเนิด ซึ่งในสมัยนั้นเรื่องวรรณะในศาสนาพราหมณ์ ถือว่าแก้ไขไม่ได้ ซึ่งหากมอง เฉพาะเรื่องการแบ่งวรรณะ จะเห็นว่ามีเป้าหมายการสอนต่างไปจากพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เนื่องจากอยู่คนละสมัยและกาลเวลา หนึ่งในสังคมไทย ไม่มีปัญหาเรื่องการแบ่งแยกวรรณะ แต่หากมองในแง่การนำไปใช้ ก็เป็นไปในทางเดียวกัน คือ พุทธศาสนาไม่ต้องการให้ไปวัดกันที่ชาติกำเนิด แต่ให้วัดด้วยการกระทำ วัดกันด้วยความประพฤติที่บุคคลนั้นประกอบและเป็นไปอย่างไร

๔.๔ สรุป

กล่าวโดยสรุปความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธรูปศาสนากับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นั้นเมื่อพิจารณาใน ๓ ด้านคือ ในด้านเนื้อหาคำสอนเรื่องกรรม ในด้านผลของกรรม และในด้านเป้าหมายการสอนเรื่องกรรม พบว่า โดยภาพรวมแล้ว คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับคัมภีร์พุทธศาสนา ในทั้ง ๓ ด้าน แต่อาจมีบางเรื่องที่มีความแตกต่างกันบ้าง โดยในแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

(๑) ในด้านเนื้อหาคำสอนเรื่องกรรม ส่วนหลักการและแนวคิด มีความสอดคล้องกับคัมภีร์พระพุทธรูปศาสนา ในหลัก ๒ ใหญ่ คือ (ก) ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว (ข) หลักการให้ผลของกรรม เป็นไปตามเหตุปัจจัย แม้ว่ากรรมที่บุคคลทำแล้วทำคืนไม่ได้ แต่การเปลี่ยนแปลงผลของกรรม ย่อมมีโอกาสทำได้ ซึ่งการแก้ไขโดยการทำกรรมใหม่ด้วยกรรมดี ทั้งนี้เพื่อให้คนได้มีโอกาสปรับปรุงตัวพัฒนาตัวเอง ไม่ยอมจำนนกับกรรมเก่า เพื่อพัฒนาให้ไปถึงที่สุดแห่งการดับกรรม หรือล้างกรรม ส่วนหลักปฏิบัติเน้นใช้แนวทางที่ยึดหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับคัมภีร์

^{๕๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *นรก-สวรรค์ สำหรับคนรุ่นใหม่*, หน้า ๒๑-๒๕.

^{๕๙} ชุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๒๗๖/๑๑๗.

พระพุทธศาสนา ส่วนสิ่งที่แตกต่างไปจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาบ้าง คือ เทคนิคการสอน พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ใช้วิธีการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมประยุกต์เข้ากับวิถีปฏิบัติ เช่น การประยุกต์การสวดมนต์ พุทธคุณเท่าอายุ บวชหนึ่ง และ การสวดมนต์บท พาหุงมหากา เพื่อเป็นกุศโลบาย ให้เกิดสติ และเน้นการปฏิบัติ สติปัฏฐาน ๔ ในเรื่องเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน เป็นพิเศษ เพื่อให้รู้กรรมและใช้หนีกรรม

(๒) ในด้านผลของกรรม จากคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) โดยภาพรวมแล้ว พบว่า มีความสอดคล้องและเป็นไปตามคัมภีร์พระพุทธศาสนา ทั้งในแง่โทษจากการประกอบอกุศลกรรม และ อานิสงส์จากการประกอบกุศลกรรม ส่วนในด้านที่มีความแตกต่างจากในคัมภีร์พระพุทธศาสนา คือ ผลกรรมจากคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นั้น เป็นผลกรรมจากประสบการณ์จริง ที่เป็นผลกรรมที่มาจากชาติปัจจุบัน มากกว่าผลกรรมที่มาจากอดีตชาติ ขณะที่คัมภีร์พระพุทธศาสนา จะกล่าวถึง บุญกรรมจากอดีตชาติ และผลกรรมในชาติปัจจุบัน

(๓) ในด้านเป้าหมายในการสอน พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ในเรื่องสอนคนให้พึ่งตนเอง มีความอดทน มีความพยายาม แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาตนเอง มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการสอนในเรื่องกฎแห่งกรรมของพระพุทธเจ้า ในเรื่อง มุ่งให้คนรู้จักพึ่งตนเองและหวังผลสำเร็จด้วยการลงมือทำ มีความเพียรพยายามในการพึ่งตนเอง และรู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเอง พัฒนาตนเอง

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนากับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี” นั้น ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ๓ ประการ ได้แก่ เพื่อศึกษาคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนากับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) โดยศึกษาค้นคว้าเอกสารจากคัมภีร์พระพุทธศาสนา พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พร้อมทั้งอรรถกถา ฎีกา เอกสารทางวิชาการทางพระพุทธศาสนา หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ วีดิโอ เทปธรรมะ รวมทั้งหนังสือที่เป็นผลงานของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี ตลอดจนถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ซึ่งทำให้ได้บทสรุป และข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนากับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรีด้วยวิธีดังกล่าวนี้ ทำให้พบประเด็นคำตอบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังต่อไปนี้

คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในบทที่ ๒ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

(๑) ในเรื่องเนื้อหาและหลักการคำสอนเรื่องกรรม ตามทฤษฎีของพระพุทธศาสนา ถือว่าการกระทำที่จัดว่าเป็น กรรมนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่ประกอบด้วย เจตนาหรือความจงใจ หากการกระทำใดเกิดขึ้นหรือกระทำลงไปโดยปราศจาก เจตนา ไม่จัดว่าเป็นกรรม แต่เรียกว่ากิริยา สำหรับการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา จำแนกเป็น ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ โดยแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ กุศลกรรม (กรรมดี) และ อกุศลกรรม (กรรมชั่ว) เมื่อจำแนกกรรมตามเกณฑ์การให้ผล แบ่งกรรมได้เป็น ๑๒ อย่าง หรือที่เรียกว่า กรรม ๑๒ โดยแบ่งการให้ผล ตามกาล

ตามหน้าที่ และตามความหนักเบา กรรมชนิดเดียวกัน อาจให้ผลหลายครั้ง เพราะเป็นกรรมแรง กรรมที่ยังไม่ให้ผล อาจทำให้ผู้ทำกรรมเข้าใจว่า หมดกรรมแล้ว แต่แท้ที่จริง ยังไม่หมด วิบากกรรม นั้น อาจไม่ได้แสดงให้เห็นในชาติเดียว หากมองในระยะสั้น อาจทำให้เข้าใจคลาดเคลื่อนได้ เพราะ กรรมบางอย่างอาจยังไม่ได้ส่งผล ทำให้คนบางคนอาจเกิดความท้อแท้ เข้าใจผิดว่า ทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว ดังนั้นการพิจารณาต้องมองเป็นสายยาว ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน ถึงอนาคต ไม่ได้มองแค่ ๓ ชาติเท่านั้น การมองเป็นสายยาวจึงเกี่ยวข้องไป ถึงสังสารวัฏฏ์ ในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดใน ภพภูมิต่างๆ การสอนให้คนเชื่อเรื่องสังสารวัฏฏ์ เป็นการสอนให้คนเกรงกลัวต่อบาป ทำความดีเพื่อ หลีกเลี่ยงการตกอบาย ๔ เป็นอย่างน้อย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะมุ่งเน้นให้คนไปสวรรค์หรือ พรหม เพราะตราบใดที่สัตว์โลกยังต้องเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในสังสารวัฏฏ์ ก็ยังไม่ปลอดภัย หรือ พันทุข์จริงๆ ดังนั้นจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ การดับกรรม เพื่อออกจากสังสารวัฏฏ์ โดยการปฏิบัติ ตาม อริยมรรคมีองค์ ๘ เพื่อละเหตุแห่งทุกข์ เพื่อดับต้นเหตุ เพื่อเข้าถึงภาวะ ที่เรียกว่า นิพพาน เมื่อ ต้นเหตุดับ ทุกข์ถูกขจัดไป ก็จะไม่มีการเวียนว่ายตายเกิดอีก

(๒) เรื่องผลของกรรม สรุปรว่า บุคคลทำกรรมที่ต้องเสวยผลไว้อย่างใดๆ เขาต้องเสวย ผลของกรรมนั้นอย่างนั้นๆ ซึ่งในเรื่องผลของกรรมนี้ มีตัวอย่างมากมาย ทั้งของพระพุทธเจ้า พระ สวากและบุคคลอื่นๆ ที่ได้ผลของกรรมจากการประกอบอกุศลกรรม และอานิสงส์ที่ได้รับจากการ ประกอบกุศลกรรม ซึ่งสรุปลงในหลักสั้นๆที่ว่า ทำดีได้รับผลดี ทำชั่วได้รับผลชั่ว

(๓) เป้าหมายของการสอนเรื่องกรรมของพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงมุ่งเน้นสอนเรื่อง กฎแห่งกรรม เพื่อให้คนมีความเพียรพยายามในการพึ่งตนเอง และรู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเอง ด้วย การลงมือกระทำ เพราะชีวิตของมนุษย์และสัตว์โลก จะมีความเป็นไปอย่างไร จะสุข ทุกข์ จะเสื่อม จะเจริญ จะอายุสั้น จะอายุยาว จะบรรลุมรรคผลหรือไม่บรรลุมรรคผล จะได้ดี หรือได้ชั่ว ทั้งหมดนี้ จะขึ้นอยู่กับกรรมคือการกระทำของเราเอง การทำตนเองให้ประเสริฐขึ้น ชาติสกุลกำเนิดก็ไม่ สำคัญ และเพื่อให้ลดหรือทำลายระบบชนชั้นโดยชาติกำเนิด

สำหรับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตตมูโม) ที่ ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในบทที่ ๓ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

(๑) ในเรื่องเนื้อหาและหลักการคำสอนเรื่องกรรม กรรมที่แท้ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ๒ ประการคือ ผู้ทำมีเจตนา และการกระทำนั้นจะต้องให้ผลเป็นบุญหรือเป็นบาป ทั้งนี้เพื่อแยกการ กระทำของพระอรหันต์ออกจากการกระทำของปุถุชน กรรมแบ่งได้หลายประเภท เช่น กรรมที่ จำแนกตามทางที่กระทำ แบ่งเป็น ๓ ทาง คือกายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม ส่วนการแบ่งกรรม ตามเกณฑ์การให้ผล แบ่งเป็น กรรม ๑๒ ประเภท อ้างอิงจาก หนังสือวิสุทธิมรรค สำหรับเรื่องการ

ให้ผลของกรรม พระธรรมสิงหนบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า กรรมเป็นเรื่องสลັบซับซ้อน ต้องมองเป็นสายยาวหลายชาติ กรรมใดที่ทำลงไปจะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ย่อมให้ผลตอบแทนเสมอ โดยพระธรรมสิงหนบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้สอนเน้นเรื่อง การประพฤติปฏิบัติกุศลกรรม เป็นหลัก หากในอดีต เคยทำสิ่งใดที่ผิดพลาด เป็นอกุศลกรรมมา ก็ให้พยายามปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่ผิดพลาดนั้น โดยเลิกการกระทำที่เป็นอกุศลกรรม และหันมาประกอบกุศลกรรมทดแทน ด้วยการทำทาน รักษาศีลและภาวนา สวดมนต์และอธิษฐานจิตเป็นประจำ อโหสิกรรมก่อนแผ่เมตตา การหมั่นขออโหสิกรรม จะทำให้กรรมนั้นน้อยลงไป ในเรื่องกรรมฐานแก้กรรมนั้น หมายถึงกรรมเก่าก็แก้ด้วยการใช้หนี้เขาไป แต่กรรมใหม่เราจะไม่สร้าง การแก้กรรมที่มักจะถูกยกขึ้นมาสอนนั้นหมายถึง การแก้กรรมในปัจจุบันโดยการกำหนดลงที่ปัจจุบัน ส่วนการแก้กรรมในอดีต ซึ่งบางคนใช้คำว่าตัดกรรมนั้น ตัดไม่ได้ เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้ว บุญกับบาปปลบล้างกันไม่ได้ มีแต่การสร้างความดีเพื่อใช้หนี้กรรมเก่า ด้วยการ ทำทาน รักษาศีล และการภาวนา ซึ่งพระธรรมสิงหนบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เน้นในเรื่องการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน และการสวดมนต์ภาวนา ดังคำที่ท่านมักจะสอนเสมอว่า สวดมนต์เป็นยาทา วิปัสสนาเป็นยากิน

(๒) ผลของกรรมที่ปรากฏในคำสอนของพระธรรมสิงหนบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นั้น มีทั้งเรื่องราวผลกรรมของตัวเอง และผลกรรมของผู้อื่น ที่นำมาแสดงเพื่อเป็นการสอนและเป็นอุทาหรณ์ให้แก่บุคคลทั่วไป ให้เชื่อในเรื่องกรรม โดยเฉพาะผลของกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำของท่าน ตั้งแต่ในวัยเด็ก จนถึงในขณะที่ท่านเป็นพระ และรวมถึงกรรมข้ามชาติ ซึ่งมีทั้งเรื่องที่ท่านมีเจตนา และไม่มีเจตนา ท่านนำมาแสดงและสอน เพื่อเป็นการเตือนสติให้คนตระหนักถึงผลของการกระทำกรรม เพื่อให้เกรงกลัวต่อบาป การที่ท่านประสบกับผลของกรรมด้วยตนเอง ท่านจึงสามารถสอนและแสดงให้เห็นเป็นข้อคิด เป็นตัวอย่างให้เห็น แก่บุคคลทั่วไป ได้อย่างดีเยี่ยม และเห็นโทษภัยของการประกอบอกุศลกรรม จึงหันมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองเสียใหม่ เพราะเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม

(๓) เป้าหมายการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหนบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) คือ การพัฒนาตนเอง ให้เป็นคนมีคุณธรรมไม่ย่อท้อ ต่อการทำความดี มีความอดทน ไม่ย่อท้อต่อชะตากรรม ให้ปรับปรุงและแก้ไข พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในการดำรงชีวิต ท่านจึงเน้นวิธีการปฏิบัติ ในเรื่องของ การกำหนดเวทนา เป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความอดทนอดกลั้น

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธานุศาสนากับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหนบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ที่ผู้วิจัย

ได้นำเสนอไว้ในบทที่ ๔ สรุปสาระสำคัญใน ๓ ด้าน คือ ในด้านเนื้อหาคำสอนเรื่องกรรม ในด้านผลของกรรม และในด้านเป้าหมายการสอนเรื่องกรรม จากการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมแล้ว คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับคัมภีร์พุทธศาสนา ในทั้ง ๓ ด้าน แต่อาจมีบางเรื่องที่มีความแตกต่างกันบ้าง โดยในแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

(๑) ในด้านเนื้อหาคำสอนเรื่องกรรม ส่วนหลักการและแนวคิด มีความสอดคล้องกับคัมภีร์พระพุทธศาสนา ในหลัก ๒ ใหญ่ คือ (ก) ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว (ข) กฎแห่งกรรมไม่ตายตัว หรือแนวคิดการเบี่ยงเบนของการให้ผลของกรรม แม้ว่ากรรมที่บุคคลทำแล้วทำคืนไม่ได้ แต่การเปลี่ยนแปลงผลของกรรม ย่อมมีโอกาสทำได้ ซึ่งการแก้ไขโดยการทำความดีชดใช้กรรมเก่า ทั้งนี้เพื่อให้คนได้มีโอกาสปรับปรุงตัว พัฒนาตัวเอง ไม่ยอมจำนนกับกรรมเก่า เพื่อพัฒนาให้ไปถึงที่สุดแห่งการดับแห่งกรรม หรือล้างกรรม ส่วนหลักปฏิบัตินั้นใช้แนวทางที่ยึดหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับคัมภีร์พระพุทธศาสนา ส่วนหลักการและเนื้อหา ผู้วิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างไปจากคัมภีร์พระพุทธศาสนา ส่วนในด้านปฏิบัติที่อาจมองว่าแตกต่างไปบ้าง เป็นเรื่องของเทคนิคการสอน โดยพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ใช้วิธีการสอนเรื่องกฎแห่งกรรมประยุกต์เข้ากับวิถีปฏิบัติ เช่น การประยุกต์การสวดมนต์ พุทธคุณเท่าอายุ บวชหนึ่ง และการสวดมนต์บท พาหุมหากา และเน้นการปฏิบัติ สติปัฏฐาน ๔ ที่ เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน เพื่อเป็น กุศโลบาย ฝึกความอดทน มีสติ และสมาธิ เพื่อให้เกิดปัญญานำมาใช้ในการแก้ปัญหาวិบากกรรมในชีวิต

(๒) ในด้านผลของกรรม จากคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ถือเป็นประสบการณ์ส่วนตัวที่เป็นเรื่องราวเฉพาะของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ที่สอดคล้องและตรงกับคัมภีร์พุทธศาสนามีลักษณะเฉพาะ ทั้งในแง่โทษจากการประกอบอกุศลกรรม และ อานิสงส์จากการประกอบกุศลกรรม

สำหรับผลของกรรมในด้านกุศลกรรมและอกุศลกรรม จากคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) แบ่งออกได้เป็น ผลของกรรมที่ได้รับที่เป็นสภาวะนามธรรม และผลของกรรมที่ได้รับที่เป็นสภาวะรูปธรรม

ส่วนในด้านที่มีความแตกต่างจากในคัมภีร์พุทธศาสนา คือ ผลกรรมจากคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นั้น เป็นผลกรรมจากประสบการณ์จริง ที่เป็นผลกรรมที่มาจากชาติปัจจุบัน มากกว่าผลกรรมที่มาจากอดีตชาติ ขณะที่คัมภีร์พุทธศาสนา กล่าวถึงบุพกรรมจากอดีตชาติ และผลกรรมในชาติปัจจุบัน

(๓) ในด้านเป้าหมายในการสอน พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) สอนคน ให้มีความอดทน มีความพยายาม แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาตนเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ เป้าหมายการสอนในเรื่องกฎแห่งกรรมของพระพุทธเจ้า ที่สอนเพื่อมุ่งให้คนรู้จัก ฟังตนเองและหวัง ผลสำเร็จด้วยการลงมือทำ มีความเพียรพยายามในการฟังตนเอง รู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเอง และ เพื่อให้ลดหรือทำลายระบบชนชั้นโดยชาติกำเนิด

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา กฎแห่งกรรม ในส่วนที่เป็นประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติ ที่มี ๕๐๙ เรื่อง นั้น พบว่ามีถึง ๓๔๑ เรื่อง หรือมากกว่า ๗๐% เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง อานิสงส์ของการสวดมนต์ แผ่ เมตตา และเจริญกรรมฐาน ที่ส่งผลดีให้กับชีวิต อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเรื่องที่ผ่านมาเป็นสิ่งที่ เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติโดยตรง เป็นสิ่งที่รู้ได้เฉพาะตน เรื่องส่วนใหญ่มีแนวโน้ม ที่สามารถไปพิสูจน์หา ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นได้ หากมีการบันทึก และเก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัยอย่างพอเพียง นอกจากนี้ผู้วิจัย พบว่า ยังมีอีกหลายประเด็นที่ควรมีการศึกษาเพิ่มเติม เช่น

๑. การศึกษาการนำวิธีปฏิบัติตามแนวทางพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ในเรื่อง การสวดมนต์ การแผ่เมตตา การอธิษฐานกรรม และ การภาวนา มาใช้ในชีวิตประจำวัน
๒. การศึกษาอานิสงส์ของการถวายสังฆทาน ที่ส่งผลต่อกฎแห่งกรรม
๓. เปรียบเทียบอานิสงส์ของการถวายสังฆทาน กับการสวดมนต์ แผ่เมตตา

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

พระราชสุทธินิพนธ์มรดก (จรัญ จิตตมโน). กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑. สิงห์บุรี :

มูลนิธิภาวนา-กร ศรีทิพา, ๒๕๓๐.

_____. กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,

๒๕๓๑.

_____. กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,

๒๕๓๒.

_____. กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๔. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,

๒๕๓๓.

_____. กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๕. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,

๒๕๓๔.

_____. กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๖. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,

๒๕๓๕.

_____. กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๗. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,

๒๕๓๖.

_____. กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๘. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,

๒๕๓๗.

_____. กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๙. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,

๒๕๓๘.

_____. กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๐. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,

๒๕๓๙.

_____. กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๑. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,

๒๕๔๐.

_____. กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๒. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,

๒๕๔๑.

พระราชสุทธินิพนธ์มมงคล (จรัญ จิตตมโม). **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๓.**

กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๒.

_____. **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๔.** กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,
๒๕๔๓.

_____. **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๕.** กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,
๒๕๔๔.

พระเทพสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม). **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๖.** กรุงเทพมหานคร :
หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๕.

_____. **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๗.** กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,
๒๕๔๖.

_____. **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๘.** กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,
๒๕๔๗.

พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตตมโม). **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๙.**

กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๘.

_____. **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๐.** กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,
๒๕๔๙.

_____. **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๑.** กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,
๒๕๕๐.

_____. **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๒.** กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,
๒๕๕๑.

_____. **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๓.** กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์,
๒๕๕๒.

_____. **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒๔.** กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์,
๒๕๕๓.

_____. **คนตายแล้วไปเกิดได้อย่างไร.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ก.วิวัฒน์, ๒๕๓๑.

_____. **เจริญกรรมฐาน ๗ วันได้ผลแน่นอน.** กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ม.ป.ป

พระราชสุทธินิพนธ์มมงคล (จรัญ จิตตมโม). **กรรมกับอดีตแห่งกาลมรณะ.** กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๙.

_____. **กรรมฐานแก้กรรม.** นนทบุรี : สำนักพิมพ์ธรรมาภา, ๒๕๔๑.

พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตตมโฆ). **พันทุกข์ด้วยกรรมฐาน**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์
ธาว์บัวแก้ว, ๒๕๔๑.

_____ . **การเจริญกรรมฐาน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๑.

พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตตมโฆ). **ชีวิต การงาน หลักธรรม**. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๘.

_____ . **การเจริญกรรมฐาน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๑.

ข. เอกสารชั้นทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. **พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด ๙๑ เล่ม**. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๓๔.

พระพุทโธโฆษิตาจารย์, **คัมภีร์วิสุทธิมรรค ฉบับ ๑๐๐ ปี สมเด็จพระพุฒาจารย์**
(อาจอาสาภมมหาเถระ). พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : ประยูรวงศ์พันธ์ที่ติง, ๒๕๔๖

พระเทพวิสุทธิเมธี (เงื่อม) . **กรรมและการอยู่เหนือกรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ธรรมสภา, ๒๕๓๙.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **นรก-สวรรค์ สำหรับคนรุ่นใหม่**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๙.

_____ . **เชื่อกกรรม รู้กรรม แก้กรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.
กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

_____ . **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒.

กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

_____ . **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร :
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตโต). **กรรมและการเวียนว่ายตายเกิด**. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ระฆังทอง, ๒๕๔๖.

พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร จิตตมโฆ). **กฎแห่งกรรม**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสร้างสรรค้บุ๊คส์
จำกัด, ๒๕๔๙.

พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร). **กรรมที่ปณี**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๔๕.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก องค์ที่ ๑๙. **วิธีสร้างบุญบารมี**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวอยจำกัด, ๒๕๕๐.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร), **อานุภาพแห่งกรรม**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ม.ป.ป.

นที ลานโพธิ์. **เล่าเรื่องกรรม หลวงพ่อจรัญ จิตฺตมฺโม (พระธรรมสิงหบุราจารย์)**.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เครือเถา, ๒๕๕๐.

พระชาฎชัย อธิปญฺโญ. **กรรมใดใครก่อ เรื่องของกรรมและการระลึกชาติ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์, ๒๕๕๐.

บุญเย็น วอทอง. **กฎแห่งกรรม**. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๕๐.

สุนทร ณ รั้งซี่. **พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐

วศิน อินทสระ. **หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เรือนธรรม, ๒๕๔๖.

_____. **ความดีและความมีเงื่อนไขของกรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๕๒.

สุจิตรา อ่อนค้อม. **การสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : หจก. หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๖.

พินิจ รัตนกุล. **พุทธศาสนาและปัญญาชนตะวันตก**. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๔๒.

พินิจ รัตนกุล. **สวดมนต์ สมาธิ วิปัสสนา รักษาโรคได้**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๗.

(๒) วิทยานิพนธ์

พระครูศรีปริยัติวิกรม (วัชรพงษ์ ทินนาโก). "ศึกษาเทคนิคและรูปแบบการเผยแพร่พุทธธรรมของพระเทพสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระมหาพิเชษฐ ธีรวินัย (ดอกรัก). "การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องกรรมและสังสารวัฏในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนในปัจจุบัน". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

พระมหาสำรวย ญาณสั้วโร (พินดอน). “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

สุจรีต พรศิริประสาท. “การศึกษาวិเคราะห์กฎแห่งกรรม:ศึกษาเฉพาะงานเขียนของท.เลียงพิบูลย์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

(๓) **สื่ออินเทอร์เน็ต**

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม). **สวดมนต์เป็นยาทา วิปัสสนาเป็นยากิน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://jarun.org/v6/th/dhamma-pray.html> [๑ ธ.ค. ๒๕๕๓]

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวปัทมา เอื้อรักษโอฟาร
เกิด	วันพฤหัสบดี ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๐
สถานที่เกิด	ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี
การศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย – โรงเรียนชลราษฎรอำรุง อ.เมือง จ.ชลบุรี ปริญญาตรี – วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เคมี) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๒ ปริญญาโท – บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (MBA) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ พ.ศ. ๒๕๔๕
การทำงาน	พ.ศ.๒๕๓๓ นักเคมี บริษัท คาโอ อินดัสเตรียล (ประเทศไทย) จำกัด พ.ศ.๒๕๓๙ ซุปเปอร์ไวเซอร์ บริษัท เอส ซี ยอห์นสันแอนด์ซัน จำกัด พ.ศ.๒๕๔๑ ผู้จัดการแผนกวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (R&D Manager) บริษัท จอห์นสันโปรดักชันแนล จำกัด พ.ศ.๒๕๔๕ ผู้จัดการพัฒนาธุรกิจ (Business Development Manager) บริษัทจอห์นสันไดเวอร์ซี (ประเทศไทย) จำกัด พ.ศ.๒๕๔๘ ผู้จัดการแผนกเทคนิค (Technical Manager) บริษัทจอห์นสันไดเวอร์ซี (ประเทศไทย) จำกัด พ.ศ. ๒๕๕๓- ปัจจุบัน ที่ปรึกษาบริษัทอุตสาหกรรมเคมี
เข้าศึกษา	ปีการศึกษา ๒๕๔๙
ที่อยู่ปัจจุบัน	๘๙/๓๕๒ หมู่ ๘ หมู่บ้านบุศรินทร์ ซอย ๒/๑๒ ประชาอุทิศ ๑๒๙ ถนนประชาอุทิศ ตำบล บางครุ อำเภอลำลูกกา จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๑๓๐